

Απόστολος Λ. Πιερρής

Μεταφυσική και Μετασυμβολική

2013

I

Συνεχίζω τη διεξόδευση της Μεγάλης Αποκάλυψης του Είναι στην Κλασική Μεταφυσική. Να τα βήματα που έχουμε κάνει:

1) Το απόλυτο δεδομένο είναι το Είναι ως Κόσμος.

2) Ο Κόσμος ως Ολότητα σύνθεσης αντιθέτων θέτει το ζήτημα της Αρχής.

3) Η Αρχή αναλαμβάνει το Απόλυτο Είναι. Το Απόλυτο Δεδομένο του Κόσμου εμφανίζεται πλέον ως Αίνιγμα, ως Φαινόμενο.

4) Η λύση του αινίγματος συνίσταται στη σχέση του κρύφιου προς το φανερό. Η σχέση αυτή διακαθαίρεται στη Μεταφυσική του Οντος.

5) Τη λύση αυτή στηρίζει το υπαρξιακό βίωμα του Ελληνισμού, όπως το φανερώσαμε την προηγούμενη Πέμπτη.

Συνοψίζοντας την μέχρι τώρα πορεία, θα προχωρήσουμε

6) στην ανάλυση της ουσίας της ύπαρξης, κινούμενοι έτσι από το Είναι στο Ον και από το Ον στην Ουσία.

II

Αυτή τη φορά θα αναπληρώσω το έλλειμμα ως προς το μεταφυσικό (και δυσκολότερο!) μέρος και ρυθμό των αναπτύξεών μου αφιερώνοντας περισσότερο χρόνο στο Μεταφυσικό μας Πρόγραμμα. (Θέμα χρόνου μόνο

είναι το υστέρημα, γιατί ως προς την προετοιμασία και την παροχή «λαβών», όλα πειθαρχούν στο γενικό μου Πλάνο).

Σας παραπέμπω πάλι στο Σχήμα της ανόδου από το απόλυτο δεδομένο του Είναι στην Αρχή του και από αυτήν πάλι πίσω και κάτω σε αυτό – όπως το παρέδωσα σε βασικά βήματα-σταθμούς στο τέλος του κειμένου για το 3^ο Σεμινάριο.

Θα ανακεφαλαιώσω τους έξι βηματισμούς επικεντρώνοντας την προσοχή σας στον έκτο.

Μερικά προκατεργαστικά για το έργο της Πέμπτης αυτής.

Τι αναζητούμε όταν θέτουμε το ερώτημα της ουσίας του όντος που είναι; Τι ακριβώς νοούμε όταν μεταβαίνουμε από το Είναι στο Ον το οποίο είναι, και από το Ον που είναι στην ουσία του που το κάνει να είναι;

Το ερώτημα της ουσίας είναι το θεμελιώδες πρόβλημα της Κλασσικής (εν στενή εννοία, της κλασσικής περιόδου του αρχαίου Ελληνισμού) Μεταφυσικής και εκφράζεται αρχετυπικά στον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη.

Το αίνιγμα του όντος συνίσταται στο ότι το ον φαίνεται να εκμηδενίζεται με το να ανάγεται ακριβώς στην αρχή του. (Βήματα (1), (2) και (3) στο προμνημονευθέν κείμενό μου). Η λύση του αινίγματος του όντος συνίσταται στην (κατα)νόηση της «διαλεκτικής», της αλληλουχίας κρύφιου και φανερού. (Βήμα (4)). Αυτή είναι η Ελληνική Μεταφυσική της Αποκάλυψης, η οποία ριζώνεται ιστορικά στο ελληνικό υπαρξιακό βίωμα του κάλλους ως φωτός-εν-σκότει και τετελεσμένης τελειότητας εξ ατελείας.

Αυτή η ίδια μεταφυσική Οδός οδηγεί και στην επόμενη Μεγάλη Απορία, και στον Πόρο της.

Ανακεφαλαιώνω θεωρήματα που έχουμε πολλές φορές και πολλαχώς διαρθρώσει. Το Ον είναι Έν και είναι Παρόν ως εν «τι», ένα κάτι. Το ον είναι «τι» με το να έχει πέρας, ένα (περι)ορισμό του είναι του,

αυτό που το καθορίζει στην ταυτότητά του και την συνεπακόλουθη ετερότητά του ως προς ο,τιδήποτε άλλο. Αλλά η ισχυρή ταυτότητα του όντος είναι η ουσία του, ο πυρήνας της ύπαρξής του, αυτό που το αίρει υπέρ το μηδέν. Άρα το πέρας συνιστά την ουσία του όντος. Το πέρας είναι επίσης, όπερ το αυτό, αυτό που συναντά τη Μορφή του Όντος, αφού Μορφή ακριβώς είναι μια συγκεκριμένη, απολύτως προσδιορισμένη περάτωση της απειρίας, της αμορφίας, του αρχέγονου συμβολικού Χάους. **Ουσία, Μορφή και Πέρασ του απείρου είναι διάφορες αναφορές της αυτής πραγματικότητας. Κατά τη στερέωση του όντος στο Είναι εκτός του μηδενός και του μη-είναι, η πραγματικότητα εκείνη είναι Ουσία. Κατά τη φανέρωση της ύπαρξής του όντος στο φως της τάξης του, ως κάλλος της τελειότητάς του, η ίδια πραγματικότητα είναι Μορφή. Κατά τον ειδοποιό και ιδιωματικό προσδιορισμό που καθιστά το ον κάτι ωρισμένο και αποτελεί τον ορισμό του ως ενός τινός και μη μηδ-ενός, η αυτή ταύτη πραγματικότητα είναι Πέρασ και Περάτωση απείρου.**

Το γινόμενο έχει ουσία, αφού το σύμπαν των γιγνομένων είναι Όλον και «Κόσμος». Η ουσία είναι κοινή σε όλα τα ουσιαδώς όμοια γινόμενα, σε όλα τα γινόμενα του αυτού είδους. Γιατί το γίγνεσθαι δεν είναι μια χαοτική μεταβολή στοιχείων – οιαδήποτε και αν είναι αυτά. Αυτό αποτελεί την ακλόνητη βάση της Ελληνικής Μεταφυσικής. Ξεκαθαρίσαμε ότι το επιστημολογικά αρχικό δεδομένο και το μεταφυσικά απόλυτο δεδομένο είναι ο κόσμος ακριβώς ως «Κόσμος». Τα γινόμενα συσσωματώνονται υπό και κατά είδη, και αυτό καθιστά δυνατή την εμπειρική κατανόηση των ρεόντων φαινομένων και τον σημαίνοντα και νοήμονα λόγο περί αυτών. Η κοινή ουσία των ομοειδών γιγνομένων (φαινομένων) φαίνεται σε αυτά τα γινόμενα. **Η ίδια αλληλουχία κρυφίου και φανερού που εξηγεί την σχέση (οντολογικής) αρχής και όντος, ερμηνεύει και την σχέση ουσίας προς γίγνεσθαι. Το φαινόμενο**

του γίνεσθαι φανερώνει την ουσία – κατά διάφορο σε κάθε περίπτωση όμως καθαρότητα και πληρότητα. Οι διαφορές καθαρότητας και πληρότητας στην επι-φάνεια της ουσίας εν τω κόσμω συνιστούν την ποικιλία των ομοειδών γιγνομένων. Αυτές οι διαφορές αποτελούν το *principium individuationis* των γιγνομένων-φαινομένων, την αρχή συγκεκριμενοποίησής των και εξατομίκευσής των.

Όμως τώρα ανακαλύπτουμε μια επανάληψη της προβληματικής που μας ωδήγησε από τον Κόσμο στην Αρχή του εν σχέσει προς την ουσία πλέον, και όχι απλά και μόνον εν αναφορά προς τον Κόσμο των φαινομένων-γιγνομένων στο σύνολό του.

Η ουσία είναι μορφή και πέρας. Αλλά το Πέρας ακριβώς, η ωρισμενικότητα του όντος πρώτον, το ότι το ον υπάρχει εδραζόμενο επί της ουσίας του η οποία μόνη το αίρει υπεράνω του μηδενός δεύτερον, και τρίτον η μορφή τέλος της καλλονής του όντος που υπερισχύει του σκότους της γέννας του όπως ο Φάνης αναδύεται εκ της Νυκτός, αυτή η τριαδική πραγματικότητα προϋποθέτει πολλαπλότητα του όντως όντος, του όντος δηλαδή και εκτός του γίνεσθαι των φαινομένων. Η Οδός επομένως που γνωρίζουμε οδηγεί με Παρμενίδειο καταναγκασμό πειθούς στην αξιωματική υπόθεση οντολογικής πολλαπλότητας επέκεινα του γίνεσθαι, πολλαπλότητας που αφορά σε αυτήν την ουσία του όντος, στο όντως ον. Και αυτή είναι η δεύτερη μεγάλη απορία της Μεταφυσικής: εκτός της Αρχής εν απολύτω είναι και του Κόσμου των φαινομένων ρεόντων εν τω γίνεσθαι αναδεικνύεται τρίτον τι μυστηριώδες, όντως ον και πολλαπλούν εν ταυτώ. Η ταυτόχρονη και συντονισμένη οντολογική πίεση από τα πολλά «κάτι» του γίνεσθαι στο εν «τι» της ουσίας των αφ' ενός: και η οντολογική προβολή από το αναγκαίως πεπερασμένο του Είναι στα πολλά όντως όντα αφ' ετέρου: προκαλούν την μεταφυσική ανάδυση μιας σφαίρας του Είναι ενδιάμεσου μεταξύ

Αρχής και Κόσμου. Στην απορία αυτής της ανάδυσης δίνει πόρο η Πλατωνική θεωρία των Ιδεών.

Έγραφα παραπάνω ότι ο Κόσμος της Ουσίας, του Όντως Όντος, χαρακτηρίζεται τουλάχιστον από πολλαπλότητα, και μάλιστα ουσιώδη, όχι απλώς σαν την φαινομενική πολλαπλότητα του γίνεσθαι. Επί πλέον όμως: σε ένα locus classicus στον «Σοφιστή» (247d – 249d) ο Πλάτων αποδίδει στο παντελώς ον νουν και ζωή και ψυχή και κίνηση. Ο προβληματισμός που εγείρεται με αυτόν τον τρόπο συνδέεται με το γενικώτερο ερμηνευτικό πρόβλημα του «Τιμαίου» και επιλύεται δια της κατανόησης των οντολογικών επιπτώσεων που έχει η διαίρεσις της Αρχής του Όντος κατά τα Πλατωνικά «Άγραφα Δόγματα» στον Δυισμό Ενός και Αορίστου Διάδος (αναπαραγωγής του Πυθαγόρειου Δυισμού Πέρατος και Απείρου) – επιπτώσεων στην φύση και διάρθρωση του όντως όντος ως αριθμού, καθώς και στην φύση και διάρθρωση του γίνεσθαι των φαινομένων.

Στην μαθηματική δομή και μυθοποιητικό ύφος του Πλατωνικού Λόγου (παρακαταθήκη του αρχικού συμβολομαθηματικού Πυθαγορισμού) αντιπαρατίθεται σε τέλεια αντίστιξη η τελεολογική δομή και το στεγνό (στα υπομνήματα) και ρητορικό (στους εκδεδομένους λόγους) ύφος της Αριστοτελικής σκέψης.

Η θεώρηση του Όντος στον Αριστοτέλη δεν συνεχίζει την Πυθαγόρεια. Τέμνει Οδό διάφορο. Το Όν είναι βεβαίως σύνθετο. Αν ήταν απλούν δεν

θα ήταν πολλά, ούτε εν κινήσει, ούτε σε ενδεχομενικότητα. **Αλλά αντί πέρατος και απείρου το Όν νοείται κατά το σύστοιχο δυνάμει – ενεργεία. Αυτό που υπάρχει είναι η εκδήλωση, η ενέργεια, ωρισμένων δυνατοτήτων του Είναι.** Το Όν είναι ωρισμένο σημαίνει ότι ωρισμένες οντολογικές δυνατότητες έχουν αχθεί σε πλήρη πραγμάτωση, πεδία δυνατοτήτων έχουν κλείσει με την ενεργοποίηση ωρισμένων από αυτές τις δυνατότητες κατά ωρισμένο τρόπο. Η ωρισμενικότητα του Όντος συνίσταται στην ενέργει ωρισμένων δυνάμεων. Φυσικά η οντολογική προτεραιότητα ανήκει στην ενέργεια και στο ενεργεία, όχι στην δυνατότητα και στο δυνάμει. Η δυνατότητα και η δύναμη ορίζονται από την ενέργεια της οποίας αποτελούν την δύναμη ή δυνατότητα, όχι αντιστρόφως.

Το γίνεσθαι του Κόσμου των φαινομένων περιστρέφεται γύρω από εστιακούς πόλους που είναι οι ουσίες των γιγνομένων. Και αυτές είναι οι ενεργές μορφές των γιγνομένων, θεμελιώδεις ενέργειες τέτοιου είδους και τέτοιου αντίστοιχου είδους δύναμης που να μπορεί να εδράζει και στηρίζει την ύπαρξη των αντίστοιχων όντων συμπεριλαμβανομένου και του συμπληρωματικού χαρακτηρισμού τους από ιδιότητες και σχέσεις μη ουσιώδεις αλλά συμβαινουσες (ουσία και συμβεβηκότα στις Κατηγορίες πλην ουσίας).

Η ουσία του κάθε όντος (και κάθε ομοειδούς γιγνομένου) αποτελεί τον σκοπό της ύπαρξής του, είναι το τέλος του όντος – και αυτό το τέλος συνιστά και εδραιώνει στο είναι την ύπαρξή του. Η θεμελιώδης ισχύς στον Κόσμο δεν είναι ούτε η υλική, ούτε η ποιητική (η ενεργός δρώσα προς την παραγωγή αποτελέσματος), αλλά η τελική, το τελικό αίτιον, αυτό που ελκύει αναπόδραστα ενώ στην συγκεκριμένη περίπτωση δεν είναι ακόμη παρόν, αλλά μέλλον. Η Αριστοτελική τελεολογία είναι ένα μοναδικό

φαινόμενο που βιωματικά ερείδεται στην Ελληνική καθοριστική εμπειρία του κάλλους όπως έχω προεξηγήσει.

Η ουσία είναι «το τι ην είναι» του όντος – αυτό το οποίο το συγκεκριμένο γινόμενο προωρίζετο να είναι, η υπεσχημένη του τελειότητα. Η ουσία είναι η εντελέχεια του όντος, η πραγμάτωση της τελικότητάς του. Βέβαια η πραγμάτωση, η ενέργεια των συστατικών δυνατοτήτων του όντος συντελείται στον Κόσμο των φαινομένων-γινομένων σε διάφορους βαθμούς ουσιώδους καθορισμού και ποικίλες τροπικότητες συμβεβηκότων – και αυτό το γεγονός εξηγεί την πολλαπλότητα και ποικιλία των γινομένων. Επί πλέον, το γίγνεσθαι συνίσταται κυρίως και πρωτίστως στην κίνηση προς ανάληψη μορφής – είναι η προετοιμασία της δυνατότητας της ύλης να ενεργοποιηθεί και να αναλάβει μορφή, προετοιμασία που γίνεται σύμφωνα με το άνυσμα που δείχνει προς το τι ην είναι, το τέλος και την εντελέχεια της ουσίας του γινομένου. Ύλη είναι το δυνάμει όν, αυτό που είναι ως δυνατότητα προσδιοριστικού καθορισμού. Μορφή και ουσία είναι το ενεργεία ον, αυτό του οποίου η δυνατότητα έχει πραγματωθεί, ενώ οποιαδήποτε άλλη δυνατότητα έχει κλείσει επί του παρόντος.

Το γίγνεσθαι είναι κυρίως, είπα, κίνηση προς ανάληψη μορφής. Ασφαλώς υπάρχουν και μεταβολές απώλειας μορφής, αλλά αυτές είναι φθορές, το αναγκαία σύστοιχο φαινόμενο στον Κόσμο των φαινομένων. Η ύλη πού έχει την δυνατότητα άμεσης ή προσεχούς ανάληψης μορφής πρέπει να ευρίσκεται ήδη σε ένα κατάλληλο ενεργειακό ορίζοντα τέτοιο που να συνιστά την δυνατότητα ανάληψης της δεδομένης μορφής. Αυτό σημαίνει πως η εν προκειμένω ύλη πρέπει να έχει ήδη κάποια άλλη μορφή. Προχωρώντας έτσι στην ανάλυση της προυποτιθέμενης κάθε φορά ύλης καταλήγουμε στην αμυδρή έννοια της πρώτης ύλης μιας ύλης που δεν έχει, αλλά είναι καθαρή δυνατότητα. **Χωρίς την υπόθεση αυτής της**

πρώτης ύλης δεν θα υπήρχε Κόσμος. Διότι ο μόνος παράγων που διαφοροποιεί ενέργεια από ενέργεια είναι η δυνατότητα του έτερου. Ως ενέργεια κάθε ενέργεια είναι η αυτή με κάθε άλλη. Το ενεργεία είναι διαφοροποιείται από το ποιο είναι το οντολογικό του περιεχόμενο και αυτό προϋποθέτει ταυτότητα προς εαυτό (προς τον ωρισμένο προσδιορισμό του είναι που το κάνει αυτό και όχι άλλο) και ετερότητα προς πάντα τα άλλα, που έτσι εμφανίζονται ως εναλλακτικές δυνατότητες οντολογικού καθορισμού. Ως ενέργειες όλα τα ενεργεία είναι είναι ταυτά. Άρα η ύλη είναι το *principium individuationis* εν γένει. Άρα η πρώτη ύλη είναι αναγκαία για να υπάρχει Κόσμος. Και επειδή υπάρχει ο Κόσμος, υπάρχει και η πρώτη ύλη.

Όταν μια συγκεκριμένη ύλη αναλαμβάνει μια μορφή, ενεργοποιείται δηλαδή μια δυνατότητα που έχει συσταθεί στην δεδομένη ύλη, η ουσία και μορφή, το τι ην είναι, δεν είναι ακόμη παρόν κατά την διαδικασία ανάληψης. Και όμως αποτελεί το κύριο αίτιο της διαδικασίας. Πως είναι αυτό δυνατόν; Η δυνατότητα μιας ύλης να ενεργοποιηθεί ώστε να αναληφθεί η μορφή δεν είναι ουδέτερη και αδιάφορη ως προς την ανάληψη ή μη της αντιστοιχούσας μορφής. Η οντολογική πραγματικότητα είναι έτσι κατεστημένη ώστε η δυνατότητα είναι ετεροβαρώς ζυγισμένη προς την ανάληψη της μορφής. Η ύλη ορέγεται της μορφής κατά τον Αριστοτέλη.

Τι όμως κάνει την ύλη και μάλιστα την πρώτη ύλη να κινηθεί προς την ενέργεια των δυνατοτήτων της; Στην περίπτωση της πρώτης ύλης δεν υφίσταται τίποτα κοσμικό εν ενεργεία που να ελκύσει την δύναμη προς την ενεργοποίησή της. Και μάλιστα τι είναι εκείνο που προκαλεί την συντεταγμένη ενεργοποίηση των διαφόρων υφισταμένων δυνατοτήτων, έτσι ώστε από τη πρώτη ύλη να προκύπτουν τα στοιχεία σε ωρισμένους,

τους κατάλληλους για την συνέχιση της οικοδόμησης του τελεολογικού Κόσμου όπως τον γνωρίζουμε, συσχετισμούς, τα στοιχεία πάλι να συνδυάζονται κατά τους τρόπους που απαιτούνται ώστε να παραχθούν τα ανόργανα υλικά του Κόσμου, από αυτά να ενεργοποιηθούν εκείνες οι συστοιχίες διανομών που να δημιουργούν συνθήκες για την επώαση δυνατοτήτων οργανικής ζωής κ.ο.κ. μέχρι την κατάληξη διάρθρωσης των πάντων προς την δυνατότητα οντολογικής ανάδυσης της ανθρώπινης μορφής, ουσίας και τελειότητας. (Παραβάλετε τις σύγχρονες επιστημονικές συζητήσεις για την λεγόμενη Ανθρωπική Κοσμολογική Αρχή. Cf. e.g. J. D. Barrow and Fr. J. Tipler, *The Anthropic Cosmological Principle*, OUP, 1986).

Η ενύπαρκτη ροπή της δυνατότητας προς την πραγμάτωσή της προκειμένου για περιπτώσεις ανάληψης μορφής δεν μπορεί να εξηγήσει την συντεταγμένη κίνηση που από την πρώτη ύλη δημιουργεί τον πάγκαλο Κόσμο όπως τον γνωρίζουμε. Η ροπή για να λειτουργήσει χρειάζεται κάτι εν ενεργεία. Και τότε όπως ο σπόρος βγαίνει από την μητρική Γη – ύλη υπό την δράση της εποχιακής θέρμης του Ήλιου κατά τον ετήσιο κύκλο του. Αλλά για την πρώτη ύλη δεν υπάρχει τίποτα διαθέσιμο εν ενεργεία από τον Κόσμο. Πρέπει λοιπόν να υπάρχει καθαρή ενέργεια που δεν χρειάζεται βάθος ύλης για να ενεργήσει. Ένας «Ήλιος» ενέργειας εκτός Κόσμου.

Ενέργεια χωρίς θεμέλιο ύλης μπορεί να είναι μόνο η νοερή. Αλλά η καθαρή αυτή ενέργεια δεν μπορεί να μεταβάλλεται καθ' οιονδήποτε τρόπο αφού δεν εμπερικλείει τίποτε υλικό, τίποτε δηλαδή που να ενέχει την δυνατότητα του ούτως ή άλλως. Άρα η νοερή ενέργεια την οποία ο Λόγος του Όντος έθεσε δεν είναι δυνατόν να νοεί τίποτε άλλο εκτός από τον εαυτό της. Γιατί άλλως θα αλλοιωνότανε νούσα τώρα τούτο και μετά εκείνο, την μια ή την άλλη μορφή. Και δεν υπάρχει αποχρών λόγος γιατί

να νοεί την μια και όχι την άλλη μορφή του υλικού Κόσμου, από τον οποίο ούτως ή άλλως δεν μπορεί να εξαρτάται καθ' οιονδήποτε τρόπο. Νους νοών εαυτόν στην αιωνιότητα εκτός χρόνου είναι λοιπόν η πρώτη αρχή ενέργειας της πραγματικότητας.

Σε αυτές τις θεμελιώδεις γραμμές για την Πλατωνική και Αριστοτελική Μεταφυσική θα διεξοδευτεί ο λόγος μας αυτήν την Πέμπτη.

III

Στη μεταφυσική άποψη της πραγματικότητας θα συζητήσουμε επί του πυρήνα της Κλασσικής Μεταφυσικής, τις συμπληρωματικές θεωρίες του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη, όπως είχα προαναγγείλει την προηγούμενη φορά. Το σχετικό κείμενο του Σεμιναρίου 5 δίνει τους άξονες, πυκνά και, για τον μη εξοικειωμένο, στρουφνά, αλλά μεστά, της αντιπαραθετικής και συγκριτικής ανάλυσης των κορυφαίων αυτών επιτευγμάτων της κλασσικής φιλοσοφίας.

Θα προχωρήσω και στο προαναγγελμένο θέμα της συνάντησής μας αυτής της Πέμπτης. Η οποία έχει δυο συναπτόμενα σκέλη. Το ένα είναι η Νεοπλατωνική Σύνθεση της Κλασσικής Φιλοσοφίας, και η τελευταία μεγάλη δημιουργία της στο τέλος του Αρχαίου Κόσμου. Το άλλο είναι η Ανατολική Θεολογία του Χριστιανισμού, με την οποία εννοείται το τρίπτυχο της Ορθοδόξου Δογματικής με τον Μονοφυσιτισμό από τη μια μεριά και την πρώιμη Ρωμαϊκή Εκκλησία από την άλλη. (Τη

Ρώμη δηλαδή προ της υφαρπαγής της από την ανάγκη συγκινήσεώς της προς τον Γευτονικό χαρακτήρα που κατέκλυσε την Ευρώπη).

Η εστία από την οποία εκπηγάζουν τα δυο προαναφερθέντα σκέλη (ΝεοΠλατωνισμός και Ανατολική Χριστιανική Θεολογία), ο κοινός σπερματικός πόρος των δυο αυτών πνευματικών ροών, «οχετών» (κατά την Νεοπλατωνική ορολογία), είναι η θεωρία μου της Μεταφυσικής Περιόδου μεταξύ Ενδοκοσμικού (φυσικής τελείωσης) και Αλλοκοσμικού (υπερβατικής λύτρωσης). Με άλλα λόγια η σχέση μεταξύ Φυσικής και Θετικής Αποκάλυψης. Το οποίο μας επαναφέρει στο αρχικό μου θεώρημα περί φανέρωσης του όντος. Και έτσι ο κύκλος του Είναι και το πρώτο μέρος των σεμιναρίων του φετινού μας Κύκλου κλείνουν εν ταυτότητι.

[Για την θεολογική προβληματική του θέματος, εκτός από τις αναλύσεις μου σε σεμινάρια προηγούμενων Κύκλων και τα σχετικά κείμενα, μπορείτε να μελετήσετε τις εξής πραγματείες μου:

- 1/ Θεάνθρωπος: Αίτια Δογματικής Χριστολογίας.
- 2/ Θεάνθρωπος: Christological Aetia (επηξημένη μορφή του (1)).
- 3/ Epiphanies: Eternity in Time and the Teleology of Creation.
- 4/ Ελληνισμός, Ορθοδοξία και Σύγχρονος Κόσμος - κατά της Προσωπολατρίας της ΝεοΟρθοδοξίας.
- 5/ Η Γέννηση του Θεού για την Νέα Χιλιετία.

Οι πραγματείες αυτές είναι αναρτημένες στο site, τμήμα "Research Projects", κατηγορία "Logos in Ancient Greek Philosophy and Christianity".]

IV

ΑρχαιοΕλληνικό Συμπόσιο

Μεταφυσική, Συμβολική, Ποιητική και Θρησκευτική Περιοδολογία

Ο Κόσμος είναι «κόσμος». Το κάλλος του Κόσμου είναι η μορφή του. Η μορφή του Κόσμου συνέχει την Κοσμική τάξη. Η κοσμική τάξη συνεπάγεται δομή στον χώρο και ρυθμό στον χρόνο. Η δομή το Κόσμου εγγράφεται σε μια γεωμετρία του χώρου και ο κοσμικός ρυθμός, ο παλμός του παντός, σε μια σταθερή ροή του χρόνου.

Η γεωμετρία του χώρου ορίζεται από την προϋπόθεση της απόλυτης απαραλλαξίας των χωρικών σημείων-θέσεων μεταξύ τους. Ο χώρος είναι απολύτως ομογενής και ιστροπικός. Οι δομές του όντος (και τα γεωμετρικά σχήματα) πρέπει να είναι αναλλοίωτες σε οποιαδήποτε μεταφορά τους οπουδήποτε του χώρου. Η χωρική σχέση μεταξύ σημείου εν αναφορά προς άλλο προκύπτει από τη θέση του πρώτου επί της επιφανείας σφαίρας με κέντρο το δεύτερο και με ακτίνα την απόσταση του πρώτου από το δεύτερο. Εύκολα προκύπτει ότι η μετρική του χώρου (μια ορισμένη δηλαδή δομή του όντος) καθορίζεται από ένα εναδικό κύβο (οι Πυθαγόρειοι τον τοποθετούσαν στο κέντρο του κόσμου, ως την πρώτη περάτωση της απειρίας): οι ορθογώνιες και οι σφαιρικές συντεταγμένες αντιστοιχούν απόλυτα σε αυτόν τον Ευκλείδειο χώρο.

Αντιστοίχως η σταθερή ροή του Χρόνου προϋποθέτει την απόλυτη अपαραλλαξία των χρονικών στιγμών-θέσεων μεταξύ τους. Οι ρυθμοί του όντος πρέπει να είναι αναλλοίωτοι σε οποιαδήποτε μεταφορά του οπουδήποτε του χρόνου, στο παρελθόν, παρόν ή μέλλον. Η περιοδικότητα, ως ένας ορισμένος, κανονικός ρυθμός του όντος, μπορεί επομένως να παρέχει την απόλυτη μετρική του χρόνου. Ο χρόνος όντως «ρέει» απολύτως ομοιόμορφα και σταθερά.

Αλλά έτσι η σταθεροποίηση του χρόνου προϋποθέτει οντολογικά τον χώρο. Η ομοιομορφία και σταθερή μετρική του χρόνου συνίσταται στην περιοδικότητα, στην κυκλική δηλαδή επανάληψη (σε τελική ανάλυση) ενός φαινομένου στον χώρο. Αντίστροφη προϋπόθεση σε μεταφυσικό επίπεδο δεν υφίσταται που να εξαρτά αναλογικά τον χώρο από τον χρόνο. Σε αυτό συνίσταται η οντολογική προτεραιότητα του χώρου ως προς τον χρόνο.

Χώρος είναι η αναγκαία τροπικότητα του όντος-ως-συγκεκριμένου-πράγματος. Για να είναι δυνατή η συγκεκριμένη υπόσταση διαφορετικών μερών ενός όλου διατηρουμένης της ολοκλήρωσής τους στην ενότητα του όλου χρειάζεται χωρική διεύρυνση του είναι ώστε να πραγματοποιηθεί η εν ταυτώ χωριστή και μη-χωριστή ύπαρξη μερών ενός όλου.

Και αναλόγως, ο Χρόνος είναι αναγκαία τροπικότητα του όντος-εν-τω-γίγνεσθαι. Για να είναι δυνατόν το γίγνεσθαι χρειάζεται χρόνος. Γίγνεσθαι σημαίνει διαφορετικές ιδιότητες στο ίδιο και ταυτό πράγμα. Και αυτό απαιτεί δυνατότητα χρονικής διεύρυνσης του είναι, ώστε το διαφορετικό να μπορεί να υφίσταται τηρουμένης της ταυτότητας.

Και πάλι αναδεικνύεται η οντολογική προτεραιότητα του χώρου έναντι του χρόνου. Ο πρώτος είναι συνθήκη ύπαρξης του συγκεκριμένου. Ο δεύτερος του γιγνομένου. Το γιγνόμενο είναι συγκεκριμένο εν κινήσει και μεταβολή. Το συγκεκριμένο δεν είναι απλώς κινούμενο εν στάσει.

Ο κόσμος των φαινομένων απαιτεί ως οντολογικές προϋποθέσεις τις διαστάσεις του χώρου και του χρόνου για να υποσταθεί. Το έχουμε αναλύσει από διαφορετική γωνία. Ο Κόσμος έχει πολλαπλότητα και ενότητα σε απολύτως συγκεκριμένο επίπεδο. Αυτό συνεπάγεται φυσική ύπαρξη μερών και όλων, που σημαίνει χωρική διάσταση. Ο κόσμος έχει μεταβολή και σταθερότητα. Αυτό συνεπάγεται ταυτότητα ετεροτήτων στο χρόνο. Συνεπάγεται επίσης σταθερή ροή χρόνου. Σημαίνει επομένως περιοδικότητα, δηλαδή ταυτωτική επανάληψη στον χρόνο, που μπορεί να συσταθεί οντολογικά και να μετρηθεί από ταυτόσημη κυκλική μεταβολή στον χώρο.

* * *

Για την περιοδικότητα στην Αρχαία Ελληνική Σκέψη δείτε τη μελέτη μου «Εκπύρωση και Παλιγγενεσία: Κοσμική Περίοδος και Αιώνια Επιστροφή», στο Απόστολος Πιερής, *Περί Τέλους, Φιλοσοφική Τετραλογία*, 1996, pp. 215-258. [Είναι αναρτημένο και στο site του Ινστιτούτου, τμήμα “Research Projects”, κατηγορία “Stoic Studies”].

Για την ουσία της περιοδικότητας στη συμβολικολογική σκέψη του Ελληνισμού, δείτε επίσης τη μελέτη «Αρχή Περιόδου. Beginnings in Cyclic Processes: Day Start and Monthly Period» στο Apostolos L. Pierris, *Religion and Mystery*, 2006, Ch. 5, pp. 204-227. Προσέξτε ιδιαίτερος την αντιπαραβολή του Κλασσικού Ελληνικού Πνεύματος προς την Νεωτερική Ευρωπαϊκή Μεθοδολογία, pp. 232-234. [Είναι και αυτό αναρτημένο στο site, τμήμα “Research Projects”, κατηγορία “The Emergence of Reason from the Spirit of Mystery”].

Ειδικότερα για την Περιοδικότητα στον Ηράκλειτο σκεφθείτε τα εξής (από την πρώτη προαναφερθείσα μελέτη μου):

«Αναλογίες και ομοιότητες σημαντικές μεταξύ της Στωϊκής φυσικής θεωρίας και Ηρακλειτείων συλλήψεων υπάρχουν και είχαν τονισθεί κατά την Αρχαιότητα. Ο Χρύσιππος επεδόθη, ως εικός, στις *συνοικειώσεις* των του Εφεσίου προς τις ίδιες θέσεις (II 636). Cf. II 446; 590; 594; 617. V. τα συλλελεγμένα κείμενα εις *Heracleitus* Frgs. 51 και 53 Marcovich, pp. 261-7 και 278-81. Το Πυρ ως Λόγος και Νόμος της πραγματικότητας αποτελεί αναμφισβήτητη συνάφεια (22 B 30 DK; cf. B 31 DK). Αλλά το καθοριστικό σπερματικό υπόδειγμα στον Στωικισμό προέρχεται από τον πρώιμο Πυθαγορισμό. Το ερώτημα εάν ο Ηράκλειτος είχε προδιαμορφώσει τη θεωρία της κοσμικής περιοδικότητας (των κύκλων εκπυρώσεως και παλιγγενεσίας), είχε πλήρως και δεόντως εκτιμηθεί. V. Αλέξανδρος Αφροδισιεύς εν: Συμπλίκιος, *Σχόλια εις το περι Ουρανού*, p. 294, 13 sqq. Heiberg (Fr. 51 b⁵ Marcovich) και Κλήμης Αλεξανδρεύς, *Στρωματείς* V, 103, 6 (II p. 396 Staehlin = Fr. 51a Marcovich). Το ερώτημα είχε χαρακτηριστικώς απαντηθεί *καταφατικά*. Η θέση αυτή δεν είχε την αρχή της σε βεβιασμένη Στωϊκή «*συνοικείωσι*», αφού είχε υποστηριχθεί από τον Αριστοτέλη (*Φυσικά* 205α1 = Fr. 51b² Marcovich; *Περί Ουρανού*, 279b14 = Fr. 51b¹ Marc.) και τον Θεόφραστο (*Φυσικαί Δόξαι* Fr. 1, Diels, *Doxographi Graeci*, p. 475.18-476.2 = Fr. 51b³ Marc.). Cf. B 65 = Fr. 55 Marc. (αναπαραγόμενο υπό των Στωϊκών II 616) p. 296 sqq. Marc. Επίσης A13 = Fr. 65, p. 346 sqq. Marc. Fr. 61 p. 325 sqq. Marc. B90 = Fr. 54 p. 291 sqq. Marc. B36 = Fr. 66, p. 352 sqq. Marc. B60 = Fr. 33 p. 165 sqq. Marc. κ.λπ. V. την δοξογραφική ανάλυση του Διογένους Λαερτίου, καθολικώς (IX, 7) και ιδίως «τα επί μέρους των δογμάτων», §8. (Cf. τον πίνακα p. 173 Marcovich). Ο Ηράκλειτος επρέσβευε Μέγα Ενιαυτό, μείζονα επομένως περίοδο επαναλήψεως (22 A13DK = Fr. 65 Marcovich). Η διάρκειά του

απετελείτο από 10.800 έτη [17]. Η φύση της περιοδικότητας φαίνεται να συνδέεται με κοσμική γένεση και αναγέννηση, ιδιαίτερος λόγω της εξαρτήσεώς της από την ανθρώπινη γενεά [18]. Πρόκειται όμως για μια απόλυτη γένεση εκ πυρός του Σύμπαντος Κόσμου, και μια αντίστοιχο καθολική φθορά εις πυρ; Είναι η όψις και σβέσις του κοσμικού πυρός πλήρης; Τα πάντα διαμοίβονται, αντικαταλλάσσονται δια και υπό του πυρός (B90 DK = Fr 54 Marc. με την ερμηνεία του Θεοφράστου, *Diels, Doxographi Graeci*, p. 475.14). Αλλά γίνεται αυτή η ανταλλαγή συγχρόνως στις χρονικές στιγμές ενάρξεως νέου κύκλου; Υπάρχει ανάπτυξις και ανέλιξις του Κόσμου και όχι μόνον συντακτική και διαρθρωτική πάλη αντιθέτων; Η καταφατική απάντησις επιβάλλεται εν τελευταία αναλύσει από την απαίτηση προϋποθέσεως απροϋποθέτου αρχής των πραγμάτων, υπό την εγκύμονα αρχαϊκή και αείποτε ζώσα βιωματική έννοια της αρχής ως οντολογικής αιτίας και χρονικής εκκινήσεως εν ταυτώ [19]. Δικαιούται τοιουτοτρόπως η συνεπής αρχαία ερμηνευτική του Ηρακλειτείου Λόγου[20]. Η αιωνιότης του Κόσμου ασφαλώς δεν αντιφάσκει προς αυτή την ερμηνεία. Ούτε ο ύπατος νόμος των αντιθέτων είναι ασυμβίβαστος προς στιγμές απολύτου ταυτότητος[21]. Όταν όλα τα πράγματα έχουν μετατραπεί εις πυρ τότε εγγενώς δρα με τη μεγαλύτερη ένταση η αντίθετος ροπή, και εκ νέου αρχίζει η καινή δημιουργία. Ακριβώς όπως κατά την ευρύτερη δυνατή απομάκρυνση της χορδής, η τάση είναι μέγιστη, και η αντίθετη κίνηση εν συνεχεία εντονωτάτη: οὐ ξυνιᾶσιν ὄκως διαφερόμενον ἔωυτῶ συμφέρεται· παλίντονος ἄρμονιῆ ὄκωσπερ τόξου καὶ λύρης (B51 DK = Fr. 27 Marc.). Η Κοσμική Περίοδος είναι η επαναγωγή και επανασύναψις του τέλους εις την αρχή, όπως εις την περιφέρειαν ενός κύκλου: ξυνὸν γὰρ ἀρχὴ καὶ πέρασ ἐπὶ κύκλου περιφερείας κατὰ τὸν Ἡράκλειτον (B103 DK = Fr. 34 Marc.). Ο Κόσμος είναι αιώνιος, δεν χρειάζεται δημιουργική αρχή χωριστή για να συσταθεί. Ο Κόσμος είναι ὄντως πυρ αείζων, με εγγενή τον νόμο της μεταβολής του τον

αποτελεσματικό Διακοσμήσεως. B30 DK = Fr. 51 Marc.: κόσμον τόνδε τὸν αὐτὸν ἀπάντων, οὔτε τις θεῶν οὔτε ἀνθρώπων ἐποίησεν, ἀλλ' ἦν ἀεὶ καὶ ἔστιν καὶ ἔσται πῦρ ἀείζων ἀπτόμενον μέτρα καὶ ἀποσβεννύμενον μέτρα.

Το ζων Πυρ, ο Λόγος-Νόμος του Σύμπαντος, η κοσμική περιοδικότητα, η ταύτιση των δυο πρώτων και η αναγκαία ακολουθία του τρίτου, είναι όλα ήδη παρόντα».

Από τις λεπτομερείς σημειώσεις, ξαναδίνω εδώ μόνον την 17, τις άλλες μπορείτε να τις συμβουλευτείτε στο κείμενο:

«[17] Κατά τον Censorinus, *de die Natali*, XVIII, 11. Ο «Αέτιος» έχει 18.000 έτη (Diels, *Doxographi Graeci*, p. 364), αλλά πιθανότατα πρόκειται περί σφάλματος «εκ μυρίων οκτακισχιλίων» αντί «εκ μυρίων οκτακοσίων», όπως προέτεινε ο Tannery, *Pour l'histoire de la Science Hellenique*, p. 168.- $10.800 = 30 \times 360$. 360 ημέρες υπολογίζονται για ένα κανονικό ηλιακό έτος (12 μήνες 30 ημερών), και 30 έτη ο Ηράκλειτος απέδιδε σε μια γενεά (A19), όπως και ο Ζήνων ίσως (I 133). Ο Μέγας ενιαυτός είναι έτσι μια γενεά με «ενιαυτό» ίσο προς τόσα έτη όσες ημέρες έχει το κανονικό έτος. Η γενεά είχε για τον Ηράκλειτο αποφασιστικά περιοδικό χαρακτήρα: 30 έτη είναι το ελάχιστο διάστημα κατά το οποίο ο γεννών παρέχει τον εξ αυτού γεγεννημένον γεννώντα, δηλαδή μπορεί να γίνει πάππος. 14 ετών παράγει (γόνιμο) σπέρμα, στα 15 (14 και 9 μήνες) γεννάται υιός, ο οποίος 14 ετών, ήτοι στα 29 έτη, ή ακριβέστερον στα 28 έτη 9 μήνες, παράγει γόνιμον σπέρμα και στα 30 (29 ½) γεννάται ο υιός του υιού. Πρόκειται για επανάληψη της αρχικής καταστάσεως (Cf. Φίλων Ιουδαίος, *Quaestiones in Genesin*, II, 5 Marcus p. 77). Ο ακριβέστερος λογισμός των 29 ½ ετών αντιστοιχεί (ακριβώς) προς τη σεληνιακή περίοδο των 29 ½ ημερών. Όθεν ο Ηράκλειτος εκάλει τον μήνα γενεάν (Ιωάννης

Λυδός, *Περί Μηνών*, III, 14). Η γενεά κατά τον Censorinus XVII, 2 ονομάζεται από τον Ηράκλειτο (A19) orbis aetatis, κύκλος ζωής, κύκλος βίου, κύκλος αιώνος ως διάρκεια περιόδου ζωτικότητας».

[Στη σημείωση 18 της πραγματείας μου εκεί, pp. 249-253, αναπτύσσεται η Βαβυλωνιακή κοσμική περιοδικότητα κατά Βηρώσσο].

Δείτε εκεί επίσης τη θεωρία μου για τη σημασία του Ίππασου στη σύγκραση Πυθαγορισμού και Ηρακλειτισμού, και, συνεπώς, στην πρόιμη θεμελίωση της Στωικής Κοσμολογίας και Κοσμογονικής Περιοδολογίας. Επ' αυτού, παραβάλετε επίσης τη μελέτη μου "The Origin of Stoic Fatalism" στο *Chypre et Les Origines du Stoicisme*, Actes du Colloque Paris 12-13 Mai 1995, Publications du Centre Cultural Hellenique de Paris, 1996, pp. 21-30. [Έχει αναρτηθεί στο site, τμήμα "Research Projects", κατηγορία "Stoic Studies"].

Η θεωρία της αιώνιας επιστροφής συλλαμβάνεται σε κλασσικό Πυθαγορικό πλαίσιο το οποίο έχει απορροφήσει και αφομοιώσει τον Ηρακλείτειο Λόγο. Αναπτύσσεται σε πλήρη ένταση από τον Στωικισμό, ιδιαίτερα από τον μέγιστο των Στωικών, τον Χρύσιππο.

* * *

Για τη μυστηριώδη Πλατωνική περιοδολογία των αριθμών του κοσμικού και ανθρώπινου γεννητού, δείτε το Κείμενο για το Σεμινάριο 5^ο του ΚΒ' Κύκλου, Σειρά Β'. [Έχει αναρτηθεί στο site, τμήμα "Seminars", κατηγορία «Κύκλος ΚΒ' Β»]. Την Μεγάλη Κοσμική Περίοδο περιγράφει ο Πλάτων υπό τους όρους του «Τιμαίου» στον «Πολιτικό».

* * *

Η Αιγυπτιακή Κυνική Περίοδος (περίοδος του αστέρος Κυνός, Σειρίου, Sothis) ήταν καθαρά αστρονομικό και ημερολογιακό φαινόμενο και προσδιοριζόταν από την ηλιακή επιτολή του Κυνός (την πρωτοεμφάνιση του άστρου στον ανατολικό ορίζοντα πριν την ανατολή του Ήλιου, εμφάνιση που σηματοδοτεί στην Αίγυπτο με την έναρξη της ετήσιας γονιμοποιού πλημμύρας του Νείλου, στον Αιγαιακό δε χώρο τα θερινά Κυνικά καύματα) σε σχέση προς το Αιγυπτιακό ημερολόγιο.

Το σταθερό πολιτικό ετήσιο ημερολόγιο των Αιγυπτίων ήταν πλήρως τεχνητό κατασκεύασμα, με απλούς κανόνες, σαν τις Πυραμίδες – και πιθανόν να ήταν όντως περίπου σύγχρονο με αυτές, συσταθέν την εποχή των Πρώτων Δυναστειών. Αποτελείτο από 12 μήνες των 30 ημερών έκαστο – άρα σε αναντιστοιχία προς τον Σεληνιακό κύκλο των $29 \frac{1}{2}$ ημερών – και 5 «επαγόμενες» ημέρες στο τέλος του έτους, πριν την αρχή του επομένου έτους – άρα σε αναντιστοιχία προς το πραγματικό κυλιόμενο έτος των $365 \frac{1}{4}$ ημερών κατά προσέγγιση. Η αρχή του έτους κανονικά και αρχικά ορίσθηκε στην επιτολή του Κυνός το καλοκαίρι. Αλλά επειδή το πραγματικό έτος είναι περίπου $\frac{1}{4}$ της ημέρας μεγαλύτερο από τις 365 ημέρες του Αιγυπτιακού τρέχοντος έτους, η αρχή του έτους μετατοπίζεται κάθε χρόνο κατά τόσο από την πραγματική επιτολή του Κυνός. Σε 4 χρόνια η διαφορά θα είναι προσεγγιστικά 1 ημέρα. Επομένως η αρχή του έτους κινουμένη περί το πραγματικό έτος θα επανέλθει στο αρχικό σημείο και θα συμπέσει με την επιτολή του Κυνός σε $365 \times 4 \approx 1460$ έτη. Αυτός είναι ο λεγόμενος Κυνικός κύκλος.

Και ακριβώς έτσι τον εξηγεί ο Censorinus, *De Die Natali*, 18, 10 (p. 43.2-9 Sallmann). Το ίδιο και ο Γέμιμος, *Εισαγωγή εις τα Φαινόμενα*, VIII 16-

25 (pp. 50-52 Anjac), όπου μάλιστα αναφέρεται ότι η τεχνητότητα του ημερολογίου οφείλεται στη διάθεση των Αιγυπτίων να έχουν όλες τις εορτές κινούμενες δι' όλου του πραγματικού έτους μέχρι να αναποδίσουν πάλι στην αρχή (§17). Όπως επισημαίνει ο Γέμενος, αυτό αποτελεί μείζονα διαφορά προς την Ελληνική αντίληψη (§16).

Στη «Βίβλο της Σώθειας» (ο Κυνικός αστήρ ήταν θηλυκός για τους Αιγυπτίους) φέρεται να αναφέρεται ως κυνική περίοδος μια διάρκεια 700 ετών (p. 238 Waddell), αλλά οι αναφορές έχουν συχνά συγκεχυμένη αναφορά στο κείμενο αυτό. Στο λεγόμενο «Παλαιό Χρονικό» (από τον Σύγκελλο), ο Κυνικός Κύκλος μοιάζει να περιορίζεται στα 443 έτη (p. 228 Waddell), αλλά και σύγχυσις επικρατεί στο κείμενο και δεν διαφαίνεται λογική στους αριθμούς πλην των συμποσομένων ετών ορισμένων Φαραωνικών Δυναστειών.

Ο Censorinus αναφέρει ότι νέος Κυνικός Κύκλος άρχισε στις 20 Ιουλίου του 139 μ.Χ. (21, 10). Άρα η αρχή του τεχνητού Αιγυπτιακού ημερολογίου πρέπει πιθανώτατα να ανάγεται στο 2780 π.Χ., περί την αρχή της Δυναστικής Αιγύπτου, λίγο πριν τις μεγάλες Πυραμίδες. Όπως προανέφερα, αυτή η συγκυρία είναι σημαντική.

* * *

Την Κοσμική Ανανέωση (Renovatio Mundi) και την καθολική αναγέννηση του ανθρώπινου βίου υμνεί μεγαλόπρεπα ο Virgilius στο περίφημο 4^ο Βουκολικό του (Ecloga IV). Αναφέρεται στο 40 π.Χ. όταν με την ενεργό διαμεσολάβηση του C. Asinius Pollio συμβιβάστηκε στο Brundisium ο Οκταβιανός και ο Αντώνιος και απεφεύχθη τότε ένας νέος γύρος εμφυλίου Ρωμαϊκού και, λόγω της Ρωμαϊκής ηγεμονίας,

παγκόσμιου πολέμου. Ήταν μια προσωρινή ανάπαυλα. Τότε, το φθινόπωρο του 40 π.Χ., ανακηρύχθηκε ο Pollio Ύπατος με τον Cn. Domitius Calvinus, και ανέλαβε επιτυχή πολεμική δράση στη Δαλματία που του εξασφάλισε θρίαμβο το επόμενο έτος. Την ίδια εποχή, το φθινόπωρο του 40, επρόκειτο να γεννήσει και η γυναίκα του υιό, τον Asinius Gallus, επονομασθέντα Salonianus, από τον πατρικό θρίαμβο επί τη στρατιωτική νίκη του στη Δαλματική Salona. Ο Pollio ήταν διακεκριμένος ρήτωρ, ποιητής, ιστορικός και σημαίνων πολιτικός και στρατιωτικός ηγέτης. Ο Virgilius φαίνεται τον έβλεπε ως τη λύση από τα αδιέξοδα που είχαν δημιουργηθεί στη Ρώμη μετά τη δολοφονία του Ιουλίου Καίσαρος στις Ειδούς του Μάρτη 44 π.Χ.:

Ecloga IV

Pollio

Sicelides Musae, Paulo maiora canamus!

Non omnis arbusta iuvant humilesque myricae:

Si canimus silvas, silvae sint consule dignae!

Ultima Cumaei venit iam carminis aetas;

Magnus ab integro saeculorum nascitur ordo.

Iam redit et Virgo, redeunt Saturnia regna,

Iam nova progenies caelo demittitur alto.

Tu modo nascenti puero, quo ferrea primum

Desinet ac toto surget gens aurea mundo,

Casta, fave, Lucina; tuus iam regnat Apollo.

10

Teque adeo decus hoc aevi, te consule, inibit,

Pollio, et incipient magni procedere menses,

Te duce. Si qua manent sceleris vestigia nostri,

Inrita perpetua solvent formidine terras.

Ille deum vitam accipiet divisque videbit
 Permixtos heroas et ipse videbitur illis;
 Pacatumque reget patriis virtutibus orbem.

At tibi prima, puer, nullo munuscula cultu
 Errantis hederas passim cum baccare tellus
 Mixtaque ridenti colocasia fundet acantho. 20

Ipsae lacte domum referent distenta capellae
 Ubera, nec magnos metuent armenta leones.
 Ipsa tibi blandos fundent cunabula flores.

Occidet et serpens, et fallax herba veneni
 Occidet; Assyrium vulgo nascetur amomum.

Ac simul heroum haudes et facta parentum
 Iam legere et quae sit poteris cognoscere virtus,
 Molli paulatim flavescet campus arista,
 Incultisque rubens pendebit sentibus uva,
 Et durae quercus sudabunt roscida mella. 30

Pauca tamen suberunt priscae vestigia fraudis,
 Quae temptare Thetim ratibus, quae cingere muris
 Oppido, quae iubeant tellurem infindere sulco.

Alter erit tum Tiphys, et altera quae vehat Argo

Delectos heroas; erunt etiam altera bella

Atque iterum ad Troiam magnus mittetur Achilles.

Hinc, ubi iam firmata virum te fecerit aetas,
 Cedet et ipse mari vector, nec nautica pinus
 Mutabit merces: omnis feret omnia tellus.

Non rastros patietur humus, non vinea falcem; 40

Robustus quoque iam tauris iuga solvet arator

Nec varios discet mentiri lana colores;

Ipsae sed in pratis aries iam suave rubenti

Murice, iam croceo mutabit vellera luto;
Sponte sua sandyx pascentis vestiet agnos.

'Talia saecla' suis dixerunt 'currite' fusis

Concords stabili fatorum numine Parcae.

Adgrederere o magnos (aderit iam tempus) honores.

Cara deum suboles, magnum Iovis incrementum!

Adspice convexo nutantem pondere mundum, 50

Terrasque tractusque maris caelumque profundum!

Adspice convexo nutantem pondere mundum,

Terrasque tractusque maris caelumque profundum!

Adspice venturo laetantur ut omnia saeclo!

O mihi tum longae maneat pars ultima vitae,

Spiritus et quantum sat erit tua dicere facta!

Non me carminibus vincet nec Thracius Orpheus,

Nec Linus, huic mater, quamvis atque huic pater adsit,

Orphei Calliopea, Lino formosus Apollo.

Pan etiam, Arcadia mecum si iudice certet,

Pan etiam Arcadia dicat se iudice victum.

Incipe, parve puer, risu cognoscere matrem 60

(Matri longa decem tulerunt fastidia menses);

Incipe, parve puer: qui non risere parenti,

Nec deus hunc mensa, dea nec dignata cubili est.

[Σικελίδες Μούσες, ας τραγουδήσουμε λίγο μεγαλύτερα πράγματα.

Δεν αρέσουν σε όλους οι δενδρώνες και οι ταπεινές μυρικές:

αν τραγουδάμε δάση, ας είναι δάση άξια Υπατικού.

Η τελευταία ήδη έρχεται Εποχή της Κυμαίας προφητείας

η Μεγάλη πάλιν εξ αρχής γεννάται Σειρά των Αιώνων.

Ήδη επανέρχεται και η Παρθένος, επανέρχονται τα Κρόνια

βασιλεία,

ήδη νέα γενεά καταπέμπεται από του Υψηλού Ουρανού.

Συ τώρα στρέψε στον γεννώμενο Παίδα, με τον οποίο εν πρώτοις ο

Σιδηρούς Αιών

λήγει και εξ ολοκλήρου επί γης εγείρεται η Χρυσή Γενεά,

αγνή, την εύνοιά σου, Ειλείθυια: ο σος ήδη βασιλεύει Απόλλων.[10]

Και με σένα αυτό το αγλάισμα των αιώνων, με σένα Ύπατο,

ενάρχεται,

Πολλίωνα, και εγκαινιάζουν την προέλασή τους οι Μεγάλοι Μήνες,

με σένα Οδηγό. Αν κάποια μένουν ίχνη του Αμαρτήματός μας,

εξουθενωθέντα ας λύσουν από τον διαρκή τρόμο τη Γη.

Εκείνος [ο Παις] θα κοινωνήσει της ζωής των θεών και θα δει τους

μετά θεών

συγχρωτιζόμενους Ήρωες, και θα οφθεί υπ' εκείνων:

και την ειρηνευμένη από τις πατρικές αρετές θα κυβερνήσει

Σφαίρα.

Να για σένα τα πρώτα, Παι, δώρα χωρίς καμία καλλιέργεια,

τους πλαζόμενους κισσούς και την βάκκαρι η γη

θα φυτρώσει εν αφθονία, και την περιπεπλεγμένη με τη γελαστή

άκανθο κολοκάσια.[20]

Μόνες τους θα φέρνουν οι αίγες στον οίκο φουσκωμένους από

γάλα

τους μαστούς, και ούτε τα κοπάδια θα φοβούνται τους μεγάλους

λέοντες.

Από μόνη της για σένα η κούνια θα φυτρώνει πληθωρικά

πανδαισία ανθέων.

Θα χαθεί και ο όφις, και η απατηλή χλόη με το δηλητήριο

θα χαθεί: Ασύριο παντού αναθυμιάται άρωμα.

Έπειτα μόλις θα μπορείς των ηρώων τους δοξασμούς και τα έργα

των προγόνων

να διαβάξεις και ποια είναι να αναγνωρίζεις η αρετή,
 τότε με μαλακά σιγά-σιγά θα ξανθαίνουν οι αγροί στάχνα,
 και από τα άγρια ερυθρωπή θα κρεμιέται βάτα η σταφυλή,
 και οι σκληρές δρυς θα εφιδρώνουν δροσόεν μέλι. [30]

Λίγα όμως θα παραμένουν της αρχέγονης ίχνη απάτης
 που να αψηφούμε τη Θέτιδα με πλεούμενα, που να δένουμε με
 τείχη

τις πόλεις, που θα επιβάλλουν τη γη να χαράσσουμε με οργώματα.

Δεύτερος θα υπάρξει τότε Τίφυς, και δεύτερη μεταγωγός Αργώ
 για τους επίλεκτους Ήρωες: θα συμβούν ακόμη δεύτεροι πόλεμοι
 αλλά και πάλι στην Τροία ο μέγας θα ορμήσει Αχιλλέας.

Μετά, όταν ήδη η σφριγηλή σε κάνει άνδρα ηλικία,

θα εγκαταλείψει και ο ίδιος ο ναυτίλος τη θάλασσα, ούτε το

ναυτικό πεύκο

θα ανταλλάσσει εμπορεύματα: πάσα θα αναδίδει τα πάντα γη.

Δεν θα πάσχει τις δικέλλες το χώμα, όχι το δρέπανο τα

αμπέλια: [40]

ο ρωμαλέος τότε από τα βόδια λύνει τον ζυγό αροτήρ,

ούτε τα ποικίλα μαθαίνει να ψεύδεται το μαλλί χρώματα,

αλλά ο ίδιος στους λειμώνες ο κριός ήδη σε γλυκά κοκκινόχρη

πορφύρα ήδη σε κρόκινη μεταλλάσσει το δέρμας ώχρα·

αυτόματα ο σάνδυξ τους βόσκοντες ντύνει αμνούς.

Τέτοιους αιώνες, είπαν, κλώστε, στις ατράκτους των

οι ομόψυχες με τους αναλλοιώτους θεσμούς του Πεπρωμένου

Μοίρες.

Πρόβαινε, ω, προς τις υψηλές (θα έρθει ήδη χρόνος) τιμές,

προσφιλές θεών γέννημα, μέγα Διογενές θρέμμα.

Ίδε κλίνοντα υπό το θολωτό βάρος τον Κόσμο, [50]

τη γη και την έκταση θάλασσας και τον βαθύ ουρανό,
 ίδε για τον ερχόμενο πώς χαίρονται τα πάντα αιώνα.
 Ω να μου έμενε τόσο μακράς τελευταίο κομμάτι ζωής
 και πνεύμα, όσο θα ταίριαζε να υμνήσει τις πράξεις σου:
 δεν θα με νικούσε στα έπη ούτε ο Θράκιος Ορφέας,
 ούτε ο Λίνος, σε εκείνον η μητέρα ας ήθελε σε αυτόν ο πατέρας
 να παρίσταται,
 στον Ορφέα η Καλλιόπη, στον Λίνο ο όμορφος Απόλλων.
 Κι ο Παν ακόμη, με την Αρκαδία αν ήθελε κριτή να αγωνισθεί μαζί
 μου,
 Κι ο Παν ακόμη, με την Αρκαδία κριτή θα ομολογούσε τον εαυτό
 του νικημένο.
 Άρχισε, μικρέ παι, με το γέλιο να αναγνωρίζεις τη μητέρα – [60]
 στη μητέρα μακρές έφεραν αποστροφές δέκα μήνες.
 Άρχισε, μικρέ παι: όποιος δεν γελάει στον γονιό,
 ούτε θεός ομοτράπεζο, ούτε θεά τον αξιώνει ομόλεχο.]

[Η επί ποδός αυτοσχεδιασθείσα μετάφρασή μου δείχνει απλά τον τρόπο πώς πρέπει να γίνονται οι μεταφράσεις της Λατινικής ποίησης. Οι δομές των προτάσεών της και οι ρυθμοί της είναι οικείοι στη ΝεοΕλληνική γλώσσα και αίσθηση, ώστε να μην αθετούνται υπό το κράτος οθνείας ψευδομορφωματικής νεωτερισμολογίας].

Στον προφητικό ύμνο του Virgilius συντίθενται τρεις θεματικές ενότητες.

(1) Η ανακύκλωση και παλιγγενεσία της ΠυθαγοροΗρακλειτικής αρχής και της Στωικής Ανάπτυξης.

(2) Οι πέντε Ησιόδειες Γενεές (*Εργα και Ημέραι*, 106-201) - με την υπόνοια ανακύκλωσης, νν. 174-5:

μηκέτ' ἔπειτ' ὄφειλον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
 ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν ἢ ἔπειτα γενέσθαι.

(3) Οι Ρωμαῖκοί Σιβύλλειοι Χρησμοί, ὅπως ἀπηχούσαν Ετρουσκικές πεποιθήσεις.

Πληροφόρηση για τις Ετρουσκικές Ιεροπρακτικές Βίβλους και την εφαρμογή που ἔκαναν οι Ετρούσκοι στην Ιστορία τους παρέχει ικανοποιητικά ο Censorinus, *De Die Natali*, 17, 5-6:

“Sed licet veritas in obscure lateat, tamen in unaquaque civitate quae sint naturalia saecula, rituales Etruscorum libri videntur docere, in quis scriptum esse fertur initia sic poni sacculorum: quo die urbes adque civitates constituerentur, de iis, qui eo die nati essent, eum, qui diutissime vixisset, die mortis suae primi saeculi modulum finire, eoque die qui essent reliqui in civitate, de his rursus eius mortem, qui longissimam egisset aetatem, finem esse saeculi secundi, sic deinceps tempus reliquorum terminari. sed ea quod ignorarent homines, portenta mitti divinitus, quibus admonerentur unumquodque saeculum esse finitum. haec portenta Etrusci pro haruspicum disciplinaeque suae peritia diligenter observata in libros rettulerunt. quare in Tuscis historiis, quae octavo eorum saeculo scriptae sunt, ut Varro testatur, et quot numero saecula ei genti data sint, et transactorum singula quanta fuerint quibusve ostentis eorum exitus designati sint, continetur. itaque scriptum est quattuor prima saecula annorum fuisse centenum, quintum centum viginti trium, sextum undeviginti et centum, septimum totidem, octavum tum demum agi, nonum et decimum superesse, quibus transactis finem fore nominis Etrusci”.

Κοινή στους Ετρούσκους και τους Ρωμαίους ήταν η αντίληψη ότι ο αιώνας ορίζεται από τη μέγιστη εκάστοτε διάρκεια ανθρώπινου βίου, έτσι ώστε στον επόμενο αιώνα να μην επιβιώνει κανείς του προγενέστερου.

Επειδή δε αυτό είναι απροσδιόριστο για την ανθρώπινη γνώση, οι Ετρούσκοι σηματοδοτούσαν τους αιώνες τους με κοσμικά σημάδια, Τέρατα και Σημεία, θεόθεν φανερούμενα.

Το τέλος του 8^{ου} Ετρουσκικού αιώνας χαρακτηρίστηκε από πληθώρα Σημείων, v. Πλούταρχος, *Σύλλας*, VII. Το μέγιστο σημάδι ήταν οξεία και θρηνητική κλαγγή σάλπιγγος που ήχησε από τον καθαρό ουρανό:

«τὸ δὲ πάντων μέγιστον, ἐξ ἀνεφέλου καὶ διαίθρου τοῦ περιέχοντος ἤχησε φωνὴ σάλπιγγος, ὁξὺν ἀποτείνουσα καὶ θρηνώδη φθόγγον, ὥστε πάντας ἔκφρονας γενέσθαι καὶ καταπτῆξαι διὰ τὸ μέγεθος. Τυρρηνῶν δ' οἱ λόγιοι μεταβολὴν ἑτέρου γένους ἀπεφήναντο καὶ μετακόσμησιν ἀποσημαίνειν τὸ τέρας· εἶναι μὲν γὰρ <ἀνθρώπων> ὅκτῶ τὰ σύμπαντα γένη, διαφέροντα τοῖς βίοις καὶ τοῖς ἡθεσιν ἀλλήλων, ἑκάστῳ δ' ἀφωρίσθαι χρόνων ἀριθμὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, συμπεραυνόμενον ἐνιαυτοῦ μεγάλου περιόδῳ. καὶ ὅταν αὕτη σχῆ τέλος, ἑτέρας ἐνισταμένης κινεῖσθαι τι σημεῖον ἐκ γῆς ἢ οὐρανοῦ θαυμάσιον, ᾧ δῆλον εἶναι τοῖς πεφροντικόσι τὰ τοιαῦτα καὶ μεμαθηκόσιν εὐθύς, ὅτι καὶ τρόποις ἄλλοις καὶ βίοις ἀνθρωποὶ χρώμενοι γεγόνασιν, καὶ θεοῖς ἤττον ἢ μᾶλλον τῶν προτέρων μέλοντες».

Η μετάσταση των Εποχών κατά το τέλος παλαιάς και την αρχή νέας κοσμικής περιόδου σηματοδοτεί και ριζική μεταβολή του ανθρώπειου ήθους και χαρακτήρα, κατά την ουσιώδη φύση των αντιστοίχων Εποχών.

Ο 9^{ος} αιώνας έκλεισε με το *sidus Iulium*, το άστρο του Καίσαρος. Servius ad Vergilius, *Ecloga*, IX, 46:

«Baebius Macer, circa horam octavam stellam amplissimam, quasi lemniscis coronatam, ortam dicit; quam quidam ad inlustrandam gloriam

Caesaris juvenis, pertinere existimabant. Ipse animam patris sui esse voluit, eique in Capitolio statuam, super caput auream stellam habentem, posuit. Inscriptum in basi fuit: Caesari Emitheo. Sed Vulcatius arufpex in concione dixit cometen effe, qui fignificaret exitum noni feculi, & ingressum decimi; fed quod invitis Diis secreta rerum pronuntiaret, statim se esse moriturum, et, nondum finita oratione, in ipsa concione concidit. Hoc etiam Auguftus in libro secundo de Memoria vitae suae complexus eft. Et haec Moeris non ut sua, fed Virgilii refert, in honorem Augusti composite».

Αυτό συνδυάζεται με τη Βιργιλιακή ανακήρυξη του 10^{ου} αιώνα.

Οι Ρωμαίοι είχαν τα saecula civilia (πολιτικούς αιώνες), το τέλος και την αρχή των οποίων τιμούσαν με τις περίφημες Εκατοετηριδικές Εορτές, Ludi Saeculares, Censorinus 17, 7 sqq. Αν και φαίνεται ότι η προβολή των εορτών σε κοσμικό ορίζοντα έγινε ή τονίστηκε εκ των υστέρων και οπωσδήποτε υπό Ετρουσκική επίδραση. Ο Horatius συνέθεσε τον σωζόμενο Εκατονταετηρικό Ύμνο (*Carmen Saeculare*) για τις Εορτές που διοργάνωσε ο Αύγουστος το 17 π.Χ.

Δεν θα επεκταθώ εδώ στα συμβατικά των Ρωμαίων.

* * *

Υπενθυμίζω τέλος κάτι σημαντικό στο οποίο έχω ξανααναφερθεί σε προηγούμενο Συμπόσιο. Μία δυναμερή διάσταση της κοσμικής περιοδολογίας είναι η αστρονομική – αστρολογική. (Παρατηρείστε επ' ευκαιρία ει και παρεμπιπτόντως την ταυτότητα τότε και την υπονοούμενη αντίθεση τώρα μεταξύ Νόμου και Λόγου στα δύο σύνθετα «αστρο-...»!).

Σε αυτήν την διάσταση, η Μεγάλη Κοσμική Περίοδος (ο Μέγας Ενιαυτός) καθορίζεται από την επ' ευθείας γεωκεντρική στοίχιση των πέντε γνωστών πλανητών και των δύο «φώτων» (Ήλιου και Σελήνης). Η επίδραση των ουρανίων επί της γης είναι μέγιστη κατ' αυτήν την ευθυγράμμιση, αφού η γεωκεντρική κίνηση αυτών των σωμάτων παρέχει τις μόνες μεταβλητές στην όψη του ουρανού προς την γη (εκτός της ημερησίας κινήσεως της όλης σφαίρας που είναι άλλου είδους).

Συγκέντρωση πλανητών και φώτων στην ακμή Ιχθύων – Κριού έγινε το 6 π. Χ. με αποκορύφωση 13 – 19 Απριλίου εκείνου του έτους. [Δείτε τις αποδείξεις στο εμπειριστατωμένο βιβλίο του αστρονόμου Κ. Σ. Χασάπη, *Ο Αστήρ της Βηθλεέμ, Αστρονομικός Προσδιορισμός του Χρόνου Γεννήσεως του Ιησού Χριστού*, 1970, ιδιαίτερος pp. 211.sqg. Ο Χασάπης ερμηνεύει με αυτήν την καθολική σύνοδο των πλανητών την εμφάνιση του αστέρος των Μάγων: οι Μάγοι της Περσίας με την Βαβυλωνιακή παιδεία ασφαλώς θα πρόσεχαν την συμπεριφορά του Ουρανού, και προφανώς θα είχαν εντυπωσιασθεί από ένα φαινόμενο τέτοιας σημασίας και σπανιότητας].

Αντίστοιχη ευθυγράμμιση πλανητών και φώτων συντελέστηκε επί των ημερών μας, 3 – 5 Φεβρουαρίου 1962, στον Υδροχόο. [Αναλυτική περιγραφή του φαινομένου από τον ίδιο Κωνσταντίνο Χασάπη, *Το Μέγα Σημείον της Συνόδου των Πλανητών του Έτους 1962*, μελέτη κυκλοφορούσα ιδιωτικά και επιμεληθείσα από την Μάρω Κ. Παπαθανασίου, 1998. Η εργασία είχε πρωτοδιαδοθεί ανωνύμως σε πολυγραφημένα αντίτυπα το 1962. Ο συγγραφέας απεβίωσε το 1972.]

Κατά τον Χασάπη η προηγούμενη Σύνοδος εσήμανε την είσοδο της ανθρωπότητας στην Περίοδο της Αγάπης, η δε πρόσφατη αναγγέλλει την έλευση της Εποχής της Σοφίας.

Η άρθρωση και εξάρθρωση της Συνόδου, καθώς και τα συνοδευτικά αστρονομικά φαινόμενα καλύπτουν την περίοδο από το 1914 έως το 2004.

Την διερεύνηση της σημασίας τους κάνει ο συγγραφέας στο αναφερθέν δεύτερο έργο του.

Μια περίοδος της χρονολογίας των Μάγια λήγει ακριβώς στο χειμερινό ηλιοστάσιο του 2012, στις 21 δηλαδή Δεκεμβρίου. Οπότε και συμβαίνει μια ευθυγράμμιση του ηλιοστασίου με το κέντρο του Γαλαξία. Θα εντάξουμε και ευθυγραμμίσουμε και αυτές τις πληροφορίες στο πλαίσιο της γενικής θεώρησης που ανέφερα παραπάνω.

V

ΤΑ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΑ

Ή

Η ΡΙΖΑ ΤΗΣ ΣΚΕΨΗΣ

Την Πέμπτη 10 Ιανουαρίου του νέου έτους της υπόστασης της απελευθέρωσής μας, στις 8.30 το βράδυ, θα αρχίσουμε το Β' Μέρος του ΚΣΤ' Κύκλου των Σεμιναρίων μας, με το 7^ο Σεμινάριο της τρέχουσας περιόδου.

Στο Α' Μέρος του Κύκλου επικεντρωθήκαμε στην Κλασική Μεταφυσική ως επιστήμη του όντος ως όντος. Στο παρόν Β' Μέρος θα διαλευκάνουμε περισσότερο την φύση της κλασικής μεταφυσικής με την αντιπαράθεσή της προς την Ευρωπαϊκή θεμελιακή φιλοσοφία του 20^{ου} αιώνα. Στο βασικό πρόβλημα της διάκρισης όντος και φαινομένου, στο οποίο έχουμε ήδη δώσει την τελική απάντηση (που πρέπει να διαρθρώσουμε βαθύτερα και λεπτομερέστερα), ο κλασικός Λόγος αποκαλύπτει την οντολογία του φαινομένου, ενώ η Ευρωπαϊκή σκέψη, θύμα του εγκλωβισμού της στο εκτός όντος Υποκείμενο, πασχίζει να προσεγγίσει εκ των έξω την πραγματικότητα με μία αντίστροφη φαινομενολογία του όντος. Η Ελληνική οντολογία του φαινομένου προϋποθέτει την απόλυτη οντολογία του όντος, δηλαδή την κλασική

μεταφυσική. Ενώ η Ευρωπαϊκή φαινομενολογία του όντος, εκκινεί από την οντολογία του Υποκειμένου ως Υποκειμένου, δηλαδή από την οριακή οντολογία του Μη-Όντος. Αυτή η αντιστοιχία στις διασυνδέσεις απηχείται στον υπότιτλο του Β' Μέρους:

**Οντολογία του Φαινομένου,
Φαινομενολογία του Όντος
και Οντολογία του Όντος και Μη-Όντος.**

Για την κλασσική Οντολογία του Φαινομένου θα εστιασθώ πάλι στις δύο θεμελιώδεις απόψεις του ζητήματος από την μεριά αντίστοιχα του Πλατωνικού Πυθαγορισμού και της Αριστοτελικής Τελεολογίας. Σε μια Τρίτη συνάντησή μας αφιερωμένη στην ίδια προβληματική θα εξετάσουμε το καίριο και προνομιούχο σημείο όπου η κοσμική ύπαρξη συναντάται με την ανθρώπινη, στο σημείο τομής του χρόνου και της αιωνιότητας.

Η ΕΣΤΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Άξονες Οικουμενικότητας

*I will confute those blind geographers
That make a triple region in the world,
Excluding regions which I mean to trace,
And with this pen reduce them to a map,
Calling the provinces, cities, and towns,*

*After my name and thine, Zenocrate.
Here at Damascus will I make the point
That shall begin the perpendicular.*

Christopher Marlowe, *Tamburlaine the Great*, Part I, IV, iv, 88-95

[«Θα αναιρέσω αυτούς τους τυφλούς γεωγράφους
που φτιάχνουν μια τριπλή περιφέρεια στον Κόσμο
εξαιρώντας περιοχές που εννοώ να ιχνηλατήσω
και με αυτήν την πένα [δείχνει το σπαθί του] να τις αναγάγω σ' ένα
χάρτη

.....

**Εδώ στη Δαμασκό θα ιδρύσω το Σημείο
που θα αρχίσει το Κάθετο»].**

* * *

“Istanbul: The Capital of the World”.

AS Book, *City Guide* (Οδηγός της πόλης)

* * *

Στους Δελφούς ευρίσκεται ο «μέγας ομφαλός της ευρυκόλπου
χθονός». Πίνδαρος, *Νεμεονίκαι*, VII, 33-4; και στους *Παιάνες*, VI, 120:

<έν> τεμέ]νεϊ φίλω γᾶς παρ' ὀμφαλὸν εὐρύν

(cf. *ibid.* 17). Παρόμοια στους *Πυθιονίκες*, IV 74 ο λόγος είναι περί
μαντεύματος που ήλθε «πὰρ μέσον ὀμφαλὸν εὐδένδροιο ρηθὲν ματέρος»
– εὐδένδρος μήτηρ είναι η γη και ο ομφαλός είναι στο μέσον της. Και

«ὄμφαλὸν ἐριβρόμου χθονὸς ἐς νάϊον» (*Πυθιονίκαι*, VI, 3): «παρὰ μέγαν ὄμφαλὸν εὐρυκόλπου μόλεν χθονός» (*Νεμεονίκαι*, VII, 33).

Στον Αισχύλο απαντά επίσης η ιδέα, «ἐν μεσομφάλοις πυθικοῖς χρηστηρίοις» (*Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας*, 747): «μεσόμφαλὸν θ' ἴδρυμα, Λοξίου πέδον» για το Μαντεῖο των Δελφῶν (*Χοηφόροι*, 1036): «γᾶς <τ'> ὄμφαλὸν» ειδικά για τον Ομφαλό στο ἄδυτο του Ναοῦ ως ομφαλό της γης (*Ευμενίδες*, 166).

Ο Σοφοκλῆς αποκαλεῖ τους Δελφικούς Χρησμούς μαντεῖες εκπορευόμενες ἀπὸ τοῦ μέσου ομφαλοῦ της γης, «τὰ μεσόμφαλα γᾶς... μαντεῖα» (*Οιδίπους Τύραννος*, 480-1), και ν. 897: «τὸν ἄθικτον εἶμι γᾶς ἐπ' ὄμφαλὸν σέβων».

Και παρόμοια ο Ευριπίδης: «μεσόμφαλα γύαλα Φοίβου» (*Φοίνισσαι*, 237): «μεσόμφαλοι μυχοί» (*Ορέστης*, 331): «μεσομφάλου ἔδρας» (*Ορέστης*, 591): και σαφῶς «γᾶς Φοιβήϊος μεσόμφαλος ἐστία» (*Ιων*, 461-2): «ᾧ Φοῖβε, θάσσεις μέσον γᾶς ἔχων μέλαθρον» (*Ιφιγένεια ἐν Ταύροις*, 1252): «ὄμφαλὸν γῆς θεσπιωδόν» (*Μήδεια*, 667): «ἄρ' ὄντως μέσον ὄμφαλὸν γᾶς Φοίβου κατέχει δόμος» (*Ιων*, 222).

Σαφέστατα ο Πλάτων: «οὗτος γὰρ δήπου ὁ θεός [sc. ο Απόλλων] περὶ τὰ τοιαῦτα πᾶσιν ἀνθρώποις πάτριος ἐξηγητῆς ἐν μέσῳ τῆς γῆς ἐπὶ τοῦ ὄμφαλοῦ καθήμενος ἐξηγεῖται» (*Πολιτεία*, Δ, 427c).

Η ομφαλική μεσότης της οικουμένης γης στους Δελφούς απαντάται συχνά στη λατινική γραμματεία. π.χ. Livius, 38, 48: Delphos, umbilicum orbis terrarum.

Ο ιερός «Ομφαλός» στους Δελφούς ήταν η ημίτομος αυγοειδής φαλλόμορφος πέτρα, περιελιγμένη στο μυστικό μάλλινο δικτυωτό πλέγμα (το «ἀγρηνον»), τάφος του Πυθῶνα και βωμός του Απόλλωνα πιθανότατα ἐν ταυτῷ – πολυσήμαντο και μεγαδύναμο σύμβολο. Εξ αυτού διευρύνθηκε η έννοια στον ομφαλό (cf. το λατινικό *um-bilus*, *um-bilicus*) της Γης, παγκόσμιο κέντρο της Οικουμένης, κοινά Φαλλό

του κόσμου. [Φαλής ή Φάλης είναι ο φαλλός (cf. φάλης ως φαλλός, ήδη τεκμηριωμένο στον Ιπώνακτα Fr. 34 Degani = Fr. 14b Diehl. Επίσης αργότερα ο Σοφοκλής, *Ιχνευταί*, Fr. 314.151 Radt, και ο Αριστοφάνης, *Λυσιστράτη*, 771) - και φαλίζει = θέλει (Hσύχιος s.v.)].

Κατά τον συστατικό μύθο των Δελφών ως κέντρου του κόσμου, ο Ζευς άφησε δυο αετούς εξ Ανατολής και Δύσης στα όρια της οικουμένης, οι οποίοι πετώντας συναντήθηκαν στους Δελφούς, ορίζοντας έτσι τη φαλλική εστία της γης. Τον μύθο ύμνησε ο Πίνδαρος σε χαμένη ωδή του (Fr. 54 Maehler. Cf. Πausανίας X, 16, 3. Στον *Πυθιονίκη*, IV 4, ο Πίνδαρος περιγράφει την Πυθία ως «χρυσέων Διός αιητῶν πάρεδρος»).

«Ἡ μὲν οὖν ἐπὶ τὸ πλεῖον τιμῇ τῶ ἱερῶ τούτῳ διὰ τὸ χρηστήριον συνέβη, δόξαντι ἀψευδεστάτῳ τῶν πάντων ὑπάρξαι, προσέλαβε δέ τι καὶ ἡ θέσις τοῦ τόπου. τῆς γὰρ Ἑλλάδος ἐν μέσῳ πῶς ἐστὶ τῆς συμπάσης, τῆς τε ἐντὸς Ἰσθμοῦ καὶ τῆς ἐκτός, ἐνομίσθη δὲ καὶ τῆς οἰκουμένης, καὶ ἐκάλεσαν τῆς γῆς ὀμφαλόν, προσπλάσαντες καὶ μῦθον, ὃν φησι Πίνδαρος, ὅτι συμπέσοιεν ἐνταῦθα οἱ αἰετοὶ οἱ ἀφεθέντες ὑπὸ τοῦ Διός, ὁ μὲν ἀπὸ τῆς δύσεως, ὁ δ' ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς, οἱ δὲ κόρακάς φασι. δείκνυται δὲ καὶ ὀμφαλός τις ἐν τῶ ναῶ τε ταινιωμένος καὶ ἐπ' αὐτῶ αἱ δύο εἰκόνες τοῦ μύθου».

Στράβων, IX, p. 419

Σύμβολο του μύθου ήταν λοιπόν δυο χρυσοί αετοί παρά τον Δελφικό ομφαλό. Cf. Σχόλια στους Πυθιονίκες του Πινδάρου, IV 6, vol. II, pp. 95.4-13; 95.22-96.2 Drachmann. Σχόλια εις Ευριπίδου *Ορέστη*, 331, p. 132.1-7 Schwartz (άλλο σχόλιο στο ίδιο χωρίο, p. 131.21-3, σχετίζει το Ευριπιδικό «μεσόμφαλοι» με τη Δήλο, ως μεσαιτάτη των Κυκλάδων, την οποία προβάλλει ως μεσότητα του Κόσμου, μάλλον ατόπως, αν δεν υπόκειται υποκρυπτόμενη αξίωση του άλλου μεγάλου Απολλώνειου

ιερού στη Δήλο εις μίμηση της Δελφικής επ' αυτού περιωπής). Σχόλια εις Σοφοκλέους *Οιδίποδα Τύραννο*, 480-1. Cf. Claudianus, XVI, 11-16.

[Οι αετοί της βασικής παράδοσης είναι κύκνοι (Απολλώνειο πτηνό) κατά κάποια παράδρομο εκδοχή (Πλούταρχος, *Περί των Εκκλειοπόντων Χρηστηρίων*, 409D), και κατ' άλλη κόρακες (Στράβων, IX, 419), όρνεο επίσης συμβολικό Απόλλωνος ή Διός.

Η αντίληψη του ομφαλού ως συστημικού γεωγραφικού κέντρου είχε ήδη χρησιμοποιηθεί από τον Όμηρο. Η Καλυψώ κατοικεί «νήσω έν άμφιούτη, όθι τ' όμφαλός έστι θαλάσσης», *Οδύσσεια α*, 50. Η νήσος της Καλυψούς αποτελεί τον ομφαλό της θαλάσσης. [Κατά τον Καλλίμαχο, η νήσος της Καλυψούς είναι η Γαύδος, Στράβων, VII, 299].

Ο άναξ Απόλλων όμως στους Δελφούς ούτε φανερώνει ούτε κρύπτει, αλλά σημαίνει κατά τον βαθύνοα Ηράκλειτο. Όταν λοιπόν προπετώσ ο Επιμενίδης θέλησε να ελέγξει τον μύθο της Πυθικής μεσομφαλίας και ρώτησε το Μαντείο ευθέως περί αυτού, η Πυθία απάντησε με χρησμό «ασαφή και αμφίβολο», όπως ορθά παρατηρεί ο Πλούταρχος. Γιατί δεν άρεσε στον θεό η Επιμενίδεια προσέγγιση πανάρχαιου συμβολικού μύθου με παράταιρο τρόπο καθημερινής αμεσότητας – σαν να αποπειράσαι να καταλάβεις αισθητικά έναν ζωγραφικό πίνακα καλύτερα δια της αφής.

«Αετούς τινας ή κύκνους, ώ Τερέντιε Πρισκε, μυθολογοῦσιν άπό τών άκρων τής γής επί τó μέσον φερομένους εις ταυτό συμπεσεῖν Πυθοῖ περι τόν καλούμενον όμφαλόν· ύστερον δέ χρόνω τόν Φαίστιον Έπιμενίδην έλέγχοντα τόν μῦθον επί τοῦ θεοῦ και λαβόντα χρησμόν άσαφῆ και άμφίβολον ειπειν·

"ούκ άρ' έν γαίης μέσος όμφαλός οὔτε θαλάσσης·

εί δέ τις έστι, θεοῖς δῆλος θνητοῖσι δ' άφαντος".

[Χρησμός No 14, Parke-

Wormell]

Ἐκεῖνον μὲν οὖν εἰκότως ὁ θεὸς ἠμύνατο μύθου παλαιοῦ καθάπερ ζωγραφήματος ἀφῆ ἀποπειρώμενον».

Πλούταρχος, *Περὶ τῶν Εκλελοιπότην Χρηστηρίων*, *sub in.* 409E

[«οὐκ ἄρ' ἔην» πρότεινε επικότερα και χρησμοδέστερα ο W.-F. Schwartz, ἀντί του πεζώτερου χειρογραφικῶ «οὔτε γὰρ ἦν»].

Τα δύο ἐξάμετρα εἶναι τὸ σχόλιο του Ἐπιμενίδη ἐπὶ τῆς ἀσάφειας τῆς μαντικῆς χρησμοδίας. Καὶ ο Πλούταρχος σχολιάζει τὴν εὐήθη προπέτειά του. Ὁ Θεὸς ἀναξ Ἀπόλλων ὄντως ἐσήμανε τὴν ἀλήθεια.

Οἱ θεοὶ γνωρίζουν τὸ κέντρο τοῦ κόσμου καὶ τὸ σημεῖο ὅπου υψώνεται ἡ κάθετος τῆς γῆς, ὁ γεωπολιτικὸς ἀξονας τῆς οἰκουμένης. Γιατί αὐτὸς μετακινεῖται στὴν ἱστορία κατὰ τάξιν καὶ μέτρον καὶ ρυθμόν. Ἀλλὰ ὁ πολιτισμικὸς καὶ πνευματικὸς ἀξονας μένει ἀκίνητος, ριζωμένος στὸν ὀμφαλό τῆς Γῆς, στὸν Ναὸ τοῦ Φωτὸς ἐν Δελφοῖς, στὴ μήτρα τῆς Γῆς.

VI

Τὴν Πέμπτη 17 Ἰανουαρίου στὶς 8.30 τὸ βράδυ συναντιόμαστε γιὰ τὸ 8^ο Σεμινάριο τοῦ τρέχοντος Κύκλου στὸν ὁποῖο μελετοῦμε τὶς σχέσεις Ἑλληνισμοῦ καὶ Ἑρωπαϊσμοῦ καὶ ἀντιπαραθέτουμε Ἑλληνικὸ Πνεῦμα καὶ Ἑρωπαϊκὴ Βαρβαρότητα.

Στο Β' Μέρος του Κύκλου ερευνούμε σε αντίστιξη την κλασσική ελληνική μεταφυσική ως οντολογία του φαινομένου και την ευρωπαϊκή θεμελιώδη φιλοσοφία ως φαινομενολογία του όντος.

Η κλασσική Μεταφυσική αποτελεί το θεμέλιο κάθε γνώσεως. Είναι η γενική «επιστήμη» της πραγματικότητας. Οι ειδικές επιστήμες («θεωρητικές» και «θετικές», συμπεριλαμβανομένης της ηθικής και της αισθητικής που είναι επιστήμες ακριβώς όπως και οι άλλες αδελφές της γνώσεως) συνιστούν εξειδικεύσεις της Μεταφυσικής σε αντίστοιχες περιοχές (περιορισμένα πεδία) του όντος.

Έχουμε εργαστεί στη Μεταφυσική επανειλημμένα κατά το παρελθόν των Σεμιναρίων μας, και στο πρώτο μέρος του φετινού Κύκλου. Αυτή μας παρέχει την λύση του αινίγματος των φαινομένων.

Το απόλυτο δεδομένο είναι το Είναι. (Παρμενίδης: η αρχή και το τέλος της σκέψεως είναι το «Είναι», «εστί»). Η ύπαρξη είναι το απόλυτο γεγονός. Το Είναι δεν τίθεται ως θέμα. Αντιθέτως η θέση του Είναι είναι το ανυπόθετο (Πλάτων). «Η θέση του Είναι» είναι μια ταυτολογία. Είναι σαν να λέμε καταχρηστικά «το Είναι είναι». Ευρισκόμαστε στα όρια της νόησης, γιατί το νοείν ορίζεται από το είναι. Κάθε νόηση και κάθε δια-νόηση υπάρχουν, πραγματώνονται και συντελούνται στον κόλπο του Είναι. Η νόηση και το νόημα είναι ακριβώς όπως και όσο είναι το νοούμενο Είναι. Θέμα τίθεται φιλοσοφικά ως προς το τι είναι αυτό που είναι, όχι στο ότι Είναι.

Το Είναι ως απόλυτο δεδομένο είναι αδιαφόριστο. Η ύπαρξη δεν επιδέχεται διαβάθμιση ή ετεροίωση. Δεν είναι περισσότερο ή λιγότερο, εδώ ή εκεί, τώρα ή τότε. Δεν υπάρχει τίποτα εκτός του Είναι που να μπορεί να επιφέρει διαφοροποίηση στο Είναι. A fortiori δεν υπάρχει τίποτε εκτός αυτού που να μπορεί να το κάνει να γεννηθεί εκ του μηδενός ή να χαθεί στο μηδέν. Δεν υπάρχει τίποτε για να μηδενίσει, και δεν μπορεί τίποτε να μηδενίσει, το μηδέν ώστε να γεννηθεί η ύπαρξη. Ούτε να εκμηδενίσει το

είναι ώστε να «μείνει το μηδέν» (μια αντίφαση). Το Είναι δεν μπορεί να μην είναι, και το μη είναι δεν μπορεί να είναι.

Προκύπτουν τοιουτοτρόπως εύκολα τα Παρμενίδεια «σήματα»: **το Είναι είναι ομογενές και ισότροπο, όλο και αιώνιο, αναγκαίο.** Όποια και αν είναι η διαφορά και ετερότητα των όντων μεταξύ τους, το είναι του όντος είναι αδιαφόριστο, εν και το αυτό. Δεν υπάρχει διαβάθμιση ύπαρξης, δεν υπάρχουν επίπεδα πραγματικότητας ως προς την υπόσταση των όντων αυτή καθ' εαυτή. Το Είναι είναι το Εν, η ύπαρξη συνίσταται στην ενότητα (Νεοπλατωνισμός).

Έχουμε κάνει τη μεταφυσική παραγωγή από το Είναι στο Ον (από την ύπαρξη σε αυτό που υπάρχει), από το Ον στην Ουσία (από αυτό που είναι στο θεμέλιο της ταυτότητάς του που το κάνει να είναι) και από την Ουσία στη Μορφή (από τον ταυτωτικό χαρακτήρα του όντος στο ωρισμένο πέρας που οριοθετεί την ταυτότητά του).

Από τη Μορφή παραγάγαμε τον Πυθαγόρειο Δυισμό Πέρατος και Απείρου και, στο προηγούμενο Σεμινάριο, την Πλατωνική Μεταφυσική. Από το ίδιο σημείο, και συμπληρωματικά, προκύπτει η Μεταφυσική του Αριστοτέλη.

Η Μορφή ουσιώνει το ον στο είναι του. Η αρμονία του πέρατος αναφάνεται ως η ορισμένη ενότητα που συνιστά την ύπαρξη του όντος. Το κάλλος, η τελειότητα της φύσεως (του ταυτωτικού χαρακτήρα του όντος), είναι η ουσία του Είναι. **Το τέλος (ο σκοπός) της ύπαρξης είναι το τέλος (η τελειότητά) της. Το τέρμα είναι μεταφυσικά πριν την αρχή.** Εδώ εδράζεται η εγκύμων νοήματος διατύπωση της ουσίας κατά τον Αριστοτέλη ως «τὸ τί ἦν εἶναι», *το τι ήταν να είναι το ον.*

Με συμπληρωματικό τρόπο, Πλατωνικά και Αριστοτελικά, η Ελληνική σκέψη εκφράζει το βίωμα της ταυτότητας κρυφού και φανερού, όντος και φαινομένου, είναι και γίνεσθαι. Θα ερευνήσουμε πώς αυτό τελεσιουργείται, πώς γίνεται η προβολή του συστατικού

βιώματος του Ελληνισμού στον Λόγο του Όντος κατά τη μεγαλόπρεπη διανοητική αρχιτεκτονική των μεγάλων συστημάτων του 4^{ου} αιώνα π.Χ. Στην Τέχνη το Υψηλό Κλασσικό είναι ο 5^{ος} αιώνας. Στη Σκέψη ο 4^{ος}.

VII

Η' ΑρχαιοΕλληνικό Συμπόσιο

Την Τετάρτη 20 Μαρτίου 13.02 ώρα Ελλάδας συμβαίνει η Εαρινή Ισημερία εφέτος.

Η φύση αναγεννάται. Το σώμα σκιρτά οργών πλησμονή ζωής. Το θείο πνεύμα ευαγγελίζεται το σπέρμα της κοσμικής ανακαίνισης, τον «αθέσφατον όμβρον» που καταχέεται από της ιεράς κορυφής του Φάνητα:

«καί ό Ελλήνων έτι θεολόγος [δηλαδή ο Ορφεύς], όμβρον άθέσφατον καταχευάι τόν Φάνητα, λέγων, από τής έαυτοῦ άκρας κορυφής»

OF 83 Kern

Ο Φάνης, ο μέγας Φαλλός του Κοσμικού Παντός, φέρει το σπέρμα των θεών που καταγωνιζόμενο γονιμοποιεί το Παν, και η Φύση ζει:

δαίμονα σεμνόν,

Μήτιν σπέρμα φέροντα θεών κλυτόν, όν τε Φάνητα

πρωτόγονον μάκαρες κάλεον κατά μακρόν Όλυμπον.

Ιδού ο Ευαγγελισμός του κόσμου από τον Άγγελο του Θεού.

Μάγεμα η φύσις κί' όνειρο στην ομορφιά και χάρι

η μαύρη πέτρα ολόχρυση και το ξερό χορτάρι·

με χίλιες βρύσες χύνεται, με χίλια μάγια δένει.

Κι' όμοια στ' ανθρώπου την ψυχή η φύση κατεβαίνει.

Δ. Σολωμός, Οι Ελεύθεροι Πολιορκημένοι, Σχεδιάσμα Β',

απόσπασμα 2

(με παραλλαγή)

Η Πανεορτή της Φύσης:

Έστησ' ο Έρωτας χορό με τον Ξανθό Απρίλη,

κ' η φύσις ηύρε την καλή και την γλυκειά της ώρα·

εις τ' ουρανού την πλατωσιά, και στα κρυφά του βάτου,

ανάκουστος κιλαϊδισμός και λιποθυμισμένος.

Σχεδιάσμα Γ', απόσπασμα 6 (με παραλλαγή)

Ο Άγγελος του Κυρίου ευαγγελίζεται το θείο σπέρμα που χέεται στην Παρθένο της Φύσης ώστε να γεννηθεί ο κοσμικός θεός, ο Κόσμος-Θεός και ο Θεός-εν-Κόσμω.

Ο Φάνης είναι ο Έρωτς, ο Μονογενής Πρωτόγονος πάσης ύπαρξης, ο σπερματικός Λόγος του Όντος, ο Δημιουργός του Κόσμου.

Αυτόν τον Έρωτα που κάνει τον Θεό Κόσμο και τον Κόσμο Θεό θα εορτάσουμε την Τετάρτη 20 Μαρτίου, την εορτή της Εαρινής Ισημερίας.

Στην αρχαία Αθήνα η εορτή του Τρισμέγιστου Έρωτα ήταν στις 4 Μουνυχιώνος.

Θεωρώντας τον Αθηναϊκό χρόνο που διανύουμε ως πρώτο του αρχαίου ημερολογιακού κύκλου, αφού το θερινό ηλιοστάσιο του 2012 συνέβη την νύχτα της 20^{ης} προς την 21^η Ιουνίου (02.08 ώρα Ελλάδας) και συνέπεσε ευτυχώς συγκυρία νέα Σελήνη τότε, έχουμε την 1^η Εκατομβαιώνος (αρχή του Αθηναϊκού έτους) στις 20-21 Ιουνίου 2012. (Η ημέρα ως μέτρο χρόνου άρχιζε με τη δύση του ηλίου και διαρκούσε μέχρι την επόμενη δύση, επρόκειτο δηλαδή για νυχθήμερο αντί ημερονυκτίου). Οι Μήνες (εναλλάξ 30 και 29 ημερών στο κλασσικό ημερολόγιο ώστε να ισοζυγούν προς τη σεληνιακή περίοδο που είναι με μεγάλη ακρίβεια 29.5 ημέρες) του τρέχοντος έτους αντιστοιχούν συνεπώς ως εξής (αναφέρω το βράδυ της σημερινής ημέρας στο οποίο άρχιζε η αρχαία).

Κλασσικό Αθηναϊκό ημερολόγιο

Σημερινό ημερολόγιο

1 Εκατομβαιώνος	20 Ιουνίου 2012
1 Μεταγειτνιώνος	20 Ιουλίου
1 Βοηδρομιώνος	18 Αυγούστου
1 Πυανοψιώνος	17 Σεπτεμβρίου
1 Μαιμακτηριώνος	16 Οκτωβρίου
1 Ποσειδιώνος	15 Νοεμβρίου
1 Γαμηλιώνος	14 Δεκεμβρίου
1 Ανθεστηριώνος	13 Ιανουαρίου 2013
1 Ελαφηβολιώνος	11 Φεβρουαρίου
1 Μουνυχιώνος	13 Μαρτίου
1 Θαργηλιώνος	11 Απριλίου
1 Σκιροφοριώνος	11 Μαΐου

Συνεπώς η 4^η Μουνυχιώνος ήταν το περασμένο Σαββατοκύριακο και η εαρινή ισημερία πέφτει εφέτος στις 7 Μουνυχιώνος. Θα συνεορτάσουμε και τα δυο, την λατρεία του Έρωτα και τον Ευαγγελισμό

της σπερματικής σύλληψης της Ενσάρκωσης, το βράδυ που αρχίζει η 8^η Μουνυχιώνος (Τετάρτη βράδυ).

VIII

*Η φωτιά των ματιών του
έχει κατακάψει κάθε πέπλο.
Γιατί λοιπόν κρύβεσαι πίσω απ' την κουρτίνα,
τρέμοντας αυτό που δεν μπορείς ν' αντικρύσεις;
Άνοιξε τα μάτια σου! Ο Αγαπημένος
έχει καρφώσει το βλέμμα του πάνω σου!*

Τζελαλαντίν Ρούμι (1207 – 1273 μ. Χ),
από την «Συλλογή ποιημάτων για τον Ήλιο της Ταυρίδας»

*Η Υπαρξιακή Αθλιότητα
του Ευρωπαϊκού Βαρβαρικού Πολιτισμού*

Η Ευρωπαϊκή ψυχή αλγεί – όχι κατά πάθος αλλά κατά το ιδίωμα της. Η οδύνη της γίνεται ωκεανός συναισθημάτων. Ένας αέναος κυματισμός άρρυθμος.

Από τη μια η Κυκλαδική σύλληψη της μορφής του κυματισμού στην επιφάνεια της υγρής ουσίας ως δισδιάστατης συνεχούς σπείρας. Από την άλλη η συνεχής μελωδία του Wagner, ή τη μορφή καταργούσα αδιάλειπτος μεταμόρφωση της τονικότητας, η αθέμελος ρέουσα αρμονία, η αναρμόνιος αρμονία, η αιμάσουσα αμορφία της πληγής.

Από τη μια η επιφάνεια που αποκαλύπτει την ουσία του όντος – στην περίπτωση του αρχαίου ναού (πώς το ον ίσταται), στο περίγραμμα μιας αγγειογραφίας (πώς το πέρας κάνει την ύπαρξη), στη μορφή ενός γλυπτού (πώς το εναρμόνιο φαίνεσθαι είναι η ουσία), στη λάμψη της ποίησης (πώς η μορφή είναι το περιεχόμενο). Από την άλλη η επιφάνεια που κρύβει την ανυπαρξία του μηδενός – στην αρχιτεκτονική διακόσμηση του Γοτθικού ναού (πώς το μη ον ίσταται), στη χρωμοσκίαση ενός ζωγραφικού πίνακα (πώς η πραγματικότητα από σκοπός γίνεται αφορμή), στη στρέβλωση της μορφής του Baroque (πώς η μορφή είναι το πρό-σχημα), στη συγκινησιολαγνεία της ποίησης (πώς το περιεχόμενο σπάει τη μορφή για να γαργαλίσει).

Η συγκίνηση της Ευρωπαϊκής ψυχής εκφράζει το ανικανοποίητό της. Η ψυχή που κατάντησε Υποκείμενο δεν μπορεί και δεν θέλει να ικανοποιηθεί. Αισθάνεται ένοχη για να ικανοποιηθεί. Τρομάζει με το τέλειο και τελεσιουργό. Αισθάνεται ένοχη την ομορφιά. Τρομάζει με το τέλος. Και για αυτό το απωθεί στα έσχατα. Εναποθέτει τη λύτρωση της οδύνης της στο άπειρο. Στην Ουτοπία. Στον Μεσσιανισμό. Θα έφριπτε την απόλυτη φρίκη αν εδέχετο ότι το Έσχατο είναι Παρόν.

Η Ευρωπαϊκή ιστορικότητα είναι η μελλοντολογία της Ευρωπαϊκής Ψυχής. Στρέφεται προς το μέλλον ως το *ουκέτι*, ως το *καθυστερούν*, ως αυτό που θα αργήσει. Ήδη το *προσεχές* μέλλον την αναστατώνει. Θέλει

όπως-όπως να γίνει παρελθόν, ει δυνατόν χωρίς να γίνει παρόν. Δεν μπορεί να μείνει στο παρόν. Άρα δεν μπορεί να γευθεί την αιωνιότητα. Πάσχει την αντίφαση να προσμένει την αιωνιότητα στο μέλλον. Ως εάν η αιωνιότητα ήταν μετά το μέλλον, μετά το έσχατον του χρόνου ο οποίος δεν έχει έσχατον παρά σαν ελπίδα και πίστη. Ελπίδα και πίστη παρά πάντα λόγον, παράλογον. Της διαφεύγει η αιώνια παρουσία της θεότητας μέσα στον χρόνο.

Η Ευρωπαϊκή Ψυχή οδυνιά και βυθίζεται στον εσωτερικό άκοσμο κόσμο των συναισθημάτων της. Πονάει σε κάθε επαφή της με το ον. Περιφράσσεται για να μην πληγώνεται αλλά ο φράχτης είναι στέφανος αγκαθών. Η τεχνητότητά της είναι τα αγκάθια του μαρτυρίου της. Σκληραίνει ταυτόχρονα εν τεχνητότητι και αιμάσσει εν επιθυμία. Η τεχνητότητα είναι το ανικανοποίητο της επιθυμίας της.

Λύεται έτσι το μυστήριο του χάσματος μεταξύ της διαπέραστης σκληρότητας της Ευρωπαϊκής μάζας και της υπερευαίσθητης επιδερμίδας του Ευρωπαϊκού Ύψους.

Αιωνιότητα, τέλος, ικανοποίηση είναι επτασφράγιστα μυστήρια για την Ευρωπαϊκή ψυχή. Βιώνει το ατελές και το ανικανοποίητο σε σπασμούς πόνου που φτιάχνουν τη συγκίνηση του συναισθηματισμού της.

Η άρνηση της αιωνιότητας δεν είναι ο χρόνος. Χρόνος και αιωνιότητα είναι το ίδιο πράγμα, όπως το φαίνεσθαι και το είναι, το γίνεσθαι και το ον. Αυτό το ξέρει και το ζει όποιος έχει εμβαθύνει στο Μέγα Μυστήριο της Επιφάνειας, όποιος έχει βρει το κλειδί της φανέρωσης του κρύφιου – ο κλασσικός άνθρωπος. Αντίθετα η απουσία της αιωνιότητας είναι ο διαρκής θάνατος. Η μη-παρουσία, τώρα-δα εδώ-δα, της Αιωνιότητας δεν είναι το ερριμμένο στον χρόνο, το ερρίφθαι στον χρόνο, είναι το απερριμμένο από τον Χρόνο. Χωρίς αιωνιότητα δεν υπάρχει χρόνος, και χωρίς χρόνο υπάρχει ο θάνατος. Ο Ευρωπαϊκός χρόνος είναι ο παρατεταμένος θάνατος, ο συνεχής, ο αιώνιος θάνατος. Η

Ευρωπαϊκή ψυχή, για να σωθεί από την α-τέλειά της, αρπάζεται από μια αυταπάτη, από έναν φτιαχτό χρόνο, αφού ο πραγματικός είναι ο αδελφός της αιωνιότητας. Χρόνος είναι γι' αυτήν η διαρκής οδύνη της, η βίωση του θανάτου της χωρίς ανάσταση, η αγωνία του Άδη. Ο Λαβύρινθος της Ευρώπης είναι αδιέξοδος. Και ο γόνος της, ο Μινώταυρος, είναι ο εφιάλτης του εαυτού της.

Η αθλιότητα της Ευρώπης είναι η Βούληση της οδύνης. Η Ευρωπαϊκή ψυχή δεν πάσχει την οδύνη, την ενεργεί αφού βούλεται το ανικανοποίητο. Σε μια κραιπάλη απόγνωσης ματώνει διαρκώς τον εαυτό της: δεν θέλει αυτό που θέλει. Εράται και αρνείται τη θεωτική ταύτιση προς τον Ερωμένο.

Η Ευρωπαϊκή ψυχή είναι μια χαίνουσα ανίατη πληγή. Αυτή είναι η αθλιότητά της.

Είναι ερριμμένη στον συνεχή Θάνατο.

Γι' αυτό ελπίζει σε μια ακαταλόγιστη σωτηρία από έναν ακαταλόγιστο Θεό.

Η ελπίδα της είναι η άλλη όψη του θανάτου της.

Η ύπαρξή της είναι ένας παραλογισμός. Αυτόν τον παραλογισμό τον κάνει ελπίδα και πίστη.

Η μόνη γνήσια πίστη της είναι η αιωνιότητα του θανάτου.

Υπάρχει μόνο για αυτήν το πίπτειν εις το μηδέν.

Γιατί έτσι συνίσταται ασύστατα: ριπτόμενη από το όν στο μηδέν.

Βογγάει αλύτρωτα: και αυτό το λέει λύτρωση.

* * *

Το κλασσικό Ελληνικό πνεύμα έχει προαιώνιο άγος τον διαμελισμό του Ζαγρέα. Το βίωμα της τελειότητας οξύνεται τόσο που σαν

σπερματικός αδάμας ξεσχίζει το κάλλος που λατρεύει. Το κάλλος ως δημιουργική δύναμη είναι η φρικτή ομορφιά του Φάνη, και ο Έρως είναι η έκπαγλη μορφή της Καθαρής Δύναμης.

Φάνης και Έρως, Διόνυσος και Απόλλων, η Μήτις και ο Ηρικεπαίος, η Βριμώ και ο Βριμός: πολλών ονομάτων μορφή μία.

Εις Άδης, εις Διόνυσος, εις Ήλιος, εις Ζευς, εις Απόλλων.

Η ποινή για τον διαμελισμό του Ζαγρέα είναι η ανασύστασή του, η γέννηση στη φρίκη της δημιουργίας του απόλυτου Κάλλους. Γιατί το Άνθος της Ύπαρξης έχει μέσα του τη Ρίζα της Ύπαρξης.

Η άλλη Ελληνική Θρησκευτικότητα έχει προπατορικό αμάρτημα την ύβρη της άκοσμης ρίψης για θέωση. Άμα τη υπάρξει του το δημιούργημα επιτηδά στη Δημιουργό του, Εικόνα και τύπο του οποίου νιώθει μέσα του. Στην άσεμνη αυτή συνουσία χάνεται. Πέφτει τη Μεγάλη Πτώση. Χάνει τον Θεό και Εαυτό του. Και το βριαρό Μέγα Σχέδιο του Θεού τίθεται σε εκτέλεση για την επαναφορά, για την Κοσμική Επιστροφή που θα επαναποκαταστήσει τα διεσπασμένα μέλη του Παντός Ενός.

Εις Άγιος, εις Κύριος.

Η ποινή για το Προπατορικό Αμάρτημα είναι η Οδός και η Αλήθεια και η Ζωή. Η επίτευξη του σκοπού και τέλους της αρχέγονης ύβρεως.

Η αμαρτία της Ευρωπαϊκής ψυχής είναι η έκπτωση από το Ον. Η αποξένωση από το Είναι. Η ψυχή έγινε Υπο-κείμενο. Μιμήθηκε τη Θεότητα της ύπαρξης. Έφτιαξε τον δικό της Κόσμο, Κόσμο Ονείρου και Εφιαλτών. Και έχοντας ριφθεί εκτός Είναι, είπε ο άφρων στην καρδιά του: είμαι. Δεν είπε το Άγιο ρήμα: «Είναι». Και η αφροσύνη του επλεόνασε και κατέκλυσε τον κόσμο.

Αυτό το «Είμαι» του Υποκειμένου εκτός Όντος, είναι η Αγωνία του. Γιατί αυτό το «Είμαι» μακράν του «Είναι» είναι ο διαρκής Θάνατος. Ο χρόνος υπάρχει για να παρατείνεται το μαρτύριο του συνεχούς Θανάτου, όχι για να τελειούται το είμαι στο είναι.

Η Αγωνία του Ευρωπαϊκού Υποκειμένου, η φρίκη της απόγνωσής του, η αδυναμία του να λυτρωθεί με τον μόνο τρόπο σωτηρίας, την επάνοδο στο Είναι του Είμαι, η ατελείωτη αθλιότητά του, η ανιερότητα της ύπαρξής του, οι σφαδασμοί του που εκλεπτύνονται σε επιτροχάζουσα συγκίνηση και ανατριχίλα ή εμβαθύνονται σε οργασμούς συναισθηματικής ματαιότητας, ατελή και ατελέσφορα αμφότερα – η αδικαίωτη οδύνη του δεν πρέπει να οδηγήσει τον Έλληνα άνθρωπο σε οίκτο. Είναι η παγίδα του Ευρωπαϊκού Εωσφόρου να εμφανίζεται ως ο Θεός του Ελληνισμού. Όπως στις μαγικές τελετές, το να τείνουμε χείρα βοήθειας στο αλιτήριο έκτρωμα είναι όλεθρος. Συμμετέχουμε τότε στο μίσημα. Συμπράττουμε στην αρχέγονη αλαστορία – στην Ύβρη κατά του Είναι.

Ο παγκαλλής αιώνιος έφηβος Αιγλήτης του Ελληνισμού, ο Απόλλων, γελάει με το βδέλυγμα. Μηδενίζει την ασχήμια ο άσβεστος γέλωσ του Θεού.

Ο μέγας Δυναμερός της Ύπαρξης, ο Διόνυσος, άγει κορυβαντικούς μαιναδισμούς κατεπάνω του.

Ο θρίαμβος του Φωτεινού Σκότους συντελείται εκ νέου ες αεί.

Εορτάζουμε δεόμεστοι οι ευσεβείς μύστες τα άγια όργια του Έρωτα, την άρρητη μείξη Διονύσου και Απόλλωνα.

IX

Εισερχόμαστε πια στα άδυτα των αδύτων του Ελληνισμού. Η πεμπτουσία του Ελληνικού βιώματος είναι η αίσθηση του κάλλους. Το κάλλος είναι η δύναμη του όντος. Η ύπαρξη είναι μια τελειότητα – χωρίς αυτήν το Εν θα ήταν Μηδε-Εν. Η ισχυρότερη δύναμη είναι η έλξη του κάλλους – για αυτό ο Έρως είναι κοσμογονική δύναμη. Αριστοτελικά ειπωμένο, το τελικό αίτιο είναι αποτελεσματικώτερο και τελεστικώτερο από το ποιητικό. Το νόημα της ύπαρξης είναι το τέλος της, το κάλλος της, είναι αυτή η ίδια. Το ον είναι θα πει το κάλλος είναι – χωρίς κάλλος τίποτα δεν θα υπήρχε. Χαρά της ύπαρξης χωρίς κάλλος είναι ψευδής, κίβδηλη, φαντασιακή, - είναι οδύνη της ύπαρξης καλλωπιζόμενη, παρενδυομένη ποικίλη στολήν ανθηράς ευωχίας. Ιδού γιατί το Ευρωπαϊκό ρούχο καλύπτει, ενώ το Ελληνικό αποκαλύπτει. Και η ενδυματολογία είναι ζήτημα μεταφυσικής.

Το κάλλος αποτελεί το έσχατο τέλος της τελεολογικής αλυσίδας της αιτιότητας. Για το κάθε τι της θείας, κοσμικής και ανθρώπινης πραγματικότητας μπορούμε να ρωτήσουμε το γιατί της σκοπιμότητάς του, που είναι και το γιατί του νοήματός του. Και σε κάθε διαγιγνωσκόμενο σκοπό μένει ανοικτό το θέμα της σκοπιμότητάς του. Το τελεολογικό ερώτημα τελικά τελειούται στην τελειότητα. Το κάλλος εμπεριέχει όλο το νόημα της ύπαρξης,

ακυρώνει την περαιτέρω πρόβαση στην αιτιολογική κλίμακα. Το θέμα κλείνει, η ύπαρξη περατούται, το ον ολοκληρούται αποκαθιστάμενο στην εντελέχεια της ουσίας του, σε αυτό που ήταν να είναι, δηλαδή στο αρχέγονο κάλλος της ερωτικής δημιουργίας του «Κόσμου». Παντού το κάλλος είναι το κλειδί των υπαρξιακών και μεταφυσικών αινιγμάτων.

Με το κλείσιμο της τελεολογικής αλυσίδας η οποία αποτελεί την βαθύτερη κινητήρια δύναμη του σύμπαντος, το ον απολύτως περατούμενο δεν πεθαίνει αλλά αιωνίζεται. Ο εξαιωνισμός όμως πάλι αυτός δεν μεταφέρει το ον σε άλλη σφαίρα ύπαρξης γιατί αιώνιο είναι ακριβώς η οργώσα δύναμη της ύπαρξης, της μιας και μόνης ευλογημένης ύπαρξης. Οι αιώνιοι θεοί είναι οι κοσμικές δυνάμεις που συνέχουν την ύπαρξη των όντων. Και θεός είναι το παν εν. Γιατί άγιο είναι το Είναι και η ομορφιά του.

Τον λόγο περί κάλλους θα περιδινησω περίξ δύο εστιακών πόλων. Ένας το πέρας και οι δεσμοί του. Ο άλλος η δύναμη και η ελευθερία της. Έτσι δύο άξονες χρειάζεται να περιελιχθούν σαν τα φίδια στο κηρύκειο του Ερμή. Αυτοί δημιουργού την ένταση στον κίονα της απόλυτης Απολλώνειας ομορφιάς. Από την μια η Μοίρα και οι Ερινύες. Από την άλλη ο Διόνυσος. Στους Δελφούς το μυστήριο του κάλλους σημαίνεται πολυδύναμα. Ο Απόλλων σφετερίστηκε το Μαντείο της αρχέγονης Χθονός. Έσφαξε τελετουργικά τον Πύθωνα. Και συννευρέθη αιώνια με τον Διόνυσο. Το θείο δράμα εξετελέστη. Τον άμωμο Απόλλωνα περιβάλλει όργιο χθονιότητας. Και η λάμψη του εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

Θα κινηθούμε στον επικίνδυνο χώρο που συναντάται ο μύθος και ο λόγος. Στο άσκιο τόπο. Στην κορυφή του Λύκαιου όρους. Στο Μέγα Μεσημέρι του Κόσμου. Όπου αδιάλειπτα ιεουργούνται τα Άρρητα Μυστήρια της Ύπαρξης. Και ποιος τολμά να πει τον βασιλέα

Παίδα που παίζει την πλοκή του Κόσμου ενώ γυψωμένοι Τιτάνες
βυσσοδομούν και αρρητουργούν τον διαμελισμό του.

X

Εκλεκτικές Συγγένειες

ή

η Έλξη του Όμοιου προς το Όμοιο

Το Είναι καθορίζει το Ον. Η ύπαρξη προσδιορίζει την ουσία όσο και η ουσία χαρακτηρίζει την ύπαρξη. Το ον δεν «απελευθερώνεται» από τα δεσμά της ουσίας στρεφόμενο προς το είναι του, αντιθέτως το Είναι αλυσοδένει το ον στα μακάρια δεσμά του πέρατος, του όρου και ορίου, της Μοίρας του. Το πεπρωμένο του όντος είναι το τι ην είναι του. Και η αποκάλυψη αυτού του προκείμενου τέλους είναι το άγιο κάλλος της μορφής.

Θρησκεία, φιλοσοφία, τέχνη φανερώνουν το ίδιο κεκρυμμένο, το μυστήριο της ύπαρξης. Όπως και σύμπασα η φαντασμαγορία του Κόσμου. Η κρύφια αρμονία του φαίνεσθαι γίνεται φανερή στη νόηση που νοεί τα δεσμά του είναι, δηλαδή την κοσμική τάξη, που ταυτίζεται με την ουσία του είναι, που είναι η κοσμική τάξη. Όπως και το Είναι γίνεται φωτεινό όταν αναδεικνύεται η μορφή του, όταν ήδεται τα δεσμά του πέρατός του, όταν είναι νους.

Θα μιλήσω δια προφορικού λόγου στο σεμινάριο τον λόγο του μυστηρίου που σημαίνει, ούτε λέγει ούτε κρύπτει, η ποιητική ενόραση του **Τζελαλαντίν Ρούμι** (Rumi, *Selected Poems*, translated by Coleman Banks with John Moyné, A.J. Arberry and R. Nicholson, pp. 121-3):

Κινεζική Τέχνη και Ελληνική Τέχνη

Ο Προφήτης είπε, «Υπάρχουν κάποιοι που με βλέπουν
με το ίδιο φως στο οποίο τους βλέπω.

Οι φύσεις μας είναι μία.

Χωρίς αναφορά σε οποιεσδήποτε γραμμές
γενεαλογικές, χωρίς αναφορά σε κείμενα ή παραδόσεις,
πίνουμε το ύδωρ της ζωής μαζί.»

Να μια ιστορία
για αυτό το κεκρυμμένο μυστήριο:

Οι Κινέζοι και οι Έλληνες
αντιδικούσαν για το ποιοι ήσαν οι καλύτεροι καλλιτέχνες.

Ο βασιλεύς είπε,

«θα λύσουμε το θέμα με ένα αγώνα λόγου».

Οι Κινέζοι άρχισαν να μιλάνε,
αλλά οι Έλληνες δεν ήθελαν να πουν τίποτε.

Έφυγαν.

Οι Κινέζοι πρότειναν τότε
να δοθεί και στους δύο από ένα δωμάτιο για να δείξουν
την τέχνη τους, δύο δωμάτια το ένα απέναντι στο άλλο
και χωρισμένα με μια κουρτίνα.

Οι Κινέζοι ζήτησαν από τον βασιλιά

εκατό χρώματα, όλες τις αποχρώσεις,
και κάθε πρωί πήγαιναν εκεί
που φύλαγαν τις βαφές και τις έπαιρναν όλες.

Οι Έλληνες δεν πήραν κανένα χρώμα:

«Δεν είναι μέρος της δουλειάς μας».

Πήγαν στο δωμάτιό τους

Και άρχισαν να καθαρίζουν και να γυαλίζουν τους τοίχους. Όλη μέρα
κάθε μέρα έκαναν αυτούς τους τοίχους τόσο καθαρούς και φωτεινούς
όσο ο καθαρός ουρανός.

Υπάρχει μία οδός που οδηγεί από την παγχρωμία

στην αχρωμία. Γνώρισε ότι η μεγαλόπρεπη ποικιλία
των νεφών και του καιρού προέρχεται από
την ολοκληρωτική απλότητα του ήλιου και της σελήνης.

Οι Κινέζοι τελείωσαν, και ήσαν τόσο ευτυχείς.

Χτυπούσαν τα τύμπανα στην χαρά της πλήρωσης.

Ο βασιλεύς εισήλθε στο δωμάτιό τους,

έκπληκτος από τα πολυδαίδαλα χρώματα και λεπτομέρειες.

Οι Έλληνες τότε τράβηξαν την κουρτίνα που χώριζε τα δωμάτια.

Οι Κινέζικες φιγούρες και απεικονίσεις λαμπυρίζοντας

αντικατοπτρίστηκαν

στους απαστράπτοντες Ελληνικούς τοίχους. Ζούσαν εκεί,

ακόμη ποιό όμορφα, και συνεχώς

μεταβαλλόμενες με το φως.

Η Ελληνική τέχνη είναι η οδός Sufi.

Δεν μελετούν βίβλους φιλοσοφικής σκέψης.

Κάνουν τον έρωτά τους διαυγέστερο και διαυγέστερο.

Μήτε ελλείψεις μήτε θυμός. Σε αυτή την καθαρότητα

δέχονται και αντανakλούν τις εικόνες κάθε στιγμής,

από εδώ, από τα άστρα, από το κενό.

Τις προσλαμβάνουν

σαν να έβλεπαν

με την φωτεινή διαύγεια

που τους βλέπει.

Στο φως σου μαθαίνω πώς να ερώμαι.

Στο κάλλος σου, πώς να φτιάχνω ποιήματα.

Χορεύεις μέσα στο στήθος μου,

όπου κανείς δεν σε βλέπει,

αλλά καμμιά φορά σε θωρώ εγώ,

κι εκείνη η θωριά γίνεται αυτή η τέχνη.

Ηχος τυμπάνων σηκώνεται στον αέρα,
ο παλμός του, η καρδιά μου.

Μια φωνή μέσα στον ρυθμό λέει,
«Το ξέρω, είσαι κουρασμένος,
αλλά έλα. Αυτή είναι η οδός.»

Είσαι ζηλόφθων με την γενναιοδωρία του ωκεανού;
Γιατί θα αρνιόσουνα να δώσεις
αυτή την χαρά σε κάποιον;

Τα ψάρια δεν φυλάνε το ιερό υγρό σε κύπελλα.
Κολυμπάνε την πελώρια ρευστή ελευθερία.

XI

**ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ
ΖΕΥΓΟΥΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΖΕΥΓΟΥΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΒΙΩΜΑΤΩΝ**

A1 Goethe

FAUST

Werd ich beruhigt je mich auf ein Faulbett legen,

So sei es gleich um mich getan!

Kannst du mich schmeichelnd je belügen.

Dass ich mir selbst gefallen mag.

Kannst du mich mit Genuss betrügen:

Das sei für mich der letzte Tag!

Die Wette biet' ich!

ΜΕΡΗΙΣΤΟΡΗΕΛΕΣ

Topp!

FAUST

Und Schlag auf Schlag!

Werd ich zum Augenblicke sagen:

Verweile doch! du bist so schön!

Dann magst du mich in Fesseln schlagen,

Dann will ich gern zugrunde gehn!

Dann mag die Totenglocke schallen,

Dann bist du deines Dienstes frei,

ΦΑΟΥΣΤ

Κι αν ησυχασμένος ποτέ κείτομαι στο χαμοκρέβατο,
τότε ας είναι όλα τελειωμένα με μένα.

Κι αν μπορείς κολακεύοντάς με να με κοροϊδέψεις
ώστε να μου αρέσει ο εαυτός μου,

κι αν μπορείς με απολαύσεις να με πλανέψεις:

ας είναι αυτή η τελευταία μου μέρα!

Στοιχημα βάζω!

ΜΕΦΙΣΤΟΦΕΛΗΣ

Έγινε!

ΦΑΟΥΣΤ

Και χτύπημα στο χτύπημα!

Αν είναι να πω σε μια στιγμή:

Μείνε λοιπόν! Είσαι τόσο όμορφη!

Τότε μπορείς στις αλυσίδες να με ρίξεις,

τότε πρόθυμα στα Τάρταρα θα πάω!

Τότε η πένθιμη καμπάνα ας ηχήσει,

Τότε είσαι ελεύθερος από τη δούλεψή μου.

Die Uhr mag stehn, der Zeiger fallen,
Es sei die Zeit für mich vorbei!
MEPHISTOPHELES
Bedenk'es wohl, wir werden's nicht vergessen.

FAUST
Dazu hast du ein volles Recht;
Ich habe mich nicht freventlich vermessen.
Wie ich beharre, bin ich Knecht,
Ob dein, was frag'ich, oder wessen.

Goethe, Faust, Μέρος Πρώτο, vv. 1692-1711

MEPHISTOPHELES
Ihn sättigt keine Lust, ihm gnügt kein Glück,

So buhlt er fort nach wechselnden Gestalten;
Den letzten, schlechten, leeren Augenblick
Der Arme wünscht ihn fest zu halten.
Der mir so kräftig widerstand,
Die Zeit wird Herr der Greis hier liegt im Sand.
Die Uhr steht still

CHOR
Steht still! Sie schweigt wie Mitternacht.
Der Zeiger fällt.
MEPHISTOPHELES

Er fällt, es ist vollbracht.
CHOR
Es ist vorbei.
MEPHISTOPHELES
Vorbei! ein dummes Wort.
Warum vorbei?
Vorbei und reines Nicht, vollkommnes Einerlei.
Was soll uns den das ew'ge Schaffen,

Το ρολόι ας σταθεί, ο δείκτης ας πέσει,
Ας είναι για μένα η Ώρα περασμένη!
ΜΕΦΙΣΤΟΦΕΛΗΣ
Σκέψου το καλά, αυτό δεν θα το ξεχάσουμε.
ΦΑΟΥΣΤ
Σ' αυτό έχεις απόλυτο δικαίωμα·
Δεν έχω ανίερα τολμήσει τόσο.
Αν σταματήσω, είμαι δούλος,
δικός σου, τι με νοιάζει, ή άλλου.

[Ο Φάουστ πεθαίνει]

ΜΕΦΙΣΤΟΦΕΛΗΣ
Δεν κορέννυται από καμία ηδονή, δεν του αρκεί
καμία ευτυχία.

Έτσι ερτάται συνεχώς μεταβαλλόμενων μορφών·
την τελευταία, κακή, άδεια στιγμή,
ο φτωχός θέλει σφιχτά να αγκαλιάσει.
Αυτού που τόσο σθεναρά μου αντιστάθηκε,
ο Χρόνος γίνεται Κύριος, ο γέρος κείται στο χώμα.
Το Ρολόι σταματά.

ΧΟΡΟΣ
Σταματά! Σιωπά σαν Μεσάνυχτα.

Ο δείκτης πέφτει.
ΜΕΦΙΣΤΟΦΕΛΗΣ
Πέφτει, είναι τελειωμένο.

ΧΟΡΟΣ
Η ώρα είναι περασμένη.
ΜΕΦΙΣΤΟΦΕΛΗΣ
Περασμένη! ανόητη λέξη.
Γιατί περασμένη;
Περασμένο και καθαρό Τίποτε, πληρέστατη Ενότητα.
Τι νόημα έχει τότε η αιώνια δημιουργία,

Geschaffenes zu nichts hinwegzuraffen?	αφού πρόκειται το δημιούργημα να πάει στο μηδέν;
Da ist's vorbei! Was ist daran zu lesen?	Αυτό είναι το περασμένο! Και τι μας λέει αυτό;
Es ist so gut als wär' es nicht gewesen,	Ότι είναι έτσι σαν να μην είχε γίνει,
Und treibt sich doc him Kreis als wenn es wäre.	κι όμως τραβάει σε Κύκλο σαν να υπήρχε.
Ich liebte mir dafür das Ewig-Leere.	Θα μ' άρεσε γι' αυτό το Αιώνιο Κενό.

Goethe, *Faust*, Μέρος Δεύτερο, Πράξη

Πέμπτη, νν. 11587-11603

A2 Nietzsche

«Ω πώς να μην ορέγομαι την αιωνιότητα και το γαμήλιο δαχτυλίδι των δαχτυλιδιών – το Δαχτυλίδι της Επιστροφής! Ποτέ μέχρι τώρα δεν βρήκα τη γυναίκα από την οποία θα ήθελα παιδιά, εκτός από αυτήν τη γυναίκα, την οποία ερώμαι: γιατί είμαι ερωτευμένος μαζί σου, Ω Αιωνιότητα!

Γιατί είμαι ερωτευμένος μαζί σου, Ω Αιωνιότητα!».

Friedrich Nietzsche, *Also sprach Zarathustra*, Τρίτο Μέρος, Οι Επτά

Σφραγίδες (ή: Το Άσμα του Ναι και του Αμήν)

«Η οδύνη λέει: 'Χάσου! Φύγε, οδύνη!'. Αλλά κάθε τι που υποφέρει θέλει να ζήσει για να γίνει ώριμο και χαρούμενο και εμπαθές,

εμπαθές για πιο απομακρυσμένα, ψηλότερα, λαμπρότερα πράγματα.

'Θέλω απογόνους', έτσι μιλάει κάθε τι που υποφέρει, 'Θέλω παιδιά, δεν θέλω τον εαυτό μου'.

Η χαρά, όμως, δεν θέλει απογόνους ή παιδιά, η χαρά θέλει τον εαυτό της, θέλει αιωνιότητα, θέλει επιστροφή, θέλει κάθε τι αιώνια το ίδιο.

Η οδύνη λέει: 'Σπάσε, μάτωσε, καρδιά! Περπατήστε, πόδια! Φτερά, πετάξτε! Προς τα πάνω! Προς τα πάνω, πόνε!'

Τι νομίζετε, σεις Ανώτεροι Άνθρωποι; Είμαι προφήτης; Ονειροπαρμένος; Μεθυσμένος; Ονειροκρίτης; Μια μεσονύκτια καμπάνα;

Μια σταγόνα δροσιάς; Μια μυρουδιά και οσμή της αιωνιότητας; Δεν το ακούτε; Δεν το μυρίζετε; Ο κόσμος μου μόλις έγινε τέλειος. Το μεσονύχτι είναι επίσης μεσημέρι,

ο πόνος είναι επίσης χαρά, μια κατάρα είναι επίσης μια ευλογία, η νύχτα είναι επίσης Ήλιος – φύγετε, αλλιώς θα το μάθετε: ο σοφός είναι επίσης ένας ανόητος.

Είπατε ποτέ Ναι σε μια χαρά; Ω φίλοι μου, τότε είπατε εξίσου Ναι σε όλη την οδύνη. Όλα τα πράγματα είναι αλυσοδεμένα και διαπεπλεγμένα μαζί, όλα τα πράγματα είναι σε Έρωτα·

εάν οποτεδήποτε θελήσατε μια στιγμή δυο φορές, εάν οποτεδήποτε είπατε: 'Με ευχαριστείς, ευτυχία, στιγμή, παρόν', τότε θελήσατε τα πάντα να ξαναγυρίσουν!

Θελήσατε τα πάντα εκ νέου, τα πάντα αιώνια, τα πάντα αλυσοδεμένα, διαπλεγμένα μαζί, τα πάντα σε Έρωτα, Ω έτσι είναι το πώς ερωτευτήκατε τον κόσμο,

σεις αΐδιοι άνθρωποι, τον ερωτευτήκατε αιώνια και για τον άπαντα χρόνο: και είπατε ακόμη και στην οδύνη: 'Φύγε, αλλά ξαναέλα!' Γιατί πάσα χαρά θέλει – αιωνιότητα!»

* * *

«Γιατί όλη η χαρά θέλει τον εαυτό της, συνεπώς επίσης θέλει την αγωνία της ψυχής! Ω ευδαιμονία. Ω οδύνη! Ω, σπάσε, καρδιά: Σεις ανώτεροι Άνθρωποι, μάθετε αυτό, μάθετε ότι η χαρά θέλει αιωνιότητα,

η χαρά θέλει την αιωνιότητα των πάντων, θέλει βαθειά, βαθειά, βαθειά αιωνιότητα!».

* * *

«Τώρα τραγουδήστε και σεις το άσμα του οποίου το όνομα είναι
 'Ακόμη μια Φορά' και του οποίου το νόημα είναι «Σε όλη την Αιωνιότητα!»
 – τραγουδήστε, σεις Ανώτεροι Άνθρωποι, του Ζαρατούστρα τον σκοπό!

Ω Άνθρωπε! Πρόσεχε!

Τι ισχυρίζεται η φωνή του βαθιού Μεσόνυχτου;

‘κοιμήθηκα τον ύπνο μου,

και τώρα ξυπνάω στην άκρη του ονείρου:

ο κόσμος είναι βαθύς,

βαθύτερος από όσο η ημέρα μπορεί να συλλάβει.

Βαθειά είναι η θλίψη του,

η Χαρά – βαθύτερη από την αγωνία της καρδιάς:

Η οδύνη λέει: Χάσου! Φύγε!

Αλλά όλη η χαρά θέλει αιωνιότητα,

θέλει βαθειά, βαθειά, βαθειά αιωνιότητα'».

op.cit., Πέμπτο Μέρος, Το Μεθύον Άσμα, §§9-12

B1 Εμπεδοκλής

15

B 119

ἐξ οἴης τιμῆς καὶ ὅσσου μήκεος ὄλβου...

16

B120

ἤλυθομεν τόδ' ὑπ' ἄντρον ὑπόστεγον...

17

B 116

(ἢ Χάρις)

στυγέει δύσκλητον Ἀνάγκην

18

B 118

κλαῦσά τε καὶ κώκυσα ἰδῶν ἀσυνηθέα χῶρον

19

B 154a

(πέποται ὁ τῆς συνηθείας κυκεῶν)

ὠδῖνάς <τ'> ὀδύνας <τε> κυκέων ἀπάτας τε γόους τε

20

B121

..... ἀτερπέα χῶρον,

ἔνθα Φόνος τε Κότος τε καὶ ἄλλων ἔθνεα Κηρῶν

αὐχμηραὶ τε Νόσοι καὶ Σήψιες ἔργα τε ρευστά

Ἄτης ἂν λειμῶνα κατὰ σκότος ἠλάσκουσιν.

21

B122

ἔνθ' ἦσαν Χθονίη τε καὶ Ἥλιόπη ταναῶπις,
 Δῆρις θ' αἱματόεσσα καὶ Ἀρμονίη θεμερῶπις,
 Καλλιστώ τ' Αἰσχρή τε, Θόωσά τε Δηναίη τε,
 Νημερτής τ' ἔροεσσα μελάγκουρός τ' Ἀσάφεια.

22

B123

Φυσώ τε Φθιμένη τε, καὶ Εὐναίη καὶ Ἔγερσις,
 Κινώ τ' Ἀστεμφής τε, πολυστέφανός τε Μεγιστώ
 Καὶ Φορῦη, Σωπή τε καὶ Ὀμφαίη...

23

B124

ὦ πόποι, ὦ δειλὸν θνητῶν γένος, ὦ δυσάνολβον,
 τοίων ἔκ τ' ἐρίδων ἔκ τε στοναχῶν ἐγένεσθε.

Ἐμπεδοκλής, Οἱ πρώτοι ἀριθμοὶ ἀναφέρονται στη δική μου ἀποκατάσταση (Apostolos Pierris, ed., *The Empedoclean Κόσμος: Structure, Process and the Question of Cyclicity*, 2005, Appendix, Apostolos Pierris, *Reconstruction of Empedocles' Poem*, pp. I – XCVI) καὶ ὁ δεύτερος στην ἐκδοση Diels-Kranz.

* * *

B2 Πίνδαρος

Ἐν ἀνδρῶν, ἐν θεῶν γένος· ἐκ μιᾶς δὲ πνέομεν
 ματρὸς ἀμφότεροι· διείργει δὲ πᾶσα κεκριμένα
 δύναμις, ὡς τὸ μὲν οὐδέν, ὁ δὲ χάλκεος ἀσφαλὲς αἰεὶ ἔδος
 μένει οὐρανός. ἀλλὰ τι προσφέρομεν ἔμπαν ἢ μέγαν
 νόον ἤτοι φύσιν ἀθανάτοις,
 καίπερ ἔφαμερίαν οὐκ εἰδότες οὐδὲ μετὰ νύκτας
 ἄμμε Πότμος
 ἄντιν' ἔγραψε δραμεῖν ποτὶ στάθμαν.

Πίνδαρος, Νεμεονίκαί, VII, 1-7

* * *

εἰ δ' ἐὼν καλὸς ἔρδων τ' εἰκότα μορφᾶ
 ἀνορέαις ὑπερτάταις ἐπέβα παῖς Ἀριστοφάνεος, οὐκέτι
 πρόσω
 ἀβάταν ἄλα κίωνων ὑπερ Ἡρακλέος περᾶν εὐμαρές,
 ἦρωσ θεὸς ἄς ἔθηκε ναυτιλίας ἐσχάτας
 μάρτυρας κλυτούς.

Πίνδαρος, Νεμεονίκαί, III, 18-22

* * *

κώμαζ' ἔπειτεν ἀδυμελεῖ σὺν ὕμνῳ
 καὶ Στρεψιάδα· φέρει γὰρ Ἴσθμοι
 νίκαν παγκρατίου, σθένει τ' ἔκπαγλος ἰδεῖν τε μορφάεις·
 ἄγει τ' ἀρετὰν
 οὐκ αἴσχιον φυνᾶς.
 φλέγεται δ' ἰοπλόκοισι Μοῖσαις.

Πίνδαρος, Ἴσθμιονίκαί, VII 20-3.

XII

Το κάλλος αναδεικνύεται ως το θεμελιώδες βίωμα του Ελληνισμού και η έσχατη πραγματικότητα, η υπέρτατη αλήθεια του Είναι. Ο Έρως του Καλού αντίστοιχα αποτελεί την ενεργητική αρχή του ανθρώπινου αγώνα αριστείας και την δημιουργική κοσμογονική αιτία, τον υπέρτατο νόμο της κοσμικής τάξης.

Αυτή την Πέμπτη θα εξιχνιάσουμε το Ευρωπαϊκό βίωμα και πραγματικότητα του κάλλους, επικεντρωνόμενοι στην καθαρώτερη εκδοχή του, στην Ρομαντική «ομορφιά». Θα περιστρέψουμε την αναζήτησή μας γύρο από τον Friedrich Schiller, όπου καταγράφεται συνειδητή αντιπαράθεση ολκής προς το κλασσικό. Η θεματική μας θα είναι:

ΒΟΙΩΤΙΚΑ

Προλογικά

Προανήγγειλα για τους μούμενους την προσεχή νοητική και βιωματική και αισθησιακή επαφή μας με τον Βοιωτικό Ελληνισμό. Πνεύμα και τοπικοί μύθοι και λατρείες και πολιτισμική παρουσία και ιστορία και φυσικός χώρος διασυμπλέκονται στην μερική ολοκληρία μιας πολυσχιδούς και μαζύ ενοειδούς φανέρωσης του Είναι σε ένα καταγιγισμό Μορφής κάλλους.

Και εμείς, κεκαθαρμένοι στην συνολική διέγερση της ύπαρξής μας, μεμυημένοι αιρόμεθα δι' Έρωτος ολόκληρος έκαστος προς το όλον, γενόμενος «καλός» προς το παμφαές κάλλος του ιερού Φαινομένου, εις έκαστος δια των δύο προς το Εν.

Και έτσι η κοσμική οδύνη του συνεχούς διασπασμού δικαιώνεται στις αμύθητες αστραπές της καλλομορφικής φαντασμαγορίας του Είναι. Το αίμα που χύνεται στον θείο διαμελισμό προορίζεται αποκλειστικά και μόνο για να τραφεί το κοσμικό κάλλος του Φαινομένου. Κάθε τι άλλο είναι ανίερη φρικαλέα ασχήμια. Το κλειδί της οδύνης είναι η ομορφιά, η αιτία του θείου πάθους είναι η κοσμική δημιουργία, ο σκοπός της γένεσης είναι ο **παντελής** καταγλαισμός του Είναι η πλήρης φανέρωση του απόλυτου κάλλους του Όντος, και το κάλλος «σώζει» την κοσμική ύπαρξη φανερώνοντας το νόημά της, λύτρωση είναι η αντιστροφή της δημιουργίας, θέωση η άρση της γένεσης. Ο χυμός της γέννησης θυσιάζεται στον βωμό του κάλλους. Ηδονή είναι οδύνη διοχετευμένη στην τελειότητα αντί χύσης στο γίγνεσθαι, χαρά είναι η βίωση του κάλλους της ύπαρξης υπέρ την αίσθηση του πόνου της.

Και το Είναι απολαμβάνει τον εαυτό του δημιουργώντας και σώζοντας, φανερώνοντας και λυτρώνοντας τα φαινόμενα-όντα στην πολυδαίδαλη φαντασμαγορία της ύπαρξης, στην καταστροφή και την γέννηση, στην ζωή και τον θάνατο του γίγνεσθαι. Χωρίς αυτήν την μυσταγωγία η επιχειρούμενη επαφή είναι ή ρομαντικό ανικανοποίητο ή ποταπή βεβήλωση.

Και το Είναι από την Άγια περιωπή του εποπτεύει τα μυστήρια του Φαινομένου Εαυτού του ώστε αμίαντο να γυμνώνεται το αγλαό κάλλος του. «Έκάς οι Βέβηλοι», για την προστασία τους, όχι για την περιφρούρηση του αγνού όργιου της Αποκάλυψης του Ζώντος Όντος.

Η κλήση είναι για τους μύστες, των πρώτων Καθαρησίων, ή των δεύτερων και Μικρών Μυστηρίων, ή των τρίτων και Μεγάλων, τα δε τέταρτα και τέλεα και εποπτικά απευθύνονται στους Ήρωες.

Προδιατύπωση του Βοιωτικού Προγράμματός μας.

Θα εισέλθουμε στην Βοιωτία δεόντως από Λοκρίδα και Φωκίδα, ακολουθώντας την Ιερά Οδό Δελφών – Θηβών. Η Σχιστή Οδός, όπου ο Οιδίπους αρχίζει την ενεργό συνάντηση με την μοίρα του φονεύοντας εν αγνοία του τον πατέρα του πριν λύσει το Αίνιγμα της Σφίγγας και συννευρεθεί, χωρίς να το θέλει και χωρίς να το ξέρει, ανόσια με την μητέρα του, θα πρόκειται εμπρός μας. Εκεί ο Θηβαίος Ήρωσ εμπλέκεται με τον ιστό της αράχνης που τον περιβάλλει.

Μυθολογία και Ιστορία δεν διαφέρουν ουσιαστικά στη αποκάλυψη του Είναι. Την μία πραγματικότητα «λένε». Στην Σχιστή Οδό της Προελληνικής περιόδου, της οποίας η ιστορία γίνεται μύθος που θρέφει την Ελληνική, αντιστοιχεί αντιστικτικά σε απόσταση περί τα 12 χιλιόμετρα η Χαιρώνεια: με την μάχη της Χαιρώνειας (348 π. Χ.) λήγει η κλασσική ανάπτυξη του Ελληνισμού με την πολιτικοστρατιωτική ήττα του συστήματος των Ελληνικών Πόλεων και την πολιτιστική Υπερακμή του που ήδη μεταβαίνει στην ελληνιστική Εποχή. Φυσικά θα μελετούμε τείχη και άλλα ερείπια και ευρήματα όπου πάμε *sub specie aeternitatis*. Χώρος και κατάλοιπα του χρόνου και αίδιον πνεύμα μαζί, αγία τριάς, το είπα.

Στη Λεβάδεια θα μας απασχολήσει ιδιαίτερος το Μαντείο του Τροφωνίου, μια χθόνια ιερουργία μαντικής που βοηθάει να καταλάβουμε το προ-Απολλώνειο υπόστρωμα στους Δελφούς, όταν οι χρησμοί προήρχοντο από την Γη και τον Ποσειδώνα, την Κύουσα και τον Μέγα Επιβήτορα. Στα προβούνια του Ελικώνος δυτικά της πόλης εθεάτο αφ ύψους τον τόπο ναός του Βασιλέως Διός.

Η Βοιωτία παρουσιάζει δύο κύριους πόλους, είναι (και χωρολογικά) σαν μια έλλειψη με δύο εστίες, τον Μινυακό και τον Κάδμειο παράγοντα. Ο πρώτος τοπολογείται στον Ορχομενό και ο άλλος στην Θήβα. Και οι δύο διαδραμάτισαν πρωτεύοντα ρόλο στις εξελίξεις του Ελλαδικού χώρου κατά την «προϊστορική» 2^η χιλιετία π. Χ., και ιδίως στην «Μυκηναϊκή» (δηλαδή Αχαϊκή) περίοδο, η εστία της Θήβας μόνη εθριάμβευσε Ελληνικούς θριάμβους.

Από την εποχή του χαλκού θα μελετήσουμε την μεγαλοδύναμη οχύρωση και ανάκτορο του Γλα στα βορειοανατολικά της πρώην Κωπαΐδας λίμνης, και θα εξιχνιάσουμε το μνημειακό τεχνικό έργο της περιόδου, την αποχετευτική σήραγγα για την απορροή των υπερχειλιζόντων υδάτων της λίμνης. Θα ερευνήσουμε την μυθολογία και την υλική πραγματικότητα του έργου. Στα βόρεια – βορειοδυτικά της Κωπαΐδας ευρίσκεται ο θολωτός τάφος και τα μεγαλοπρεπή τείχη του Ορχομενού.

Αλλά το κύριο επίκεντρο των αμφιλαφών αναζητήσεών μας θα είναι η Θήβα του Κάδμου και της Αρμονίας, του Διόνυσου και του Ηρακλή και του Ιόλαου και των μεγαθύμων Λαβδακιδών, του Πίνδαρου και του Επαμεινώνδα. Ο λόφος της Καδμείας έχει μια αδιάλειπτο ανθρώπινη παρουσία κοντά τεσσάρων χιλιαίων. Θα την παρακολουθήσουμε ταυτιζόμενοι. Τα ιερά της Θήβας περίξ της ακρόπολης ήσαν ιδιαίτερα σημαντικά, περιλαμβανομένων των των Ποτνιών, 2 περίπου χιλιόμετρα έξω από τα τείχη προς νότο.

Προς νότο των Θηβών δρόμος οδηγούσε προς τις Πλαταιές και εκείθεν, δια των περασμάτων του Κιθαιρώνα, προς την Αττική. Στις πλαγιές του Κιθαιρώνα διαδραματίσθηκε ο διαμελισμός του Πενθέα κατά τα Διονυσιακά των Βακχών. Θα ερευνήσουμε τον χώρο εκστασιασμού.

Προς βορρά αντιθέτως θα υμνήσουμε τον Απόλλωνα στο όρος Πτώον, όπου το πολυύμνητο ιερό του μεταξύ των λιμνών Κωπαΐδας, Υλίκης και Παραλίμνης.

Μεγάλα μυστήρια θρησκείας, κοσμογονίας και ποίησης αναμένουν τον μεμνημένο σε πολυδύναμο Άξονα δυτικά των Θηβών. Το Καβείριο πρώτα, με τα άρρητα κραταιά των Μεγίστων Θεών, του Διονύσου – Καβείρου και του Παιδός. Το Τηνέριον Πεδίον ακολούθως και το Φίκιον Όρος, όπου η Σφίγξ έθετε επί ποινή θανάτου το αίνιγμα της ύπαρξης: εσπάρασσε και κατεβρόχθιζε τους ανοήμονες νέους. Το ιερό του Ογχηστίου Ποσειδώνα εν συνεχεία. Και μετά οι περιώνυμες Θεσπιές, μοναδικό κέντρο λατρείας του ανίκητου Έρωτα. Θα σεμνολογήσουμε εκεί για τον πανυπέρτατο Φάνητα. Έξω από τις Θεσπιές και συνεχίζοντας προς δυσμάς αρχίζει στις πλαγιές του θεσπέσιου Ελικώνα η Κοιλάδα των Μουσών, με το Άλσος και τον βωμό και το ιερό τους, απέναντι από την Άσκρα του Ησιόδου, 7 και 9 χιλιόμετρα ως έγγιστα αντιστοιχώς από τις Θεσπιές. Στο σεμινάριο της Δευτέρας πριν την γεωσωματοπνευματική εμπειρία μας θα μιλήσω

ακριβώς για τον Ησίοδο και την θεογονία του. Ησίοδος και Ορφικοί αναδεικνύουν τον Έρωτα κοσμογονική, δημιουργική αρχή. Με τον Πausανία στο χέρι και τα Μυστήρια που ανεκφάντως σημαίνω στο νου και στον θυμό θα περιδεύσουμε σωματικά και βιώσουμε αισθησιακά τον χώρο του Έρωτος από Θεσπιών μέχρι Άσκρας και Μουσών.

XIII

Απόστολος Πιερρής

ΑΝΑΣΤΑΣΙΜΟ ΕΞΑΓΓΕΛΜΑ

5 Μαΐου 2013

Στο δημιουργικό οργανισμό της Άνοιξης, μετά την εαρινή ισημερία, όταν η φύση ξαναγεννιέται, ο Νεαρός Θεός θυσιάζεται την φρικτή θυσία – ο Άδωνις κατασπαράσσεται και ο Άττις αποτέμνεται και ο Παις του Καβείρου καταχέει τον σπερματικό οίνο στον κρατήρα του όντος, ο Ζαγρεύς διαμελίζεται, ο ιερός ταύρος Διόνυσος ωμοφαγείται, ο Υιός του Θεού σταυρούται. Και τούτα πάντα είναι ταυτοχρόνως μαρτυρία σωτηρίας της κοσμικής ύπαρξης.

Η δραματουργία του Θείου Πάθους είναι αιώνια και αεί παρούσα εν χρόνω. Η θεία θυσία του Ωραίου Θεού, του Θεού στην ακμή της ερατικής ώρας, είναι στο κέντρο της πραγματικότητας. Είναι η δημιουργία της φύσης την κοσμική Άνοιξη και η λύτρωσή της το κοσμικό Φθινόπωρο. Είναι η αρχή και το τέλος της κοσμικής ύπαρξης. Το αίμα του Νεαρώδους Θεού (οιδαίνοντος εν νεότητι) είναι το δημιουργικό σπέρμα του Φάνητα που εκχέεται παραγωγικά ή λυτρωτικά κατά τις δύο κατευθύνσεις Άνω και Κάτω της μίας Οδού δια της οποίας το Είναι Φαίνεται. Διότι η μοναδική Οδός της ύπαρξης είναι η ολοσχερής φανέρωση του Είναι, ο παντελής καταϊγισμός του κάλλους του Όντος στην εξανάπλωσή του εκ της ταυτότητας του Είναι, εκ της απολύτου ολοκληρίας του Ενός-Όντος, και στην επιστροφή του προς αυτήν, προς το Εν της πραγματικότητας.

Η φανέρωση της κρυφιότητας του Είναι στον κόσμο των Φαινομένων προϋποθέτει δύο λειτουργικούς παράγοντες: την πρόοδο και την επιστροφή. Το όν εξέρχεται εξ εαυτού για να γίνει από Εν-Ον Φαινόμενα-Πολλά. Η έξοδος αυτή ανεξέλεγκτη παραμένουσα θα ωδήγει

στον εκμηδενισμό του Όντος, στην (αδύνατη) αντίφαση του Είναι στο μη-είναι. Διότι εκτός του Είναι ουδέν υφίσταται. Η έξοδος συνεπώς είναι τάση εξόδου, η οποία αναχαιτιζόμενη και συνεχόμενη και συγκρατούμενη δημιουργεί με την έντασή της τον πολλαπλασιασμό του Είναι στην πολυσχιδία των μορφών του χωρίς ρήξη της ταυτότητάς του. Αυτόν τον οντολογικό αναχαιτισμό και συνοχή και συμπερίληψη ονομάζουμε Επιστροφή, ως δεύτερο παράγοντα της Δημιουργίας. Επιστροφή είναι η τάση ανακοπής της ροπής Εξόδου. Οι δύο ροπές μαζί, ισοσθενούσες και αντίθετες, προκαλούν την κοσμική ταλάντωση σε κατάσταση ευσταθούς ισορροπίας, δηλαδή την κοσμική περιοδικότητα και την κοσμική τάξη.

Η Δύναμη του Είναι το ανέχει υπέρ την ανυπαρξία του Μη-Είναι. Αυτή η ίδια η υπαρξιακή Δύναμη ρέπει προς την ενέργεια της εκτός του Είναι γιατί συνίσταται σε μια ά-σχετη σχέση του Είναι προς το (ανύπαρκτο) Μη-Είναι. Χρειάζεται δύναμη για να μη καταπίνεται το Ον από το Μηδέν. Αυτή η δύναμη προκαλεί επομένως άτυπη σχέση χωρίς δεύτερο σχετιζόμενο. Είναι λοιπόν μια δυναμική ένταση χωρίς αντικείμενο δράσης. Εάν ενεργοποιηθεί θα διαλύσει το Είναι στο Μηδέν.

Την στάση και κράτημα της ενέργειάς της εκφράζει ο δεύτερος παράγων που εσήμανα, δηλαδή η ροπή Επιστροφής στο απόλυτο Είναι για να αποφευχθεί η τρόπον τινά εναρξαμένη κίνηση προς το μηδέν. Η στάση της διαλυτικής κίνησης περατώνει την διαφοροποίηση του Είναι στην ολοκληρία των μορφών με τις οποίες καταλάμπεται η ύπαρξη. Και έτσι ο αυτοπολλαπλασιασμός του Είναι ίσταται σε μια ολοκληρία αλληλοσυνδεόμενων μορφών, στο Κοσμικό Παν-Όλον-Εν. Η δύναμη του Είναι περατούται σε μορφή και στην αλληλένδετη μορφική φαντασμαγορία της κοσμικής ύπαρξης. Την μεταφυσική αυτής της πραγματικότητας έχω αναλύσει και συνθέσει στα Σεμινάρια.

Η περάτωση της δύναμης του Είναι σε Μορφή δίνει το Κάλλος της Ύπαρξης. Η Δύναμη του Είναι, αυτό που ανυψώνει το Ον πάνω από το

Μηδέν, κάνει το Είναι να είναι τούτο και εκείνο, αυτή και η άλλη μορφή του Είναι. Το πέρας είναι τέλος, και το τέλος τελειότητα, και η τελειότητα κάλλος. Τελειότητα είναι η εις το έπακρον ανάπτυξη του όρου (φύσης και πέρατος) ενός πράγματος, το άνθος της ύπαρξής του. Το κάλλος είναι το τι του όντος, καλύτερα το τι ην είναι του όντος, η τελειότητά του. Αυτή είναι η εσώτατη φύση του, η δυναμική αρχή που το κάνει να είναι.

Έχομε τοιουτοτρόπως την μεταφυσική ερμηνεία της Κοσμικής Δημιουργίας.

Την ίδια πραγματικότητα εκφράζει ο ισοδύναμος Λογόμυθος της Δημιουργίας. Την ισοσθένεια μεταξύ του μεταφυσικού λόγου και του συμβολικού λογόμυθου δείχνουν οι αντιστοιχίες που έχω αναπτύξει στα σεμινάρια.

*Δύο παράγοντες πάλι αναλύονται στο Είναι, η ύπαρξη και το τι υπάρχει, το είναι γυμνό αυτό καθαυτό του όντος και το τι είναι αυτό που είναι το ον, η δράση ή ενέργεια του είναι και η μορφή του είναι (η σχολαστική διάκριση μεταξύ *actus essendi* και *forma essendi*). Και εδώ φθάνουμε στη ρίζα του μυστηρίου. Η δραστική αιτία του Όντος είναι η Δύναμη του Είναι που το ανέχει υπεράνω του Μηδενός, που δεν το αφήνει να καταποντισθεί στην ανυπαρξία του Μηδενός. Αλλά η δραστική αιτία ενεργεί γιατί εράται του τέλους, της τελειότητας, του κάλλους. Το τελικό αίτιο υπερέχει πάντων των δυναμερών αρχών, κινούν, ακίνητο αυτό, τα πάντα. Το Ον υπάρχει γιατί εράται του κάλλους. Το Ον είναι γιατί είναι μορφή τέλους, μορφή κάλλους, ευμορφία, ομορφιά. Η Δύναμη λοιπόν του Όντος, το *actus essendi*, συνίσταται στον Έρωτα. Ο Έρωτος είναι Έρωτος και*

είναι δύναμη και ασκείται επειδή ορέγεται του κάλλους, της ίδιας δηλαδή μορφής του Είναι.

Άρα το Είναι, και για να είναι το Ον, χρειάζεται το τέλος του κάλλους του. Η δύναμη του Είναι, το *actus essendi*, χρειάζεται το άνθος της μορφής του Είναι. Προκύπτει δηλαδή ότι το ίδιο το απόλυτο Είναι, για να είναι, απαιτεί την κοσμική Δημιουργία, την φανέρωση του κάλλους της μορφής του. Το Είναι χρειάζεται τον Κόσμο του Φαινομένου εαυτού του. Άλλως, δεν θα υπήρχε τίποτα, θα «υπήρχε» μόνον το μηδέν, αν δεν υπήρχαν τα φαινόμενα, αν το Είναι δεν εφανερώνετο. Αυτή είναι η εσώτερη λογική του Παρμενίδη.

Και ιδού παρεπομένως ο λογόμυθος της δημιουργίας. Ο Θεός για να υπάρξει πρέπει να διαμελισθεί. Χωρίς δημιουργία δεν υπάρχει Θεός. Το Είναι δεν είναι αν δεν Φαίνεται. Το Θείο Πάθος είναι η δημιουργική πράξη αφού φέρνει στο φως την φαντασμαγορία του κοσμικού κάλλους. Και για αυτό το θείο Πάθος το πάσχει ο Νεαρώδης Θεός, ο Υιός, ο δημιουργικός Λόγος και η σπερματική Δύναμη του Θεού ως απόλυτου Είναι. Το Πατρικό Βάθος (Χαλδαϊκά Λόγια) ή η Μητρική Νύξ (Ορφικά) μένουν εν κρυφιά, είναι το κρύφιο της ύπαρξης, το Μέγα Μυστήριο του Κόσμου. Αλλά ο Υιός του Πατρός (Λόγος) ή της Μητρός (Φάνης) είναι ο Πεφανερωμένος θεός, δια του οποίου τα πάντα εγένετο και εν ω τα πάντα είναι. Ο διαμελισμός του Πεφανερωμένου είναι η καταγλαισμένη εκφαντορεία της θείας κρυφιάς του απόλυτου Είναι.

Ο Θεός συλλαμβάνει Έρωτα εαυτού. Ο Έρωτας του θεού είναι ο Υιός Φάνης. Και ο Έρωτας δημιουργεί αφ' εαυτού την μορφή του κάλλους του Θεού ώστε να ολοκληρωθεί ο Θείος Έρωτας και ο θεός να απολαύσει εαυτόν αφού τίποτα άλλο δεν υπάρχει εκτός εαυτού. Το κάλλος του θεού είναι ο Κόσμος των φαινομένων, οι μορφές της δόξας του θεού. Ο Θεός ερών εαυτόν γυμνείται και φανερούται, ήγουν σταυρούται και

διαμελίζεται, για να απολαύσει το παντελές κάλλος εαυτού φανερούμενο εκ της υπεραγίας κρυφιοτήτάς του.

Ο μεταφυσικός Λόγος έγινε συμβολικός Λογόμυθος.

Και ο Θεός δοξάζεται κοσμικά εις τους αιώνας των αιώνων.

Εμείς δε, τα μερικά όντα, απαυγάσματα της δόξας του Κυρίου, κυλιόμαστε στον βόρβορο της γενεσιουργού βεβήλωσης υπό τις πάναγνες αστραπές του εγκόσμιου θείου κάλλους. Εάν ακολουθήσουμε την ροπή της εξόδου («προόδου») από το Είναι, συνεχίζουμε την κίνηση που οδηγεί στην ανυπαρξία του Μηδενός, στην αρχέγονη Ασχήμια. Γιατί το άσχημο διαλύει το Ον, αποστερεί από το Είναι την δύναμή του (τον Έρωτα του Κάλλους), και το βυθίζει στο μηδέν. Αν αντιθέτως ενστερνισθούμε την ροπή της επιστροφής στο Είναι, ματαιώνουμε την περαιτέρω πρόβαση προς το μη-είναι και σταθεροποιούμε την κοσμική ύπαρξη, τόσο περισσότερο όσο αναγόμεσθε κατά την ανωφερή κατεύθυνση της Οδού προς τον Θεό από το φαινόμενο στην κρυφιοτήτα. Όσο αγκυρωνόμαστε εντονότερα στο κρύφιο, τόσο συνεχούμε και διακρατούμε σε ευστάθεια τον Κόσμο του φαίνεσθαι.

Αλλά η άνω Οδός προς την κρυφιοτήτα του Είναι συνίσταται στον Έρωτα του Κάλλους. Στον Θεό ο Έρωσ δημιουργεί τις μορφές κάλλους των φαινομένων. Σε μας το Κάλλος διεγείρει τον Έρωτα που ποδηγετεί στην αναγωγό ενίδρυση εν τω Είναι. Στον Θεό ο Έρωσ είναι δημιουργικός. Σε μας είναι πρωτίστως λυτρωτικός. Το κάλλος λυτρώνει διότι περιορίζει την χύση στις γενεσιουργές, επεκτατικές ροές του γίνεσθαι. Και ιδού πώς.

Κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση του δημιουργού του το κάθε ον υφίσταται δια της δύναμης του έρωτα του εαυτού προεγγεγραμένου κάλλους, της εαυτού τελειότητας ως υπέρτατης ακμής της φύσης του, ως έσχατου άνθους του τι ην είναι του. Το κάθε ον είναι ερωτευμένο βασικά με την προυπεσχημένη ομορφιά του, με την εντελέχεια του τι ην είναι του. Αυτός ο Έρωσ εαυτού το κάνει να υπάρχει και να μη εξίσταται προς το μηδέν, του δίνει την δύναμη να υπάρχει, είναι η ύπαρξή του. Αυτός είναι ο θείος έρωσ μέσα μας. Αλλά αυτός ο έρωσ τρέφεται και ενδυναμούται όσο προβαίνουμε στην τελείωση του ενύπαρκτου κάλλους μας, και όσο αναγνωρίζουμε το κάλλος του κοσμικού φαινομένου γύρο μας και σθεναρώς ερώμεθα αυτού. Γιατί οι τελειότητες της καλλομορφικής φανέρωσης του Είναι στον κόσμο των φαινομένων συναπαρτίζουν την κοσμική εντέλεια, συνεξαρτώνται στο Εν-Παν-Όλο της κοσμικής ύπαρξης. Έτσι ο υπαρκτικός έρωσ εαυτού τρέφεται και συνεπεγείρεται και ενδυναμούται και συντελεί το έργο της επίτευξης του προωρισμένου κάλλους της μορφής του όντος που χαρακτηρίζει – εν αλληλενδέσει προς τις άλλες κοσμικές τελειότητες. Ταυτίζεται λοιπόν ο έρωσ του εαυτού κάλλους προς τον έρωτα του κάλλους οπουδήποτε αποκαλυπτόμενου ως άνθους της ύπαρξης και τελείωσης του τι ην είναι ενός όντος. Και αυτός ο έρωσ του κάλλους είναι η ουράνιος αναγωγός δύναμις που λυτρώνει τον άνθρωπο και σώζει τον κόσμο.

Ο έρωσ του κάλλους στον Θεό είναι το θείο Πάθος και η πράξη της Δημιουργίας. Ο έρωσ του κάλλους σε εμάς είναι η πράξη της λύτρωσης που οδηγεί από την ανθρώπινη οδύνη στην θεία μακαριότητα. Η Δύναμη του Έρωτα χωρίς το ερώμενο κάλλος, δηλαδή χωρίς την πεμπουσία του έρωτα, συνεχίζει την δημιουργία στο αέναο γίγνεσθαι της γένεσης. Αντιθέτως ο πλήρης έρωσ του κάλλους εκτός και πέραν της γενέσεως είναι αναγωγός, διασπά την ροή του γίγνεσθαι ενώ ταυτόχρονα το συνέχει δια των τελειοτήτων που παράγει.

Εάν η θεία Δύναμη που διήκει δια πάσης της κτίσεως (του κόσμου των φαινομένων) παροχετεύεται στην συνέχιση του αΐδιου γίνεσθαι του κόσμου των φαινομένων, προαπαιτείται μεν για την συνέχιση της γένεσης, δηλαδή για την συνεχή πράξη της δημιουργίας και την φανέρωση του Θεού, αλλά αποσταθεροποιεί ταυτόχρονα την κοσμική ύπαρξη ρέποντας προς την ασχήμια και το μη-ον. Εάν αντιθέτως ο θείος έρωσ διοχετευθεί στην επιθυμία του κάλλους και γεννήσει γεννήματα πνεύματος εν κάλλει, ανορθούται μεν η χύσις της δύναμης και η ροή της ύπαρξης κατά τον ανωφερή δρόμο, σταθεροποιείται δε το γίνεσθαι της κατωφερούς γένεσης αναρτώμενο στο Είναι.

Το αέναο γίνεσθαι των φαινομένων δια των οποίων γυμνούνται και φανερούται η καλλονή του Είναι συγκρατείται δια των τελειοτήτων που αστραποβολούν συνεχώς την κοσμική ύπαρξη. Το εγκόσμιο κάλλος των μορφών του Είναι αναρτά το φαινόμενο από την κρύφια αιτία του, αγκυρώνει την ροή της γενέσεως στο βυθό του Είναι. Δι' αυτών των αναρτήσεων και αγκυρώσεων σωζόμαστε από τον βόρβορο της ροπής προς το μηδέν, λυτρωνόμαστε δηλαδή από την οδύνη του μερισμού, από το θείο πάθος του διαμελισμού, αναστρέφοντας πορεία στην μία Οδό Άνω και Κάτω. Η χύσις του Έρωτα προς το ερώμενο παράγει έτσι πνευματικό αποτέλεσμα, δεν εξαντλείται στην διαιώνιση της γένεσης.

Το Μεγα Παράδοξο είναι ακριβώς ότι δια τέτοιας ακύρωσης της ερωτικής χύσης εις την γέννηση του μερικού όντος εν κόσμω δια του φραγμού των οχετών της γενέσεως, ο σπερματικός χυμός του έρωτα αίρεται εις παραγωγή τελειότητας εν ερώντι και ερωμένω, η οποία με την σειρά της, δια της αστροβολής του προκύπτοντος κάλλους, στεριώνει την ροή του γίνεσθαι σε όχθους απαρασάλευτους περιοδικότητας και κοσμικής τάξης, και έτσι εξασφαλίζει εμμέσως την συνέχιση αυτού που απαρνείται αμέσως. Και αντιθέτως, η εγκατάλειψη του έρωτα στην ιερή βεβήλωση της γενεσιουργού αρσενόθηλης σύζευξης υπέρ διαχρονίας της

γέννησης, εξαμαλδύνει τους χυμούς της σωτηρίας και αποκόπτει την ρίζα της φυσίωσης, στερεύει την πηγή από την οποία εκρέει η αέναη ροή του γίγνεσθαι. Να πώς συντελούνται τα Μυστήρια της Ύπαρξης.

Τα Γυναικεία Μυστήρια του αρχέγονου Σκότους είναι μυστήρια Γονιμότητας ήδη από τις παλαιολιθικές «Αφροδίτες». Αφορούν στην γέννηση του κραταιού Παιδός – Βασιλέως από την Μεγάλη Μητέρα, μεριμνούν για την γένεση και την ροή του γίγνεσθαι των φαινομένων. Βοά και κέκραγε ο απαρσενωμένος ιεροφάντης των Ελευσινίων Μυστηρίων υπό καταγιγισμούς φωτοχυσίας την άγια νύχτα της αποκορύφωσης, την Εικάδα Βοηδρομιώνος:

Τερὸν ἔτεκεν Πότνια Κοῦρον Βριμὼ Βριμόν.

Τα Αρσενικά Μυστήρια του ανυπερβλήτου φωτός, του ανίκητου Ἡλίου, του παντελούς απαστράπτοντος κάλλους μορφής είναι μυστήρια τέλους, τελείωσης και μακάριας σωτηρίας από την οδύνη της γένεσης. Μαρτύρεται ο λυτρωθείς την Ορφική λύτρωση:

Κύκλου δ' ἐξέπταν βαρυπενθέος αργαλέοιο.

Τα Μυστήρια του Θήλεος μας εξοικειώνουν με την μέλαινα χθονιότητα που μας γεννοβολάει από την κοσμική μήτρα της ύπαρξης. Τα Μυστήρια της Ανδρότητας αντικαθιστούν την Μητέρα που γεννάει τον Υιό, άλλη άλλο, με τον κρύφιο Πατρικό Βυθό που φαίνεται φανερούμενος στον Μέγα Υιό, ο αυτός εις εαυτόν. Στην Κοσμική Γέννηση η νεαρώδης πνευματικότητα απαντά με Υπερκόσμια Ομοουσιότητα. Αρχέτυπο μεταβολής είναι πλέον η ενδογενής ετεροίωση του αυτού, όχι η γέννηση αλλογενούς από αλλογενές.

Σε αυτήν την εστία λύεται το Αίνιγμα της Σφίγγας. Ο Οιδίπους σώζεται δια των παθών του εν τέλει διότι τυφλούμενος είδε το φώς. Και το είδε έχοντας διαπράξει την ακατονόμαστον πεμπουσία του σκότους:

συνέχισε την συζυγίωση της γέννησης αντικαθιστώντας κατά διαδοχή τον πατέρα του στην μήτρα του αιώνιου θήλεος, της Μεγάλης Μητέρας.

Ατέρμον το γίνεσθαι. Ο χρόνος δεν έχει τέρμα πραγματολογικό ή εσχατολογικό. Η αέναος γένεσις δεν εκμηδενίζεται παρά την απείρωση της αΐδιου ροής του γίνεσθαι διότι συνέχεται από τις αστραπές του κάλλους δια των οποίων το Είναι φανερώνει και απολαμβάνει τις παντελείς μορφές του εαυτού του. Οι αστροβλησίες αυτές άλλοτε πυκνώνουν και εντείνονται, άλλοτε αραιώνουν και χαλαρώνουν, άλλοτε επισυντίθενται άλλοτε καταλύονται, και οτέ μεν συγκλίνουν οτέ δε αποκλίνουν. Η ευλογία του Είναι χαρίζει την υπέρτατη χάρη της καλλομορφίας του μερικές φορές σε πρόσωπα και πράγματα, συμβάντα και καταστάσεις, που κατ' αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνουν την τελειότητα, ανάγονται στην αιωνιότητα και μετέχουν στην μακαριότητα. Γιατί μακαριότητα είναι η βίωση υπερτελούς κάλλους.

Και έτσι υπερνικάται ο θάνατος. Γιατί το τέλος δεν είναι τέρμα. Τα Μυστήρια της Σωτηρίας είναι Αποκάλυψη Ζωής Αιωνίου.

Το Μυστήριο αποκαλύφθηκε δια του Σταυρού και του Διαμελισμού του Θεού. Δεν υπάρχει θάνατος στην τελειότητα του Κάλλους.

Διαμελίζεται ο Ζαγρεύς Διόνυσος και ιδού φανερώνεται ο Αιγλήτης Απόλλων.

Θνήσκει ο Υιός του Ανθρώπου θάνατον Σταυρού, και ιδού ανίσταται ο Υιός του Θεού.

Καταυγάζει το στερέωμα της κοσμικής αρμονίας το χαρμόσυνο Άγγελμα της Αναστάσεως δια του Ελληνικού Κάλλους.

Είμαστε καθένας κάθε στιγμή στο κέντρο της ύπαρξης, ενώπιος ενωπίω με το Είναι. Χάσκει ο Άδης της κοσμικής οδύνης κάτω από τα

πόδια μας. Λαμπυρίζουν οι Νήσοι των Μακάρων μπροστά μας. Συνεχώς, συνειδητά ή ασυνείδητα παντελώς αδιάφορο, εν γνώσει ή αγνωσία, επιλέγουμε τον θάνατο ή την ζωή. Υπάρχουμε εν χρόνω, αλλά εν ταυτώ, και ανά πάσαν στιγμή, sub specie aeternitatis.

Το φαίνεσθαι των ανθρώπων είναι αμφίσημο. Η μύηση αποκαλύπτει την γιγαντική διαφορά μεταξύ του φαινομένου που φανερώνει το Είναι και του φαινομένου που αποτελεί αναποτέλεστα την απάτη του Μη-Είναι.

Και η μύηση είναι ερωτική.

Γιατί Εις Κύριος της Δημιουργίας, ο Έρωσ. - Δύναμις.

Και Εν το Σωτήριοι της Ύπαρξης, το Κάλλος. - Τέλος.

Μακάριοι οι τέλειοι εραστές του όντος κάλλους ότι αυτοί τον Θεόν όψονται.

XIV

Απόστολος Λ. Πιερρής

Λογόμυθος

Ελληνικής Κοσμογονίας και Σωτηριολογίας.

16 Απριλίου 2013

Το Είναι φαίνεται.

Η κρυφίότητα του Είναι φανερώνεται. Το Ον γυμνείται. Η τελειότητά του αποκαλύπτεται. Γιατί η ύπαρξη συνίσταται στην τελειότητα. Το ατελές δεν έχει πρωτογενώς τη δύναμη να υπάρχει. Η δύναμη του Είναι είναι η τελειότητά του. Αυτή συνιστά την ύπαρξη του Οντος, αυτό που το αίρει υπεράνω του Μηδενός. Η απάντηση στο ερώτημα γιατί υπάρχει το Ον, γιατί το Είναι είναι, παρέχεται από το Κάλλος του Οντος. Το κάλλος είναι αφ' εαυτού. Το κάλλος είναι η αιτία δια την οποία το ον είναι και ο σκοπός, το τέλος δια το οποίο είναι. Είναι η αρχή, η αιτία και το τέλος και το νόημα της ύπαρξης. Το τέλος του Οντος είναι η ίδια η αρχή του: γι αυτό το νόημά του είναι η ουσία του. Η ομορφιά κάνει το Ον να υπάρχει και να μην είναι μηδέν. Το Ον υπάρχει σημαίνει το Ον είναι όμορφο. Το κάλλος είναι η αυτοαιτία του Είναι. Η ασχήμια μηδενίζει.

Το απαστράπττον κάλλος του φανέντος Είναι γεννά Έρωτα. Ο αρχέγονος Έρως είναι ο Έρως του Οντος για το κάλλος εαυτού.

Το Είναι γεννά τον Έρωτα, τον πρωτόγονο Φάνη, τη φανέρωση του Είναι. Και ο Φάνης δημιουργεί τον Κόσμο καταχεύων από της ιεράς αυτού κεφαλής το σπέρμα των πάντων.

Στην πρώτη φανέρωση της κρυφιότητας, της δύναμης, του Είναι, το κάλλος του φανέντος Οντος, του Φάνητα, είναι σπερματικό. Οργά όμως το Ον, άπαξ προελθόν, την ολοσχερή φανέρωση του σπερματικού φωτός της ύπαρξης.

Εκστατικό και μεθύων το Ον με τη φανέρωση του Είναι, με το κάλλος του εαυτού του, θέλει να απολαύσει την ηδονή της Ομορφιάς του στην παντελή πληρότητα της απόλυτης έκφασής της. Θέλει τον σύμπαντα «Κόσμο» της δημιουργίας.

Ο Κόσμος του Παντός των Φαινομένων ευρίσκεται συνηρημένος στην κρυφότητα του Είναι και διηγεμένος στην πρωτόγονη φανέρωση του Φάνητα. Το Ον οργά να αισθανθεί την ανεπτυγμένη ύπαρξη του Κόσμου ως παντότητα των μορφών δια των οποίων φαίνεται το Είναι.

Γιατί το φαίνεσθαι του Είναι, είναι οι διάφορες μορφές του Είναι που διαποικίζουν τον φανταχτερό πέπλο της κοσμικής ύπαρξης. Η φαντασμαγορία του κόσμου είναι ο «Κόσμος» του Είναι. Είναι ο Ορφικός πέπλος της ύπαρξης.

Η δημιουργία του κόσμου είναι ο διαμελισμός του Πρωτόγονου της ύπαρξης, η πλήρης ανάπτυξη στην παντότητα του Γίνεσθαι της σπερματικής ενότητας του Είναι στον Φάνητα.

Έτσι το Είναι γνωρίζει εαυτό στο απόλυτο κάλλος του δια της δημιουργίας των όντων στον Κόσμο των Φαινομένων. Και έτσι οι μορφές του Είναι στο ανάπτυγμα της φανέρωσης του Είναι ταυτίζονται με την απόλυτη μονότητα του Είναι στην κρυφότητά του. Και έτσι ο «σκοτεινός» Παρμενίδης σημαίνει την αλήθεια του όντος και στα δύο μέρη του ποιήματός του.

Ο αρχέγονος διάπυρος Έρως του Όντος προς το εαυτού Κάλλος απογεννά τον κόσμο με τον αυτοδιαμελισμό του. Θύτης και Θύμα στο Ιερό Δράμα της του Κόσμου Γενέσεως είναι ο αυτός Διόνυσος, ο μέγας Ζαγρεύς.

Η φανέρωση της κρυφότητας του Είναι, η γύμνωση της αναρπαγής του Όντος στην άγια περιωπή του, προκαλεί, θέτοντας σε κίνηση την πρωτόγονη ερωτική πράξη, τη δημιουργική ιεροσυλία που κραταιώνει τον Κόσμο ως πολυδαίδαλο ίνδαλμα του απόλυτου κάλλους του Είναι. Η

ιεροσυλία αυτή του διασπασμού εδραιώνει τον «Κόσμο», την ομορφιά του παντός Κόσμου. Ο αρχέγονος Έρως είναι το αρχέγονο Άγος: η αρχέγονη Ιεροπραξία της θυσίας του Όντος από τον Εαυτό του και για τον Εαυτό του. Η Δημιουργία είναι η Πτώση, και η Πτώση δεν είναι επιπροστιθέμενο ανεξάρτητο γεγονός στην πλοκή της κοσμικής ύπαρξης. Τα όντα του Κόσμου των Φαινομένων είναι τα μέρη του διαμελισμένου ιερού Σώματος του Κάλλους και εμείς είμαστε οι Τιτανικοί δράστες του αρχέγονου Άγους.

Το Ον θυσιάζει εαυτό εις εαυτό για να γνωρίσει την πλήρη ανάπτυξη του κάλλους του. Ως θύτης, ο Φάνης είναι Ήλιος και Απόλλων, το κάλλος αυτό καθ' εαυτό. Ως θύμα, ο Φάνης είναι Ζαγρεύς και Διόνυσος, ο μανικός Έρως του Καλού. Το όργιο τον Έρωτα ιερουργείται στην κοσμική δημιουργία. Η αιώνια συνουσία Απόλλωνα και Διονύσου είναι το υπέρτατο μυστήριο της ύπαρξης. Οι Ηλιακοί Λέοντες της Δήλου, ο Διονυσιακός Ταύρος των Δελφών και οι Λέοντες που κατασπαράσσουν τους Ταύρους στα αρχαϊκά αετώματα της Ακρόπολης, ο Τιτανικός διαμελισμός του Ζαγρέα και τα Διονυσιακά ωμοφάγια, και, στο άλλο άκρο, το Μιθραϊκό Σύμβολο της Ταυροκτόνου θυσίας και ο Χριστιανικός Σταυρός, σημαίνουν το ίδιο δημιουργικό κοσμογονικό άγιο άγος.

Δια της Δημιουργίας εισήλθε η Ζωή στον Κόσμο. Δια της Πτώσης εισήλθε ο Θάνατος. Στη Ζωή χαίρει και αγαλλιά και χαρίζεται η ομορφιά της ύπαρξης. Στον Θάνατο, θλίβεται και στενοχωρείται και αποστερεί η αναγκαιότητα του φαινομένου. Αλλά το μυστήριο του θανάτου είναι το ίδιο με το μυστήριο της Ζωής. Η αμόλυντη αγνότητα του Κάλλους στην άγια περιωπή του και ο βέβηλος διαμελισμός του ακατάσχετου Έρωτα προς αυτό είναι οι δυο όψεις του κοσμικού φαινομένου, συζευγνύμενες όπως το Πέρασ και το άπειρο της Πυθαγόρειας οντολογίας. Ο Άδης και οι Νήσοι των Μακάρων είναι εδώ και τώρα συγχρόνως μαζί, οι δυο αχώριστες όψεις του ενός «Κόσμου» - της παγκαλούς φανέρωσης του Είναι.

Η Οδός της Σωτηρίας η καθαίρουσα από το άγος, είναι η Οδός της Τελείωσης η άγουσα εις το Κάλλος. Λύτρωση από την οδύνη του γίγνεσθαι είναι η απαστράπτουσα αίγλη του Κάλλους των φαινομένων, ως μορφών τελειότητας του Είναι. Το τελειούμενο ον εκφράζει την ηδονή του Όντος για το κάλλος του και κατ' αυτό διενεργεί το θείο τέλος της ύπαρξης. Πληροί κατά το μερίδιό του τον λόγο της Δημιουργίας – την παντελή φανέρωση της απόλυτης τελειότητας που αποτελεί το Είναι. Η μοίρα του όντος είναι ο αγώνας του για τελειότητα, για την εναρμόνια περάτωση της μορφής που συνιστά την ουσία του – και αυτή η μοίρα είναι το πεπρωμένο της σωτηρίας του, ο λόγος και το νόημα της ύπαρξής του, το τι ην είναι του. Ταυτόχρονα, το τετελεσμένο κάλλος της μορφής του όντος και ο αγώνας αριστείας του στηρίζουν την αρμονία του «Κόσμου», το παντελές Κάλλος των Φαινομένων Μορφών του Είναι. Και αντίστροφα, η Κοσμική Αρμονία επικουρεί τον αγώνα του όντος και συνέχει το επίτευγμά του.

Το Φως του Κόσμου είναι το Φανόν του Είναι. Το ιερό Σκότος της κρυφιότητας του Είναι, η Άγια Νύχτα, δεν είναι η ανυπαρξία του μηδενός. Το σκότος του κεκρυμμένου καταλάμπεται από τις αστραπές του κάλλους του Πεφανερωμένου, αυτού τούτου του κεκρυμμένου δηλαδή καταφεγγόμενου με την αποκάλυψη της κοσμικής τάξης του.

Το Είναι και το Φαίνεσθαι είναι ένα και το αυτό. Γιατί δεν υπάρχει τίποτα άλλο εκτός από το Είναι. Το Είναι απογυμνώνει την κρυφιότητά του, και έτσι φαίνεται, για να χαρεί την ομορφιά του. Για την απόλαυση του κάλλους του το Είναι παράγει τον «Κόσμο» των μορφών του. Γυμνώνοντας και επιδεικνύοντας την ομορφιά του το Άγιο Είναι βεβηλώνεται. Η βεβήλωση συνιστά βιασμό και θυσία εαυτού υπέρ εαυτού. Η δημιουργία είναι ερωτική πράξη. Το ίδιο και η σωτηρία, που είναι αντίστροφη δημιουργία. Οδός άνω και κάτω μία και η αυτή. Στο όργιο της βεβήλωσης, του διαμελισμού, του βιασμού και της ηδονής η αγιότητα της

ομορφιάς μένει πάναγνη, μοναδική αγκύρωση λύτρωσης. Το κάλλος είναι η δύναμη που κάνει το ον να υπάρχει, να δημιουργεί και να σώζεται.

[Λαβές.

Για την Ταύρειο φύση του Διονύσου, ιδιαίτερη σημασία έχει η τελετουργική επίκληση του θεού από τις Δεκαέξ, τις ιερές περί τον Διόνυσον γυναίκες στην Ηλεία (Πλούταρχος, *Αίτια Ελληνικά*, XXXVI, 299A-B).

ἐλθεῖν Ἥρω Διόνυσε
 ἄλιον ἐς ναόν
 ἄγνόν σὺν Χαρίτεσσιν
 ἐς βωμόν τῷ βοέω ποδὶ θύων.
 Ἀξιόταυρε!
 Ἀξιόταυρε!

V. Apostolos Pierris, *The Emergence of Reason from the Spirit of Mystery*, vol. I, *Religion and Mystery*, pp. 416-424. Και όλο το Chapter 8, *Ζεύς, Ζαγρεύς, Αἰδωνεύς*, pp. 393-508.

Ο Ζαγρεύς ως ταύρος, Ευριπίδης, *Κρήτες*, Fr. 79.9-20 Austin pp. 51-2. (Cf. A. Pierris, *op.cit.*, pp. 425 sqq.). Στο χωρίο μνημονεύονται οι βουκόλοι του θεού ταύρου, του Ζαγρέως, και τα φρικτά ωμοφάγια, «ώμοφάγους δαΐτας τελέσας» v. 3. Σε κρητικές τελετουργίες κατασπάραζαν ζωντανό με τα δόντια τους τον θεό ως ταύρο: *vivum laniant dentibus taurum* (Firmicus Maternus, *De errore profunarum religionum*, VI, 5, p. 16.23 Ziegler). Ιδιαίτερη θεία επωνυμία του Διονύσου ήταν «*Ἀνθρωπορραίστης*» και «*Ωμηστής*» (Cf. A. Pierris, *op.cit.*, pp. 427 sqq.). Η Αγία Τριάδα της Λέσβου

περιελάμβανε τον Δία, τη Μεγάλη Μητέρα των θεών και τον Ωμηστή Διόνυσο, Αλκαίος, Fr. 129.2-10 G. Liberman = Fr. 129 E.-M. Voigt.

...εὔδειλον τέμενος μέγα
 Εὔνον κά[τε]σσαν ἐν δὲ βώμοις
 ἀθανάτων μακάρων ἔθηκαν
 κάπωνύμασσαν ἀντίαον Δία
 σὲ δ' Αἰολήμαν, [κῦδαλίμαν θεόν
 πάντων γενέθλαν, τὸν δὲ τρίτον
 τόνδε κεμήλιον ὠνύμασσ[α]ν
 Ζόννυsson ὠμήσταν.

Ο θεός ήταν σε ιερή κίστη, «κειμήλιος». Μυστικό σύμβολο δυναμερής φρόκης.

Για την επίκληση:

εἷς Ζεύς, εἷς Ἄϊδης, εἷς Ἥλιος, εἷς Διόνυσος

v. OF 239 Kern.

Στη Φλύα της Αττικής (μάλλον ήταν περιοχή του Χαλανδρίου και νοτιότερα, ως τις υπώρειες του Υμηττού) συντελούνταν Μυστήρια πανάρχαια, δεύτερα σε κύρος μόνον από τα Ελευσίνια. (Ο Θεμιστοκλής καταγόταν από τον Φλυούντα και «έπεσκεύασε καὶ γραφαῖς ἐκόσμησε τὸ Φλυῆσι τελεστήριον», Πλούταρχος, Θεμιστοκλής, Ι). Το όνομα του τόπου παράγεται σημαινόντως από το φλύω, βράζω, φουσκώνω. Η ιερατική οικογένεια των Λυκομηδών διενεργούσε τα μυστικά Δρώμενα, όπου οι αδόμενοι ύμνοι ήσαν στον αρχέγονο Έρωτα (συντεθειμένοι κατά την παράδοση από τον Ορφέα και τον Πάμφω, Πausanias, IX, 27, 2; 30, 12, OF 304 και 305 Kern). Το ίδιο το όνομα «Λυκομήδης» δείχνει τους συμβολισμούς του έργου: ο φροντιστής του φωτός, από την ρίζα *λυκ (πβ. νύξ αμφιλύκη, νύχτα κοντά στο φως, λυκαυγές, λυκόφως, λυκάβας = το έτος, το λατινικό lux. Ο Απόλλων Λύκειος και Λυκαίος έχει την αυτήν

αναφορά στο φως, όπως και ο Λύκαιος Ζευς στην κορυφή του Λύκαιου όρους στην νοτιοδυτική Αρκαδία) και το μέδω (κυριαρχώ, προστατεύω, φροντίζω), μήδομαι (σκέπτομαι, σοφίζομαι, σχεδιάζω, μηχανεύομαι), μήδεα (σκέψεις, συμβουλές, τεχνάσματα, αλλά και τα ανδρικά γεννητικά όργανα). Στα μυστήρια της Φλυούντος αναφέρεται ο Ιππόλυτος, *Ελεγχος Πασών των Αιρέσεων*, V, 20, 4 (= OF 243). Κεντρικός συμβολισμός ήταν του σπερματικού φωτός, cf. Apostolos Pierris, *op.cit.*, pp. 458 sqq. Ο Διόνυσος εκπορευόμενος από τον μηρό του Διός ήταν το Φως του Διός («Διόσφως»), *ibid.* pp. 457 sqq. Χαρακτηριστικό είναι ότι ακριβώς στη Φλύα είναι επιγραφικά και αρχαιολογικά επιβεβαιωμένη η εμφατική ιερουργία του Ταυροβολίου, τουλάχιστον ως το τέλος του 4^{ου} μ.Χ. αιώνα (Cf. I. Σβορώνου, *Das Athener Nationalmuseum*, 165-6, πίν. 80). Τα αρχαία τοπικά μυστήρια συνδυάστηκαν με τα Μικρασιατικά μυστήρια της Μεγάλης Θεάς Κυβέλης. Στο Ταυροβόλιο ο μύστης αναγεννάτο εισερχόμενος γυμνός σε βαθιά τάφρο και καταχεόμενος με το ζεστό αίμα ταύρου που θυσιαζόταν από πάνω του. Σύγκραση αρχαίων μυστηρίων του Έρωτα, με τα της Κυβέλης και τα Μιθραϊκά.

Για τους Απολλώνειους Λέοντες της Δήλου που κοιτάζουν ανατολικά και μάλιστα βορειοανατολικά, προς την κατεύθυνση του ανατέλλοντος ηλίου περί τις θερινές τροπές (σε σειρά οριοθετώντας την ιερά οδό προς τους ναούς του θεού και παρά την ιερή Λίμνη) cf. e.g. Ph. Bruneau et J. Ducat, *Guide de Délos*, pp. 171-4.

Ο λέων είναι το κατ' εξοχήν ζώδιο του Ήλιου.

Η Οδύσσεια ενάρχεται με την καθοριστική αναφορά στις ιερές αγέλες του Υπερίωνος Ήλιου, επτά από 50 βόδια κάθε μια, στη Τρινακρία νήσο. Οι εταίροι του Οδυσσέα χάθηκαν όλοι επειδή εθυσίασαν και έφαγαν από τα βόδια αυτά.

ἀλλ' οὐδ' ὡς ἐτάρους ἐρρύσατο, ἰέμενός περ.

αὐτῶν γὰρ σφετέρησιν ἀτασθαλίησιν ὄλοντο,

νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ὑπερίονος Ἡελίοιο
ἦσθιον. ἀντάρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἡμᾶρ.

Ὀδύσσεια, α, 6-9

Τα ιερά βόδια δεν γεννούσαν και δεν εφθείροντο.

----- γόνος δ' οὐ γίγνεται ἀντῶν,

οὐδέ ποτε φθινύθουσι.

μ, 130-1

Στο συμβολικό επίπεδο υποδηλώνεται ήδη ότι η θυσία τους αρχίζει την διαδικασία της γένεσης. Η θυσία τους είναι η πράξη βιασμού που ξεκινά την δημιουργία.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό ότι τα Διονυσιακά μυστήρια της κοσμικής δημιουργίας επικαλύπτουν και υπερκαλύπτουν τα Κορικά, της Περσεφόνης, παρά τις αγιώτατες τελετές της Ελευσίνας.

Ο ταύρος των Δελφών συμβολίζει την έντονη και πολλαπλά μαρτυρημένη παρουσία του Διονύσου στο Απολλώνειο μαντείο. Ο μεγαλόπρεπος ταύρος, αρχαϊκό έργο μνημειακής περιωπής, είναι από σφυρήλατο ασήμι και έχει μήκος 2.61 μ. και ύψος 1.46, λίγο μεγαλύτερος από φυσικό μέγεθος, εκφράζει τον θείο ταύρο. Τα γεννητικά όργανα, όπως και τα κέρατα, το μέτωπο, τα αυτιά και οι σπλές είναι από χρυσό. Cf. π.χ. Β. Πετράκου, *Δελφοί*, Εικ. 28. Στον ίδιο αποθέτη που βρέθηκε ο ταύρος (στην ιερά οδό, εμπρός από τη Στοά των Αθηναίων), ήταν τοποθετημένο και ένα αγαλματίδιο (ύψ. 18.5 εκ.) μιας ανδρικής θεότητας την οποία έχει αγκαλιάσει από την αριστερή πλευρά ένα αρσενικό λιοντάρι που την φθάνει μέχρι λίγο παραπάνω από την μέση. Ο θεός, αναμφισβήτητα ο Απόλλων, έχει βάλει χαϊδευτικά και προστατευτικά το αριστερό του χέρι πάνω στο κεφάλι του ιερού του ζώου, ενώ στο δεξί του κρατάει ένα δόρυ. Το έργο, από τεχνίτη του Ανατολικού Αιγαίου, είναι του πρώιμου 7ου αιώνα π. Χ. (Cf. *op.cit.* Εικ. 22; J. Boardman, *Greek Sculpture, The Archaic Period*, Fig. 52).

Για τα λιοντάρια που κατασπαράσσουν ταύρους σε αρχαϊκά αετώματα από την Ακρόπολη, cf. Boardman, *op. cit.*, Figs. 190-2).

Μια Ορφική παραγωγή της παντοδαπής ποικιλίας του Κόσμου από μια ενιαία και ομογενή σπερματική αρχή στο πρωτογενές Ώδιό (“ὅπερ κατ’ ἀρχὰς τοῦ γονίμου μυελοῦ [= σπέρματος] πλήρες ἦν”), όπως από το αυγό του παγωνιού προκύπτει όλη η χρωματική πανδαισία του πτερώματός του, δίνει το Fr. 56 OF. Για την πρωτοπυθαγόρεια απογένεση του πρώτου όντος, του αρχέγονου σωματικού ενός, από σπέρμα cf. Apostolos Pierris, *The Emergence of Reason from the Spirit of Mystery*, vol. II, *Mystery and Philosophy*, pp. 181-2, με τις σημειώσεις].

XV

Απόστολος Λ. Πιερρής

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΘΕΟΛΟΓΟΥΜΕΝΑ ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΑ

12 Μαΐου 2013

Ο Αισχύλος διαπραγματεύτηκε στα δράματά του δυο τουλάχιστον φορές τα Διονυσιακά πάθη και δράσεις, σε μια Βοιωτική έκφραση και σε μια Θρακική. Για την δεύτερη πατάμε σε στερεό έδαφος. Η Λυκούργεια τετραλογία του Αισχύλου αποτελείτο από τις τρεις τραγωδίες *Ηδωνοί*, *Βασσαρίδες*, *Νεανίσκοι* και το σατυρικό δράμα *Λυκούργος* (T68 Radt = Σχόλια στις Αριστοφάνους *Θεσμοφοριάζουσες*, 135). Την τραγική αυτή ενότητα θα διαπραγματευτώ στο δεύτερο μέρος κατωτέρω. Πρώτα να διευλεκάνουμε τα Αισχύλεια Διονυσιακά της Βοιωτίας.

I

Θηβαικά

Την υπόθεση του Θηβαίου Πενθέα δίδαξε ο Αισχύλος στην ομώνυμη τραγωδία του, της οποίας όμως το τετραλογικό πλαίσιο μας είναι ρευστό. Το κύριο πρόβλημα είναι ότι η μοίρα του Πενθέα, ο διαμελισμός του από τις Μαινάδες προεξαρχούσης αυτής της ίδιας της μητέρας του Αγαύης (ο ίδιος ο μύθος των *Βακχών* του Ευριπίδη) φαίνεται να παρουσιάζεται σε δυο διαφορετικά έργα του Αισχύλου, τον *Πενθέα* και τις *Ξάντριες*. Θα δούμε ότι το δεύτερο «φαινόμενο» είναι απάτη των νεωτερικών.

Η διαφορά των δυο δραμάτων, ότι είναι δύο χωριστά έργα παρά μάταιες προσπάθειες Ευρωπαίων φιλολόγων να επεισάγουν την τεχνητότητά τους ταυτίζοντας τα διακεκριμένα, προκύπτει από τη ρητή

διάκρισή τους στον Γαληνό, *in Hippocratis Epidemionum libr. VI Commentaria*, I, 29 Wenkebach-Pfaff (GMG Γ, 10, 2, 2, 47, 25): νυνὶ δ' ἀρκέσει τοῖς γραμματικοῖς ἀκολουθήσαντα κατὰ τὴν ἐκείνων διάταξιν εἰπεῖν τι περὶ τῶν κατὰ τὴν πέμφιγα σημαινομένων. δοκεῖ μὲν γὰρ αὐτὴν [Gataker, Charterin ἀντί του χειρογραφικοῦ αὐτῆς] ἐπὶ [μὲν del. Camusaeus] τῆς πνοῆς Σοφοκλῆς ἐν Κόλχοις [Fr. 337 Radt] λέγειν:

ἀπῆξε πέμφιξ Ἴονίου πέλας πόρου,

καὶ αὐτὸς [Wenkebach: ὁ αὐτὸς Brunck: αὐτὸς cod.] ἐν Σαλμωνεῖ [Gataker, Bentley ἀντί του χειρογραφικοῦ σαλαμίνη] σατύροις [Fr. 558 Radt]:

καὶ τάχ' ἄν κεραυνία

πέμφιξ σε βροντῆς καὶ δυσσομίας λάβοι.

Αἰσχύλος δὲ ἐν Προμηθεῖ Δεσμώτῃ [Fr. 195 Radt. Το χωρίο δεν υπάρχει στον σωζόμενο Προμηθεά Δεσμώτῃ ἀλλὰ πιθανότατα να ἀνήκε στις περιπλανήσεις της Ἰούς κατὰ τις προφητικές οδηγίες του Προμηθεά ἀπὸ δεύτερη ἐκδοση του ἔργου ἢ ἄλλη επεξεργασία. Ἄλλως πολὺ λιγότερο ταιριαστά ἀνήκει στον Προμηθεά Λυόμενο ὅπως πολλοὶ σύγχρονοι το ἐννοοῦν]:

εὐθεῖαν ἔρπε τήνδε. καὶ πρῶτιστα μὲν

βορεάδας ἤξεις πρὸς πνοάς, ἴν' εὐλαβοῦ

βρόμον καταιγίζοντα, μὴ σ' ἀναρπάση

δυσχειμέρω πέμφιγι συστρέψας ἄφνω.

Ἐπὶ δὲ τῶν ἀκτίνων αὐτῶν <τῶν ἡλιακῶν> [προσθέτω για το νόημα, ἡ ἀραβική μετάφραση ἔχει «τῶν ἀκτίνων τοῦ Ἡλίου», πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνση διόρθωσαν ὁ Jaeger (τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων) καὶ ὁ Wenkebach (τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου)] δοκεῖ χρῆσθαι τῷ τῆς πέμφιγος ὀνόματι Σοφοκλῆς ἐν Κόλχοις κατὰ τάδε τὰ ἔπη [Fr. 338 Radt]:

κἂν ἐθαυμάσας

τηλέσκοπον πέμφιγα χρυσέαν ἰδών.

[Δηλαδή στο ίδιο δράμα ο Σοφοκλής είχε χρησιμοποιήσει τη λέξη και με τα δυο μέχρις στιγμής εξηγηθέντα σημααινόμενα, πνοή αέρος και ακτίς ηλίου] οὕτω καὶ Αἰσχύλος ἐν Ξαντρίαις (Fr. 170 Radt):

ἄς οὐτε πέμφιξ ἡλίου προσδέρεται
οὐτ' ἄστερωπὸν ὄμμα Λητώας κόρης.

[Το χειρόγραφο έχει «ἐξαντοιαίας» το οποίο ο Bentley διόρθωσε σε «ἐν Ξαντρίαις, ἄς». Η Αραβική μετάφραση του Γαληνού έχει “Kentria”, μια διαφθορά του «Ξάντριάι»].

Ἐπὶ δὲ τῆς ρανίδος [Gataker, Bentley: ρανίτιδος cod. Τρίτον σημαίνόμενον της «γλώσσας»] ὁ αὐτὸς φησιν ἐν Προμηθεῖ <Πυρκαεῖ> (Fr. 206):

ἐξευλαβοῦ δὲ μή σε προσβάλῃ στόμα
πέμφιξ· πικρὰ γὰρ κούλια ζωῆς ἀτμῶ.

[Διορθώνω ελάχιστα κούλια ζωῆς ἀτμῶ: καὶ σὺ διὰ ζωῆς ἀτμῶ cod. Η Αραβική μετάφραση έχει: «γιατί η σταγόνα είναι μικρή και καταπληγώνει τον λαιμό, τον λάρυγγα». Εννοώ λοιπόν ότι είναι ολέθρια για την αναπνοή, τον ατμό της ζωής. Θα μπορούσα να πλησιάσω περισσότερο την Αραβική μετάφραση γράφοντας «κούλια ζωῆς λαιμῶ», αλλά δεν αξίζει. Πολλοί πολλά και κρεμάμενα έχουν προτείνει. – Η αναφορά γενικώς στον Προμηθέα εκ μέρους του Γαληνού δεν διαφωτίζει αλλά προφανώς έχει εκπέσει ο προσδιορισμός του δράματος μετά το όνομα «Προμηθεῖ». Λίγο πριν ο Γαληνός είχε αναφέρει ειδικά τον Δεσμώτη. Φυσικά θα είχε και εδώ προσδιορίσει σε ποιόν Προμηθέα αναφέρεται. Αποκαθιστώ τη ροή και το νόημα προσθέτοντας <Πυρκαεῖ>. Η ίδια κατάληξη Προμηθεῖ, Πυρκαεῖ προκάλεσε μάλλον την αντιγραφική παράλειψη. Ἐτσι κι αλλιώς, λόγω του κωμικίζοντος τρόπου των στίχων, το πιθανότερο είναι ότι γίνεται αναφορά στον σατυρικό Προμηθέα Πυρκαεῖα, μάλλον, παρά, το πολύ, στον Προμηθέα Πυρφόρο, πρώτη τραγωδία της Προμηθεϊκῆς τριλογίας του Αισχύλου]. Καὶ ἐν Πενθεῖ

[Comarius, Charterius: πένθει cod. και η Αραβική μετάφραση] (Fr. 183 Radt):

μήδ' αἵματος πέμφιγα πρὸς πέδω βάλης.

ἐπὶ δὲ τοῦ νέφους [τέταρτο σημαινόμενο] δοκεῖ τετάχθαι κατὰ τόδε τὸ ἔπος ἐν Σαλμωνεῖ [Gataker, Bentley: Salmun (Αραβική Μετάφραση): σαλαμίνοι cod.] σατύροις παρὰ Σοφοκλεῖ (Fr. 539 Radt):

πέμφιγι πᾶσιν ὄψιν ἀγγελῶ πυρός

[δηλαδή νεφέλη πυρός. ὄψιν ἀγγελῶ Wenkenbach: ὀψιαγέλων cod.: ὄψιν ἀγγέλω Bentley: «θα αναγγείλω σε ὅλο τον λαό με ένα σύννεφο τη φανέρωση πυρός» η Αραβική Μετάφραση. Καλύτερα, θα αναγγείλω τη φανέρωση σε όλους με νεφέλη πυρός].

καὶ παρ' Ἰβύκῳ [Charterius: ἡβικῶ cod.: στον «ποιητὴ Ἰβύκο» η Αραβική μετάφραση, σωστά]:

πυκινὰς πέμφιγας πίομενοι

(Fr. 312 PMG Page). λέλεκται δὲ οὗτος ὁ λόγος αὐτῷ κατὰ τινὰ παραβολὴν ἐπὶ χειμαζομένων εἰρημένην [καταιγίδα που πίνεις συρροή πυκνῶν σταγόνων βροχής, δυνατὴ βροχὴ δηλαδή]. διὸ καὶ τῶν γραμματικῶν [Wenkenbach βασιζόμενος στην Αραβική μετάφραση ἀντὶ του χειρογραφικοῦ «προγνωστικῶν»] οἱ πλεῖστοι ἐπὶ τῶν κατὰ τοὺς ὄμβρους σταγόνων εἰρησθαί φασι τὰς πέμφιγας [ὅπως προεξήγησα]. ὁ μὲν [Meineke: δὲ cod.] Καλλίμαχος ὧδε [Fr. 43.41 Pfeiffer]:

αἶ (sc. Ὡραι) διὰ πεμφίγων <αἶ> ἐν ἄγουσι νέα.

[Οἱ Ὡρες του ἔτους γεννοῦν τα νέα φυτὰ και θαλλοὺς κάθε χρόνο δια των υδαρῶν νεφῶν. αἶ Lobel: μὴ cod. Η Αραβική μετάφραση εσφαλμένα αναφέρεται στο ἄλλο σημαινόμενο της «γλώσσας» πέμφιξ, η πνοή, το φύσημα του αέρα]. ὁ δὲ Εὐφορίων οὕτως [Fr. 134 Powell]:

ἠπεδανὰι πέμφιγες ἐπικλύζουσι θαλόντα

[ἠπεδανὰι Bentley: εἶπε δ' ἄνθη vulgata. ἐπικλύζουσι Bentley, Schneidewin: ἐπιτρούζουσι cod. θαλόντα Schneidewin: θανόντα cod. Στην ουσία η

διόρθωση του Schneidewin («εἴτ' ἄνθη πέμφιγες ἐπικλύζουσι θαλόντα») πάει σωστά, εκτός του ότι είναι πιθανότερο να ερμηνεύσουμε τη διαφθορά στην αρχή του στίχου με την *lectio difficilior* «ἠπεδαναί»].

Είναι μια επίδειξη συναρπαστικής λογιότητας εκ μέρους του Γαληνού. Προφανώς υπήρχαν πολλές αναφορές στις αρχαίες φιλολογικές μελέτες και σχόλια για τα πολλαπλά σημαινόμενα της γλωσσιματικής λέξης πέμφιξ. Ο Γαληνός συνέθεσε το εν λόγω κείμενο εξ αυτών των πηγών, με παράλληλη πιθανώς δική του έρευνα. Η παρουσίαση έχει απόλυτη συνοχή και λογική τάξη όπως καταφαίνεται από τις εξηγήσεις μου [σε αγκύλες] στο κείμενο. Το διπλό πρόβλημα με τον «Προμηθέα» λύεται όπως υπέδειξα και στις δυο περιπτώσεις – δεν είναι δε πιθανό να έκανε ο Γαληνός ή οι πηγές του σφάλμα σε τόσο γνωστά έργα του Αισχύλου, όπως είναι οι Προμηθείς του. Επομένως ή πρέπει να δεχθούμε ότι ο Πενθεύς και οι Ξάντριες είναι δυο διάφορα δράματα ή να υποθέσουμε την ακραία σύλληψη ότι ο Γαληνός πήρε τις δυο αναφορές από δυο λόγιες πηγές, η κάθε μια των οποίων ανεφέρετο στην ίδια τραγωδία, αλλά με τα δυο διαφορετικά ονόματά της εκάστη, τα οποία μάλιστα επιπλέον καμία εκ των δύο δεν συνέδεε με τον τρόπο που θα ήταν η στερεότυπη αναφορά σε μια τέτοια περίπτωση. «Πενθεύς ή Ξάντριαι».

Το πρόβλημα λύνεται σε τελείως διαφορετική διάσταση από αυτή που συνήθως αναζητείται.

Ξάντριαι, από το ξαίνω, είναι γυναίκες που ξαίνουν το ακατέργαστο μαλλί γνέθοντας το νήμα με τη ρόκα. Ο Οβίδιος στις *Μεταμορφώσεις* του αφηγείται την ιστορία των τριών αδελφών Μινυΐδων (κορών του Μινύα), οι οποίες στη Βοιωτία εξακολουθούσαν να αποστρέφονται τα Βακχικά όργια και να μην αναγνωρίζουν τη θεότητα του Διονύσου ακόμη και μετά τη φρικτή μοίρα του Πενθέα. Ο Ιερεύς του

θεού εξήγγειλε στις γυναίκες να αφήσουν τα γυναικεία έργα (γνέσιμο και αργαλειό) και να οργιάσουν τις μυστικές μαιναδικές τελετές. Πάσες υπακούουν ευσεβώς δοξολογούσες τον Μέγα Νεαρώδη.

At non Alcithoe Mineyeias orgia censet
accipienda dei, sed adhuc temeraria Bacchum
progeniem negat esse Iovis sociasque sorores
impietatis habet. festum celebrare sacerdos
immunesque operum famulas dominasque suorum
pectora pelle tegi, crinalis solvere vitas,
serta coma, minibus frondentis sumere thyrsus
iusserat et saevam laesi fore numinis iram
vaticinatus erat: parent matresque nurusque
telasque calathosque infectaque pensa reponunt...

Ovidius, *Metamorphoseon*, IV, 1-10

Και ιδού η υμνολογία του Διονύσου:

turaque dant Bacchumque vocant Bromiumque
Lyaeumque
ignigenamque satumque iterum solumque bimatrem:
additur his Nyseus indetonsqusque Thyoneus,
et cum Lenaeo genialis consitor uvae
Nycteliusque Eleleusque parens et Iacchus et Euhan,
et quae praeterea per Graias plurima gentes
nomina, Liber, habes; tibi enim inconsumpta iuventa est,
tu puer aeternus, tu formosissimus alto
conspiceres caelo; tibi, cum sine cornibus adstas,
virgineum caput est; oriens tibi victus, adusque
decolor extreme qua cingitur India Gange;
Penthe tu, venerande, bipenniferumque Lycurgum
sacrileges mactas Tyrrhenaque mittis in aequor

corpora, tu biiugum pictis insignia frenis
colla premis lyncum.

op.cit., IV, 11-25

Η νεότητά του είναι ακένωτη (*inconsumptia juvenus*). Είναι ο Αιώνιος Παις (*puer aeternus*), ο κάλλιστος των θεών, ο ευμορφώτατος, ο της τέλειας μορφής (*formosissimus*). Παρθενικής όψεως όταν εμφανίζεται χωρίς τα ταυρικά κέρατα (*cum sine canibus adstas / virgineum caput est*). Νικητής σε Ανατολή και τροπαιούχος, Θρίαμβος θριαμβευτής.

Όλες οι Βοιωτίδες γυναίκες εξιστάμενες βυθίζονται στα όργια του θεού. Μόνες οι Μινυΐδες αρνούνται την έκσταση από τη φύση τους και εμμένουν στα οικεία έργα της γήινης ταλασιουργίας:

placatus mitisque rogant Ismenides adsis,
iussaue sacra colunt; solae Minyeides intus
intempestiva turbantes festa Minerva
aut ducunt lauas, aut stamina police versant,
ant haerent telae famulasque laboribus urgent.

op.cit., IV, 31-35

Τη Βακχική αρρητουργία αποκηρύξασαι οι Μινυΐδες αδελφές, τιμωρούνται φρικαλέα για τη σώφρονα εργασία τους. Στον θάλαμο ταλασιουργίας το θείο πνεύμα μηνύον τις επισκέπτεται. Ξαφνικά την ησυχία της παρθενικής αγνής μέριμνας διακόπτουν ήχοι τεταραγμένοι, πνευστών δυσκάμπτου, δυσκελάδου κλαγγής. Αρμονίες διεγερτικές και αλλόκοτες πλημμυρίζουν τον αέρα. Ανείπωτα ηδονικές οσμές κρόκου και μύρτου βιάζουν τις παρθενικές αισθήσεις. Ο αργαλειός μετατρέπεται σε οργασμό κισσού και αμπέλου, τα νήματα και υφαντά βογκούν τη λαγνεία του σταφυλιού. Λαμπάδες ανάβουν αυτόματες εδώ και εκεί, πυρσοί καίνε, φωτιές περιφέρονται αφόρητες, τερατώδεις βρυχηθμοί ειδωλικών θηρίων ακούγονται. Και οι δύστυχες παρθένες, στο γέγραμμα του ήλιου,

μεταμορφώνονται σε νυχτερίδες συρίζοντας ολονύχτια σε ανήλιαγες σπηλιές τη μοίρα τους.

Finis erat dictis, et adhuc Minyeia proles
 urget opus spernitque deum festumque profanat,
 tympana cum subito non apparentia raucis
 obstrepuere sonis, et adunco tibia cornu
 tinnulaque aera sonant et olent murraeque crocique,
 resque fide maior, coepere virescere telae
 inque hederæ faciem pendens frondescere vestis.
 pars abit in vites, et quæ modo fila fuerunt,
 palmite mutantur; de stamina pampinus exit;
 purpura fulgorem pictis accommodat uvis.
 iamque dies exactus erat tempusque subibat,
 quod tu nec tenebras nec posses dicere lucem,
 sed cum luce tamen dubiæ confinia noctis:
 tecta repent quati pinguesque ardere videntur
 lampades et rutilis conlucere ignibus aedes
 falsaque saevarum simulacra ululare ferarum.
 fumida iamdudum latitant per tecta sorores,
 diversaeque locis ignes ac lumina vitant,
 dumque petunt tenebras, parvos membrana per artus
 porrigitur, tenuique includunt bracchia pena;
 nec qua perdiderint veterem ratione figuram
 scire sinut tenebrae. non illas pluma levavit,
 sustinere tamen se perlucentibus alis
 conataeque loqui minimam et pro corpore vocem
 emittunt peraguntque leves stridore querellas
 tectaque, non silvas celebrant lucemque perosae
 nocte volant seroque tenent a vespere nomen.

op.cit., IV 389-415

Η συνέχεια στον Οβίδιο δείχνει αντεμπλοκή της συζύγου του Δία στην υπόθεση. Η οργιαστική θρησκεία του Νεαρώδους θεού επιβάλλεται πλέον απολύτως. Η Ινώ, αδελφή της ανθρώπινης μητέρας του Σεμέλης, θριαμβολογεί για τη θριαμβευτική επικράτησή του. Μόνη εκ των θυγατέρων του Κάδμου έχει ξεφύγει από τις επισφαλείς μεγαλειότητες που η θεία πνοή συνεπιφέρει. [Η Σεμέλη κατεκάρει από τον κεραυνό, πύρινο σπέρμα του Διός, κατά τη συνεύρεσή τους. Η Αυτονόη έχασε τον πανέμορφο γιο της Ακταίωνα κατασπαραγμένο από τα σκυλιά του για την οργή της Αρτέμιδος. Και η Αγαυή, βακχεύουσα τα άρρητα όργια του Διονύσου, διαμέλισε η ίδια τον γιο της Πενθέα].

Η Ήρα αδυνατεί να σηκώσει τον θρίαμβο του Υιού της ανθρώπινης αντιζήλου της από τον θείο σύζυγο και Παμβασιλέα. Εξεγείρει τις φοβερές Εριννύες κατά του μόνου στόχου που πλέον απομένει για να εκτονώσει την οργή της: την Ινώ, τροφό του νεογνού Διονύσου, και τον άνδρα της Αθάμα. Οι Εριννύες, με τον Θρήνο, τη Φρίκη, τον Τρόμο και την Τρέλα επισκέπτονται, ακάθαρτη, φρικτή τιμή, τον οίκο του Αθάμαντα και χύνουν το ανόσιο δηλητήριο τους. Αλλόφρων ο Αθάμας καταθραύει τον μικρό γιο του Λέανδρο στο πέτρινο δάπεδο του ανακτόρου του. Η Ινώ έκφρων και το άλλο της παιδί Μελικέρτης, καταφεύγουν στη θάλασσα σωζόμενοι από τον Ποσειδώνα κατόπιν παράκλησης της Αφροδίτης. Μετατρέπονται σε θεότητες – Λευκοθέα και Παλαίμων, με ρόλο στα Ίσθμια (Ovid, *Metamorphoseon*, IV, 416-562).

Τα πάθη του Πενθέα εμπύθευσε ο Αισχύλος στον Πενθέα του. Στις *Ξάντριες* υπάρχει αναφορά στον διασπασμό του Πενθέα, Fr. 172b Radt (= Σχόλια στον Αισχύλο, *Ευμενίδες* 16): νῦν φησίν (sc. Αισχύλος στις *Ευμενίδες*, 26) ἐν Παρνασσῶ εἶναι τὰ κατὰ Πενθέα, ἐν δὲ ταῖς Ξαντρίαις ἐν Κιθαιρῶνι [όπως είναι η «ορθόδοξη» εκδοχή, και στις *Βάκχες* του Ευριπίδη]. Αλλά αυτή η αναφορά δεν αρκεί για να κάνει τα πάθη του

Πενθέα να είναι η υπόθεση των Ξαντριών. Ο Αισχύλος αυτά τα διεκτραγώδησε αναμφίβολα στον Πενθέα του.

Η ιδέα ότι «Ξάντριαι» μπορεί να υποδηλώνει σημαντικά και σημασιολογικά την μεληδόν κατακρεούργηση του Πενθέα («ξαίνουν το γυμνό σώμα του», καταξαίνουν) είναι ταλαίπωρη. Διότι ναι μεν τέτοια εννοιολογική σήμανση της λέξης «ξαίνω» έχει δοθεί από τον Φιλόστρατο τον Πρεσβύτερο (*Imagines* I, 18, 1: αἱ δὲ καταξαίνουσι [Reiske: καὶ ξαίνουσι codd.] τὸ θήραμα [δηλαδή τον Πενθέα ως θήραμα] μήτηρ ἐκείνη καὶ ἀδελφαὶ μητρός), αλλά η αντίληψη ότι ο Φιλόστρατος εδώ αναφέρεται ειδικά στις Ξάντριες του Αισχύλου (Stanley, Butler, Elmsley) παραβιάζει την εννοιολογική και υφολογική ερμηνευτική αρμονία. Το «ξαίνω», μπορεί να σημαίνει τραγικά κατακρεουργώ από ρήτορα του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα, αλλά στον Αισχύλο δεν ταιριάζει [σωστά και καίρια, άπαξ (!), το παρατήρησε ο Wilamowitz, *Euripides, Herakles*², II, 71; Jacobs, *Censura editionis Schütziana*, p. 568] – εκτός αν το εννοούσε σατυρικά: αρχικά έρρεπα προς αυτήν την διεξοδο από την δυσκολία, αλλά η λύση που αναλύω και συνθέτω εδώ είναι ανυπέκφευγη. Ελάχιστα και μόνον επικουρικά προσφεύγω στο επιχείρημα ότι χορός Ξαντριών πώς θα ήταν Σάτυροι; Γιατί θα μπορούσε να ορχείται διπλός χορός, φερ' ειπείν.

Αναφορές υφίστανται επίσης μέσα στις Ξάντριες και προς το δράμα των Μινυϊδων. Το προαναφερθέν Fr. 170 Radt (από τον Γαληνό), πιθανότατα υποδηλώνει τις αδελφές που μεταμορφώθηκαν σε νυκτερίδες, κατοικούσαν σε σπήλαια χωρίς να βλέπουν το φως του ήλιου και το σέλας της σελήνης:

ἄς οὔτε πέμφιξ ἡλίου προσδέσκεται
οὔτ' ἄστερωπὸν ὄμμα Λητώας κόρης.

Και το Fr. 171 Radt (από τον Πολυδεύκη, X, 117):

κάμακες πεύκης οἱ πυρίφλεκτοι

(αναφορά σε λαμπάδες από πυρσούς ευφλέκτου πεύκου) παραλληλίζεται ακριβώς από το:

tecta repente quati pinguesque ardere videntur
lampades et rutilis conlucere ignibus aedes
falsaque saevarum simulacra ululare ferarum

(από την περιγραφή της τιμωρίας των Μινυΐδων στον Οβίδιο, *Metamorphoseon*, IV 402-4). [Ο παραλληλισμός σωστά έχει επισημανθεί ήδη από τον Boeckh, *Graecae Tragoediae Principum* etc., p. 29]. Αλλά και αυτές οι αναφορές στην τραγωδία των Μινυΐδων δεν αρκούν να αποδείξουν ότι οι Ξάντριαι είχαν αυτήν την τραγωδία ως μύθο (υπόθεση).

Δείχνουν όμως οι αναφορές αν και πενιχρές ότι στο δράμα γινόταν επίκληση των παθών του Πενθέα και των Μινυΐδων, προκληθέντων λόγω της αντίθεσής του προς την οργιαστική λατρεία του νέου και νεαρώδους Θηβαίου Σεμελείου θεού. Παρουσιάζεται λοιπόν ευανάγνωστη η έλλογος πιθανότητα, το θέμα των Ξαντριών να σχετιζόταν με τις τιμωρίες των Θηβαίων εχθρών του Θηβαίου Διονύσου. Χρειαζόμαστε λοιπόν μια Θηβαϊκή υπόθεση, από την ακολουθία των μύθων που στον Οβίδιο, στην Οβιδιακή διήγηση, συνδέονται με τις Ξάντριες, τις ξαίνουσες το μαλλί γυναίκες, τις ασχολούμενες με τα γυναικεία έργα του κλωσίματος και της ύφανσης, της ηλακάτης και του αργαλειού.

Ο Αριστοφάνης στους *Βατράχους* του μυθεύει τον εκπληκτικό αγώνα στον Κάτω Κόσμο μεταξύ Αισχύλου και άρτι τεθνεώτος Ευριπίδου για τα πρωτεία της τραγικής ποίησης με κριτή τον Διόνυσο. Στους στίχους νν. 1331 sqq. ο «Αισχύλος» σατυρίζει τις Ευριπίδειες μονωδίες. Η σάτυρα μετατρέπεται σε ένα burlesque σύνθεμα από αναφορές στον Ευριπίδη, υφασμένες πάνω στο θέμα μιας κλοπής αλεκτρονόου που διέπραξε μια εταίρα (Γλύκη) σε γυναίκα, η οποία ακριβώς διηγείται τραγωδούμενα τα πάθη της. Στην απaráμιλλη αυτή σάτιρα, ο «Αισχύλος» λέει (νν. 1344-1351):

*Νύμφαι ὄρεσσίγονοι.
 ᾧ Μανία, ξύλλαβε.
 ἐγὼ δ' ἅ τάλαινα προσέχουσ' ἔτυχον
 ἐμαντῶν ἔργοις,
 λίνου μεστὸν ἄτρακτον
 εἰεἰεἰεἰεἰεἰλίσσουσα χεροῖν,
 κλωστήρα ποιῶσ' ὅπως
 κνεφαῖος εἰς ἀγορὰν
 φέρουσ' ἀποδοίμαν·*

etc.

Η διηγούμενη γυνή τα πάθη της κλαίει την απώλεια του κόκορά της που της έκλεψε η Γλύκη, ενώ η ίδια ασχολείται με τα γυναικεία έργα κλώθοντας το λινό νήμα (με το υπερβολικό «εἰεἰεἰεἰεἰλίσσουσα» ο «Αισχύλος» διακωμωδεί την Ευριπίδεια μήκυνση των συλλαβών για μετρικούς χρόνους αλλά και για ένταση πάθους). «Μανία» είναι το όνομα δούλης της, την οποία επεγείρει για να την βοηθήσει στην επαναφορά του αλεκτρυώνος (*sensu obsceno* όσο και με κοινή έννοια) στους οικείους κόλπους.

Αλλά κάτι περισσότερο φανερώνεται στους στίχους αυτούς που παραμένει κρυφό για μας εξ αγνοίας των σχετικών παραμέτρων. Τα αρχαία Σχόλια στο χωρίο επικαλούνται τη μαρτυρία του λογίου Ασκληπιάδου (προφανώς από τα *Τραγωδούμενά του*) για το ότι υπάρχει αναφορά εδώ στις *Ξάντριες* του Αισχύλου. Ο «Αισχύλος» χρησιμοποιεί σε δεύτερο επίπεδο σάτιρας και τα δικά του για να παρωδήσει το ύφος του Ευριπίδη. Ο Αριστοφάνης όντως οργιάζει εν προκειμένω και ενθουσιάζει! Γράφουν τα Σχόλια στον Αριστοφάνη, *Βάτραχοι*, 1344: «*Νύμφαι ὄρεσσίγονοι*». Ἐκ τῶν Ξαντριῶν Αἰσχύλου, φησὶν Ασκληπιάδης. εὔρε δὲ Ἀθήνησιν ἔν τινι τῶν διαθετῶν [«διαθετά» αντίγραφα, τα διατεθέντα, ἴγουν διορθωθέντα. Cf. *διαθέτης χρησμών*, Ηρόδοτος, VII, 6. *Διαθετήρ με*

αυτήν την έννοια, Πλάτων, *Νόμοι*, 765A. Διατίθημι κακῶς ποιήματα, Πλάτων, *Χαρμίδης*, 162D, cf. *Νόμοι*, 658D. Κρατώ συνεπῶς την γραφή των χειρογράφων, ενώ άλλοι άλλα φαντάζονται. Καλύτερο το φάντασμα των Bergk, Wilamowitz «ἀποθέτων», cf. Πλάτων, *Φαῖδρος*, 252B, αλλά δεν χρειάζεται. Η ουσία είναι ότι σε κάποιο αντίγραφο των *Ξαντριών* στην Αθήνα ο Ασκληπιάδης διάβασε «Νύμφαι ὄρεσσίγονοι» αντί του κοινῶς παραδεδομένου «Νύμφαι ναμαρτεῖς» και εκείνη τη γραφή επιβεβαιώνει ο Αριστοφάνης στο υπόψη χωρίο των *Βατράχων*]:

νύμφαι ὄρεσσίγονοι <κυδραῖ> θεαὶ αἴσιν ἀγείρω

Ἰνάχου Ἀργείου [ὑπό] ποταμοῦ παισὶν βιοδώροις.

(Fr. 168 Nauck).

Κατὰ ευτυχεῖ συγκυρία ἔχει σωθεῖ σε πάπυρο το προκείμενο χωρίο (Fr. 168.16-7 Radt).

νύμφαι ναμερτεῖς κ[υδραῖ θεαὶ] αἴσιν ἀγείρω

Ἰνάχου Ἀργείου ποταμοῦ παισὶν βιοδώροις.

Η *lectio vulgata* ἦταν λοιπόν «*ναμερτεῖς*» (ἀσφαλτες, αναμάρτητες, ἀμωμες), η ιδιαίτερη «*ὄρεσσίγονοι*» (γεννώμενοι στα ὄρη, οι Κρήνες και πηγές που κάνουν τα ρέματα και τους ἀέναους ποταμούς).

Γνωρίζουμε ποια «ἀγείρει» για τις αναμάρτητες Νύμφες. Η Ἥρα μεταμορφώνεται σε *Ἰέρεια* και πράττει αυτόν τον αγυρμό, την συλλογή δωρεῶν υπέρ των Νυμφών. Πλάτων, *Πολιτεία*, B, 381D (= Ευσέβιος, *Εὐαγγελικὴ Προπαρασκευή*, 13, 3, 24 (2, 172, 7 Mras): *μηδεὶς ἄρα... ἐν τραγωδίαις μηδ' ἐν τοῖς ἄλλοις ποιήμασιν εἰσαγέτω Ἥραν ἡλλοιωμένην ὡς ἰέρειαν ἀγείρουσαν*

Ἰνάχου Ἀργείου ποταμοῦ παισὶν βιοδώροις.

Cf. [Διογένης], *Epistolae*, 34, 1 (p. 248 Herscher): *κἀγὼ ταῦτα ἔμαθον οὐ παρὰ Ἀντισθένους πρώτου τὰ μαθήματα [δηλαδή, ὅτι τρίβωνα ἀμπέχομαι καὶ ἄλφιστα ἐπιπωλούμενος ἀνθρώπους μεταιτῶ, ὅτι ἐπαιτῶ δηλαδή ὅπως η Ἰέρεια-Ἥρα «ἡγείρε»!], ἀλλὰ... Ὀμήρου καὶ τῶν τραγωδοποιῶν, οἵτινες*

Ἦραν τε τὴν Διὸς παράκοιτιν ἔφασαν εἰς ἰέρειαν μεταμορφωθεῖσαν τοιοῦτον βίου σχῆμα ἀναλαβεῖν ἑνύμφαις κρήναισιν [το «κρήναισιν» το προσέθεσε ο «Διογένης» ως επεξηγηματικό των «νυμφών», μας λέει: “νύμφαις, δηλαδή εννοεῖ «κρήναις»"], κυδραῖς θεαῖς ἄγειρουσαν Ἰνάχου Ἀργείου ποταμοῦ παισὶν βιοδώροις’.

Ἄρα ἡ Ἥρα ψευδομορφωθείσα ως Ἰέρεια κάνει τον αγυρμό. Και αυτή αρχίζει να ομιλεῖ στον ν. 16 («νύμφαι κ.λπ.»). Στο κείμενο που σώζεται καταπληγωμένο πριν τον στίχο 16, γίνεται αναφορά στον γάμο της Σεμέλης με τον Δία (νν. 9, 13, 15), συνεπώς στη γέννηση του Διονύσου, σε φθόνο και δόξα αεική και επισφαλῆ (νν. 8-9) και στην Ἥρα (ν. 3). Ἐχομε λοιπόν αναφορά στον χόλο της Ἥρας προκληθέντα από την υπερίσχυση του Διονυσιασμοῦ και την επακόλουθη δόξα της Θηβαίας ερωμένης του Μεγάλου θεοῦ και συζύγου. Ακριβῶς δηλαδή το πλαίσιο για τα της Ἰνούς κατά την Οβιδιανή διήγηση.

Ακόμη περισσότερο. Κατά τον Οβίδιο οι Εριννύες, με τον Θρήνο (Luctus), τη Φρίκη (Pavor), τον Τρόμο (Terror) και την Τρέλα ή Μανία (Insania) [Ovidius, *Metamorphoseon*, IV, 484-5] επισκέπτονται και μιάνουν το ανάκτορο του Αθάμαντα. Τα φρικτά πάθη τρέλας και φρίκης και θρήνου ακολουθούν. Ακριβῶς παραλληλίζουν ταῦτα τα των *Ξαντριῶν*. Ἡ Ἥρα μηχανεύεται την εκδίκησή της για τον θρίαμβο της θνητῆς αντιζήλου της: αν και ἡ Σεμέλη πυρπολήθηκε κατακαυθείσα από το πύρινο σπέρμα του Δία κατά την συνουσία τους, ο Μέγας Υἱός της Θρίαμβος δοξάστηκε. Μήνις καταλαμβάνει τὴν Ἥρα. Και μαθαίνουμε (ὅτι προφανῶς επεξεγερόμενη από τὴ Μεγάλη θεά) ἡ Λύσσα διεγείρει με τὴ σειρά της τὸν επιθιασμό, τὴν θεία μανία, τὴν εκστατικὴ οργιώδη τρέλα, στις Βάκχες των *Ξαντριῶν*. Fr. 169 Radt (= Photius 326.19 = Suda s.v. ὀκτώπων = Πausanias, *Αττικιστής*, ο15):

ΛΥΣΣΑ (ἐπιθειάζουσα ταῖς Βάκχαις)·

ἐκ ποδῶν δ’ ἄνω

*ὑπέρχεται σπαραγμὸς εἰς ἄκρον κᾶρα,
κέντημα γλώσσης, σκορπίου βέλος λέγω.*

[Ἡ χαρακτηριστικὴ στις απεικονίσεις στάση του μαιναδισμού: έντονη κινητικότητα, παλλόμενο σώμα, σύστροφος λαιμός, κεφαλή ριγμένη πίσω και πλάι, διάστροφοι οφθαλμοί].

Ἡ Ἥρα πληρώνει τους Διονυσιακούς με το ίδιο νόμισμα. Προκαλεῖ ὄργια μανίας. Το μήνυμα του Αισχύλου εἶναι χαρακτηριστικό της μεγαλόνοιας του. Ο θειασμός, η έκσταση, η θεία μανία ἔχουν την απατηλή και διαστροφική εικόνα τους στην τερατώδη διαφθορά της λύσσας. Και αυτήν την παραφθορά πάσχει η Ἰνώ και ο Μαλικέρτης, ο Αθάμας και ο Λέαγρος. «Βάκχες» εἶναι οι Ξάντριες, ὄχι πραγματικές Βάκχες, ἀλλά λυσσασμένα μιμήματα έκστασης. Ἡ *Insania* πάντως του Οβίδιου στην σχετικὴ διήγηση, η Λύσσα προσωποποιημένη των *Ξαντριών*, και η Μανία των *Βατράχων* (ὅπου ο Αριστοφάνης παίζει με την γελοία υπόθεση της κυράς που μια εταίρα της ἔκλεψε τον «κόκορά» της – εἶδαμε ὅτι κόρυς εἶναι κούρος και αλεκτρούων - και καλεῖ την δούλη της Μανία – δουλικό ὄνομα – να την βοηθήσει να τον επαναφέρει στους κόλπους της, ενώ ταυτόχρονα αναφορά γίνεται ἀπὸ τον ίδιο τον «Αισχύλο» στην θεία Μανία που παρεμβαίνει στις Ξάντριές του) δένουν θαυμαστά μαζί, ενισχύοντας το ερμηνευτικό τέλος της μορφῆς που ανασυνιστώ.

Την ακολουθία λοιπόν μετὰ τον μύθο των Μινυίδων (τιμωρία τους ἀπὸ τον Διόνυσο), του μύθου της Ἰνούς (τιμωρία της εἰδολογικά παρόμοια ἀπὸ την Ἥρα) διαπραγματεύονται αι Ξάντριαι του Αισχύλου. Με αυτόν τον τρόπο οι Ξάντριες θα εἶναι το τρίτο κομμάτι του Οβιδιανού συνεχούς με τα πάθη του Πενθέως – τα πάθη των Μινυίδων – τα πάθη της Ἰνούς.

Και αποκαθιστώ ἔτσι μια Αισχύλεια τριλογία με Θηβαϊκὰ Διονυσιακά:

Πενθεύς – Βάκχαι – Ξάντριαι,

όπου στις *Βάκχες* απομένει να εμυθεύετο η μοίρα των Μινυΐδων. Ίσως σατιρικό δράμα της τετραλογίας να ήταν οι *Θεωροί ή Ισθμιασταί*, λόγω της σχέσεως της Ινούς και του Μελικέρτη με τα Ίσθμια.

Η αποκατάστασή μου είναι τελείως διαφορετική από τις διάφορες προταθείσες άλλες υπ' άλλων. Για μια ευσύνοπτη παρουσίαση των ποικίλων προτάσεων v. pp. 116-7 Radt (*Tragicorum Graecorum Fragmenta*, vol. 3, *Aeschylus*). Με την εκδοχή μου προκύπτει ότι η *Σεμέλη* ανήκε σε άλλη τριλογία, της οποίας σατιρικό δράμα πιθανότατα θα ήσαν οι *Διονύσου Τροφοί*. Με τη *Σεμέλη* δυνατόν, αλλά όχι ιδιαίτερα πιθανόν, να συνανήκαν οι *Τοξότιδες*, μύθος των οποίων ήταν ο θάνατος του Ακταίωνα, υιού της άλλης κόρης του Κάδμου (v. ανωτέρω). Και μάλλον και η *Αλκμήνη*, με τα της Ηρακλέους γεννήσεως, αν η τραγωδία αυτή είναι βεβαία. Ίσως ο *Αθάμας* επίσης].

Απομένει ως κάποιο πρόβλημα ο *Αθάμας*, όπου μάλλον εγένετο λόγος για τον φρικτό θάνατο του Μελικέρτη ή Λεάγρου. (V. pp. 123-5 Radt *op.cit.*). Τίποτα όμως δεν υποχρεώνει να είναι τα πάθη της Ινούς και των υιών της ο συστατικός μύθος της τραγωδίας αυτής. Ο ήρωας Αθάμας έχει πλούσιο μυθολογικό εύρος και βάθος, από το οποίο μπορούσε να αντλήσει ο Αισχύλος.

II

Θρακικά

Για τα Θρακικά Διονυσιακά του Αισχύλου γνωρίζουμε επακριβώς τη Λυκούργεια τετραλογία: *Ηδωνοί – Βασσαρίδες – Νεανίσκοι – Λυκούργος Σατυρικός*. (T68 Radt = Σχόλια, Αριστοφάνης, *Θεσμοφοριάζουσαι*, 135). Φαίνεται μάλιστα ότι με την Λυκούργεια ο Αισχύλος πήρε πρώτη νίκη στους δραματικούς αγώνες (T69 Radt: *τούτου* [sc. τοῦ Αἰσχύλου] *διὰ τῶν Ἡδωνῶν [εὐ]δοκιμήσ[αντος], ...*). Την τετραλογία ονομάζει στο σύνολό της Λυκούργεια ήδη ο Αριστοφάνης στις *Θεσμοφοριάζουσες*, 135.

Ἡδωνοί.

Τα Διονυσιακά και τα Ορφικά αρχίζουν γεωγραφικά με τη Θράκη. Ο Στράβων, στη μεγάλη παρέκβαση (Κεφάλαιο 3 του 10^{ου} Βιβλίου των *Γεωγραφικών* του) για τα Μυστήρια και τους οργιασμούς, επισημαίνει τη Θρακική καταγωγή τόσο των Φρυγικών ενθουσιαστικών ιεροπραξιών περί τη Μεγάλη Θεά, όσο και των Διονυσιακών και Ορφικών εκστατικών τελετών. Γράφει ειδικά επικαλούμενος τους *Ηδωνούς* του Αισχύλου (X, 470-1):

Τούτοις δ' ἔοικε καὶ τὰ παρὰ τοῖς Θραξι τὰ τε Κοτύτια καὶ τὰ Βενδίδεια, παρ' οἷς καὶ τὰ Ὀρφικά τὴν καταρχὴν ἔσχε. τῆς μὲν οὖν Κότυος

τῆς ἐν τοῖς Ἡδωνοῖς Αἰσχύλος μέμνηται καὶ τῶν περὶ αὐτὴν ὀργίων
[ὀργάνων *codd.*] <καὶ ταύτη τὸν Διόνυσον συνάγων>. εἰπὼν γάρ·

σεμνᾶς Κοτυτοῦς ὄργι' ἔχοντες

τοὺς περὶ τὸν Διόνυσον εὐθέως ἐπιφέρει·

ὁ μὲν ἐν χερσίν

βόμβυκας ἔχων, τὸρνον κάματον,

δακτυλόδεικτον πίμπλησι μέλος,

μανίας ἐπαγωγὸν ὀμοκλάν,

ὁ δὲ χαλκοδέτοις κοτύλαις ὀτοβεῖ·

καὶ πάλιν·

ψαλμὸς δ' ἀλαλάζει·

ταυρόφθογγοι δ' ὑπομυκῶνται

ποθὲν ἐξ ἀφανοῦς φοβεροὶ μῖμοι,

τυπάνου δ' εἰκῶν, ὥσθ' ὑπογαίου

βροντῆς, φέρεται βαρυταρβῆς.

[Fr. 57 Radt]

ταῦτα γὰρ ἔοικε τοῖς Φρυγίοις· καὶ οὐκ ἀπεικός γε, ὥσπερ αὐτοὶ οἱ Φρύγες
Θρακῶν ἄποικοὶ εἰσιν, οὕτω καὶ τὰ ἱερά ἐκεῖθεν μετενηνέχθαι. καὶ τὸν
Διόνυσον δὲ καὶ τὸν Ἡδωνὸν Λυκούργον συνάγοντες εἰς ἐν τὴν ὁμοιοτροπίαν
τῶν ἱερῶν αἰνίττονται.

Οἱ τελετές οργιασμοῦ, εκστατικῆς μουσικῆς καὶ ενθουσιώδους
ορχήσεως εἶναι οἱ αὐτές. Τα πάθη τοῦ Ἡδωνοῦ Λυκούργου εἶναι τὰ πάθη
τοῦ Ζαγρέως. Ἡ μυστικὴ ταυτότητα θύτη καὶ θύματος, τοῦ Διονύσου-
Λυκούργου, συντελεῖ τὸν θεάνθρωπο τῶν μυστηρίων. Λυκούργος εἶναι ὁ
Λυκοεργός, ὁ εργαζόμενος τὸ φῶς (κατὰ τὴν ρίζαν *λυκ-, ὅπως ἔχω
εξηγήσει). Θα δούμε ἀντιθετικὰ τὴν ἀποκάλυψη τοῦ φωτός τοῦ οργιασμοῦ
στὴν δευτέρη τραγωδία τῆς Λυκούργειας τετραλογίας, καὶ στὴν τρίτη τὴν
τελικὴ καὶ τελεσφόρο σύνθεση.

Οι Ηδώνες ή Ηδωνοί, θρακικό φύλο, κατοικούσαν το αρχαίον την Μυγδονία, περιοχή από Αξιού μέχρι Στρυμόνος. Εν συνεχεία εξελάθησαν από τους Μακεδόνες (Θουκυδίδης, ΙΙ, 9, 4). Παλαιά οι Θράκες ήσαν εκτεταμένοι σε μέγα μέρος της Ανατολικής Ελλαδικής Χερσονήσου, στην Πιερία κατοικούσαν οι Πίερες πριν εκτοπισθούν από τους Μακεδόνες στην περί το Πάγγαιο περιφέρεια από Στρυμόνος μέχρι Νέστου (Θουκυδίδης, ΙΙ, 99, 3).

Ο μύθος του Ηδωνού Λυκούργου γνωρίζεται ήδη στον Όμηρο, *Ιλιάς*, Ζ, 130-140.

*οὐδέ γὰρ Δρύαντος υἱὸς κρατερός Λυκόοργος
 δῖὴν ἦν, ὅς ῥα θεοῖσιν ἐπουρανίοισιν ἔριζεν·
 ὅς ποτε μαινομένοιο Διώνυσοιο τιθήνας
 σεῦε κατ' ἠγάθεον Νυσήιον· αἰ δ' ἅμα πᾶσαι
 θύσθλα χαμαὶ κατέχευαν, ὑπ' ἀνδροφόνου Λυκούργου
 θεινόμεναι βουπλήγι. Διώνυσος δὲ φοβηθεὶς
 δύσεθ' ἄλως κατὰ κῦμα, Θέτις δ' ὑπεδέξατο κόλπῳ
 δειδιότα· κρατερός γὰρ ἔχε τρόμος ἀνδρὸς ὀμοκλή·
 τῷ μὲν ἔπειτ' ὀδύσαντο θεοὶ ῥεῖα ζῶντες,
 καὶ μιν τυφλὸν ἔθηκε Κρόνου πάις· οὐδ' ἄρ' ἔτι δῖὴν
 ἦν, ἐπεὶ ἀθανάτοισιν ἀπήχθετο πᾶσι θεοῖσιν.*

Ο Διώνυσος έχει το μόνιμο κατηγορημα του «μαινομένου», είναι ο οργιαστικός θεός. Ο κραταίος Λυκούργος καταδιώκει τις Τιθήνες – τροφούς του θείου παιδός με βουκτόνο πέλεκυ – άρα ο Διώνυσος τίθεται ως ιερός ταύρος. Φόβος κατέσχε τον Διώνυσο και κατέφυγε στη θαλάσσια Θέτιδα, αρχέγονη θεότητα (cf. Αλκμάν), όπως ο Ύπνος είχε καταφύγει στη Νύχτα καταδιωκόμενος από την οργή του Δία. Οι θεοί έχθαιραν τον Λυκούργο και ο Ζευς για την πράξη του τον τύφλωσε. Ο μύθος ανεπτύσσετο στην επική «Ευρώπια» που αποδιδόταν υπό τινων στον Εύμηλο (Fr. 11 Bernabè).

Στους *Ηδωνούς* του Αισχύλου ο Διόνυσος και ο Λυκούργος είναι πρωταγωνιστές. Ο Διόνυσος παρουσιάζεται ως νεαρώδης έφηβος, ως θηλυπρεπής γυναικώδης, μαλακός («γύννις»), ενδεδυμένος ποικιλωτούς και ποδήρεις ανατολίτικους χιτώνες. Fr. 59 Radt: *ὅστις χιτῶνας βασσάρας τε Λυδίας / ἔχει ποδήρεις.*

Την ανατολική (Μικρασιατική) Φρυγολυδική νεότητα, περιπαθῶς ρωμαλέα, σφύζουσα αλλά και ρέουσα, σφριγηλή και εν ταυτῷ ανειμένη, ηβώσα και σκιρτώσα ποθεινή χυμαλγία εκκεχυμένης ραστώνης, οιδώσα και ηδομένη σώματι, παριστά ασυγκρίτως εντελή και ακαταμαχήτως ελκυστική ο Πέλοψ του ανατολικού αετώματος του Ναού του Διός στην Ολυμπία. Η υφολογική αντίστιξη προς τον Απόλλωνα του δυτικού αετώματος είναι τέλεια.

Ο Αριστοφάνης στις *Θεσμοφοριάζουσες*, νν. 134-145, διακωμωδών τον Αγάθωνα, χρησιμοποιεί τους Αισχύλειους στίχους ως πρότυπο:

*Καί σ', ὦ νεανίσχ', ὅστις εἶ, κατ' Αἰσχύλον
 ἐκ τῆς Λυκουργείας ἐρέσθαι βούλομαι,
 «Ποδαπὸς ὁ γύννις; τίς πάτρα; τίς ἡ στολή;
 τίς ἡ τάραξις τοῦ βίου; τί βάρβιτος
 λαλεῖ κροκωτῶ, τί δὲ λύρα κεκρυφάλῳ;
 τί λήκυθος καὶ στρόφιον; ὡς οὐ ξύμφορον.
 Τίς δ' αὖ κατόπτρου καὶ ξίφους κοινωνία;
 Σὺ δ' αὐτὸς, ὦ παῖ, πότερον ὡς ἀνὴρ τρέφει;
 καὶ ποῦ πέος; ποῦ χλαῖνα; ποῦ Λακωνικαί;
 ἀλλ' ὡς γυνὴ δῆτ'; εἶτα ποῦ τὰ τιθία;
 Τί φῆς; τί σιγᾶς; ἀλλὰ δῆτ' ἐκ τοῦ μέλους
 ζητῶ σ', ἐπειδὴ γ' αὐτὸς οὐ βούλει φράσαι;*

[Οι στίχοι νν. 136-145 αναπαράγονται ως Fr. 61 Radt των *Ηδωνών*].

Το «ποδαπὸς ὁ γύννις» ήταν επί λέξει στην Αισχύλεια τραγωδία όπως μας πληροφορούν τα *Σχόλια* στο «Λυκουργείας»: *τὴν τετραλογία*

λέγει *Λυκούργιον, Ἡδωνούς, Βασσαρίδες, Νεανίσκους, Λυκοῦργον τὸν σατυρικόν*. λέγει δὲ ἐν τοῖς *Ἡδωνεῖς* πρὸς τὸν συλληφθέντα Διόνυσον «*ποδαπὸς ὁ γύννις;*». Ο Σχολιαστής εννοεῖ πιθανώτατα ὅτι ἔχει μεταφερθεῖ ἀπὸ τὸν Αριστοφάνη αὐτούσιο σχεδὸν ὅλο το ἀπόσπασμα. Ἀν ὄχι αὐτούσιο ολόκληρο, τότε χαρακτηριστικὰ κομμάτια τοῦ (νν. 136-8, 140-1, 144-5). Τα περὶ πέους καὶ Λακωνικῶν εἶναι μάλλον προσθήκη τοῦ Αριστοφάνη. Στὸ Fr. 61α Radt (“*τί δ’ ἀσπίδι ξύνθημα καὶ καρχησίῳ*”) ἔχουμε μιὰ ἀκόμη αὐτολεξεί ἢ ἔστω ελαφρῶς παρηλλαγμένη παραπομπή στὴν προσφώνηση τοῦ αἰχμαλώτου Διονύσου ἀπὸ τὸν βασιλιά Λυκούργο – ἀνάλογη πρὸς τὴν ἀντίστοιχη τοῦ Διονύσου ἀπὸ τὸν Πενθέα στὶς *Βάκχες* τοῦ Ευριπίδη.

Σε ἀπαλὸ καὶ εναβρυνόμενο μουσόμαντι ἀναφέρεται τὸ Fr. 60 Radt, ἐννοώντας πάλι τὸν Διόνυσο, ἀλλὰ ἴσως ἐπεισάγον τὸν Ορφέα, ὡς ὑμνωδὸ τῶν Διονυσιακῶν, ἤδη στὸς *Ἡδωνούς*, ἐνόψει τῆς ἱστορίας τῆς δεύτερης τραγωδίας τῆς Λυκούργειας τετραλογίας. Ο στίχος παραδίδεται διεφθαρμένος ἀλλὰ μιὰ νοήμων ἀνάγνωση εἶναι:

τίς ποτ’ ἔσθ’ ὁ μουσόμαντις ἀταλός (vel. *ἀμαλός* pro *ἄλλος* codd.)

ἀβρόπους (pro *ἄβρατοῦς* codd.) ἐν σθένει.

Ἡ

τίς ποτ’ ἔσθ’ ὁ μουσόμαντις ἀταλὸς ἄβραβος ἐν σθένει

ἢ καλύτερα τηρώντας πιστώτερα τὰ χειρογραφικὰ δεδομένα στὸ σφάλμα τοῦς:

τίς ποτ’ ἔσθ’ ὁ μουσόμαντις ἄλλος ἄβραβος ἐν σθένει (vel ἐν στέφει)

[ἄλλος ἔχουν τὰ χειρόγραφα. Διορθώνω τὸ παραδεδομένο σφάλμα *ἄβρατοῦς* σε *ἄβραβος* ἀπὸ τὸ λήμμα τοῦ Ησύχιου s.v. *ἄβράβεσθαι*: *ἄβρύνεσθαι*. ἐν στέφει ἀντὶ τοῦ χειρογραφικοῦ ὄν *σθένει* πρότεινε ὁ Reisig, ὅς ἀναστένει ὁ Welcker].

Ἡ ἔστω:

τίς ποτ’ ἔσθ’ ὁ μουσόμαντις ἀταλὸς σθένει ἀβροβάτης;

(για να ταιριάζει κατ'αντιστοιχίαν προς το Αριστοφανικό (το οποίο τα Σχόλια διδάσκουν ότι τον έχει σκωπτικά μιμηθεί):

τίς ποτ' ἔσθ' ὁ μουσόμαντις ἄτοπος ὄρνις ὀριβάτης;

Στο Fr. 62 Radt, ο Διόνυσος παρομοιάζεται με εκτομία, ευνουχισμένο στην ακμή του αγόρι:

μακροσκελής μὲν· ἄρα μὴ χλούνης τις ἦν;

«Χλούνης» είναι επίθετο εκτετμημένου συός, χοίρου. Όμηρος, *Ιλιάς*, I, 538-40:

ἦ δὲ χολωσαμένη δῖον γένος ἰοχέαιρα

ᾤρσεν ἔπι χλούνην σὺν ἄγριον ἀργιόδοντα,

ἃ κακὰ πόλλ' ἔρεζε ἔθων Οἰνῆος ἀλώην.

Τα αρχαία Σχόλια περί πολλά τυρβάζουν επί της ερμηνείας της λέξης «χλούνην», αλλά το οριστικό νόημα δίνει ο Φιλόσοφος. Ο θλαδίας χοίρος είναι μεγαλύτερος και αγριότερος, όπως πληροφορεί ο Αριστοτέλης με αναφορά ακριβώς στην Ομηρική χρήση του όρου, εξηγώντας και τον ιδιότυπο αυτοευνουχισμό των σιών, *Περί Ζώων Ιστορία*, Z, 28, 578a33-b6: *τῶν δ' ἀρρένων [sc. χοίρων] οἱ τομίαι μείζους γίνονται καὶ χαλιπώτεροι, ὥσπερ καὶ Ὅμηρος ἐποίησεν*

θρέψειν ἔπι χλούνην σὺν ἄγριον· οὐδὲ ἐώκει

θηρί γε σιτοφάγω, ἀλλὰ ρίω ὑλήεντι.

γίνονται δὲ τομίαι διὰ τὸ νέοις οὖσιν ἐμπίπτειν νόσημα κνησμὸν εἰς τοὺς ὄρχεις· εἶτα ξυόμενοι πρὸς τὰ δένδρα ἐκθλίβουσι τοὺς ὄρχεις.

Οι Ομηρικοί στίχοι που παρατίθενται στον Αριστοτέλη είναι συμπεπλεγμένοι από τον I, 539 της *Ιλιάδος* και τον ι, 190 της *Οδύσσειας*. Τα σωστά Σχόλια μας έρχονται συντετμημένα και εξ αυτού διεφθαρμένα. Έτσι, μέσα στη λόγια πολυγνωσία που καταγράφουν, η ορθή ερμηνεία αποδίδεται, δυσνόητη αν ξέρεις ακατανόητη αν αγνοείς, ως εξής: *χλούνην· οἱ μὲν τὸν ἐντομίαν· κνώμενοι γὰρ πρὸς τὰ φυτὰ παρατρίβονται καὶ ἀγριώτεροι γίνονται (!)*. Το σωστό και Αριστοτελικό είναι ότι τριβόμενοι εκ

πάθους εις τα φυτά θλώνται τους όρχεις και εκ του αυτοευνουχισμού τους καθίστανται μεγαλύτεροι και αγριότεροι. Αλλά στα Σχόλια αποδίδεται διεφθαρμένο το νόημα εις βαθμό που καθίσταται άπιστο. Εξαιρετικά σημαντική είναι η πληροφορία του ζωολόγου φιλοσόφου, ότι ο εμποδισμός της χύσεως αυξάνει και δυναμώνει υπερμέτρως το ζώο.

Η τιμωρία του Λυκούργου στους *Ηδωνούς* του Αισχύλου πιθανώς να εκμυθεύεται στον Απολλόδωρο, *Βιβλιοθήκη*, III, 34-5:

Λυκούργος δὲ παῖς Δρύαντος, Ἡδωνῶν βασιλεύων, οἱ Στρυμόνα ποταμὸν παροικοῦσι, πρῶτος ὕβρισας ἐξέβαλεν αὐτόν [sc. τον Διόνυσον]. καὶ Διόνυσος μὲν εἰς θάλασσαν πρὸς Θέτιν τὴν Νηρέως κατέφυγε, Βάκχαι δὲ ἐγένοντο αἰχμάλωτοι καὶ τὸ συνεπόμενον Σατύρων πλῆθος αὐτῶ. αὐθις δὲ αἱ Βάκχαι ἐλύθησαν ἐξαίφνης, Λυκούργῳ δὲ μανίαν ἐνεποίησε Διόνυσος. ὁ δὲ μεμηνῶς Δρύαντα τὸν παῖδα, ἀμπέλου νομίζων κλῆμα κόπτειν, πελέκει πλήξας ἀπέκτεινε, καὶ ἀκρωτηριάσας αὐτόν ἐσωφρόνησε. τῆς δὲ γῆς ἀκάρπου μενούσης, ἔχρησεν ὁ θεὸς καρποφορήσειν αὐτήν, ἂν θανατωθῆ Λυκούργος. Ἡδωνοὶ δὲ ἀκούσαντες εἰς τὸ Παγγαῖον αὐτόν ἀπαγαγόντες ὄρος ἔδησαν, κάκει κατὰ Διονύσου βούλησιν ὑπὸ ἵππων διαφθαρεῖς ἀπέθανε.

Σε κατάσταση μανίας ο Λυκούργος πρώτα κτυπά και σκοτώνει με πέλεκυ τον γιο του Δρύαντα, νομίζοντας ότι κόβει κλήμα αμπέλου, και μετά ακρωτηριάζει εαυτόν (*Απολλόδωρος, Βιβλιοθήκη, III, 35*). Κατ' άλλους εφόνευσε γυναίκα και γιο (*Hyginus, Fabulae, CXXXII: qui insania ab Libero obiecta uxorem suam et filium interfecit*). Ο Servius (*Commentaria in Virgilio Aeneidos III, 14*) μνημονεύει ακρωτηριασμό των ποδιών του (*ipse sibi crura succidit*), συγκεκριμένα των κνημών του (*tibias sibi succidisse*). Κτύπημα και αποκοπή στο γόνατο δηλώνει ο Ovidius, *Fastorum, III, 722* (*inque tuum furiis aete, Lycurge, genu*). Ιδιαίτερο νοηματικό ενδιαφέρον έχει η πληροφορία (*Hyginus, Fabulae, CXXXII*) ότι τον έναν πόδα του απέκοψε: *hic traditur unum pedem sibi pro vitibus excidisse*. Λόγω της συμβολικής ταύτισης «ποδός» και «πέους» (πέος = πους, cf. πόσις), ο

ακρωτηριασμός του Λυκούργου υποδεικνύει τις αποτομές του Αττι και των ιερέων του στα Μυστήρια της Φρύγιας Μεγάλης Θεάς, Κυβέλης.

Ούτε τα πάθη των συμφορών αυτών των μεγίστων του αμαρτήσαντος ύβρει ανθρώπου ήρκεσαν στη βία του Θεού. Μετά ταύτα η γη παρέμενε άκαρπη και ο Απόλλων των Δελφών έδωσε χρησμό ότι θα καρποφορήσει πάλι αν θανατωθεί ο Λυκούργος. Οι Ηδωνοί πήγαν τότε τον βαρυνπενθή βασιλιά τους στο Πάγγαιο και τον εγκατέλειψαν δεμένο, όπως επασσαλώθηκε ο Προμηθέας αντίστοιχα στον Καύκασο. Κατά βούληση του Διονύσου ίπποι τον καταδιέφθειραν (Απολλόδωρος, Βιβλιοθήκη, III, 35). Κατ' άλλη εκδοχή, κατεσπαράχθη από πάνθηρες (ιερό ζώο του Διονύσου) στη Ροδόπη (Hyginus, *loc.cit.*: *ipsumque Lycurgum Liber pantheris obiecit in Rhodope, qui mons est Thraciae, cuius imperium habuit*).

Κατά την Ευημεριστική περιγραφή του Διοδώρου (III, 64, 3 sqq.), ο Διόνυσος προκαλεί ακατανόμαστον άκραν αικία του αιχμαλωτισθέντος Λυκούργου, τύφλωση (όπως ήδη στον Όμηρο), παντοίους βασανισμούς και στο τέλος σταύρωση: ...καὶ τὸν Λυκοῦργον ζωγρήσαντα τυφλῶσαί τε καὶ πᾶσαν αἰκίαν εἰσενεγκάμενον ἀνασταυρῶσαι (III, 65, 5).

Η ανασταύρωσις περιελάμβανε αρχικά και την έννοια του ανασκολοπισμού. Ησύχιος e.g. s.v. ἀνασκολοπίσει: ἀνασταυρώσει. Ήταν η συνήθης Περσική τιμωρία των ηγετών ανταρσίας. Απαντάται ως συνηθισμένη στην Μεγάλη Επιγραφή του Δαρείου στο Behistun (Cf. G. Rawlinson, *The History of Herodotus*, vol. II, Appendix, (Note C), pp. 590 sqq.). Cf. Ηρόδοτος III 125, VI 30, VII 238, IX 120. Θουκυδίδης I 110. Σκόλοψ είναι οξύ παλούκι. Ησύχιος s.v. σκόλοπες: ὀρθία και οξέα ξύλα, σταυροί, χάρακες. Αυτή είναι και η αρχική έννοια του σταυρού, ο πεπακτωμένος στη γή ή σε κάποιο σταθερό βάθρο σκόλοψ, Ησύχιος, s.v. σταυροί: οι καταπεπηγότες σκόλοπες, χάρακες, και πάντα τὰ ἐστῶτα ξύλα. ἀπὸ τοῦ ἐστάναι, σταυρούς. Τον ανασκολοπισμό εξηγεί ο Ησύχιος s.v. σκόλοψιν: ... τὸ γὰρ παλαιὸν τοὺς κακουργοῦντας ἀνεσκολόπιζον ἰθύνοντες [διορθώνω

αντί του ὀξύνοντες του χειρογράφου] ξύλον διὰ τῆς ράχεως καὶ τοῦ νώτου, καθάπερ τοὺς ὀπτωμένους ἰχθύς ἐπὶ ὀβελίσκων. Το ἴδιο σαφές εἶναι και το νόημα στον *Ρήσο* του Ευριπίδη, όπου θεωρείται Θρακική ιδιάζουσα τιμωρία των ασεβών, 513 -5:

ζῶντα συλλαβῶν ἐγὼ
 πυλῶν ἐπ' ἐξόδοισιν ἀμπεύρας ράχιν
 στήσω πετηνοῖς γυψὶ θοινατήριον.

Το σουβλερό ξύλο θα διαπεράσει την ράχιν του ιερόσυλου και θα στηθεί δίπλα στις πύλες τροφή για τα ὄρνεα. Στην Θρακική περιφέρεια, την Ταυρική χερσόνησσο, τοποθετείται και η ἄλλη αναφορά ανασκολοπισμού από τον Ευριπίδη, *Ιφιγένεια εν Ταύροις*, 1439:

----- ἧ σκόλοψι πήξωμεν δέμας

θα προσπασσαλώσουμε το σώμα του με σκόλοπες.

Ο ανασκολοπισμός συμπεριλαμβάνεται στις παλαιές φρικτές τιμωρίες που αναφέρει ο Απόλλων στις *Ευμενίδες* του Αισχύλου, 189 -90:

καὶ μύζουσιν οἰκτισμὸν πολλὸν
 ὑπὸ ράχιν παγέντες.

(όπου τα Σχόλια εξηγούν “ἐνθα ἀνασκολοπίζονται”).

Ο Πλάτων αναφέρει τον ανασκολοπισμό, ως το ἔσχατο θανατηφόρο βασανιστήριο, με το φρικόηχο ρήμα “ἀνασχινδυλευθήσεται”, θα αναδιασχισθεί. Το Λεξικό του Τίμαιου, μεταξύ των ἄλλων αρχαίων λεξικογραφικών έργων, εξηγεί: “ἀνασχινδυλευθῆναι: ἀνασκολοπισθῆναι, ἀνασταυρωθῆναι”.

Η Σταύρωση του Λυκούργου προϋδεάζει για το θείο δράμα των Παθών του Διονύσου, βάσει της ταύτισης Ἡρώος και Θεού, του Θεανθρώπου, που θα μας αποκαλυφθεί στην Τρίτη τραγωδία της Λυκούργειας.

Ο ἴδιος Θεός που φανερώνεται ως εφήδονο αγόρι, ἀκόμη και ως θηλυδρίας νεαρός, ο ἴδιος κρατά την ρομφαία της ανεναντίωτης Δύναμης,

ο ίδιος άρχων της δημιουργίας και κύριος της καταστροφής, ο Μέγας Ισχυρός και ο Μέγας Τελεστής. Και έτσι στην ίδια τραγωδία κινούμαστε άρραπτα από την φρίκη της δυσάντητης Βακχικής φανέρωσης, στον συγκλονιστικό οργασμό της δυναμερής παρουσίας του νεαρώδους Θεού.

Η Επιφάνεια του Διονύσου στα Λυκούργεια ανάκτορα προκαλεί τον εκστατικό ενθουσιασμό του οικήματος κατά την Αισχύλειο μεγαληγορία, την οποία αμαλδύνει και εφηδύνει ο Ευριπίδης μιμούμενός την στις Βάκχες του. Καίρια επισημαίνει ο Λογγίνος, *Περί Ύψους*, 15, 6:

καὶ παρὰ μὲν Αἰσχύλῳ παραδόξως τὰ τοῦ Λυκούργου βασιλεία κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Διονύσου θεοφορεῖται,

ἐνθουσιᾶ δὴ δῶμα, βακχεύει στέγη (Fr. 58 Radt)

ὁ δ' Εὐριπίδης τὸ αὐτὸ τοῦθ' ἑτέρως ἐφηδύνας ἐξεφώνησε,

πάν δὲ συνεβάκχεν' ὄρος (Βάκχες, 726).

Βασσάροι ή Βασσαρίδες

Είναι θείο ευτύχημα ότι γνωρίζουμε με ακρίβεια τον συστατικό μύθο της μεσαίας τραγωδίας από τη Λυκούργεια τετραλογία του Αισχύλου. Ο Ορφεύς σπαράσσεται από τις Βάκχες, διότι εποπτεύσας τα έσχατα μυστήρια του Άδου παραμέλησε τους Διονυσιακούς οργιαστικούς θρησκευμούς των οποίων ήταν υμνητής δεδοξασμένος και αφιερώθηκε στη λατρεία του μέγιστου θεού Ήλιου ως Απόλλωνος.

...διὰ δὲ τὴν γυναικα εἰς Αἴδου καταβάς [sc. ο Ορφεύς] καὶ ἰδὼν τὰ ἐκεῖ οἷα ἦν, τὸν μὲν Διόνυσον οὐκέτι ἐτίμα, ὑφ' οὗ ἦν δεδοξασμένος, τὸν δὲ Ἴλιον μέγιστον τῶν θεῶν ἐνόμιζεν, ὃν καὶ Ἀπόλλωνα προσηγόρευσεν, ἐπεχειρόμενός τε τῆς νυκτὸς ἔωθεν κατὰ τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Πάγγαιον προσέμενε τὰς ἀνατολάς, ἵνα ἴδῃ τὸν Ἴλιον πρῶτος. ὅθεν ὁ Διόνυσος

ὄργισθεις αὐτῶ ἔπεμψε τὰς Βασσάρας (ἢ Βασσαρίδας), ὡς φησιν Αἰσχύλος ὁ τῶν τραγωδιῶν ποιητής, αἱ διέσπασαν αὐτὸν καὶ τὰ μέλη διέρριψαν χωρὶς ἕκαστον· αἱ δὲ Μοῦσαι συναγαγοῦσαι ἔθαψαν ἐπὶ τοῖς καλουμένοις Λειβήθροις.

Ἐρατοσθένης, *Catasterismorum*, 24 (p. 138 Radt)

Τὴν ἴδια πηγή επαναλαμβάνουν τὰ Σχόλια στον Germanicus p. 84.61 sqq. καὶ 151.9 sqq. Breysig καὶ ὁ Aratus Latinus p. 231a14 sqq. Maass (*loc. cit.* Radt). Τὸ θέμα επιγραμματικά ἀποδίδει ὁ Κλήμης Ἀλεξανδρεὺς, *Προτρεπτικόν*, 1, 2, 2 (I, 297.1 sqq. Stählin): ὡσαύτως καὶ Ὀρφεὺς διασπαραχθεὶς ὑπὸ Ὀδρυσῶν ἄλλης ὑπόθεσις τραγωδίας γεγένηται.

Ἡ μετάβαση τοῦ Ὀρφέα ἀπὸ τὰ γενετήσια μυστήρια τῆς Μεγάλης Μητέρας στα Διονυσιακά ὄργια τῆς Δύναμης καὶ ἀπὸ ἐκεῖ στις Ἀπολλώνιες τελετουργίες τοῦ Τέλους καὶ Κάλλους συνοδεύτηκε με τὴ μετατόπιση τοῦ διαφέροντός του ἀπὸ τὴ γυναικεία ομιλία καὶ τὴ συζυγική παστάδα στὸν σατιρικό Μοναχισμό καὶ τέλος στὸν ἀρσενικό Ἔρωτα:

ille [sc. ὁ Ὀρφεὺς] etiam Thracum populis fuit auctor amorem
in teneros transferre mares citraque iuventam
aetatis breve ver et primos carpere flores.

Ovidius, *Metamorphoseon*, X, 83-5

Cf. Mythographus Vaticanus, I 76: reversus deinde ad superos, qui parum prosperas expertus erat nuptias, perosus omnes genus femineum, solitudine se dedit. Μετά τὸν μοναχισμό ἐπεδόθη στὴ δρέψη νεαρῶν ἀρσενικῶν ἐρώτων: Hyginus, *Astronomica*, II 7: nonnulli aiunt quod Orpheus primus puerilem amorem induxerit, mulieribus visum contumeliam fecisse; hac re ab his interfectum. Οἱ Θράκισσες τὸν διαμέλισαν λόγω τῆς ἐργῶ περιφρόνησής του πρὸς αὐτές συνεπεία τῶν παιδικῶν. Philargyrius, *Commenta in Vergilii Georgica*, IV 520 (II 346 Lion): Orpheus autem quoniam post obitum Eurydices omnes feminas fastidiit, translato in pueros amores, discerptus est. Μνημείο τοῦ ἀνοσιουργήματος τῶν Θρακισσῶν ἦταν ὅτι οἱ

Θράκες διαστίζουν τις γυναίκες τους υπέρ του Ορφέως: Πλούταρχος, *Περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδέως τιμωρουμένων*, 12, 557d: οὐδὲ γὰρ Θραῖκας ἐπαινοῦμεν, ὅτι στίζουν ἄχρι νῦν τιμωροῦντες Ὀρφεὶ τὰς αὐτῶν γυναῖκας.

Ο Φανοκλής, ερωτικός ανήρ (ποιητής των πρώτων Ελληνιστικών χρόνων), ύμνησε την Ορφική περιπέτεια σε καλούς ελέγους από το περιβόητο έργο του *Ερωτες ή Καλοί*:

ἢ ὡς Οἰάγροιο πάις, Θρηίκιος Ὀρφεύς,
 ἐκ θυμοῦ Κάλαιν στέρξε Βορηιάδην,
 πολλάκι δὲ σκιεροῖσιν ἐν ἄλσεσιν ἔζετ' αἰείδων
 ὄν πόθον, οὐ δ' ἦν οἱ θυμὸς ἐν ἡσυχίῃ,
 ἀλλ' αἰεὶ μιν ἄγρυπνοὶ ὑπὸ ψυχῇ μελεδῶναι
 ἔτρυχον θαλερὸν δερκομένου Κάλαιν.
 τὸν μὲν Βιστονίδες κακομήχανοὶ ἀμφιχυθεῖσαι
 ἔκτανον εὐήκη φάσγανα θηξάμεναι,
 οὐνεκα πρῶτος ἔδειξεν ἐνὶ Θρήκεσσιν ἔρωτας
 ἄρρενας οὐ δὲ πόθους ἦγεσε θηλυτέρων.
 τοῦ δ' ἀπὸ μὲν κεφαλὴν χαλκῶ τάμον, αὐτίκα δ' αὐτήν
 εἰς ἄλα Θρηκίην ρῖψαν ὁμοῦ χέλνι
 ἤλω καρτύνασαι, ἵν' ἐμφορέοιντο θαλάσση
 ἄμφω ἅμα γλαυκοῖς τεγγόμεναι ῥοθίοις.
 τὰς δ' ἱερῇ Λέσβῳ πολιῇ ἐπέκελσε θάλασσα·
 ἡχῆ δ' ὡς λιγυρῆς πόντον ἐπέσχε λύρης
 νήσους τ' αἰγιαλούς θ' ἀλιμυρέας, ἔνθα λίγειαν
 ἀνέρες Ὀρφείην ἐκτέρισαν κεφαλὴν.
 ἐν δὲ χέλνι τύμβῳ λιγυρὴν θέσαν, ἣ καὶ ἀναύδους
 πέτρας καὶ Φόρκου στυγνὸν ἔπειθεν ὕδωρ.
 ἐκ κείνου μολπαί τε καὶ ἱμερτὴ κιθαριστὺς
 νῆσον ἔχει, πασέων δ' ἐστὶν ἀοιδοτάτη.
 Θρηῖκες δ' ὡς ἐδάησαν ἀρήιοι ἔργα γυναικῶν

ἄγρια καὶ πάντασ δεινὸν ἐσῆλθεν ἄχος,
 ἄσ ἀλόχους ἔστιζον, ἴν' ἐν χροῖ σήματ' ἔχουσαι
 κυάνεα στυγεροῦ μὴ λελάθοιντο φόνου.
 ποιὰς δ' Ὀρφῆϊ κταμένω στίζουσι γυναῖκας
 εἰς ἔτι νῦν κείνης εἵνεκεν ἀμπλακίης.

Φανοκλής Fr. 1 Diehl = 1 (pp. 106-8) Powell = Test 77 OF Kern

Το αἰώνιο μίσος του Ορφέα προς τις γυναίκες μνημονεύει ἤδη ο Πλάτων, *Πολιτεία*, X 620A (= test. 139 OF Kern): *ιδεῖν μὲν γὰρ ψυχὴν ἔφη (sc. ὁ Ἡρ) τὴν ποτε Ὀρφέως γενομένην κύκνου βίον αἴρουμένην, μίσει τοῦ γυναικείου γένους διὰ τὸν ὑπ' ἐκείνων θάνατον οὐκ ἐθέλουσαν ἐν γυναικὶ γεννηθεῖσαν γενέσθαι. Κρατιέται ἡ Ορφικὴ Ψυχὴ μακριὰ ἀπὸ τῆς θήλειας μείξις καὶ τὴν γένεσιν ἐπιλέγουσα κύκνειον βίον ἀσπίλου ἀρσενότητος.*

Ἡ ἄλλη ὄψη τῆς λατρείας του Ορφέα για τον Απόλλωνα εἶναι ὁ ἔρωσ του Απόλλωνα για τον Ορφέα. Μακρότατος εἶναι ὁ κατάλογος των θνητῶν ἐρωμένων του θεοῦ του φωτός, μεγαλύτερος ἀπὸ αὐτοὺς ὅλων των θεῶν με δεύτερο τον του Ηρακλέους.

Ἀπόλλων [ἐρᾶ] Κινύρου, Ζακύνθου, Ὑακίνθου, Φόρβαντος, Ὑλα, Ἀδμήτου, Κυπαρίσσου, Ἀμύκλα, Τρωῖλου, Βράγχου Τυμναίου, Πάρου Ποτνιέως, Ὀρφέως.

Clemens Romanus, *Homiliae*, V, 15 (pp. 144-5 Dressel)

Τῆ στενὴ σχέση Ἀπόλλωνος καὶ Ορφέα τονίζει ὁ Πίνδαρος στους *Πυθιονικούς* του IV, 176-7:

ἐξ Ἀπόλλωνος δὲ φορμικτὰς ἀοιδᾶν πατὴρ
 ἔμολεν, εὐαῖνητος Ὀρφεύς.

Ἀν ἐννοεῖ τον Απόλλωνα κυριολεκτικὸ ἢ μεταφορικὸ θεῖο πατέρα του Ορφέα ἀντιλογοῦν τα Ἀρχαία Σχόλια, *ubi vide*. Σημασία ἔχει ἐν προκειμένω ἡ βαρύνουσα Ἀπολλώνια σχέση, παρὰ τὴν ἀναπόσπαστη σύνδεση των Ορφικῶν προς τα Βακχικά.

Στις *Βασσάραις*, ο Ορφεύς διαμελιζόμενος από τις Βακχεύουσες γυναίκες προσβάλλεται από τον ιερό ταύρο του Διονύσου, Fr. 23 Radt:

ὁ ταῦρος δ' ἔοικεν κυρίξειν· τίν' ἀρχάν (?)

(*Ἡσύχιος* s.v. *κυρίξειν*: κερασι μάχεσθαι. Ο ταύρος επιτίθεται με τα κέρατα). Μετά το έργο, τον διαμελισμό, ηγεμονεύει ο θείος ταύρος επίπροσθεν των δρωμένων, δρωσών και παθόντος:

φθάσαντος δ' ἐπ' ἔργοις προπηδήσεται νιν (?)

Νεανίσκοι

Στην πρώτη τραγωδία της Λυκούργειας τετραλογίας του (*Ἡδωνοί*) ο Αισχύλος θέτει την παντοδυναμία του Διονυσιακού οργιασμού. Ο Λυκούργος καταστρέφεται αντιστεκόμενος στην εκστατική βακχεία της φρικτής τελετουργίας της δημιουργίας. Στη δεύτερη (*Βασσαρίδες*) τίθεται η πολικότητα Διονυσιακού οργιασμού και Απολλώνειου ενθουασμού. Δύναμις και Κάλλος αντιπαρατίθενται και ο Ορφεύς μετατιθέμενος από την πρώτη στο δεύτερο, πληρώνει τη φαινομένη αντίθεση. Και λατρεύων τον Απόλλωνα πάσχει τα Διονυσιακά πάθη: διαμελίζεται όπως ο θεός του οργιασμού κατά αυτόν τον έρωτα του Απολλώνειου τέλους. Διότι Έρως είναι Δύναμη, και πάσχει τα της Δυνάμεως μεριζομένης κατά την κοσμική Δημιουργία. Η τρίτη τραγωδία (*Νεανίσκοι*) αποτελεί τη λύση του αινίγματος.

Πρόκειται η τελεστική εποπτεία του φρικτού Μεγάλου Μυστηρίου της Ύπαρξης.

ἔφριξ· ἐρῶ δὲ τοῦδε μυστικοῦ τέλους

Fr. 387 Radt

(Το θεωρώ ότι ανήκει στους *Νεανίσκους*, στους *Ελευσινίους* το αποδίδει ο Pauw, στον *Οιδίποδα* ο Lobeck, στις *Βάκχες* (που ταυτίζει με τις *Βασσαρίδες*) ο Hartung).

Νεανίσκοι οί ἀλεκτρυόνες. Fr. 484 Radt, Ἡσύχιος, s.v. κορύθων· ἀλεκτρυῶν, Αἰ<σχύλος> Νεανίσκοις (Mette). Cf. s.v. κόριψ: νεανίσκος, s.v. κόρυξ: νεανίσκος. Των παιδικῶν σημεῖο και σύμβολο ο αλεκτρυῶν – βρίθει και διαβοά η αγγειογραφία το μυστικό.

Η αποκάλυψη του μυστικού Είναι συνίσταται στην ταυτότητα Απόλλωνα και Διονύσου. Fr. 341 Radt:

ὁ κισσεὺς Απόλλων, ὁ βακχειόμαντις.

(Θεωρώ ότι ανήκει στους *Νεανίσκους*, με τον Hartung και Ziegler. Ο Blumenthal το αποδίδει στον *Πενθέα* και ο Nauck στις *Βασσαρίδες*. Είναι σίγουρα του Αισχύλου κατά τον Macrobius, πηγή του στίχου).

Η αντίθεση της μουσικής αρμονίας και ύφους που ταιριάζει αντιστοίχως στους δυο θεούς, αίρεται στη μεταφυσική και συμβολική ταυτότητά τους. Στο Fr. 355 Radt, ο Διονυσιακός μουσικός τρόπος επισημαίνεται:

*-- μειξοβόαν πρέπει
διθύραμβον ὄμαρτεῖν
σύγκωμον Διονύσῳ.*

Οι παννύχιοι κώμοι και ο ημιβάρβαρος, ανάμεικτος διθυραμβικός ορυμαγδός ανήκει στον Διόνυσο, ο αγνός και άμωμος και σεμνοπρεπής παιάν στον Απόλλωνα, συνεχίζει η Πλουτάρχεια πηγή του αποσπάσματος. (Το χωρίο αποδίδω στους *Νεανίσκους* με τον Hermann, ο Hartung το προσάπτει στους *Ηδωνούς*). Η όλη θεωρία αναπτύσσεται ευκρινώς, αν και υπό Ηρακλείτειο και Στωικό πρόσημα, από τον Πλούταρχο, *Περὶ τοῦ Ε τοῦ ἐν Δελφοῖς*, 9, 388E – 389B:

ἐὰν οὖν ἔρηταί τις, τί ταῦτα πρὸς τὸν Απόλλωνα, φήσομεν οὐχὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν Διόνυσον, ᾧ τῶν Δελφῶν οὐδὲν ἦττον ἢ τῷ Απόλλωνι

μέτεστιν. ἀκούομεν οὖν τῶν θεολόγων τὰ μὲν ἐν ποιήμασι τὰ δ' ἄνευ μέτρου λεγόντων καὶ ὑμνούντων, ὡς ἄφθαρτος ὁ θεὸς καὶ ἀίδιος πεφυκώς, ὑπὸ δὴ τινος εἰμαρμένης γνώμης καὶ λόγου μεταβολαῖς ἑαυτοῦ χρώμενος ἄλλοτε μὲν εἰς πῦρ ἀνῆψε τὴν φύσιν πάντα ὁμοιώσας πᾶσιν, ἄλλοτε δὲ παντοδαπὸς ἐν τε μορφαῖς καὶ ἐν πάθεσι καὶ δυνάμεσι διαφόροις γιγνόμενος, ὡς γίγνεται νῦν, κόσμος ὀνομάζεται [δὲ] τῷ γνωριμωτάτῳ τῶν ὀνομάτων. κρυπτόμενοι δὲ τοὺς πολλοὺς οἱ σοφώτεροι τὴν μὲν εἰς πῦρ μεταβολὴν Ἀπόλλωνά τε τῆ μονώσει Φοῖβόν τε τῷ καθαρῷ καὶ ἀμιάντῳ καλοῦσι, τῆς δ' εἰς πνεύματα καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἄστρα καὶ φυτῶν ζώων τε γενέσεις τροπῆς αὐτοῦ καὶ διακοσμήσεως τὸ μὲν πάθημα καὶ τὴν μεταβολὴν διασπασμὸν τινα καὶ διαμελισμὸν αἰνίττονται, Διόνυσον δὲ καὶ Ζαγρέα καὶ Νυκτέλιον καὶ Ἰσοδαίτην αὐτὸν ὀνομάζουσι καὶ φθοράς τινας καὶ ἀφανισμοὺς εἶτα δ' ἀναβιώσεις καὶ παλιγγενεσίας οἰκεῖα ταῖς εἰρημέναις μεταβολαῖς αἰνίγματα καὶ μυθεύματα περαίνουσι· καὶ ἄδουσι τῷ μὲν διθυραμβικὰ μέλη παθῶν μεστὰ καὶ μεταβολῆς πλάνην τινὰ καὶ διαφόρησιν ἐχούσης· 'μιξοβόαν' γὰρ Αἰσχύλος (fr. 355) φησί 'πρέπει διθύραμβον ὁμαρτεῖν σύγκωμον Διονύσῳ', τῷ δὲ παιᾶνα, τεταγμένην καὶ σῶφρονα μοῦσαν, ἀγήρων τε τοῦτον ἀεὶ καὶ νέον ἐκείνον δὲ πολυειδῆ καὶ πολύμορφον ἐν γραφαῖς καὶ πλάσματι δημιουργοῦσι· καὶ ὅλως τῷ μὲν ὁμοιότητα καὶ τάξιν καὶ σπουδὴν ἄκρατον, τῷ δὲ μεμιγμένην τινὰ παιδιᾶ καὶ ὕβρει [καὶ σπουδῆ] καὶ μανία προσφέροντες ἀνωμαλίαν 'εὖιον ὀρσιγύναικα μαινομέναις Διόνυσον ἀνθέοντα τιμαῖς' (Lyr. Adesp. 131) ἀνακαλοῦσιν, οὐ φαύλως ἑκατέρας μεταβολῆς τὸ οἰκεῖον λαμβάνοντες.

[Θα αναλύσω το χωρίο στα Σεμινάρια].

Τη φοβερή μεταβολή, την πλάνη, τη διαφόρηση, τα φρικτά παθήματα, τους διασπασμούς και αφανισμούς, τις φθορές, τους ολέθρους και τανάπαλιν τις αναβιώσεις και παλιγγενεσίες του γίγνεσθαι των φαινομένων προσάπτει στον Διόνυσο, Ζαγρέα Νυκτέλιον, Ἰσοδαίτην (τον εξ ίσου τα πάντα κατατρώγοντα) ορθώς ο Πλούταρχος. Ο ίδιος αναφέρει

την ανάγκη να λέγεις σημαίνοντας την φρίκη του κάλλιστου κόσμου με κεκαθαρμένο στόμα και μνημονεύει τον ακόλουθο στίχο του Αισχύλου, Fr. 354 Radt = Πλούταρχος, *Περὶ Ἰσίδος καὶ Ὀσίριδος*, 20, 358E:

ἀποπτύσαι δεῖ καὶ καθήρασθαι στόμα.

Ταιριάζει η επισήμανση του στίχου στους *Νεανίσκους* του Αισχύλου, όπου παρουσιάζεται η τελική σύνθεση της Απολλώνειας αρμονίας της Διονυσιακής μανίας. Στους *Νεανίσκους* ακριβώς βεβαιούται η σήμανση του ακαθάρτου δια λέξεως που αρνείται τον Φοῖβον Απόλλωνα, την αγνή και απήμαντο και αμόλυντο καθαρότητα του φωτός και των Ηλιακτίδων και αυτού του Ανίκητου Ἴλιου:

ἀφοίβατον

Fr. 148 Radt [= Ησύχιος s.v. *ἀφοίβατον* ἀκάθαρτον. *Αἰσχύλος Νεανίσκοις*].

Στους *Νεανίσκους* ετελεσφορείτο η μεταφυσική γαλήνη και θρησκευτική ησυχία. Συμβολίζεται η μακαριότητα με τη δροσιά κατάφυτων, αλσωδών και συσκίων τόπων αφιερωμένων στους θεούς. Fr. 146 Radt:

αὔρας ὑπηκόοισιν ἐν ψυκτηρίοις

(όπου δείτε τα συμφραζόμενα στην πηγή, Αθήναιος, *Δειπνοσοφισταί*, 11, 503C).

Σε αυτήν την τρίτη τραγωδία της Λυκούργειας τετραλογίας αποκαλύπτεται η τριπλή ταυτότης του παθόντος Ἡρώος Λυκούργου, του δρώντος και πάσχοντος Θεού Διονύσου και του τελεσιουργού ερωτικού τέλους κάθε δράσης και πάθης, του Απολλώνειου φωτεινού κάλλους. Στα Θρακικά και Φρυγικά όργια εσημαίνετο η ταύτιση Θεού και Ἡρώα: *καὶ τὸν Διόνυσον δὲ καὶ τὸν Ἡδωνὸν Λυκούργον συνάγοντες εἰς ἐν τὴν ὁμοιοτροπίαν τῶν ἱερῶν αἰνίττονται* (Στράβων, X 471). [Ορθά ο Hermann, *Opuscula*, V, 24, αναφέρθηκε σε αυτήν τη διάσταση του όλου Ταυτού]. Το αποκαλυπτικό αυτό χωρίο του Στράβωνος απαντά λίγες γραμμές παρακάτω από το

σημείο που αναφέρεται ο ταυτισμός από τον Αισχύλο στους *Ηδωνούς* των οργίων της Κότυος ή Κοτυτούς και των του Διονύσου (όπως ανέλυσα ανωτέρω). Στον *Ρήσο* του Ευριπίδη, πιθανότατα ο Λυκούργος εννοείται ως προφήτης του Βάκχου, νν. 972-3:

*Βάκχου προφήτης ὥστε Παγγαίου πέτρων
ᾤκησε, σεμνὸς τοῖσιν εἰδόσιν θεός.*

Όπως ο Οιδίπους επί Κολωνώ του Σοφοκλή, ο Λυκούργος του Αισχύλου είναι ο τα άλαστα παθών που τελειούμενος θεούται. Είναι ο:

πρὸς δ' ἐπὶ τοῖς ἀμφιλαφῇ πῆματ' ἔχων ἀθανάτων

Fr. 146a Radt.

«Άμφιλαφή» είναι κυρίως τα δαψιλά, πλουσιοπάροχα, υπεράφθονα, «που τα πιάνεις και με τις δυο φούχτες». Ιδιώνυμη εδώ χρήση της λέξης από τον Αισχύλο [σωστά η πηγή του στίχου, ο Φώτιος στο Λεξικό του, μαρτυρεί, s.v. *ἀμφιλαφῇ κακά: ξένως εἴρηται Αἰσχύλῳ Νεανίσκοις 'προς - ἀθανάτων'*], για να σημαυθούν τα τεράστια κακά, οι γιγαντιαίες βλάβες που υπέστη ο Λυκούργος στα χέρια των θεών για την αντίθεσή του προς τον Διόνυσο. Η δια της συσσώρευσης κακών τιμωρία του ήταν ακριβώς το θέμα της πρώτης τραγωδίας της Λυκούργειας τετραλογίας.

Η αρμονία εντέλει τελειούται. Το νεαρῶδες παμφαές κάλλος του Απόλλωνα χαμογελάει μέσα από τον διασπασμό του δυναμερού Διονυσιακού ταύρου. Ο «κόσμος» ίσταται. Οι «Νεανίσκοι» και οι Νεανίσκοι τον εκφράζουν.

* * *

Ο συνδυασμός δυο αποσπασματικών πληροφοριών για την χαρακτηριστική θεολογία του Αισχύλου μας οδηγούν στο ίδιο συμπέρασμα, την αποκάλυψη μυστηριακής ταυτότητας Διονύσου (και Λυκούργου) και Απολλωνος. Κατά τον Ηρόδοτο (II, 156, 5) και συμφωνούντα τον Πausανία (VIII 37, 6), μόνος ο Αισχύλος των

προγενομένων «ἐποίησε γὰρ Ἄρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δήμητρος», και ὄχι της Λητούς (Fr. 333 Radt). Ο Ηρόδοτος και ο Πανσανίας θεωροῦν ὅτι σε αυτή τη θεολογία ο Αισχύλος ακολούθησε Αιγυπτιακά αρχέτυπα, αφού ο Ὠρος (= Απόλλων) και η Βούβαστις (= Ἄρτεμις) εἶναι τέκνα του Οσίριδος (= Διονύσου) και της Ἴσιδος (= Δήμητρος). Αλλά υπάρχει βεβαιότερη Ελληνική ερμηνεία ἀπό τις εν μέρει ασταθείς αυτές, αν και χρηστικώτατες, εξοικειώσεις του Ελληνικού και του Αιγυπτιακού Πανθέου. Το ὅτι η Ἄρτεμις εἶναι κόρη της Δήμητρος σημαίνει ὄντως ὅτι πατήρ της εἶναι ο Διόνυσος = Ἄδης ἢ Ζεὺς των κατοικομένων, υποχθόνιος. Για τη σύζευξη Ἄδη και Δήμητρος cf. e.g. Ησίοδος, Ἔργα καὶ Ἡμέραι, 465:

εὐχεσθαι δὲ Διὶ χθονίῳ Δημήτερι θ' ἀγνῆ.

Κόρη και Δήμητρα εἶναι η αυτή γυνή ως παρθένος και ως μήτηρ. «ὠντὸς δὲ Αἰδης καὶ Διόνυσος, ὧ μαίνονται καὶ ληναῖζουσι» (Ηρόκλειτος, B15 DK).

Αλλά επίσης ο Αισχύλος (Fr. 375a Radt) υπελάμβανε τη Σελήνη ως θυγατέρα του Ηλίου και ὄχι ἀδελφή του (ὅπως ο Ησίοδος, Θεογονία, 371 sqq. Και η κοινή ορθοδοξία).

Ο Ευριπίδης, Φοίνισσαι, 175-6, εισάγει τη Σελήνη θυγατέρα του Ηλίου:

ὦ λιπαροζώνου θύγατερ Ἀελίου

Σελαναία, χρυσεόκυκλον φέγγος.

Τα Σχόλια *ad loc.* ἔχουν:

Ἡσίοδος φησιν ἀδελφὴν Ἡλίου τὴν Σελήνην [Θεογονία, 371]

Θεία δ' Ἡελίον τε μέγαν λαμπρὰν τε Σελήνην γείνατο.

Αἰσχύλος δὲ καὶ οἱ φυσικώτεροι θυγατέρα, παρόσον [ἐκ] τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς μεταλαμβάνει, ἀμέλει καὶ πρὸς τὰς ἡλιακὰς ἀποστάσεις μεταμορφοῦται ἢ σελήνη.

Τα τελευταία εἶναι φυσική ἐξήγηση του μυθοθεολογικού δεδομένου. Στο θρησκευτικό επίπεδο η Σελήνη αντιστοιχεί και ταυτίζεται

προς την Άρτεμη. Ο Ήλιος λοιπόν αναφαίνεται ως ταυτιζόμενος προς τον Διόνυσο και Άδη, που κατά τον Αισχύλο είδαμε ότι είναι ο πατήρ της Άρτεμης. Εξάλλου Φάνης, Ήλιος, Απόλλων είναι υποστάσεις της αυτής ουσιώδους ταυτότητας. Επαληθεύουμε συνεπώς εμμέσως την άρρητη ταύτιση Διονύσου και Απόλλωνα – τον κεντρικό άξονα του Μυστηρίου της Ύπαρξης, τον οποίο υμνολογώ ερωτικά στους λογομύθους μου.

Εἶεν. Τὸ δ' εὖ νικάτω.

XVI

ΠΡΟ-ΛΟΓΙΚΑ

ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ

[Ο Ερμηνευτικός Λόγος θα λεχθεί στο Σεμινάριο]

Ἦλθε το άνοιγμα της ύπαρξής μας στην Κοσμική Άνοιξη. Ακολούθησε ο βιασμός μας κατά το Θείο Πάθος: διαπεραστήκαμε από τον θάνατο του Νεαρώδους Θεού. Βιώσαμε τότε το Αναστάσιμο Εξάγγελμα της λύτρωσης δια του Κάλλους. Ιδού τώρα ο κατασπαραχθείς ταύρος ανεστήθη ως πάγκαλος λέων. Ο αιγλήτης Απόλλων αναδύεται από το διαμελισμένο σώμα του ωμιστή Διονύσου. Η ρίζα της χθονιότητας έξεσε τους χυμούς του Ζαγρέα που ανέδοσαν το άνθος του κάλλους, τον άρρητο Νάρκισσο, θαύμα ιδέσθαι.

Και εμείς οι βροτοί θα δρέψουμε τους αρμόζοντες καρπούς κατά το περίσσευμα της καρδιάς μας. Καρπούς γλυκείς μακάριας τελειότητας οι μοχθήσαντες τον ιερό Έρωτα. Καρπούς αηδείς αλύτρωτης ατέλειας οι ραθυμήσαντες στο θείο κάλεσμα. Να ο Παράδεισος και η Κόλαση, οι Νήσοι των Μακάρων και ο Άδης.

* * *

Είμαστε διηνεκής θυσία προσφοράς στο Είναι. Υπάρχουμε όσο θυισαζόμαστε υπέρ του Είναι. Αυτό είναι το Μυστήριο της Μεγάλης Θυσίας.

Το Είναι μας δημιούργησε κάτοπτρο του εαυτού του. Θέλει να δει και να νοιώσει την τελειότητα της συγκεκριμένης μορφής του εαυτού του που μας έδωσε.

Η αυτοθυσία μας είναι ο αγών αριστείας. Η άνευ όρων επιδίωξη των ορίων της φύσης μας με σκοπό να αναδειχθεί το ορίζον πέρας της ύπαρξής μας σε όλη την ένταση της ομορφιάς του. Η άμετρη πραγμάτωση του μέτρου της ουσίας μας, των αναλογιών του Κανόνα μας, της συστατικής αρμονίας της μορφής του Είναι που μας έχει χαριστεί.

Το Είναι εράται σε μας την εικόνα μιας μορφής του. Αναζητεί την τελειότητα της εικόνας του, ορέγεται το κάλλος της μορφής του. Ο Έρως του Είναι προς εμένα είναι η αιωνιότητά μου. Είναι η αντίχαρή του για το απόλυτο χάρισμά μας σε Αυτό. Για το ασυγκράτητο, το ακατάσχετο δόσιμό μας σε Αυτό. Για την μεγάλη μας, την ολοκληρωτική αυτό-θυσία, για το ανελέητο πάθος μας προς τελειότητα. Αλοίμονό μου όμως αν Το απογοητεύσω. Αν δεν βρεί την ομορφιά Του όταν κοιτάξει την εικόνα Του σε μένα.

* * *

Άρχισε η κίνηση που θα διαχωρίσει την έρα από το στάρι. Ετέθη η Δίνη που θα σπρώξει το όμοιο στο όμοιο.

Αφήνεις στον συνοδοιπόρο, στον συμμύστη χώρο να φανεί. Βάζεις τον εκλεκτό στο βάθρο της επίδειξης. Τον γυμνώνεις για να λάμψει.

Άνθρωπε πρόσεχε.

Το Ον μιλάει επιτακτικά στη μορφή του που είμαστε, μέσα από τα μύχια της ύπαρξής μας. Γιατί η ύπαρξή μας ταυτίζεται με το απόλυτο Είναι.

«Δείξου»

σου λέει αυθεντικά το Ον.

Και συ φαίνεσαι, μιλάς και πράττεις, λες ή σιωπάς, ενεργείς ή ησυχάζεις. Και πορεύεσαι υπνώτων ή τυφλός την οδό της Απάτης, την λεωφόρο της Απωλείας.

Το Ον προειδοποιεί τότε από τα έγκατα του εαυτού σου, κραυγάζει στον εγρηγορότα νου σου:

«Ακούς τι λες; Νοιώθεις τι κάνεις; Βλέπεις, άνθρωπε, τι φαίνεσαι;».

Γιατί Άγιο το Φαινόμενο, αν και Αγνό το Είναι.

Και εσύ εξακολουθείς να κυλινδείς στον βόρβορο της απιστίας, καταφρονητής του Μεγάλου Πρωτόγονου παντός Κόσμου, του Έρωτα.

«Κρίμα».

Μια Στιγμή αιωρείτο σταματημένη μεταξύ Χρόνου και Αιωνιότητας.

Ο Καιρός χάνεται. Η Πύλη της Αιωνιότητας κλείνει. Ο Χρόνος ξαναρχίζει να κυλάει, ρέουν οι οχετοί της γενέσεως, ο θάνατος χτυπάει την Καμπάνα του Μεσονυκτίου: οι σκιές φεύγουν, έρχεται το Μεγάλο Κοσμικό Μεσημέρι, και συ, άνθρωπε, πού θα κρυφτείς να υφάνεις το ψεύδος σου;

Άνθρωπε πρόσεχε.

*** * ***

Κάλλος είναι η τελειότητα της μορφής του Είναι, απαράβατος όρος της ύπαρξης.

Έρως είναι η Δύναμη του Κάλλους, συνεπώς η Δύναμη της Ύπαρξης, αυτό που κάνει το ον να είναι αντί του να μην είναι.

Υπάρχουμε κατά το κάλλος της ολοκληρίας μας.

Αλήθεια είναι το αυτό τούτο, η μορφή του Είναι, αυτό δια του οποίου το Είναι φανερώνεται.

Η αλήθεια του όντος, η γνήσια ταυτότητα της ουσίας μας, η αποκεκαθαρμένη από τα συμβεβηκότα της κοσμικής αλληλουχίας, είναι το τέλος για το οποίο υπάρχουμε, η τελειότητα της φύσης μας, το «τι ην είναι» μας – το οικείο κάλλος μας, η ομορφιά της ύπαρξής μας.

Κάλλος και αλήθεια είναι το ίδιο πράγμα.

Η Δύναμη του Κάλλους είναι ο Έρως.

Η Δύναμη της Αλήθειας είναι η Πίστις.

Έρως και Πίστις ταυτίζονται.

Και αντιστρόφως.

Απιστία είναι η Αδυναμία του Ψεύδους.

Ανερωσία είναι η Αδυναμία της Ασχήμιας.

Επαληθεύεται δε εμπειρικά, ως αναμένεται, ότι ο ανερωτικός (κατά τον μόνον ορθό Έρωτα) είναι άπιστος, θολός δηλαδή και συγκεχυμένος, ο δε άπιστος (αμφιβάλλων και αμφίσημος) ανερωτικός.

Και ο άπιστος και ανερωτικός, είναι ο δειλός που δεν μπορεί μόνος. Δεν αντέχει τον εαυτό του.

Η σχέση κάλλους και έρωτα του καλού είναι άμεση. Όπως και η σχέση αλήθειας προς πίστη. Τιθεμένου του καλού τίθεται αυθόρμητη η έλξη προς αυτό. Και επίσης, τιθεμένης της αλήθειας τίθεται η ισχυρή γνώμη περί αυτής και πεποίθηση εις αυτήν. Δεν υφίσταται διακοπή της συνέχειας και διαμεσολάβηση τρίτου τινός (σκέψης, βούλησης) για να ενεργοποιηθεί το δεύτερο σκέλος δεδομένου του πρώτου. Κάθε επιφύλαξη είναι φαινομενολογική (άρα απόλυτη) απόδειξη ανερωτικότητας και απιστίας, δηλαδή ασχήμιας και απάτης.

* * *

*Α' Αποκάλυψη, στο Άλσος των Μουσών,
στην Άσκρα της Βοιωτίας*

Είναι («Έστιν» του Παρμενίδη), και δεν υπάρχει τίποτε εκτός του Είναι.

Το ενιαίο Είναι, για να βιώσει το κάλλος του, βιάζει εαυτό και διασπάται στις Μορφές του Είναι. Η φαντασμαγορία των Φαινομένων ταυτίζεται απολύτως προς το απόλυτο Είναι.

Για να μείνουν χωριστές οι μορφές της απόλυτης ενότητας του Είναι χρειάζονται το Γίγνεσθαι. *Το Γίγνεσθαι είναι η οδυνηρή προϋπόθεση της ηδονής του Είναι επί τω αφάτω κάλλει του.*

Ο Διαμελισμός της Ιεράς Θυσίας του Θεού εις Εαυτόν γεννά οδύνη και ηδονή. Την οδύνη του Γίγνεσθαι και την Ηδονή του Τέλους. Άδης είναι ο Κόσμος χωρίς το Τέλος. Νήσος των Μακάρων είναι ο Κόσμος χωρίς το Γίγνεσθαι.

Το Μυστήριο του Κόσμου συνίσταται στον παγκρατή ρυθμό ρίζας – καυλού – άνθους – καρπού.

Ο διασπασμός του Είναι δημιουργεί το δίπολο Χθονιότητας – Ολυμπιότητας. Η Ρίζα, ο Καυλός και ο Καρπός υπάρχουν για να αστράφτει το Άνθος του Κάλλους της ύπαρξης.

Η οδύνη του Γίγνεσθαι, αν δεν εξαγιασθεί καταναλωνόμενη εις ανθοφορία, εις τέλεση κάλλους, φαίνεται ως Ασχήμια. Αυτή είναι η ρίζα του Ψεύδους και της Απάτης. Ψεύδεται και Απατά το Άσχημο: αυτό θέλει να κρυφτεί και να κρύψει. Το Είναι αιωνίως αυτοεπιδεικνύεται και εν χρόνω συνεχώς επιδεικνύει τις ανείπωτα όμορφες μορφές του.

Το κλασσικό Αίνιγμα της ύπαρξης του Μη-όντος αίρεται. Το Αίνιγμα δεν είναι αίνιγμα. Αυτή ήταν η αποκάλυψη στο Άλσος των Μουσών.

Ψεύδος δεν είναι η άρνηση της αλήθειας. Είναι απλώς μια ταπεινή αλήθεια.

Απάτη δεν είναι η απουσία αντίστοιχης πραγματικότητας. Είναι μόνο μια βρωμερή πραγματικότητα.

Μη-ον δεν είναι η (αδύνατη) αντίφαση του όντος. Είναι η οδύνη της ασχήμιας στο Μέγα Σχέδιο για την ηδονή του Κάλλους.

Στο Είναι δεν υπάρχει αντίθεση. Το «κακό», δηλαδή το «δειλό», το χυδαίο και χαμερπές, βρωμάει. Έχει αηδή γεύση. Είναι αποκρουστικό στην αφή. Είναι άσχημο. Πονάει τις αισθήσεις μας. Και βλάπτει την ολοκληρία της ύπαρξής μας.

Το Αίνιγμα εξαφανίστηκε.

Το ον μη-ον είναι το αισχρό.

Και τα οξυμμένα αισθητήρια το συλλαμβάνουν το ψεύτικο.

Δεν έχει σημασία ο συγκεκριμένος κάθε φορά χαρακτήρας της απάτης. Το γεγονός είναι η αποφορά της κακοσμίας της. Ο πόνος του αγγίγματός της.

Θέτω κριτήριο απατηλού ψεύδους την αφή. Το άγγιγμα αποκαλύπτει. Γιατί είναι άμεση επαφή επιφάνειας προς επιφάνεια. Η αποθέωση του φαινομένου που εξαντλεί το είναι. Που δεν αφήνει επομένως βάθος για κρύψη απάτης.

* * *

B' Αποκάλυψη, ξύπνημα το πρωί της Παρασκευής 24

Μαΐου 2013 =

14 Σκιροφοριώνος (Εορτή των Διπολείων)

Lux factus est (αρρενικόν αρχαιότερον).

Στο μακάριο μεταίχμιο μεταξύ θανατογενούς ύπνου και φωτοειδούς εγρήγορσης.

Άκουε πρώτον τα τέσσερα θεμέλια του νεωτερικού ανθρώπου:

α) η Αρχή της Γονιμότητας, αρχέγονος άνθρωπος. Σύμβολο: οι παλαιο- και νεολιθικές «Αφροδίτες».

β) η Αρχή του Κάλλους, Ελληνισμός. Σύμβολο: ο Κούρος Απόλλων.

γ) η Αρχή της Αθλιότητας, το Ευρωπαϊκό Υποκείμενο εκτός Όντος. Σύμβολο: η Βεατρίκη του Dante.

δ) η Μεσσιανική Αρχή των Εσχάτων, ο Εβραϊσμός. Σύμβολο: η Ουτοπία και Αμορφία, η 3^η Εντολή.

Λέγω, δεύτερον, ότι δύο οι δυνατοί συνδυασμοί ευσταθείας. (α) και (β), Γονιμότητα και Τελειότητα. Η (γ) και (δ), Αθλιότητα και Εσχατολογία. Γονιμότητα και Υποκείμενο δεν συντίθενται, αποκρουστικά αλλήλων είναι επίσης Τέλος και Έσχατον.

Τρίτον δε, μάνθανε συγχρόνων ανθρώπων τρόπους και ήθη ποικίλα ανάγων κατά φύσιν έκαστον βροτόν στην αναλογία των ανωτέρω αρχών εκ των οποίων συνετέθη, και έσονται διαφανέστεροι καθάρου νάματος ορείου πηγής, κρυπτόμενοί περ σπεύδοντες.

ἔνθ' ἐκ νηὸς ὄρουσεν ἄναξ ἐκάεργος Ἀπόλλων
 ἀστέρι εἰδόμενος μέσῳ ἡματι· τοῦ δ' ἀπὸ πολλαὶ
 σπινθαρίδες πωτῶντο, σέλας δ' εἰς οὐρανὸν ἵκεν·
 ἐς δ' ἄδυτον κατέδυσε διὰ τριπόδων ἐριτίμων.
 ἔνθ' ἄρ' ὅ γε φλόγα δαΐε πιφασκόμενος τὰ ἅ κῆλα,
 πᾶσαν δὲ Κρίσην κάτεχεν σέλας· αἶ δ' ὀλόλυξαν
 Κρισαίων ἄλοχοι καλλίζωνοί τε θύγατρες
 Φοῖβον ὑπὸ ῥίπῃς· μέγα γὰρ δέος ἔμβαλ' ἐκάστω.
 ἔνθεν δ' αὐτ' ἐπὶ νῆα νόημ' ὡς ἄλτο πέτεσθαι
 ἀνέρι εἰδόμενος αἰζηῶ τε κρατερῶ τε
 πρωθήβη, χαίτης εἰλυμένος εὐρέας ὤμους·
 καὶ σφέας φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

.....

εἶμι δ' ἐγὼ Διὸς υἱός, Ἀπόλλων δ' εὐχομαι εἶναι

Ομηρικός Ὕμνος εἰς Ἀπόλλωνα, 440-451, 480

Οὐ ποιήσεις σεαυτῶ εἰδῶλον οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ
 οὐρανῷ ἄνω καὶ ὅσα ἐν τῇ γῆ κάτω καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς
 γῆς. οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς οὐδὲ μὴ λατρεύσης αὐτοῖς· ἐγὼ γάρ εἰμι
 Κύριος ὁ θεὸς σου, θεὸς ζηλωτῆς, ἀποδιδούς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα
 ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς τοῖς μισοῦσίν με, καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς
 χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσίν με καὶ τοῖς φυλάσσουσιν τὰ προστάγματά μου.

Παλαιά Διαθήκη, Ἐξοδος, XX, 4-6 (Μετάφραση τῶν Ο')

XVII

*έχθρὸς γάρ μοι κείνος ὁμῶς Αἶδαο πύλησιν,
ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθη ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἶπη.*

Όμηρος, Ιλιάς, Ι, 312 -3

Ομιλεί ο Αχιλλεύς.

Η προβολή της ταυτότητας Είναι και Φαίνεσθαι σε Κανόνα
Ελληνικών ανθρώπινων σχέσεων.

Εμπεδοκλής, *Περὶ Φύσεως*.

Προοίμιον (Καθαροί) Nos 1-36 [Δική μου ανασύσταση, παραπομπές έχω
κάνει στο προηγούμενο κείμενο]

[Empedocle's condition. Truth of his World]

1Pierris = B112 DK

*ὦ φίλοι, οἱ μέγα ἄστυ κατὰ ξανθοῦ Ἀκράγαντος
ναίετ' ἀν' ἄκρα πόλεος, ἀγαθῶν μελεδήμονες ἔργων,
ξείνων αἰδοῖοι λιμένες, κακότητος ἄπειροι,
χαίρετ'· ἐγὼ δ' ὑμῖν θεὸς ἄμβροτος, οὐκέτι θνητός*

πωλεῦμαι μετὰ πᾶσι τετιμένος, ὥσπερ ἔοικα,
 ταινίας τε περίστεπτος στέφεσίν τε θαλείοις.
 τοῖσιν ἄμ' εὖτ' ἂν ἴκωμαι ἐς ἄστεα τηλεθάοντα,
 ἀνδράσιν ἠδὲ γυναιξὶ σεβίζομαι· οἳ δ' ἄμ' ἔπονται
 μυρῖοι ἐξερέοντες, ὅπῃ πρὸς κέρδος ἀταρπός,
 οἳ μὲν μαντοσυνέων κεχρημένοι, οἳ δ' ἐπὶ νούσων
 παντοίων ἐπύθοντο κλύειν εὐηκέα βάζιν,
 δηρὸν δὴ χαλεπῆσι πεπαρμένοι <ἀμφ' ὀδύνησιν>.

2P = B114

ᾧ φίλοι, οἶδα μὲν οὖνεκ' ἀληθείη πάρα μύθοις,
 οὗς ἐγὼ ἐξερέω· μάλα δ' ἀργαλή γε τέτυκται
 ἀνδράσι καὶ δύσζηλος ἐπὶ φρένα πίστιος ὀρμή.

3P = B113

ἀλλὰ τί τοῖσδ' ἐπείκειμ' ὥσει μέγα χρῆμά τι πράσσω,
 εἰ θνητῶν περιέιμι πολυφθερέων ἀνθρώπων;

Ο ολόκληρος σοφός. Η παντέλεια της νοεράς αριστείας.

τοῦ δὲ λόγου τοῦδ' ἐόντος αἰεὶ ἀξύνετοι γίνονται ἄνθρωποι καὶ
 πρόσθεν ἢ ἀκοῦσαι καὶ ἀκούσαντες τὸ πρῶτον· γινομένων γὰρ
 πάντων κατὰ τὸν λόγον τόνδε ἀπείροισιν εἰκόασι, πειρώμενοι καὶ
 ἐπέων καὶ ἔργων τοιούτων, ὁκοίων ἐγὼ διηγέυμαι κατὰ φύσιν
 διαιρέων ἕκαστον καὶ φράζων ὅκως ἔχει. τοὺς δὲ ἄλλους ἀνθρώπους

λανθάνει ὀκόσα ἐγερθέντες ποιούσιν, ὅκωσπερ ὀκόσα εὐδοντες ἐπιλανθάνονται.

Ἡράκλειτος B1 DK

Ο εις σοφός λαλεί τον κοινό Λόγο πάντων. Αν και «ξυνόν ἐστι πᾶσι τὸ φρονέειν» (B113 DK), και «ἀνθρώποισι πᾶσι μέτεστι γινώσκειν ἐωυτούς και σωφρονεῖν» (B116 DK), εντούτοις - πολλοί οι ναρθηκοφόροι, λίγοι οι μύστες.

Διότι ο καθένας ακούει και βλέπει κατὰ το (καλλιεργήσιμο) ποιόν της ψυχής του.

κακοὶ μάρτυρες ἀνθρώποισιν ὀφθαλμοὶ και ὠτα βαρβάρους ψυχὰς ἐχόντων.

Ἡράκλειτος B107 DK

Εφ' ὅσον:

ἦθος ἀνθρώπῳ δαίμων.

B117 DK

Εὐαγγέλιον Κατὰ Λουκᾶν 6, 43-49:

Οὐ γάρ ἐστιν δένδρον καλὸν ποιῶν καρπὸν σαπρὸν, οὐδὲ πάλιν δένδρον σαπρὸν ποιῶν καρπὸν καλόν. Ἐκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου

καρποῦ γινώσκεται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσιν σῦκα, οὐδὲ ἐκ βᾶτου σταφυλὴν τρυγῶσιν. ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ προφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ περισσεύματος καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ. Τί δέ με καλεῖτε· Κύριε Κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω; Πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρὸς με καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος. ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν, ὃς ἔσκαψεν καὶ ἐβάθυνεν καὶ ἔθηκεν θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν· πλημμύρας δὲ γενομένης προσέρρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσεν σαλευθῆσαι αὐτὴν διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομηθῆσαι αὐτήν. ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου, ἣ προσέρρηξεν ὁ ποταμὸς, καὶ εὐθὺς συνέπεσεν, καὶ ἐγένετο τὸ ρῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα.

Οἱ δύο τύποι ακουόντων του λόγου του ὄντος, ὁ σαπρὸς καὶ πονηρὸς ἀφ' ἐνός καὶ ὁ καλὸς καγαθὸς ἀφ' ἐτέρου. Με το κλασσικὸ βίωμα καὶ διατύπωση, ὅπως ἐξηγῶ, ὁ δειλὸς καὶ ὁ εσθλὸς ἀντίστοιχα.

ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Επιλογή καὶ διατήρηση σκοποῦ

Διατήρηση ἀκμαίου ἠθικοῦ

Επιθετικὴ δράση

Αιφνιδιασμός

Συγκέντρωση δυνάμεων

Οικονομία προσπαθειών

Ασφάλεια

Ευκαμψία

Συνεργασία

Διοίκηση

«Οι ανωτέρω αρχές... τελειοποιήθηκαν εμπειρικά ως γενικά εφαρμόσιμες στη στρατιωτική ηγεσία. Θα πρέπει να θεωρηθούν ως επιτακτικές από όλους τους βαθμοφόρους, δεδομένου ότι η παραβίασή τους, στο παρελθόν, συχνά προκάλεσε ατυχίες, αν όχι καταστροφές. Θα πρέπει να εντυπωθούν τόσο καλά στο μυαλό καθενός διοικητή, ώστε οποτεδήποτε καλείται να λάβει μια απόφαση στο πεδίο της μάχης, να τους δίνει ενστικτωδώς απόλυτη αξία.

Οι θεμελιώδεις αρχές του πολέμου δεν είναι πολλές ούτε δυσνόητες καθ'αυτές, μόνο η εφαρμογή τους είναι δύσκολη και δεν υπάγεται σε κανόνες. Η σωστή εφαρμογή των αρχών, όποτε το επιτάσσουν οι περιστάσεις, είναι αποτέλεσμα βαθιάς στρατιωτικής γνώσης, η οποία αποκτήθηκε μέσα από μελέτη και εξάσκηση έως ότου γίνει ενστικτώδης».

Από το «Κανονισμοί Εκστρατείας», Μέρος Πρώτο: Επιχειρήσεις (1909). Ανατυπώθηκε στο 0229, των Εκδόσεων Δόγματος του (Βρετανικού) Στρατού, τόμ. 1: Επιχειρήσεις (Ιούνιος 1994).

Ο ανόητος φαίνεται από το ότι νομίζει ότι ξέρει και καταλαβαίνει κάτι πραγματικά, τόσο ώστε να μπορεί να το εφαρμόσει, επειδή έτυχε να το ακούσει.

βλάξ ἄνθρωπος ἐπὶ παντὶ λόγῳ ἐπτοῆσθαι φιλεῖ.

Του διαφεύγει του μωρού ότι:

κρύπτειν ἀμαθίην κρέσσον ἢ ἐς τὸ μέσον φέρειν.

B95 DK

Και αν δεν του διαφεύγει του πονηρού μωρού, και προσπαθεί να την κρύψει την αμάθειά του, τότε δις χειρότερα γι αυτόν, αν του τύχει να πέσει στον νοήμονα, γιατί τα πάντα φαίνονται όπως είναι. Πονηρός είναι αυτός που επιχειρεί να κρύψει την ατέλειά του.

Ιδού μια προδιατύπωση (από εργασία μου δημοσιευμένη το 1994) των θεωριών που διαρθρώνω τελευταία στις συναντήσεις μας και τα κείμενά μου:

There are two aspects of the World, one *terrible*, the other *glorious*; both *awesome*, hence *sacred*. The former is characterized by the manifested enormities of irresistible power; the latter by the shining splendor of superlative beauty. Combinations of the two elements confirm their crucial contrariety, each possessing in its own way an image of its opposite. There is certainly luminous power: but it consists in the attraction exercised by excellence and perfection; as there also exists dark beauty; but it is the constructive aspect of

illimitable force. Furthermore, the differentiation of the two fundamental modes of appearances in the World should not be confused with the distinction of the hostile from the friendly to man. At the deeper experiential level there is simply blinding and suffocative darkness on the one hand, the abysmal secrecy of the World; the clarity and openness of light on the other, the visionary flowering of the World. The mystery is opposed to revelation, concealment to manifestation. Man instinctively *shudders* at the one, *gladdens* at the other. There is immediate affective response to that opposition. But often the dreadful nourishes and protects, while the exalted exposes and destroys.

The processes in the bowels of Earth and the inside of woman are occult and all-potent. Birth and Death (primal, ultimate realities of might and hiddenness, terrible visitations par excellence), are associated to the secret of the cosmic Womb. The *chthonic* experience emerges, as the primeval, immediate response to the fearful is thus articulated. By contrast, the workings in the clear air, above Earth and high up in the serene Sky, as well as the purposeful, perfectional functioning, the excellences and achievements of man are conspicuous, transparent, lucid. Wondrous beauty is their characteristic, rare or frequent consummation. The radiance of the World thus develops into the celestial, *Olympian* experience.

Apostolos L. Pierris, "First Principles and the Beginning of World-formation in Stoicism", στο K. Boudouris (ed.), *Hellenistic Philosophy*, vol. II, 1994, pp. 149-176.

XVIII

ΡΑΨΩΙΔΙΚΟΝ Β΄

ὦ ἄνα, Λητοῦς υἱέ, Διὸς τέκος, οὔποτε σεῖο
 λήσομαι ἀρχόμενος οὐδ' ἀποπαύομενος,
 ἀλλ' αἰεὶ πρῶτόν τε καὶ ὕστατον ἔν τε μέσοισιν
 ἀείσω· σὺ δέ μοι κλυῖθι καὶ ἐσθλὰ δίδου.
 Φοῖβε ἄναξ, ὅτε μὲν σε θεὰ τέκε πότνια Λητώ
 φοίνικος ῥαδινῆς χερσὶν ἐφαψαμένη
 ἀθανάτων κάλλιστον ἐπὶ τροχοειδέϊ λίμνῃ,
 πᾶσα μὲν ἐπλήσθη Δῆλος ἀπειρεσίῃ
 ὀδμῆς ἀμβροσίης, ἐγέλασσε δὲ Γαῖα πελώρη,
 γήθησεν δὲ βαθὺς πόντος ἀλὸς πολιῆς.

....

Μοῦσαι καὶ Χάριτες, κοῦραι Διός, αἶ ποτε
 Κάδμου
 ἐς γάμον ἐλθοῦσαι καλὸν ἀείσατ' ἔπος,
 'ὅττι καλόν, φίλον ἐστί· τὸ δ' οὐ καλὸν οὐ
 φίλον ἐστί,
 τοῦτ' ἔπος ἀθανάτων ἦλθε διὰ στομάτων.

Θέογνις, Ἐλεγειῶν Α΄, νν. 1-10, 15-18.

Η Χρυσή Ηθική Αρχή του Ελληνισμού: ό,τι είναι καλό είναι φίλο μου, αυτό που δεν είναι καλό δεν είναι φίλο μου. Καλό = τέλειο, τελειότητα σε κάποια μορφή φανέρωσης του Είναι.

[Δείτε παρακάτω το II, “Η Ηθική σε μια Μορφή και μιά Ριπή”. Και την μελέτη μου “Αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων. Η προστακτική τῆς Ἀριστείας εἰς τὴν ἀρχαία Ἑλληνική Κοινωνία” στο Απόστολος Λ. Πιερχῆς, *Περὶ Τέλους, Φιλοσοφική Τετραλογία*, 1996, σελ. 1 – 68.]

Οι Θεοί έχουν στήσει φανερό όρο που χωρίζει τα εσθλά από τα δειλά πράγματα, τα υψηλά από τα χαμερπή, τα καλά από τα αισχρά.

Ἡσίοδος τε ἐπὶ τοῦ Μελάμποδος ποιεῖ

ἤδὲ καὶ τὸ πυθέσθαι, ὅσα θνητοῖσιν ἔνειμαν

ἀθάνατοι, δειλῶν τε καὶ ἐσθλῶν τέκμαρ ἔναργές

καὶ τὰ ἐξῆς, παρὰ Μουσαίου [DK2 B7] λαβῶν τοῦ ποιητοῦ κατὰ λέξιν.

Ἡσίοδος, Μελαμποδία, Fr. 273 Merkelbach-West

Αλλά οι βροτοί, οι εφήμεροι, ζούμε αστόχαστοι αυτού του πέρατος, που ορίζει την ευμορφία σε νου και σώμα, σκέψη και πράξη.

„ὦ πόποι, οἶον δὴ νῦ θεοὺς βροτοὶ αἰτιόωνται·

ἐξ ἡμέων γὰρ φασὶ κάκ' ἔμμεναι· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ

σφῆσιν ἀτασθαλίησιν ὑπέρμορον ἄλγε' ἔχουσιν·

Ὅμηρος, Οδύσεια, α, 32-5

[Ομιλεί ο Ζεύς στους θεούς.]

Κάνουμε σαν να αγνοούμε τα χαρίσματα από τους Δοτήρες Εάων, και βιούμε χωρίς φρόνηση και χωρίς πόρο εξόδου από τις αφρόντιστες μέριμνές μας.

*Μοῦσαι μὲν θ' ἄμα πᾶσαι ἀμειβόμεναι ὅπι καλῆ
ὕμενῦσιν ῥά θεῶν δῶρ' ἄμβροτα ἠδ' ἀνθρώπων
τλημοσύνας, ὅσ' ἔχοντες ὑπ' ἀθανάτοισι θεοῖσι
ζώουσ' ἀφραδέες καὶ ἀμήχανοι, οὐδὲ δύνανται
εὐρέμεναι θανάτιό τ' ἄκος καὶ γήραος ἄλκαρ·*

Ομηρικός Ὑμνος εἰς Απόλλωνα, νν. 189-3

Οι θεοί γελούν, όταν δεν έχουν οργισθεί, με τις εφήμερες μέριμνες της α-πορίας μας. Μας λένε ότι αρκεί να νοήσουμε και να κάνουμε τι μας φανερώνουν και όλα θα γίνουν όπως “πρέπει”, δηλαδή κατά την κοσμική τάξη, δηλαδή δίκαια και αποτελεσματικά.

*Τοὺς δ' ἐπιμειδήσας προσέφη Διὸς υἱὸς Ἀπόλλων·
νήπιοι ἄνθρωποι δυστλήμονες οἱ μελεδῶνας
βούλεσθ' ἀργαλέους τε πόνους καὶ στείνεα θυμῶ·
ρήϊδιον ἔπος ὑμῖν ἔρέω καὶ ἐπὶ φρεσὶ θήσω.
δεξιτερῇ μάλ' ἕκαστος ἔχων ἐν χειρὶ μάχαιραν
σφάζειν αἰεὶ μῆλα· τὰ δ' ἄφθονα πάντα παρέσται,
ὅσσα ἐμοὶ κ' ἀγάγωσι περικλυτὰ φύλ' ἀνθρώπων·
νηὸν δὲ προφύλαχθε, δέδεχθε δὲ φύλ' ἀνθρώπων
ἐνθάδ' ἀγειρομένων.*

Ομηρικός Ὑμνος εἰς Απόλλωνα, νν. 531-9

Φοβερές συνέπειες έπονται αν απιστήσουμε στους Θεούς.

ό δ' άέξετο δαίμονι ίσος
οϋτ' οϋν σίτον έδων, οϋ θησάμενος <γάλα

μητρός>

<...>

Δημήτηρ

χρίεσκ' άμβροσίη ώς ει θεοϋ έκγεγαώτα,
ήδϋ καταπνείουσα και έν κόλποισιν έχουσα·
νύκτας δε κρύπτεσκε πυρός μένει ήϋτε δαλόν
λάθρα φίλων γονέων· τοίς δε μέγα θαϋμ'

έτέτυκτο

ώς προθαλής τελέθεσκε, θεοϊσι δε άντα έώκει.
και κέν μιν ποιήσεν άγήρων τ' άθάνατόν τε
ει μη άρ' άφραδίησιν έϋζωνος Μετάνειρα
νύκτ' έπιτηρήσασα θυώδεος έκ θαλάμοιο
σκέψατο· κώκυσεν δε και άμφω πλήξατο μηρώ
δείσασ' ω̄ περι παιδι και άασθη μέγα θυμω̄,
και ρ' όλοφυρομένη έπεα πτερόεντα προσηύδα·

Τέκνον Δημοφόων ξείνη σε πυρι ένι πολλω̄
κρύπτει, έμοι δε γόον και κήδεα λυγρά τίθησιν.

Ώς φάτ'όδυρομένη· τής δ' άϊε δια θεάων.
τῆ δε χολωσαμένη καλλιστέφανος Δημήτηρ
παιδα φίλον, τον άελπτον ένι μεγάροισιν έτικτε,
χείρεσσ' άθανάτησιν από έο θήκε πέδον δε
έξανελούσα πυρός θυμω̄ κοτέσασα μάλ'αίνω̄ς,
και ρ' άμυδις προσέειπεν έϋζωνον Μετάνειραν·
Νήϊδες άνθρωποι και άφράδμονες οϋτ'

άγαθοιο

αἶσαν ἐπερχομένου προγνώμεναι οὔτε κακοῖο·
 καὶ σὺ γὰρ ἀφραδίησι τεῆς μήκιστον ἀάσθης.
 ἴστω γὰρ θεῶν ὄρκος ἀμείλικτον Στυγὸς ὕδωρ
 ἀθάνατόν κέν τοι καὶ ἀγήραον ἤματα πάντα
 παῖδα φίλον ποίησα καὶ ἄφθιτον ὧπασα τιμῆν·
 νῦν δ' οὐκ ἔσθ' ὥς κεν θάνατον καὶ κῆρας
 ἀλύξαι.

τιμῆ δ' ἄφθιτος αἰὲν ἐπέσσεται οὔνεκα γούνων
 ἡμετέρων ἐπέβη καὶ ἐν ἀγκοίνησιν ἴαυσεν.

Ομηρικός Ὑμνος εἰς Δῆμητραν, νν. 235-264

Το υπέρτατον της φρόνησης είναι χαλεπώτατον:

γνωμοσύνης δ' ἀφανές χαλεπώτατον ἐστὶ νοῆσαι
 μέτρον, ὃ δὴ πάντων πείρατα μῶνον ἔχει.

Σόλων, Fr. 20 Gentili-Prato

Πρόσεχε, φίλε, ἄνθρωπε:

φράζεο· κίνδυνός τοι ἐπὶ ξυροῦ ἴσταται ἀκμῆς.

Θέογνις, Ἐλεγείαι, I, 557

Ιδιαίτερα στα δυσκολότερα, όταν έχει τεθεί σε κίνηση μια Δίνη, φανερώνεται καλύτερα ο χαρακτήρας και το ήθος εκάστου:

δειλοί τοι κακότητι ματαιότεροι νόον εἰσίν,
 τῶν δ' ἀγαθῶν αἰεὶ πρήξιες ἰθύτεραι.

* * *

Για το Απολλώνειο βίωμα και την αξία της μορφής του σωματικού κάλλους:

*ἴδοιμι δ' αὐτῶν ἔκγον' ἄρσεν' ἀρσένων·
 πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδος·
 πλείστη γὰρ ἀρετὴ τοῦθ' ὑπάρχον ἐν βίῳ,
 τὴν ἀξίωσιν τῶν καλῶν τὸ σῶμ' ἔχειν.*

Ευριπίδης, Αἴολος, Fr. 15 Nauck

Και για την άτη και ύβρι της αναντιστοιχίας κάλλους μορφής και αισχρών (δειλών, ταπεινών, άσχημων) σκέψεων και πράξεων, έργων και βίων:

αἰδώς, Ἀργεῖοι, κάκ' ἐλέγχεα, Φεῖδος ἀγητοί.

Όμηρος, Ιλιάς, E 787, Θ 228

Στην σωματική ακμή κάλλους προστίθεται και η τελειότητα του νου, η σοφία. Στις Χάριτες αποδίδει ο Πίνδαρος την κορύφωση της ανθρώπινης αριστείας:

*σὺν γὰρ ὑμῖν τά τε τερπνὰ καὶ
τὰ γλυκὲ' ἄνεται πάντα βροτοῖς,
εἰ σοφός, εἰ καλός, εἴ τις ἀγλαὸς ἀνὴρ.*

Ὀλυμπιονῆκαι, XIV, 5 – 7

Πνευματική τελειότητα, σωματικό κάλλος και αγλαΐα βίου αντιστοιχούν προς τις τρεις Χάριτες, Ευφροσύνη, Θαλία, Αγλαΐα. (Δείτε την προαναφερθείσα μελέτη μου «Αιέν αριστεύειν κλπ.» σελ. 32).

Η σύζευξη των δύο κορυφώσεων αριστείας κατά σώμα και νού ευρίσκει την αριστόμορφη διατύπωση με επιβλητική μεγαλοπρέπεια στο πολυμνημένο από εμένα Πινδάρειο χωρίο, στην αρχή του 6^{ου} Νεμεονίκη του:

*Ἐν ἀνδρῶν, ἐν θεῶν γένος. ἐκ μιᾶς δὲ πνέομεν
ματρὸς ἀμφότεροι. διείργει δὲ πᾶσα κεκριμένα
δύναμις ὡς τὸ μὲν οὐδέν, ὁ δὲ
χάλκεος ἀσφαλὲς αἰὲν ἔδος
μένει οὐρανός. ἀλλὰ τι προσφέρομεν ἔμπαν ἢ μέγαν
νόον ἦτοι φύσιν ἀθανάτοις
καίπερ ἐφαμερίαν οὐκ εἰδότες οὐδὲ μετὰ νύκτας
ἄμμε πότμος
ἄντιν' ἔγραψε δραμεῖν ποτὶ στάθμαν.*

(Δείτε πάλι το “Αιέν αριστεύειν κλπ.” σελ. 30 και σημ. 6).

Για την αιωνιότητα εν χρόνῳ:

ἀλλὰ σὺ Δήλω Φοῖβε μάλιστ' ἐπιτέρπειαι ἦτορ,
 ἔνθα τοι ἔλκεχίτωνες Ἰάονες ἠγερέθονται

...

οἱ δέ σε πυγμαχίῃ τε καὶ ὄρχηθμῶ καὶ ἀοιδῇ
 μνησάμενοι τέρπουσιν ὅταν στήσωνται ἀγῶνα.
 φαίη κ' ἀθανάτους καὶ ἀγήρωσ ἔμμεναι αἰεὶ
 ὅς τότ' ἐπαντιάσει' ὅτ' Ἰάονες ἀθρόοι εἶεν.
 πάντων γάρ κεν ἴδοιτο χάριν, τέρψαιτο δὲ θυμὸν
 ἄνδρας τ' εἰσορόων ...

Ομηρικός Ὕμνος εἰς Απόλλωνα, σν. 146 - 154

XIX

Η «Ηθική» σε μια Μορφή και μια Ριπή

Είμαι μια μορφή του Είναι άρα υπάρχω. Είμαι μια μορφή του Είναι θα πει φαίνομαι κατά ένα ωρισμένο τρόπο: φαίνομαι ως μια μορφή άρα υπάρχω.

Χαρά της ύπαρξης είναι η φανέρωση του Είναι στις μορφές του. Χαίρομαι όταν επιδεικνύομαι. Η τέλεια φανέρωση, η παντελής δείξις, είναι η ευδαιμονία στο γίγνεσθαι.

Όσο πιο καθαρά φαίνεται η μορφή του Είναι που είμαι, τόσο πιο ευσταθώς υπάρχω, τόσο πιο έντονα νοιώθω την χαρά της ύπαρξης. Αν φθάσω την μορφή μου σε τελειότητα, αίρω τον χρόνο, μεταβαίνω στην αιωνιότητα και η χαρά της ύπαρξης γίνεται μακαριότητα του Είναι: γιατί μακαριότητα είναι η κατάσταση του Είναι όταν απολαμβάνει αδιατάρακτα το κάλλος των μορφών του εαυτού του. Το Είναι είναι συμβολικά ο Υπερτελής Νάρκισσος. Ο Έρωσ του Είναι για τον εαυτό του. Γι αυτό Έρωσ και Νάρκισσος και Μούσες και Απόλλων και Χάριτες νοηματοδοτούν το Μεγαλοδύναμο Ελικώνιο Τόξο Θεσπιών – Ασκρας – Άλσους Μουσών – Τελφουσίας – Ορχομενού.

Το Δέον είναι Οντολογικά Δεδομένο. Η τελειότητα της μορφής του Είναι που είμαι είναι το Δέον.

Υπάρχω εν Κόσμω. Κόσμος είναι η οργανική ενότητα, η ολοκληρούσα αλληλεξάρτηση πασών των μορφών του Είναι, όλης της φαντασμαγορίας του φαίνεσθαι του Είναι στο γίγνεσθαι, στην απολυτότητα του Είναι. Επειδή το Είναι είναι απόλυτο, γι αυτό η αποκάλυψη του Είναι αποτελεί «Κόσμο».

Ευρίσκομαι λοιπόν εν αλληλουχία προς τις άλλες μορφές του Είναι που συναπαρτίζουν την ολοκληρία του παντός Κόσμου.

Οι συσχετισμοί μου προς το περιβάλλον του Κόσμου με το οποίο αλληλενδέομαι αμεσώτερα είναι ουσιώδεις παράμετροι του βαθμού της επιτυγχανόμενης τελειώσής μου. Το τι αισθάνομαι δια των αισθήσεων και το τι συλλαμβάνω δια του λόγου και το τι θιγγάνω δια του νού και το τι ερώμαι και το τι εγείρει τον «θυμό» μου, αυτά είναι κατά περίπτωση μέρος του φαινομένου που είμαι – δεν είναι απλώς μια εξωτερική παρεμβολή σε κάποια ανέγγιχτη και ανεξάρτητη εσωτερικότητά μου.

Άσχημα αγγίγματα θολώνουν την καθαρότητα της μορφής μου, αφαιρούν από την τελειότητά μου, λερώνουν την χαρά της ύπαρξης, συγχέουν την Οδό της Μακαρίας Λύτρωσης, κλείνουν την Πύλη της Αιωνιότητας, υβρίζουν το Είναι.

Ηθική και δεοντολογία είναι επομένως η διακαής και αέναη επιδίωξη (καλλιέργεια) της τελειότητας της συνολικής υπαρξιακής μορφής μου δια και εν μέσω σχέσεων τελειότητας προς επιλεγμένες τέλειες μορφές γειτονίας.

Και ετέθη στην ουσία του το θέμα. Και εξαντλήθηκε επί της ουσίας του.

Δεν υφίσταται ηθικό πρόβλημα και δεοντολογική αοριστία στον άνθρωπο.

Δεν υπάρχει αίνιγμα βιοθεωρίας.

Τα όντως μυστήρια ελλοχεύουν αλλού.

XX

Ο ΑΠΟΛΛΩΝ

ώπόλλων οὐ παντὶ φαίνεται, ἀλλ' ὅτις ἐσθλός·
 ὅς μιν ἴδῃ, μέγας οὔτος, ὅς οὐκ ἴδε, λιτὸς ἐκεῖνος.
 ὀψόμεθ', ὦ Ἐκάεργε, καὶ ἐσόμεθ' οὔποτε λιτοί.

Καλλίμαχος, Ὑμνος εἰς Απόλλωνα, νν. 9-11

ΝΥΝ ΚΑΙ ΑΕΙ

ἀλλὰ σὺν Δῆλῳ Φοῖβε μάλιστ' ἐπιτέρπειαι ἦτορ,
 ἔνθα τοι ἔλκεχίτωνες Ἰάονες ἠγερέθονται
 αὐτοῖς σὺν παίδεσσι καὶ αἰδοίης ἀλόχοισιν.
 οἱ δέ σε πυγμαχίῃ τε καὶ ὀρχηθμῶ καὶ ἀοιδῇ
 μνησάμενοι τέρπουσιν ὅταν στήσωνται ἀγῶνα.
 φαίη κ' ἀθανάτους καὶ ἀγήρως ἔμμεναι αἰεὶ
 ὅς τότ' ἐπαντιάζει' ὅτ' Ἰάονες ἀθρόοι εἶεν·
 πάντων γάρ κεν ἴδοιτο χάριν, τέρψαιτο δὲ θυμὸν...

Ομηρικὸς Ὑμνος εἰς Απόλλωνα, νν. 146-153

αὐτὰρ ὁ διογενὴς ἥρως ξανθὸς Πολυνείκης

πρῶτα μὲν Οἰδιπόδη καλὴν παρέθηκε τράπεζαν
 ἀργυρέην Κάδμοιο θεόφρονος· αὐτὰρ ἔπειτα
 χρύσειον ἔμπλησεν καλὸν δέπας ἠδέος οἴνου.
αὐτὰρ ὅ γ' ὡς φράσθη παρακείμενα πατρὸς ἐοῖο
τιμήεντα γέρα, μέγα οἱ κακὸν ἔμπεισε θυμῶ,
 αἶψα δὲ παισὶν ἐοῖσιν ἐπ' ἀμφοτέροισιν ἐπαρὰς
 ἀργαλέας ἤρᾶτο· θοὴν δ' οὐ λάνθαν' Ἐρινύν·
 ὡς οὐ οἱ πατρώϊ' ἐνηεῖ <ἐν> φιλότητι
 δάσσανιτ', ἀμφοτέροισι δ' αἰεὶ πόλεμοί τε μάχαι τε.

Θηβαῖς, Fr. 2 Bernabè

ἰσχίον ὡς ἐνόησε, χαμαὶ βάλεν εἶπέ τε μῦθον·
 ὦ μοι ἐγώ, παῖδες μέγ' ὄνειδείοντες ἔπεμψαν...'
 εὐκτο Διὶ βασιλῆϊ καὶ ἄλλοις ἀθανάτοισι
 χερσὶν ὑπ' ἀλλήλων καταβήμεναι Ἴιδος εἴσω.

Θηβαῖς, Fr. 3 Bernabè

ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΕΛΟΥΣ

θεοῦ δὲ δείξαντος ἀρχάν
 ἕκαστος ἐν πρᾶγος, εὐθειᾶ δὴ
 κέλευθος ἀρετὰν λαβεῖν,

τελευταί τε καλλίονες

*

θεῶ δὲ δυνατὸν μελαίνας
 ἐκ νυκτὸς ἀμίαντον ὄρσαι φάος,
 κελαινεφεΐ δὲ σκότει
 καλύψαι σέλας καθαρὸν
 ἀμέρας.

Πίνδαρος, Υπορχήματα, Fr. 117 Turyn = 108 Mähler

ΤΟ ΦΑΝΟΝ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΙΑΣ

... τιμαὶ δὲ βροτοῖσι κεκρμέναι
 παντὶ δ' ἐπὶ φθόνος ἀνδρὶ κείται
 ἀρετᾶς, ὁ δὲ μηδὲν ἔχων ὑπὸ σιγᾶ μελαίνα κᾶρα κέκρυπται.

Πίνδαρος, Παρθένεια, Fr. 105 Turyn = 94a Mähler

τοὺς ἀγαθοὺς ἄλλος μάλα μέμφεται, ἄλλος ἐπαινεῖ,
 τῶν δὲ κακῶν μνήμη γίνεται οὐδεμία.

Θέογνις, Ελεγείαι Α', 797 -8

ΨΕΥΔΟΣ ΔΕΙΛΙΑ ΔΟΥΛΕΙΑ

Ἀρχὴ ἐπι ψεύδους μικρὰ χάρις· εἰς δὲ τελευτὴν
 αἰσχρὸν δὴ κέρδος καὶ κακόν, ἀμφότερον,
 γίνεται. οὐδέ τι καλόν, ὅτῳ ψεῦδος προσαμαρτῆ
 ἀνδρὶ καὶ ἐξέλθη πρῶτον ἀπὸ στόματος.

Θέογνις, Ἐλεγείαι, Α, νν. 607-611

Δειλοὺς εὖ ἔρδοντι δύο κακά: τῶν τε γὰρ αὐτοῦ
 χειρώσει πολλῶν καὶ χάρις οὐδεμία.

Θέογνις, Ἐλεγείαι, Α' 955 -6

Οὔποτε δουλείη κεφαλὴ ἰθεῖα πέφυκεν,
 ἀλλ' αἰεὶ σκολιὴ καυχένα λοξὸν ἔχει.

Θέογνις, Ἐλεγείαι Α' 535 -6

Οὐδὲ ἓνα προῦδωκα φίλον καὶ πιστὸν ἑταῖρον,
 οὐδ' ἐν ἐμῇ ψυχῇ δούλιον οὐδὲν ἔνι.

Θέογνις, Ἐλεγείαι Α' 529 -30

Ἐν μοι ἔπειτα πέσοι μέγας οὐρανὸς εὐρύς ὑπερθεν
 χάλκεος, ἀνθρώπων δεῖμα χαμαιγενέων,
 εἰ μὴ ἐγὼ τοῖσιν μὲν ἐπαρκέσω οἷ με φιλεῦσιν,
 τοῖς δ' ἐχθροῖσ' ἀνίη καὶ μέγα πῆμ' ἔσομαι.

Θέογνις, Ἐλεγείαι, Α', νν. 869-872

Μὴ μ' ἔπεσιν μὲν στέργε, νόον δ' ἔχε καὶ φρένας ἄλλη,
 εἷ με φιλεῖς καὶ σοι πιστὸς ἔνεστι νόος.
 ἦ με φίλει καθαρὸν θέμενος νόον, ἦ μ' ἀποειπῶν
 ἔχθαιρ' ἀμφαδίην νεῖκος ἀειράμενος.
 ὅς δὲ μιῇ γλώσση δίχ' ἔχει νόον, οὗτος ἑταῖρος
 δεινός, Κύρν', ἐχθρὸς βέλτερος ἢ φίλος ὦν.

Θέογνις, Ἐλεγείαι, Α', νν. 87- 92

Σοὶ μὲν ἐγὼ πτέρ' ἔδωκα, σὺν οἷσ' ἐπ' ἀπείρονα πόντον
 πωτήση, κατὰ γῆν πᾶσαν ἀειρόμενος
 ρηιδίως. Θοίνηις δὲ καὶ εἰλαπίνηισι παρέσση
 ἐν πάσαις πολλῶν κείμενος ἐν στόμασιν,
 καὶ σε σὺν ἀυλίσκοισι λιγυφθόγγοις νέοι ἄνδρες
 εὐκόσμως ἐρατοὶ καλά τε καὶ λιγέα
 ἄισσονται. καὶ ὅταν δνοφερῆς ὑπὸ κεύθεσι γαίης
 βῆις πολυκωκύτους εἰς Αἶδαο δόμους,
 οὐδέποτ' οὐδὲ θανῶν ἀπολεῖς κλέος, ἀλλὰ μελήσεις
 ἄφθιτον ἀνθρώποισ' αἰὲν ἔχων ὄνομα,
Κύρνε, καθ' Ἑλλάδα γῆν στρωφώμενος, ἠδ' ἀνὰ νήσους
 ἰχθυόεντα περῶν πόντον ἐπ' ἀτρύγετον,
 οὐχ ἵππων νώτοισιν ἐφήμενος· ἀλλὰ σε πέμψει
 ἀγλαὰ Μουσάων δῶρα ἰοστεφάνων.
 πᾶσι δ', ὅσοισι μέμηλε, καὶ ἔσσομένοισιν ἀοιδῆ

ἔσσημι ὁμῶς, ὄφρ' ἂν γῆ τε καὶ ἥλιος.
 αὐτὰρ ἐγὼν ὀλίγησ παρὰ σεῦ οὐ τυγχάνω αἰδοῦς,
 ἀλλ' ὥσπερ μικρὸν παιῖδα λόγοις μ' ἀπατᾶις.

Θέογνις, Ἐλεγείαι, Α', νν. 237- 254

Και κάτι τόσο Ελληνικά προφανές και αστείότατο αθετούμενο, και πάντα, ως φαίνεται, παραλόγως επίκαιρο υπό το κράτος Ευρωπαϊκού υποκειμενισμού! Συμβουλεύει ο Θέογνις τον νεαρό φίλο και άνισο ερωμένο του:

κεκλῆσθαι δ' εἰς δαῖτα, παρέζεσθαι δὲ παρ' ἐσθλόν
 ἄνδρα χρεῶν σοφίην πᾶσαν ἐπιστάμενον.
 τοῦ συνιεῖν, ὅποταν τι λέγη σοφόν, ὄφρα διδαχθῆις
 καὶ τοῦτ' εἰς οἶκον κέρδος ἔχων ἀπίης.

Θέογνις, Ἐλεγείαι Α', 563 – 6

ΑΡΧΑΙΚΟ ΗΘΟΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΒΙΟΥ

Ανακρέων (2ο ήμισυ του 6ου αιώνα) – αντιστοιχία ανά λόγον προς τους ύστερους αρχαϊκούς κούρους

ἐγὼ τ' ἄν οὔτ' Ἀμαλθίης
 βουλοίμην κέρασ οὔτ' ἔτεα
 πεντήκοντά τε κάκατόν
 Ταρτησσοῦ βασιλεῦσαι.

Fr. 4 Gentili

[οὐ] δηῦτ' ἔμπεδός εἰμι
 οὐδ' ἀστοῖσι προσηνής.

Fr. 9 G.

ἐμὲ γὰρ <νέοι> λόγων εἵνεκα παῖδες ἄν φιλέοιεν·
 χαρίεντα μὲν γ' αἰίδω, χαρίεντα δ' οἶδα λέξαι.

Ανακρέων, Fr. 22 Gentili

Ἵναξ, ᾧ δαμάλης Ἔρωσ
 καὶ Νύμφαι κυανώπιδες
 πορφυρέη τ' Ἀφροδίτη
 συμπαίζουσιν, ἐπιστρέφει δ'
 ὑψηλὰς ὀρέων κορυφάς,
 γουνοῦμαί σε, σὺ δ' εὐμενής
 ἔλθ' ἡμῖν, κεχαρισμένης δ'
 εὐχολῆς ἐπακούειν.
 Κλευβούλω δ' ἀγαθὸς γενεῦ
 σύμβουλος, τὸν ἐμὸν δ' ἔρωτ',
 ᾧ Δεύννυσε, δέχεσθαι.

Ανακρέων, Fr. 14 Gentili

Κλευβούλου μὲν ἔγωγ' ἔρέω,
 Κλευβούλω δ' ἐπιμαίνομαι,
 Κλεύβουλον δὲ διοσκέω.

Fr. 5 G.

ὦ παῖ παρθένιον βλέπων,
 δίζημαί σε, σὺ δ' οὐ κλύεις
 οὐκ εἰδῶς ὅτι τῆς ἐμῆς
 ψυχῆς ἠνιοχεύεις.

Fr. 15 G.

Ἄρθεις δηῦτ' ἀπό Λευκάδος
 πέτρης ἐς πολὺν κῦμα κολυμβέω μεθύων ἔρωτι.

Fr. 94 Gentili

Μεγάλω δηῦτέ μ' Ἔρωσ ἔκοψεν ὥστε χαλκεύς
 πελέκει, χειμερίη δ' ἔλουσεν ἐν χαράδρῃ.

Fr. 25 G.

Χαῖρε, φίλον φῶς, χαρίεντι μειδιῶν προσώπῳ

Fr. 91 G.

Πόθῳ στίλβων, μύρων ἀνάπλεως καὶ γεγανωμένος

Fr. 125 G.

ἀλλὰ πρόπινε
 ραδινούς, ὦ φίλε, μηρούς

Fr. 43 G.

τί μὴν πέτεαι
 συρίγγων κοϊλώτερα
 στήθεα χρυσάμενος μύρω;

Fr. 17 G.

ἀπέκειρας δ' ἀπαλῆς κόμης ἄμωμον ἄνθος

Fr. 26 G.

ἐγὼ δὲ μισέω
 πάντας <ὄσ>οι χθονίους ἔχουσι ῥυσμούς
 καὶ χαλεπούς· μεμάθηκά σ', ὦ Μεγιστῆ,
 τῶν ἀβακιζομένων.

Fr. 99 Gentili

XXI

ΕΥΔΑΙΜΟΝΕΣ ΙΕΡΟΒΑΣΙΕΣ

Μετά τα Βοιωτικά τα Λακωνικά.

Από Σεμινάριο Πέμπτης 6 Ιουνίου σε Σεμινάριο Δευτέρας 10ης θα βιώσω την Λακεδαίμονα επί τόπου.

Τα Σεμινάρια θα γίνουν κανονικά, αλλά στο μεταξύ διάστημα θα συντονιστώ με το καθάριο Δωρικό αίσθημα που περιγράφω στις

φιλοσοφικές και μυητικές αναζητήσεις μας, αυτό που δημιούργησε τον κλασσικό Ελληνισμό.

Συνουσία με το Δώριο πνεύμα είναι αποκάλυψη του Είναι και υπαρξιακή διατράνωση του Ελληνισμού.

Και πρώτα ο χώρος, όπως πάντα επιμένω.

Από Μενελάιου και Αμυκλαίου η μεγαλόπρεπη ομορφιά του τοπίου είναι συγκλονιστικά μαγευτική και οδυνηρά ηδονική. Το ευσύνοπτον του αρμονικού μεγαλείου Ταυγέτου και πεδιάδας του Ευρώτα συνειλημμένου σε μια νοερή ιδέα φυσικής τελειότητας φανερώνει το κάλλος ως ουσία του όντος και τον Έρωτα ως υπέρτατη δημιουργική αρχή. Η πεμπτουσία του Ελληνικού βιώματος ευρίσκεται εδώ χωρολογικά.

Το φως ως κάλλος της πλήρους ύπαρξης – και όχι μόνον ως καταυγάζων καταγιγισμός αιγλήεσσας φωτοχυσίας όπως στο Κυκλαδικό Αιγαίο και το κέντρο του, την Δήλο.

Το φως ως κάλλος της όλης αρμονίας του Είναι – και όχι μόνον ως εκθορών αγλάισμα της ύπαρξης από τα σκοτεινά έγκατα της Κοσμικής Μήτρας, όπως στον Ομφαλό της Γης και τα Μυστήρια των Δελφών τα οποία σεμνά υπεδήλωσα προχθές στο Σεμινάριο τη Δευτέρας, 3ης Ιουνίου.

Αρχίζουμε να συλλαμβάνουμε και να νοιώθουμε στην ολοκληρία του το κλασσικό μέγεθος ύψους ακριβώς στην Σπάρτη.

Θεία συναρμογή χώρου και φύλου-φορέα σφράγιζε το Προφανές Πεπρωμένο του κλασσικού θαύματος. Το φύλο βρήκε πρώτα από όλα τον τόπο που θα γεννούσε τον νέο Βριμό – τον τόπο που του ταίριαζε και τον ερωτεύτηκε. Μόνο στην Σπάρτη θα μπορούσε να εδραιωθεί το καθάριο Δωρικό στοιχείο και να αρχίσει να ξετυλίγεται η μοίρα του Ελληνισμού.

Και η εστία λειτούργησε δημιουργικά.

Η ρήτρα του Λυκούργου, Απολλώνειας κύρωσης, παρέχει εσαεί την θεμελιώδη δομή της πολιτικής οργάνωσης της ανθρώπινης κοινωνίας.

Η κοινωνική θέσμιση τάξης εξέφραζε την φύση του Νέου μεγάλου θεού Απόλλωνα. Η αρχή της ευανδρίας και Ομηρικής “ανδροσύτης”

επιβάλλεται αποφασιστικά ως οργανωτική αρχή συμπληρούμενη ταιριαστά από την αρχή της ευγονίας. Οι ειδικότερες δομές και πρακτικές και χαρακτηριστικές έκτοτε ιδιαιτερότητες του Ελληνισμού έπονται και ακολουθούν την ιδέα.

Πολεμική αρετή, αθλητική ευρωστία, γυμναστική ευσωμία και ευμορφία, και καλλιτεχνική πρωτοπορεία συνανθούν και συνακμάζουν. Στην Εκατονταετία από την κανονική σύσταση των Ολυμπιακών Αγώνων το 776 π.Χ. μέχρι την πρώτη επίσημη τέλεση των Καρνείων υπό το νέο πνεύμα το 676 π.Χ. συντελείται μια κοσμογονία, η Σπάρτη πετάγεται στην ηγεμονική θέση του Ελλαδικού χώρου. Η γεωπολιτική της Πελοποννήσου αλλάζει δια παντός και παγιούται η βαρυσήμαντη ειδική σχέση Σπάρτης – Δελφών, του δυναμικού Δωρικού πνεύματος με τον κατ' εξοχήν θεό του.

Περί το 600 π.Χ. συμβαίνει όμως μια βαθύτατη μεταβολή στα Ελληνικά πράγματα. Η ολοσχερής δημιουργικότητα του Ελληνισμού μεταλαμπαδεύεται από την Λακωνική Δωρική πηγή του στην Ιωνική Αθήνα, την “μητρόπολη” του πρόωρου πυροτεχνήματος της Μικρασιατικής ΑιολοΙωνίας. Η Σπάρτη μεταπίπτει σιγά – σιγά σε ένα αποστεωμένο σύστημα παραδοσιακών δομών και πρακτικών με το ζωντανό πνεύμα που τις δημιούργησε εν αναχωρήσει.

Οι εξελίξεις ακολούθησαν με μαθηματική ακρίβεια το πεπρωμένο που έγινε για την Σπάρτη μοίρα.

Το γιατί και το πώς της πύρινης ανόδου, το γιατί και το πώς της παγωμένης καθόδου, είναι μέγιστο μάθημα.

Ταύτα και τα τοιαύτα θα διαμεριμνώ και κατασοφίζω και επεξεργάζομαι το τριήμερο της δεύτερης ιεροβασίας, αγνά προετοιμαζόμενος για την ιερή έλευση του Εξαίφνης, την άγια συνουσία, την αποκάλυψη του Όντος, την φανέρωση του Είναι στην ανεκκλήτη εκφαντορεία του.

XXII

Ακολουθούμε την ολιστική μέθοδο του κλασσικού λόγου σε συνδυασμό με μια μυητική πορεία που είναι σαφέστερη για όσους παρακολουθούν τα σεμινάρια είτε συντονώτερα είτε μακροχρονιότερα είτε και τα δύο.

Θα μιλήσω πάντα και παντού για τον Απόλλωνα, από τον οποίο κερδίσαμε πολλές χάρες τον τελευταίο καιρό, και πιστεύω ότι η σημασία αυτού του γεγονότος γίνεται όλο και πιο κατανοητή από όλους μας, όπως και ο νους της οργάνωσής του. Θα αναφερθώ και θα εξηγήσω τα προαναφερόμενα κείμενα και την ομαδοποίησή τους από διάφορες σκοπιές. Θα ερμηνεύσω το Μεγάλο Νόμο της Ομοιότητας που εξηγεί τον Νόμο της Αρμονίας – κάτι που ξέμεινε από την συνάντησή μας της περασμένης Δευτέρας αφού αυτή καταναλώθηκε στα Απολλώνια και Διονυσιακά των Δελφών, στα ερμηνευτικά αποσπασμάτων του πρώιμου Επικού Κύκλου και στα μετρικά έπους και ελεγείας. (Συμβουλευτείτε το τελευταίο κείμενο που σας έστειλα σχετικά). Και θα συνδέσω κατά την αρχή της ολοκληρίας όλα αυτά με την ανάπτυξη του φιλοσοφικού λόγου τον Χρυσούν Αιώνα του κλασσικού θαύματος.

Σε σχέση με αυτήν την ανάπτυξη θα επικεντρωθώ στην Σχολή του Αναξαγόρα, πολλαπλά ενδιαφέρουσα.

*Ζεῦ πάτερ, ἀλλὰ σὺ ρῦσαι ὑπ' ἠέρος νῆας Ἀχαιῶν,
ποίησον δ' αἴθρην, δὸς δ' ὀφθαλμοῖσιν ἰδέσθαι,*

ἐν δὲ φάει καὶ ὄλεσσον, ἐπεὶ νύ τοι εὐαδεν οὕτως.
 ὥς φάτο, τὸν δὲ πατὴρ ὀλοφύρατο δάκρυ χέροντα.
 αὐτίκα δ' ἠέρα μὲν σκέδασεν καὶ ἀπώσεν ὀμίχλην,
 ἠέλιος δ' ἐπέλαμψε, μάχη δ' ἐπὶ πᾶσα φαάνθη.

Ὅμηρος, Ἰλιάς, Ρ, 645 -650

**Φως και φανέρωση και φαίνεσθαι είναι κυρίαρχο βίωμα του
 Ελληνισμού.**

Βιοθεωρητικά

ἀμαρτίας αἰτία ἢ ἀμαθία τοῦ κρέσσονος.

Δημόκριτος B83 DK

χαριζόμενος προσκέπτεο τὸν λαμβάνοντα, μὴ κακὸν ἀντ' ἀγαθοῦ κίβδηλος
 ἐὼν ἀποδῶι.

Δημόκριτος B93 DK

οἱ δὲ θεοὶ τοῖσι ἀνθρώποισι διδοῦσι τὰγαθὰ πάντα καὶ πάλαι καὶ νῦν, πλὴν
 ὀκόσα κακὰ καὶ βλαβερά καὶ ἀνωφελέα, τάδε δ' οὐ<τε> πάλαι οὔτε νῦν θεοὶ
 ἀνθρώποισι δωροῦνται, ἀλλ' αὐτοὶ τοῖσδεσιν ἐμπελάζουσι διὰ νοῦ
 τυφλότητα καὶ ἀγνωμοσύνην.

Δημόκριτος B175 DK

Ο ΜΕΓΑΣ ΝΟΜΟΣ: Ὅμοιον Ὁμοίω

ὡς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον

Ὅμηρος, Ὀδύσσεια, ρ 218

ὁ ὅμοιος στὸν ὅμοιο κι ἡ κοπριά στὰ λάχανα.

Δημῶδης παροιμία

ἀλλ' ὁ μὲν Δημόκριτος ἐπὶ τε τῶν ἐμψύχων καὶ ἀψύχων ἴστησι τὸν λόγον. 'καὶ γὰρ ζῶα, φησὶν, ὁμογενέσι ζώοις συναγελάζεται ὡς περιστεραὶ περιστεραῖς καὶ γέρανοι γεράνοις καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀλόγων ὡσαύτως. <ὡς> δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων, καθάπερ ὄραν πάρεστιν ἐπὶ τε τῶν κοσκινευομένων σπερμάτων καὶ ἐπὶ τῶν παρὰ ταῖς κυματωγαῖς ψηφίδων ὅπου μὲν γὰρ κατὰ τὸν τοῦ κοσκίνου δῖνον διακριτικῶς φακοὶ μετὰ φακῶν τάσσονται καὶ κριθαὶ μετὰ κριθῶν καὶ πυροὶ μετὰ πυρῶν, ὅπου δὲ κατὰ τὴν τοῦ κύματος κίνησιν αἱ μὲν ἐπιμήκεις ψηφίδες εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ταῖς ἐπιμήκεσιν ὠθοῦνται, αἱ δὲ περιφερεῖς ταῖς περιφερέσιν ὡς ἂν συναγωγόν τι ἐχούσης τῶν πραγμάτων τῆς ἐν τούτοις ὁμοιότητος'. ἀλλ' ὁ μὲν Δημόκριτος οὕτως.

Δημόκριτος B164 DK

Δημόκριτος καὶ τὸν ἀέρα φησὶν εἰς ὁμοιοσχήμονα θρύπτεσθαι σώματα καὶ συγκαλινδεῖσθαι τοῖς ἐκ τῆς φωνῆς θραύσματι. 'κολοιὸς' γὰρ 'παρὰ κολοιὸν ἰζάνει' καὶ 'ὡς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον' [p. 218]. καὶ γὰρ ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς αἱ ὅμοιαι ψηφοὶ κατὰ τοὺς αὐτοὺς τόπους ὀρῶνται κατ' ἄλλο μὲν αἱ σφαιροειδεῖς, κατ' ἄλλο δὲ αἱ ἐπιμήκεις· καὶ ἐπὶ

τῶν κοσκινευόντων δὲ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναλίζεται τὰ ὁμοιοσχήμονα, ὥστε χωρὶς εἶναι τοὺς κυάμους καὶ ἔρεβίνθους.

Δημόκριτος A128 DK

γίνεσθαι δὲ τοὺς κόσμους οὕτω· φέρεσθαι κατὰ ἀποτομὴν ἐκ τῆς ἀπείρου πολλὰ σώματα παντοῖα τοῖς σχήμασιν εἰς μέγα κενόν, ἅπερ ἀθροισθέντα δίνην ἀπεργάζεσθαι μίαν, καθ' ἣν προσκρούοντα καὶ παντοδαπῶς κυκλούμενα διακρίνεσθαι χωρὶς τὰ ὅμοια πρὸς τὰ ὅμοια.

Λεύκιππος, A1 (§31) DK

ἐκεῖνος [δηλ. ὁ Ἀναξαγόρας] γάρ φησιν ἐν τῇ διακρίσει τοῦ ἀπείρου τὰ συγγενῆ φέρεσθαι πρὸς ἄλληλα, καὶ ὅτι μὲν ἐν τῷ παντὶ χρυσὸς ἦν, γίνεσθαι χρυσόν, ὅτι δὲ γῆ, γῆν· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, ὡς οὐ γινομένων ἀλλ' ἐνυπαρχόντων πρότερον. τῆς δὲ κινήσεως καὶ τῆς γενέσεως αἴτιον ἐπέστησε τὸν νοῦν ὁ Ἀναξαγόρας, ὅφ' οὗ διακρινόμενα τοὺς τε κόσμους καὶ τὴν τῶν ἄλλων φύσιν ἐγέννησαν.

Ἀναξαγόρας A41 DK (cf. A42)

τὴν δὲ δὴ γενέσεως τιθήνην ὑγραιομένην καὶ πυρουμένην καὶ τὰς γῆς τε καὶ ἀέρος μορφὰς δεχομένην, καὶ ὅσα ἄλλα τούτοις πάθη συνέπεται πάσχουσαν, παντοδαπὴν μὲν ἰδεῖν φαίνεσθαι, διὰ δὲ τὸ μῆθ' ὁμοίων δυνάμεων μήτε ἰσορρόπων ἐμπίμπλασθαι κατ' οὐδὲν αὐτῆς ἰσορροπεῖν, ἀλλ' ἀνωμάλως πάντῃ ταλαντούμενην σειεσθαι μὲν ὑπ' ἐκείνων αὐτήν, κινουμένην δ' αὖ πάλιν ἐκεῖνα σειεῖν· τὰ δὲ κινούμενα ἄλλα ἄλλοσε αἰεὶ φέρεσθαι διακρινόμενα, ὥσπερ τὰ ὑπὸ τῶν πλοκάνων τε καὶ ὀργάνων τῶν περὶ τὴν τοῦ σίτου κάθαρσιν σειόμενα καὶ ἀναλικνώμενα τὰ μὲν πυκνὰ καὶ βαρέα ἄλλη, τὰ δὲ μανὰ καὶ κοῦφα εἰς ἑτέραν ἴξει φερόμενα ἔδραν· τότε οὕτω τὰ τέτταρα γένη σειόμενα ὑπὸ τῆς δεξαμενῆς, κινουμένης αὐτῆς οἷον ὀργάνου σεισμὸν παρέχοντος, τὰ μὲν ἀνομοιότατα

πλειστον αὐτὰ ἀφ' αὐτῶν ὀρίζειν, τὰ δὲ ὁμοιώτατα μάλιστα εἰς ταὐτὸν συνωθεῖν, διὸ δὴ καὶ χώραν ταῦτα ἄλλα ἄλλην ἴσχειν, πρὶν καὶ τὸ πᾶν ἐξ αὐτῶν διακοσμηθὲν γενέσθαι.

Πλάτων, *Τίμαιος*, 52d-53a

Ἡ δὲ σὰρξ ἀξομένη ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἀρθροῦται, καὶ ἔρχεται ἐν αὐτῇ ἕκαστον τὸ ὅμοιον ὡς τὸ ὅμοιον, τὸ πυκνὸν ὡς τὸ πυκνόν, τὸ ἀραιὸν ὡς τὸ ἀραιόν, τὸ ὑγρὸν ὡς τὸ ὑγρόν· καὶ ἕκαστον ἔρχεται ἐς χώραν ἰδίην κατὰ τὸ συγγενές, ἀφ' οὗ καὶ ἐγένετο, καὶ ἄσσα ἀπὸ πυκνῶν ἐγένετο πυκνά ἐστί, καὶ ἄσσα ἀπὸ ὑγρῶν ὑγρά· καὶ τᾶλλα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον γίνεται ἐν τῆσιν αὐξήσι...

Τούτων δὲ διαρθροῦται ὑπὸ τῆς πνοῆς ἕκαστα· φυσώμενα γὰρ δίσταται σύμπαντα κατὰ συγγένειαν. Καὶ γὰρ εἰ θέλοις ἀλίσκον προσδῆσαι πρὸς κύστιν, καὶ διὰ τοῦ ἀλίσκου ἐμβαλεῖν ἐς τὴν κύστιν γῆν τε καὶ ψάμμον καὶ μόλιβου κνήσματα λεπτά, καὶ ὕδωρ ἐπιχέας φυσᾶν διὰ τοῦ ἀλίσκου, πρῶτον μὲν ἐκεῖνα ἀναμεμίζεται τῷ ὕδατι, ἔπειτα δὲ χρόνῳ φυσώμενα ἐλεύσεται ὃ τε μόλιβος ὡς τὸν μόλιβον καὶ ἡ ψάμμος ὡς τὴν ψάμμον καὶ ἡ γῆ ὡς τὴν γῆν· καὶ ἦν τις αὐτὰ ἀνανθῆναι ἐάση καὶ περιρρήξας τὴν κύστιν σκέψηται, εὐρήσει αὐτῶν τὸ ὅμοιον ὡς τὸ ὅμοιον ἐληλυθός· οὕτω δὲ καὶ ἡ γονὴ καὶ ἡ σὰρξ διαρθροῦται, καὶ ἔρχεται ἕκαστον ἐν αὐτῇ τὸ ὅμοιον ὡς τὸ ὅμοιον. Ταῦτα δὲ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται.

Ἱπποκράτης, *Περὶ Φύσιος Παιδίου*, XVII, 1; 3

Για τον Εμπεδοκλή δείτε τη μελέτη μου “Ὅμοιον Ὅμοίῳ and Δίνη: Nature and Function of Love and Stife in the Empedoclean System”, στο: Apostolos L. Pierris, *The Empedoclean Κόσμος: Structure, Process and the Question of Cyclicity*, Proceedings of the *Symposium Philosophiae Antiquae Tertium Myconense*, July 6-15th, 2003, 2005, pp. 189-224.

ὥς γλυκὺ μὲν γλυκὺ μάρπτε, πικρὸν δ' ἐπὶ πικρὸν ὄρουσεν,
ὄξυ τ' ἐπ' ὄξυ, <ἀτὰ>ρ γ' ἄλυροῦ ἄλυρόν λάβε<τ' αὖ>τως.

Ἐμπεδοκλής Fr. 84 Pierris = B90 DK, σε δική μου
διόρθωση και αποκατάσταση του δεύτερου στίχου.

Αδάμας εν Βορβόρω

Ο «δειλός» φαίνεται και από την απλοϊκή πονηρία του.

Θέλει απεγνωσμένα να αυτοδικαιολογηθεί. Η ενοχή της απαξίας τον συντρίβει.

Επιλέγει λοιπόν από το εσθλό ύψος μιας ολοσχερούς αποκάλυψης του Είναι κάτι αποκεκομμένο και νεκρό που νομίζει πως τον βολεύει. Κάτι που συνεπώς ερμηνεύει προστυχαία. Από ένα μύθο κάποιο ασύνδετο στοιχείο που νομίζει ότι οδηγεί στην μωρή συνέπεια που πάσχει να «αποδείξει». Σκέπτεται και πράττει χωρίς μόνιμη και σταθερή και αποκλειστική προσοχή στο νόημα της ολοκληρίας. Χωρίς σεβασμό στο Είναι. Χωρίς το δέος της ύπαρξης.

Αμφι-βάλλει. Δυσ-θυμεί. Παλιν-δρομεί. Ο κάλυκας του άνθους ανοίγει και κλείνει σπασμωδικά, σαν να του έχουν κάνει μάγια.

Φρονεί και ενεργεί κρυφά, κίβδηλα, άσχημα, «αισχρά». Λερώνεται. Βρωμίζει ως μη ώφειλε. Πληγώνεται η στιλπνή επιφάνεια του φαινομένου της μορφής του.

Γίνεται δυσαρμόνιος, άμορφος. Ασχημαίνει την ομορφιά του. Και γι αυτό κρύβεται. Καλύπτεται.

Θα παγώσεις, Ακμαίε, στους κόλπους της γένεσης και στον Λαβύρινθο της απάτης.

Αιδώς φίλε. Ατιμάζεις το κάλλος του Όντος.

ΤΟ ΠΥΡ ΤΗΣ ΚΡΙΣΕΩΣ

Ο Ήλιος φωτίζει και θάλπει, πυρπολεί και θρέφει.

Το πυρ ξεχωρίζει το γνήσιο από το κίβδηλο, κρίνει την αλήθεια από την απάτη. Και το μεν θάλλει και αυξάνεται δια του πυρός, το δε φθείρεται και απόλλυται.

Είσαι επιτέλους έτοιμος για την δοκιμασία του πυρός;

Το αμάρτημα θανάσιμο: λατρεία του Μη-Όντος.

Η φωτιά θα δείξει την ατόφια μορφή σου καίγοντας πρώτα το Υποκείμενό σου.

Θα αντέξεις την θυσία της αποκάλυψής σου χωρίς βούληση για δύναμη;

Ιδού η Πύλη του Καθαρηρίου βιάζεται ανοικτή υπέρ καιρόν. Στην αίθουσα των αγίων βασανιστηρίων εκ νέου ευτρεπίζονται οι μάστιγες, η

βουκέντρα οξύνεται και πάλιν, οργιάζει ο χορός των Σατύρων. Αλλά τα ιερά στέμματα μαράθηκαν: ο πόνος θα είναι μεγαλύτερος.

Η βάσανος της αληθείας.

Ας σε κάνουν οι θεοί άξιο της μεγάλης θυσίας.

XXIII

Την Δευτέρα 3 Ιουνίου συνεχίζουμε την παράλληλη σειρά των συναντήσεων μας με το 6ο σεμινάριο. Η σειρά είναι αφιερωμένη στην ενιαία μελέτη γλώσσας, ποίησης και τέχνης, κατά την πρώιμη αρχαϊκή εποχή, ως μορφών αποκρυστάλλωσης του νέου βιώματος που μεταφέρθηκε από τους Δωριείς και συνεπήρε τους πληθυσμούς του Ελλαδικού χώρου γεννώντας έτσι τον Ελληνισμό, το ελληνικό πολιτιστικό φαινόμενο.

Στην συζήτηση θα επιμείνω πρώτα και πάλι στην μορφή του Απόλλωνα ως κατ' εξοχή συμβόλου της νέας πολιτιστικής εμπειρίας. Μετά τις μελέτες και θεωρίες μου που έχω αναλύσει στις τελευταίες συναντήσεις μας Δευτέρες και Πέμπτες, θα ανακεφαλαιώσω τι έχομε κερδίσει στο καίριο αυτό θέμα και θα προσθέσω μια ακόμη διάσταση αναφερόμενη στην μυθολογική δράση του θεού, στον «βίο» του όπως αποτυπώνεται στις ιερολογίες και ιεροπραξίες που τον αφορούν. Παρεξηγήσεις δυνάμει υπόκεινται εδώ εκ μέρους των «δειλών» και πρέπει να διασαφηθούν.

Η ουσία του Απολλώνιου συμβολικού νοήματος είναι το απόλυτο κάλλος της τελειότητας. Από την φύση του χαρακτήρα του αυτό αντιπαρατίθεται προς το γίνεσθαι (το οποίο όμως προϋποθέτει). Το κάλλος του άνθους, αν και αναδυόμενο εν μέσω και δια της γενέσεως (αν και γεννώμενο από ρίζες και καυλό), αν και υπηρετούν υπό μία έννοια την γένεση δια της μεταμορφώσεώς του σε καρπό, (απαραίτητη προϋπόθεση της συνέχισης του γίνεσθαι δια της επανάληψης της κοσμικής περιοδικότητας, του Κύκλου της Γενέσεως), εντούτοις στο νέο βίωμα το άνθος του κάλλους απολυτοποιείται ως εστιακό σημείο του Κοσμικού Κύκλου, και ακόμη περισσότερο ως θεμέλιο του Είναι. Είναι σημαίνει «καλόν είναι», «ευ είναι», το κάλλος ως δύναμη του Είναι αίρει το Ον υπεράνω του μηδενός. Το άνθος είναι η ισχυρή αγκύρωση και πρώτη υπαρξιακή αιτία της ρίζας και του όλου κύκλου από αυτήν μέχρι του καρπού και πάλιν εξ αρχής.

Η συστηματική θεματική του σεμιναρίου θα είναι πάντως ο Επικός Κύκλος αφ' ενός και η μετάβαση στην πρώτη γέννα του Επικού, στην Ελεγεία, αφ' ετέρου. Ο Επικός Κύκλος θα μας κλείσει προς το παρόν την αναζήτηση του επικού πνεύματος, η οποία άρχισε με τον Όμηρο, συνεχίστηκε με τον Ησίοδο, και εμφιλοχώρησε αρκετά στους Ομηρικούς Ύμνους, ιδιαίτερα δε στον Ομηρικό Ύμνο στον Απόλλωνα. Ταυτόχρονα με αυτήν την κατακλείδα θα μας ανοίξει ο δρόμος για την σπουδή της Ελληνικής λυρικής ποίησης, και η πρώτη στάση σε αυτόν τον δρόμο είναι η γέννηση και ακμή της Ελεγείας.

Μόλις τώρα την νύχτα τελειώσαμε το Αρχαιοελληνικό Συμπόσιο για τις Θερινές Τροπές του Ήλιου. Μιλήσαμε για την Αλήθεια και διαβήκαμε στα Ερωτικά, όχι άσκοπος συνδυασμός. Γιατί αφού Έρως είναι έρως του κάλλους και η δύναμη του κάλλους, και αφού η Αλήθεια εγγεννά την πίστη της αλήθειας που είναι η δύναμη της αλήθειας, και δεδομένης, τρίτον, της ταυτότητας αλήθειας και κάλλους στην φανέρωση του Είναι ως Μορφής του Είναι, έπεται συνεπακόλουθα η σύμπτωση πίστεως και έρωτος. Η πίστις είναι έρως της αλήθειας, ο δε έρως βεβαία πεποίθηση του κάλλους.

Ἄρχα μεγάλας ἀρετᾶς,

ὄνασσ' Ἀλάθεια, μὴ πταίσης ἐμάν

σύνθεσιν τραχεῖ ποτὶ ψεύδει

XXIV

ΧΡΟΝΟΣ, ΣΤΙΓΜΗ ΚΑΙ ΑΙΩΝΙΟΤΗΤΑ***Ελληνικοί Στοχασμοί επί Κάλλους και Έρωτος***

Αιωνιότητα είναι η τελειότητα.

Τελειότητα, το κάλλος του όντος, το άνθος του Είναι, είναι ο λόγος, αιτία και νόημα, της ύπαρξης.

Το ον υπάρχει επειδή είναι όμορφο (εύ-μορφο), επειδή η μορφή του έχει καλώς. Χωρίς κάλλος τίποτε δεν θα υπήρχε. Χωρίς τελειότητα το ον βυθίζεται στο μη-ον, δεν είναι πραγματικό ον αλλά απάτη του γίγνεσθαι. Απάτη είναι μεταφυσικά το ατελές γίγνεσθαι, το γίγνεσθαι που δεν ευοδώθηκε εις τελεσιουργία όντος αλλά έμεινε είδωλικό φάντασμα, αμενηνή σκιά όντος. Φαινόμενο αντιθέτως, κάθε άλλο από απατηλό φάντασμα, είναι η διαύγεια του όντος, το φανόν του όντος, η φανέρωση του Είναι σε μια εντελή μορφή του.

Το φως που κάνει το ον να φαίνεται, το Είναι να αποκαλύπτεται, είναι το ίδιο το κάλλος του. Κάλλος είναι το Φως του Κόσμου. Φάνης είναι ο Πρωτόγονος της Ύπαρξης, η πρώτη και ολοσχερής φανέρωση του Είναι, και το κοσμικό Φως, ο αρχέγονος Ήλιος, ο προαιώνιος Απόλλων.

Το Είναι σημαίνει τελειότητα, κάλλος.

Δύναμη είναι ο Έρωσ του καλού.

Αυτό που κάνει το ον να υπάρχει είναι ο έρωσ του εαυτού κάλλους.

Εν αρχή ην ο Έρωσ.

Στο μέγα χάσμα της ά-μορφης α-πειρίας, από τους σκοτεινούς κόλπους της Νύχτας, αναφαίνεται ο Φάνης, ο Πρωταρχικός Έρωσ, η Δύναμη και το Φως της Ύπαρξης.

Θαυμαστά αποδίδει την ανάδυση του πνευματικού φωτός του ερωτικού κάλλους από τα νύχια σκότη του χάους στην Ορφική παρωδία του ο Αριστοφάνης:

*Χάος ἦν καὶ Νύξ Ἐρεβός τε μέλαν πρῶτον καὶ Τάρταρος εὐρύς.
Γῆ δ' οὐδ' Ἄηρ οὐδ' Οὐρανὸς ἦν. Ἐρέβους δ' ἐν ἀπέιροσι κόλποις
τίκτει πρῶτιστον ὑπηνέμιον Νύξ ἢ μελανόπτερος ὠϊὸν,
ἐξ οὗ περιτελλομέναις ὥραις ἔβλασταν Ἐρωσ ὁ ποθεινός,
στίλβων νῶτον πτερύγοιν χρυσαῖν, εἰκῶς ἀνεμώκεσι δίναις.*

Ὅρσιθες, 693—9

Ο Έρωσ είναι το Είναι.

Υπάρχω θα πει είμαι συνεπαρμένος στην πνοή του Έρωτα.

Ο Έρωσ είναι Έρωσ του Κάλλους. Το Είναι φαίνεται στις μορφές του Είναι. Η αντιστοιχία είναι απόλυτη, γιατί η ταυτότητα είναι απόλυτη. Το ον είναι μορφή. Ο έρωσ ερά του καλού. Όπως το Είναι είναι ύπαρξη (actus essendi) και μορφή υπάρχουσα (forma essendi), έτσι και ο Έρωσ είναι εράν (actus amoris) και κάλλος ερώμενον (forma amoris). Διότι Είναι και Έρωσ συνουσιάζονται, υπάρχουν και εράν συμπίπτουν, μορφή και τελειότητα του όντος, δηλαδή κάλλος, ταυτίζονται.

Η υπαρξιακή δύναμη που κάνει το ον να είναι, που κάνει να υπάρχει το ον, να αναδύεται φως, και να μην υφίσταται (αδιανόητη) κατάσταση μη είναι, μηδενός, αυτή η υπαρξιακή δύναμη δεν είναι δυνατόν να εμφανίζεται και να εξαφανίζεται στον χρόνο, ή να ισχύει εν μέτρω τινί και σχετικά.

Αν δεν υπήρχε, τίποτε εκτός εαυτής δεν θα μπορούσε να εξηγήσει και αιτιολογήσει την γένεσή της, και εφόσον υπάρχει, τίποτε δεν μπορεί να προκαλέσει την φθορά της. Κανένα περιορισμό δεν επιδέχεται γιατί τίποτε δεν υπάρχει πριν και πέραν αυτής που να δύναται να την επηρεάσει. Η δύναμη της ύπαρξης δεν έχει οποιαδήποτε αρχή και τελευτή. Είναι απόλυτη. **Επομένως αιωνιότητα είναι η αδιάστατη διάσταση του Είναι. Το ον υπάρχει στην αιωνιότητα κατά την εντελέθειά του. Συνεπώς ο Έρως είναι ο εξαιωνισμός της ύπαρξης. Αιώνίζεται το ον ερών του κάλλους του Είναι. Η αναρπαγή του όντος στην τελειότητα των μορφών του Είναι συνιστά την διαιώνισή του.**

Η Αιωνιότητα διεισδύει στον Χρόνο δια της αποκαλυπτικής Στιγμής. Στο εξαίφνης της φανέρωσης του κάλλους του όντος ο Έρως αναρπάζει τον ερώντα στο απόλυτο Είναι, ανυψώνοντάς τον από τον χρόνο στην αιωνιότητα. Ο χρόνος είναι διάρκεια και για αυτό ποτέ δεν μπορεί να μετάσχει αιωνιότητας. **Ούτε ποτέ κάτι που υφίσταται εν χρόνω μπορεί να ζήσει την αιωνιότητα, ακόμη και αν περιμένει μέχρι τα ματαίως ελπιζόμενα Έσχατα του χρόνου.** Το γίνεσθαι ως γίνεσθαι στον χρόνο ως διάρκεια είναι α-τελές, και για αυτό αλύτρωτο. **Η στιγμή όμως δεν έχει διάρκεια και για αυτό μπορεί να είναι η Πύλη της Αιωνιότητας στον Χρόνο.**

Ευλογημένη η ευάντητη Στιγμή της μακαριότητας του αΐδιου. Αποτροπιασμένη η δυσάντητη Στιγμή της αργαλέας Πτώσης. **Πτώση είναι η βύθιση στον Χρόνο μπροστά στην ανεωγμένη Πύλη της Αιωνιότητας.** Το ον φανερούται λαμπρυνόμενο στο κάλλος του, αποστίλβον φως από την άγια επιφάνειά του, ο Έρως πνέει, το κάλλος της μορφής του Είναι γυμνώνεται επιδεικτικά, και ο δειλός κρύβεται στον ολέθριο χρόνο – υποσχόμενος, ελπίζων, υπεκφεύγων, αναρωτόμενος, διστάζων, φοβούμενος, αναβάλλων. **Ο δειλός χρονίζει όπου και όταν ο εσθλός αιωνίζεται.** Ενώπιος των αστραπών της φανέρωσης του κάλλους ο ταλαίπωρος επανακάμπτει στα ταπεινά καταφεύγων στον χρόνο, στην υπαρξιακή μέριμνα και αγωνία, στην ποταπή κιβδηλότητα μιας αποκληρωμένης καθημερινότητας με τις λίγες χαρές, τις πάμπολλες οδύνες και τις άπειρες κενοβασίες της, ο δειλός σφικταγγαλιάζει τις μελεδώνες ενός ανεργάτιστου, άναρχου και διεσπασμένου βίου, ο πάνδειλος πνίγεται στους οχετούς του γίνεσθαι μπροστά στην αγλαή μορφή του Απόλλωνα, καταγιγίζόμενος από την αίγλη του φωτός του

Υπερίονα Ήλιου, καταλαμπόμενος από την υπερκόσμια λάμψη του
αόρατου Φάνητα.

Μεγασθενής Στιγμή της Αιωνιότητα, φανού μειλίχια στον άξιό σου.

Ότι φρικτή η πτώση στον χρόνο την Στιγμή της Αιωνιότητας.

Ο Χρόνος δικαιώνεται ως προετοιμασία του εξαίφνης της αποκάλυψης
του Είναι δια του κάλλους και εν κάλλει. **Ο χρόνος είναι κατ' ουσίαν το
μέτρο της κίνησης προς την τελειότητα.** Εκτός αυτής της κίνησης,
κακοχρόνος είναι η διάρκεια ά-μορφης, ά-τακτης και α-τελούς μεταβολής,
η δυνατότητα άκοσμης χύσης και χαοτικής αλληλοπεριχώρησης
ανενεργών στοιχείων, το σαράκι της απατηλής ύπαρξης του γίνεσθαι
που διαρκώς την εκμηδενίζει στο σκότος του μη-είναι.

**Ο Χρόνος ερμηνεύεται ουσιαδώς μόνον ως δείξη Αιωνιότητας. Και
έτσι φαίνεται ως σήμα στην Οδό προς την τελειότητα.**

Ιδού η λεπτή ατραπός, ο Πόρος που παρέχει την διέξοδο εν μέσω της
ανελέητης Ανάγκης, της κρατερής Μοίρας, του διαμελισμού του Ζαγρέα,
του καταμερισμού των μορφών του Είναι κατά τους απαράβατους όρους
των περάτων τους, του κράτους της ύπαρξης όπου το Τέκμωρ κυριεύει
αλιτάνευτα.

λεπτά δ' άταρπός, νηλεής δ' ανάγκη

Άλκμάν, Fr. 108 Calame

XXV

Στοχαστείτε πάνω στο βίωμα που εκφράζεται συγκλονιστικά στους επόμενους μεγαλειώδεις Ομηρικούς στίχους:

*“Ζεῦ πάτερ, ἀλλὰ σὺ ρῦσαι ὑπ’ ἠέρος νῆας Ἀχαιῶν,
ποιήσον δ’ αἶθρην, δὸς δ’ ὀφθαλμοῖσιν ιδέσθαι -
ἐν δὲ φάει καὶ ὄλεσσον, ἐπεὶ νύ τοι εὖαδεν οὕτως”.
ὥς φάτο, τὸν δὲ πατὴρ ὀλοφύρατο δάκρυ χέοντα.
αὐτίκα δ’ ἠέρα μὲν σκέδασεν καὶ ἀπῶσεν ὀμίχλην,
ἠέλιος δ’ ἐπέλαμψε, μάχη δ’ ἐπὶ πᾶσα φαάνθη.*

Ὅμηρος, Ἰλιάς, Ρ 645 -650

XXVI

Και εν τέλει την Δευτέρα 22 Ιουλίου, πανσέληνο, και ενώ ο ανίκητος Ἡλιος μπαίνει στον Λέοντα, θα τελέσουμε, σε ειδική εκδρομή μας, την υμνολογία της φιλοσοφικής επιστήμης που έχουμε επιτύχει μέχρι τώρα: θα συνοψίσουμε παιανίζοντας την θεολογία της τριάδας Φάνης – Ἡλιος – Απόλλων και της δυάδας Διόνυσος – Απόλλων, ως ουσιωδώς χαρακτηριστικής θεολογίας του κλασσικού Ελληνισμού.

Την προηγούμενη Δευτέρα ασχοληθήκαμε με το Θήλυ στον Πολιτισμό του Κάλλους. Θεμελιώσαμε την έρευνα επί της βάσης του Ελληνικού Δυισμού, όπως χαρακτηριστικά εκφράζεται με τις Πυθαγόρειες συστοιχίες των αντιθέτων. Μελετήσαμε την σημασία της αρνητικότητας του νέου Ελληνικού βιώματος προς την γυναίκα (ΗΣΙΟΔΕΙΟΣ ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΠΑΝΔΩΡΑΣ,

ίαμβοι κατά γυναικών - ψόγος γυναικών του Σημωνίδη του Αμοργινού), αλλά και την φύση, θέση και ρόλο της γυναίκας στην θεσμική οργάνωση της κλασικής κοινωνίας.

Αυτή την Δευτέρα θα συνεχίσουμε και ολοκληρώσουμε την εξιχνίαση του προβλήματος, επικεντρωμένοι στον συμπληρωματικό του πόλο.

Η απόλυτη κυριαρχία της Μορφής, του φωτεινού Κάλλους, στην νέα πολιτισμική δημιουργία και σύνθεση, εσήμαινε μια τελείως καινούρια νοηματοδότηση του άρρενος. Συνέπεια αυτής της πρωτοφανούς νοηματοδότησης ήταν μια κοσμογονική και θεογονική επανάσταση. Δια της ποίησης, πρώτιστης αυτής και κύριας μορφοπλασίας του κρατήσαντος συστατικού βιώματος, μια νέα μυθολογία δημιουργήθηκε και επιβλήθηκε επί της προτέρας, η οποία εξέφραζε το πνεύμα της επανάστασης.

Εμβληματική θρησκευτικότητα της νέας μυθολογίας αποτελεί η μορφή του Απόλλωνα. Εμβληματική θεολογία της είναι η Ερωτική. Έρως, Φάνης, Ήλιος αναχωνεύονται στο νέο βίωμα και στο πνεύμα του. Η Διονυσιακή έκσταση αντικαθιστά στα μείζονα τα παλαιά μυστήρια της χθονιότητας.

Θα εμβαθύνουμε στα νέα Ερωτικά Μυστήρια. Θα μιλήσουμε για την φύση του Ελληνικού Έρωτα – ως οντολογικής δύναμης, ως κοσμικής αρχής, ως ανθρώπινης συναρπαγής, ως προϋπόθεσης αριστείας, ως ιδεολογίας και πρακτικής στην Ελληνική πόλη.

Ακολουθούμε καθ' όλα, ως έδει, δεόμεστοι, τις ουράνιες εξελίξεις, τους κοσμικούς ρυθμούς και συσχετισμούς, εν γένει και κατά μέρος. Και κρατυνόμεθα ευτυχούντες, προσδοκώντας θεόθεν τα βέλτιστα.

XXVII

Όπως επίσης προεξήγγειλα, η τελευταία και τελεστική συνάντησή μας των Σεμιναρίων του παράλληλου Κύκλου της Δευτέρας θα πραγματοποιηθεί στις **22 Ιουλίου** σε ειδική εκδρομή.

Η χαρακτηριστικότερη και ουσιωδέστερη συμβολική έκφραση του συστατικού Δωρικού βιώματος του Ελληνισμού, του βιώματος του Κάλλους, συμπυκνώνεται στην θεότητα του Απόλλωνα.

Ο Ήλιος, συναπολλώνεια υπόσταση της φωτοχυσίας του Κάλλους, εισέρχεται στον οικειότατο ουράνιο χώρο του, στον Λέοντα, μεγαλόπρεπα δορυφορούμενος, ακριβώς το βράδυ της 22ας Ιουλίου, με συνοδό αντιθετική την Σελήνη σε πανσέληνο.

Οι λόγοι μου των τελευταίων μηνών, οντολογικοί, μεταφυσικοί, θεολογικοί, συμβολικοί, κοσμικοί, ιστορικοί, ανθρώπινοι, προσωπικοί – εκκινούσαν από τον Απόλλωνα, σήμαιναν τον Απόλλωνα, φανέρωναν δια δείξεως τον Απόλλωνα.

Τριπλή συναιτιότητα επέβαλλε συνεπώς τον χώρο που διάλεξε ο ίδιος ο Απόλλων ως δικό του για τόπο τέλεσης του καταληκτικού και τελειωτικού σεμιναρίου της παράλληλης σειράς που ήταν αφιερωμένη στην Απολλώνεια ιερολογία.

Η σεμνή μας ιεροβασία, τρίτη ευτυχία των τελευταίων μηνών μετά τα Βοιωτικά και Θηβαϊκά πρώτα και τα Λακωνικά και Σπαρτιατικά δεύτερα, θα γίνει στον **Ομφαλό της Γης, εκεί που το Φως του Κάλλους, κατά την δισυπόστατη ομοουσιότητά του Απόλλωνα – Διονύσου, λατρεύεται στην ίδια την σκοτεινή κοσμική μήτρα, στους Δελφούς.**

Το πλήρες πρόγραμμα περιλαμβάνει περιδιάβαση στον αρχαιολογικό χώρο του Ιερού την Κυριακή 21 Ιουλίου, πιθανή πρόσβαση στο Κωρύκειο Άντρο το απόγευμα και κοσμικό συμποσιασμό την Κυριακή το βράδυ στην Αράχωβα, επίσκεψη στο Μουσείο την Δευτέρα και εν συνεχεία το Σεμινάριο το βράδυ, μετά δε ιερό συμπόσιο στους Δελφούς.

Οι ενδιαφερόμενοι να συμμετάσχουν ας με ειδοποιήσουν το συντομότερο. Την Πέμπτη θα αναφερθώ διεξοδικότερα στα προγραμματικά.

Εκάς οι δειλοί.

Το δ' ευ νικάτω.

XXVIII

Ακολουθώντας αυτόν τον χρόνο εμπράκτως και ολοκληρωτικά την θεία και κοσμική τάξη που θεωρητικά διαρθρώνουμε ευεργετούμεθα συνεχώς θεόθεν με εντελέστερες αποκαλύψεις του Είναι και των μορφών του.

Η αποκορύφωση της διατρέψης του κλασσικού Ελληνικού πνεύματος στην πλήρη αποκάλυψη του μυστηρίου της ύπαρξης χαρίστηκε κατά την Δελφική Ιεροβασία από την οποία μόλις επιστρέψαμε. Ήταν μια συγκλονιστική συνολική εμπειρία.

Ο Απόλλων «εσήμανε» με την λάμψη της αλήθειας και της αιωνιότητας δια του επιλεγμένου μεσάζοντος υποφήτου του. Άλλως απείχε, ως ταίριαζε. Αλλά η αλήθεια της υπέρβασης της χθονιότητας, του γίνεσθαι και του χρόνου δια του διπόλου της ταυτότητας του Απολλώνιου και του Διονυσιακού απέστραψε με καταυγάζουσα αίγλη.

Ο Διόνυσος φανερώθηκε με όλη την δύναμή του. Πρώτα με την σπερματική βροχή κατά την ανάβαση στο Κωρύκειο Άντρο. Και μετά

με την ένθεο μανία που έπνευσε και την οδύνη του ιερού διαμελισμού που μέσω της ανθρώπινης αδυναμίας προκάλεσε, επανέλαβε και επέβαλε.

Εγκύμονες από το θείο σπέρμα μνηθήκαμε μέσα στο Άντρο των άγιων οργιασμών την λύση του αινίγματος της ύπαρξης. Η απόλυτη επικύρωση παρασχέθηκε την Στιγμή της ολοκλήρωσης με την εκκωφαντική βροντοφώνηση του ανακτοκέραυνου Δία.

Βιώσαμε όντως όπως προανήγγειλα στον τίτλο του Σεμιναρίου της Δευτέρας τόσο το κάλλος όσο και την τραγωδία του κόσμου, την χαρά της αιωνιότητας αφ' ενός, την οδύνη και πάθος του χρόνου αφ' ετέρου εν παραλλήλω.

Καθαρθήκαμε φεύγοντας από τις βακχείες των Απολλώνειων εκστάσεων στον ιερό πόντο του Κρισσαικού κόλπου.

ΔΕΛΦΙΚΗ ΙΕΡΟΒΑΣΙΑ

Την Δευτέρα 22α Ιουλίου, θα πραγματοποιηθεί το 12^ο Σεμινάριο της παράλληλης φετινής σειράς. Είναι το τελευταίο αυτής της σειράς, όπου και συνεπώς θα αχθεί εις πέρας και τέλος το συνολικό έργο μας σε αυτήν. Προεδήλωσα την τριπλή ανάγκη να συντελεστεί αυτό το καταληκτικό σεμινάριο στους Δελφούς.

Η καθαρότερη και κρατιστεύουσα συμβολική μορφή του συστατικού βιώματος του κλασσικού Ελληνισμού είναι ο Απόλλων. Στην μορφή αυτού του νεαρώδους θεού συγκεφαλαιώνεται η ολοσχερής και πανταχού παρούσα κυριαρχία της Ελληνικής Μορφής, της μορφής του κάλλους που είναι η ουσία του όντος.

Θα συνοψίσω την Οντολογία του Κάλλους και του Έρωτα που έχω διεξοδεύσει στα σεμινάρια της φετινής περιόδου, ειδικότερα σε αυτά της

παράλληλης σειράς εν αναφορά προς την δια-μόρφωση του Ελληνισμού κατά την πρώιμη αρχαϊκή εποχή.

Θα επιλοχωρήσω στην θεολογία του Απόλλωνα στο κλασικό, στο Απολλώνιο πνεύμα, την μυθολογία, τελετουργίες, τέχνη και χωρολογία του. Οι Δελφοί, ομφαλός της γης και κοσμική μήτρα, παρέχουν προνομιακό σημείο εστιασμού της αναζήτησής μας. Η Ηλιακή Τριάδα Φάνητα – Ήλιος – Απόλλωνα και η πανσθενής Διάδα Απόλλωνα – Διονύσου θα βρεθούν στο κέντρο των δεόμεστων εξερευνησεών μας.

Στις 7.36 το βράδυ της Δευτέρας ο ανίκητος Ήλιος εισέρχεται στο οικείο ζώδιό του, στον Λέοντα. Στις 9.36 η Σελήνη καταλαμβάνει την ακριβώς αντιδιαμετρική θέση στην ουράνια αστροθεσία, εμβαίνουσα στον Υδροχόο. Είναι η στιγμή της Πανσελήνου. Ταυτόχρονα, η μεγαλόπρητη συνοπαδεία του Ήλιου που έχω επισημάνει για τους τελευταίους μήνες ευρίσκεται σε πλήρη άνθιση. Προπορεύεται δορυφορούσα η Αφροδίτη παρθενευόμενη στην αρχή της Παρθένου. Ακολουθεί ο βασιλεύς Ήλιος, συνδορυφορούμενος από τον Ερμή στα μέσα του Καρκίνου, ενώ τον υπεραίροντα πομπικό θρίαμβο κατακλείει φυλάσσοντάς τον ο Ζευς εν συνουσία με τον Άρη στην αρχή του Καρκίνου. Φαινόμενες ασφαλώς θέσεις και σχέσεις. Αλλά για μας τους του κλασικού Ελληνισμού, τα φαινόμενα φθάνουν και περισσεύουν: μας αρκούν και μας σημαίνουν («χραν»). Γιατί το Είναι του όντος συνίσταται στην φανέρωσή του.

Τόπος και χρόνος ευλογούν την συνεύρεσή μας.

Η δειλία δεν θα το βεβηλώσει.

Θεματική μας:

Απόλλων και Διόνυσος, Αιωνιότητα και Χρόνος:

το Κάλλος και η Τραγωδία του Κόσμου.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Α. ΠΙΕΡΡΗΣ

**ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑ ΥΜΝΟΛΟΓΙΑ**

1η Αυγούστου 2013

Χαίρετε!

Χαίρετε την χαρά του αιώνιου Κάλλους.

Χαίρετε τον αποκεκαλυμμένο Απόλλωνα.

Και αιδέσθητε τον Μέγα Ισχύοντα Νεαρώδη Θεό.

Ντραπείτε να μιάνετε την χαρά της αιωνιότητας.

Ντραπείτε να βορβορήσετε το άνθος της τελειότητας.

Ντραπείτε να λερώσετε την στιλπνή επιφάνεια της ιερής φανέρωσης του Είναι.

Γιατί ανεξίλαστη είναι η προσβολή της μεγαλειότητας του Πνεύματος της Αληθείας, ασυγχώρητη η αμαρτία στον Έρωτα του Κάλλους – και κάθε σφάλμα που αμαυρώνει την απολυτότητα του Είναι στο Κάλλος του αποτελεί προσβολή και αμαρτία κατά της δυναμερούς Πνοής του Έρωτα, της μεγασθενούς Αλήθειας που συνέχει τον Κόσμο στην ύπαρξη.

Ὁπόλλων οὐ παντὶ φαίνεται, ἀλλ' ὅτις ἐσθλός.

ὅς μιν ἴδη, μέγας οὔτος, ὅς οὐκ ἴδε, λιτὸς ἐκεῖνος.

ὀψόμεθ', ὦ Ἐκάεργε, καὶ ἐσόμεθ' οὔποτε λιτοί.

Καλλίμαχος, Ὕμνος εἰς Ἀπόλλωνα, 9 – 11.

Απολλώνια Μεταφυσική

EINAI.

Το Είναι είναι το απόλυτο. Δεν έχει το άλλο, το έτερο, δεν υπάρχει το Μη-Είναι. Δεν έχει αρχή άλλη εκτός εαυτού. Το Μηδέν, το Μη-Ον προκύπτει από το Είναι και δεν συμπροϋποτίθεται με αυτό, πολύ δε περισσότερο δεν αποτελεί την σκοτεινή μήτρα του Είναι.

Το Είναι στην απολυτότητά του είναι αόριστο γιατί δεν έχει όρο. Όρος σημαίνει πέρασ δια του οποίου το ον συνίσταται στην ενότητα της ολότητάς του, δηλαδή ουσιώνεται ως οντότητα στην ύπαρξη. Κάθε πέρασ εμπριέχει την αντίθεση του περατούμενου από το εκτός κείμενο, κάθε όρος υποδηλώνει την αντιπαράθεση μιας ουσίας προς άλλες, κάθε οντότητα προσυπονοεί την ετερότητα.

Ως αόριστο, το Είναι στην απολυτότητά του είναι σκοτεινό. Η κρυφίότητα του Είναι είναι η απολυτότητά του. Δεν χρειάζεται και δεν υφίσταται Μήτρα που να γεννήσει το Είναι. Αρχέγονη Νύχτα είναι η κρυφίότητα του Είναι.

EINAI. Αλλά δεν θα ΗΤΑΝ, αν δεν ήταν ΚΑΛΛΟΣ. EINAI γιατί είναι κάλλος.

Από το EINAI στο «είναι Κάλλος» συμβαίνει ο πρώτος και θεμελιώδης διαμελισμός του Απόλυτου σε Μορφή και Ύπαρξη. Το Κάλλος είναι η μορφή του όντος. Η ύπαρξη του κάλλους είναι ταυτόσημη με το ότι το ον είναι. Με τον πρώτο διαμελισμό συνίσταται ο Φάνης, ο πρωτόφαντος υπερκόσμιος, ο πρωτόγονος πάσης φανέρωσης, πρώτηστη Απολλώνια υπόσταση.

Αλλά η μορφή είναι ένα απολύτως ωρισμένο «τι». Το Πέρασ πολυτέμνει το Είναι στην δαιδαλώδη ποικιλία των μορφών του, ορίζοντας την ουσία καθενός όντος. Έτσι αναδύεται η φαντασμαγορία του «Κόσμου» ως κάλλους της φανερωμένης ύπαρξης. Ο Κόσμος είναι η τέλεια φανέρωση του απόλυτου Είναι. Είναι το αποτέλεσμα του διαμελισμού του Είναι εις το παγκαλλές Φαίνεσθαι.

Το Πέρασ ορίζει την δομή του διαμελισμού απεργαζόμενο κάλλος. Αυτή η δομή είναι η Μοίρα της κοσμικής ύπαρξης. Το δίκτυο των περατώσεων δια των οποίων αναφαίνεται το κάλλος των μορφών του Είναι είναι η ανεναντίωτη Μοίρα των όντων. **Μοίρα είναι το απόλυτο κύρος του Κάλλους.** Νηλεής ανάγκη διέπει την μεγαλειώδη διάρθρωση του Κόσμου της απαστράπτουσας φανέρωσης του Είναι.

Φως είναι η λάμψη του κάλλους. Δεν είναι κάτι εξωγενές που προσπίπτει στο ον, αλλά η ίδια η μορφή του όντος ως φανέρωση του απόλυτου Είναι δια του κάλλους. Η πραγματικότητα φωτίζεται δια του κάλλους της μορφής που φανερώνεται σε αυτήν. Ως πηγή φωτός, ο Ήλιος αποτελεί την δεύτερη και κοσμική υπόσταση του Απόλλωνα, συμβολίζοντας την απαστράπτουσα αίγλη του κάλλους.

Η νηλεής ανάγκη του διαμοιρασμού της περάτωσης εις φαντασμαγορία κάλλους ασφαρίζει ες αεί την απόλυτη κυριαρχία του κάλλους. Η «λεπτή ατραπός» στην οποία οι άνθρωποι κινούμεθα επιτυχώς εντός του γίγνεσθαι ορίζεται επίσης από τον εκμανή έρωτα του καλού στον πανσθενή αγώνα αριστείας. Η ατραπός είναι η οδός τελείωσης κατά πάντα και δια πάντα. Δεν χωρούν ισορροπίες στον έρωτα του κάλλους και στην πίστη της αληθείας, δεν βοηθούν βολέματα στον αγώνα της αριστείας.

Στον Συμβολισμό της Περιόδου του Μεγάλου Ενιαιτού (Χειμώνας – Άνοιξη – Θέρος – Φθινόπωρο – Χειμώνας) και του Κύκλου του Γίγνεσθαι (Σπόρος, σπέρμα – βλαστός, κορμός, φαλλός – φύλλα – κάλυκες, άνθη – καρπός, σπόρος, σπέρμα), ο άνθρωπος βρήκε την ισορροπία στην ζωή αφ' ενός και την εξοικείωση με τον θάνατο αφ' ετέρου ως αναπόφευκτη συζυγία της ζωής. Αλλά στον Ελληνισμό δεν του έφθανε ούτε η ισορροπία ούτε η εξοικείωση αυτή. Ο Ελληνισμός υπερβαίνει τον χρόνο στην αιωνιότητα: για αυτό κυριαρχεί στον χρόνο από την αιωνιότητα. Υπερβαίνει την ισορροπία του γίγνεσθαι στην τελειότητα του Είναι: για αυτό κυριεύει του γίγνεσθαι από το Είναι. Με την ταυτότητα φανερού και κρύφιου, Φαίνεσθαι και Είναι, ο Ελληνισμός υπερβαίνει την γένεση. Η φανέρωση αντικαθιστά την γέννηση. Το Είναι σπεύδει να φανεί. Είναι καθ' ο μέτρο φαίνεται. Γιατί το κάλλος επιδεικνύεται. Το όμορφο σφριγά να επιδειχθεί. Το κάλλος υπάρχει στην άγια επιφάνεια – είναι η στυλιπνή, λαμπερή επιφάνεια, γλυκεία στην γεύση και ευωδιαστή στην οσμή, ηχούσα την κοσμική αρμονία. Την τελειότητα της επιφάνειας στην

φανέρωση του Είναι την λέμε βάθος. Αυτό είναι το μεγασθενές βάθος του Όμηρου και του Πίνδαρου και του Παρθενώνα. Δεν μένει υπόλοιπο στην κλασική αποκάλυψη.

Για την ασφαλή και μεγαλουργό υπέρβαση της ισορροπίας και εξοικείωσης στο γίγνεσθαι χρειάζεται σταθερή ένθεος μανία και μόνιμος εκστατικός οργασμός. Το κατακυριεύσαν Δωρικό βίωμα του κάλλους παρέσχε την βάση για την απαραίτητη διαρκή διέγερση εν χρόνω προς υπέρβαση του χρόνου στην αιωνιότητα.

Εκτός της μεταφυσικής και φυσικής του Κάλλους, της οντολογίας και κοσμολογίας του, χρειάζεται σε συνέργεια με αυτά και η ανθρωπολογία του κάλλους. Εν αλληλενδέσει προς τον Φάνητα και τον Ήλιο απαιτείται και ο Απόλλων. Μάλιστα χρονολογικά αυτός ήταν το πρότερο φαινόμενο του Ελληνισμού. Ο Απόλλων είναι το φαινό σύμβολο του κλασσικού Ελληνισμού.

Αιωνιότητα είναι η απολυτοποίηση του άνθους εκτός περιόδου. Η περιοδικότητα του γίγνεσθαι αναρτάται από το κάλλος της μορφής αντί να το περιλαμβάνει ως μια βραχύβιο φάση. Το κάλλος είναι η τελειότητα και η δύναμη, ο σκοπός και το νόημα, το Τέλος της ύπαρξης.

Το άνθος των ανθέων είναι η νεότητα στην ακμή της, ιδιαίτερα η εφηβεία, όπου ο κάλυκας ανοίγει και το κάλλος του ανθρώπου φανερώνεται ως άνοιξη του βίου.

*Το Κάλλος βρήκε την αρχετυπική του φανέρωση στην αρμονία της μορφής, στις ισχυρές μελωδικές γραμμές, στις στίλβουσες στιβαρές ορίζουσες επιφάνειες, στους μεγαλειώδεις σφύζοντες σφριγηλόπυκνους όγκους και στις συνέχουσες ρωμαλέες συμμετρικές αναλογίες του γυμνασμένου και εκ φύσεως καλοφτιαγμένου νεαρού ανδρικού σώματος. Ο Πολύκλειτος έκανε τον «Κανόνα» της σωματικής τελειότητας *viriliter puerum*.*

Ο Απόλλων είναι η ιδέα (το είδος και η μορφή) του Κούρου. Η Αρχαϊκή εποχή οικοδομεί Ελληνισμό και πολιτισμό με αρχή και βάση και τέλος τον Κούρο.

“Ἀνακρέοντα γοῦν ἐρωτηθέντα, φασί, διατί οὐκ εἰς θεοὺς ἀλλ’ εἰς παῖδας γράφειν τοὺς ὕμνους, εἰπεῖν ὅτι οὗτοι ἡμῶν θεοί εἰσιν” (Σχόλια στον Πίνδαρο, *Ισθμιονίκαι*, II 1a, p. 213.25-7 Drachmann).

Μεγαλόπνοα ανυμνεῖ ο υψιπετής Πίνδαρος την εκμανή ποιητική αφοσίωση στην Κουρολατρεία του μορφοπλάστη αρχαϊσμού:

Οἱ μὲν πάλαι, ᾧ Θρασύβουλε, φῶτες, οἷ χρυσαμπύκων

ἐς δίφρον Μοισᾶν ἔβαινον κλυτᾶ φόρμιγγι συναντόμενοι,

ρίμφα παιδείους ἐτόξευον μελιγάρυας ὕμνους,

ὅστις ἐὼν καλὸς εἶχεν Ἀφροδίτας

εὐθρόνου μνάστειραν ἀδίσταν ὀπώραν.

Πίνδαρος, *Ισθμιονίκαι*, II. 1 - 5

Το άνθος του κόσμου ανέλαβε την απόλυτη πρωτοκαθεδρία μεταξύ των άλλων φάσεων της συστατικής περιοδικότητας του γίνεσθαι.

Το οικείο βίωμα του παγκαλλούς άνθους της εφηβείας, του Νεαρώδους, είναι η αιωνιότητα. Η τελειότητα της σωματικής μορφής μέσα στο γίνεσθαι φανερώνει την αιωνιότητα αισθητά στον χρόνο. Ο χρόνος καταργείται κάθε Στιγμή που επιτυγχάνεται τελειότητα, κάθε στιγμή που καταυγάζουν τον ορίζοντα της ύπαρξης οι αστραπές της φωτοχυσίας του κάλλους.

Το ίδιο βίωμα της αιώνιας, (και όχι απλώς περιοδικής, αν και ατέλειωτης,) ανθοφορίας, του αιώνιου νεαρώδους κάλλους, που φανερώνεται μεγασθενώς στο Κουρικό αρχέτυπο της σωματικής τελειότητας, εκφράζεται χαρακτηριστικά και μοναδικά και στον ιερατικό Απόλλωνα εξ ελεφαντοστού στο Μουσείο των Δελφών.

Ο πρωθήβης νεαρώδης του Ομηρικού Ὑμνου σημαίνει εδώ με την όψη και το βλέμμα του την απόλυτη βεβαιότητα της δικής του τελειότητας και μαζί το απόλυτο, ανεπιφύλακτο άνοιγμα προς την ύπαρξη που ακριβώς μόνο η επίγνωση της δικής του τελειότητας μπορεί να στηρίξει. Δεν υφίσταται απορία ή αμφισημία ή καν αίνιγμα στην έκφρασή του, αλλά μόνο και καθαρό το αφ’ υψηλού ερώτημα του αιώνιου εφήβου:

«εγώ είμαι τέλειος, εσύ; Εγώ έχω την αιωνιότητα, εσύ τι έχεις να προσφέρεις;»

Η άνοιξη είναι η βίωση της επιτετευγμένης τελειότητας, - ανοίγεται πραγματικά στην ολοκληρία του Είναι μόνο το περατωμένο τέλος της ύπαρξης, μόνο η κλειστή μορφή του όντος. Ο τελειωθείς όρος της ουσίας του όντος, η συντέλεια του «τι ην είναι» του, η «εντελέχεια» της ύπαρξής του, το εναρμόνιο και απολύτως καθωρισμένο πέρας της μορφής του, το κλείσιμο κάθε δυνατότητας διαφορετικού προσδιορισμού ακόμη και στο ελάχιστο (ο ισχυρός συντονισμός του τέλειου προς την αρμονία του Είναι) – αυτή η περατωμένη οριοθέτηση της τελειότητας σε συμμετρίες και αρμονίες και αναλογίες, αυτή είναι που θεμελιώνει την άφοβη «άνοιξη» προς τον κόσμο και το Είναι. **Το τέλειο δεν χρειάζεται τίποτα, δεν του λείπει τίποτα, δεν έχει ανάγκη από τίποτα – για αυτό κοιτάει τα πάντα ελεύθερα και απροκατάληπτα και ανυποψίαστα και άφοβα, για αυτό ανοίγεται προς τα πάντα.** Όχι από εξοικείωση με το γίγνεσθαι και την περιοδικότητά του, αλλά από ανοικείωση προς αυτό και αυτήν, από την περιωπή της αιωνιότητας.

Το τέλειο του νεαρώδους κάλλους ανοίγεται προς τα πάντα με την αφέλεια της αιωνιότητας, εξαγγέλλον ένα και ερωτών ένα:

«εγώ είμαι στην αιωνιότητα, εσύ είσαι στον χρόνο;»

Αυτό σημαίνει με την έκφρασή του ο ιερατικός Απόλλων των Δελφών. Στην ουσία ο πρωθήβης του αιώνιου κάλλους προσκαλεί:

«ιδού εγώ ο ανθός της ύπαρξης. Με έχεις ερωτευθεί για να κερδίσεις την αιωνιότητα δια του κάλλους;»

Γιατί έρως είναι η δύναμη του κάλλους, οντολογικά, συμβολικά, κοσμογονικά και ανθρωπολογικά.

Ο Απόλλων φανερώνεται αποτελεσματικά στους εκλεκτούς εσθλούς. Εσθλός είναι ο αιώνια νεαρώδης. Ο μετέχων του Θεού. Ο εσθλός στην τελειότητα της αριστείας είναι άφοβος στην απόλυτη προτεραιότητα του κάλλους που βιώνει στις φρένες και στην πράξη του. Ο δειλός φοβάται και πέφτει πτώμα αηδές στις ισορροπίες της ακαλλίας. Ο δειλός ισορροπώντας ενάντια στην ακρότητα της αρμονίας μιαίνει συνεχώς τον πάναγνο θεό. Και βυθίζεται στον βόρβορο της ακοσμίας του.

Αναλογισμός Περιόδου

εν Αιωνιότητα

Απεκαλύφθη ο Απόλλων στις συναντήσεις μας και συναπεκάλυψε τον συλλεϊτουργό Διόνυσο εις περιαγωγή του ανθρώπινου ελλείμματος μακράν της ισορροπίας της περιοδολογικής Μητρικής χθονιότητας και του Νεαρώδους θεού του θυσιαζόμενου έκαστο έαρ και ανιστάμενου εκ νέου εις κύλισιν του Κύκλου του χρόνου. Αποκαλύψεις που μας επιδαψίλευσαν οι θεοί αφού προσφερθήκαμε ορθά προς αυτούς. Διαρθρώσαμε τις αποκαλύψεις αυτές πολλαχώς και συναφώς. Συνάψαμε έννοια και σύμβολο και πράξη εις μία αδιαχώριστο ολότητα. Στα τελευταία σεμινάρια και συναντήσεις μας ανεδείχθη ο ειρμός συνοχής αυτής της διαρθρωμένης ολότητας επί του θέματός μας. Η Δελφική Ιεροβασία μας ήταν καθοριστική: μας χάρισε την Κλείδα των μυστηρίων του φωτός επί του σκότους. Οι συμμετέχοντες κατέχουν λόγο να δίνουν για την σημασία της συμμετοχής των.

Το Είναι και οι θεοί του Είναι αποκαλύπτονται όταν προσφέρεις προς αυτούς όλος σε πλήρες και ανεπιφύλακτο δόσιμο. Κάθε επιφύλαξη, οσοδήποτε και τεκμηριωμένη να είναι κατά τους θεσμούς του γίνεσθαι, καταστρέφει την οδό επικοινωνίας με την υπέρχρονο αιωνιότητα. Γιατί στο απόλυτο δεν ταιριάζει σχετικότητα και ισορροπία. Είναι αλλότρια και απεχθής σε αυτό.

Το πλήρες και ολοκληρωτικό δόσιμο του εαυτού μας θυσία στο Είναι και τους θεούς, επισύρει την Χάρι τους. Με το να τους δοθούμε ανεπιφύλακτα μας καταλαμβάνουν, δηλαδή μας αποκαλύπτονται, δηλαδή γινόμαστε

φορείς των. Και συλλειτουργούμε με αυτούς την κοσμική τάξη δι' όλων και εν όλως.

Η δόσις εφελκύνει την αντίδοση. Η χάρις την αντίχαρη. Απροφύλακτοι και ανυπεράσπιστοι παραδινόμαστε ολοκληρωτικά και ανεπιφύλακτα στην πεφανερωμένη αγλαόμορφη μεγαλειότητα του Είναι. Και έτσι αντλούμε την υπέρτατη δύναμη υποκύπτοντας ανενδοίαστα χωρίς υπόλοιπο σε αυτήν. Εύ-μορφοι ανακαλύπτουμε, επανερχόμαστε και ταυτιζόμαστε με τον απόλυτο εαυτό μας δια του κάλλους της τελειότητάς μας.

Ο Έρωσ είναι η υπέρτατη δύναμη του Είναι, υποστάτης της ύπαρξης, αρχή ενότητας.

ΕΙΝΑΙ σημαίνει ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΟ, και αυτό είναι ταυτόσημο με το ΕΡΑΤΑΙ, είναι Έρωσ εαυτού ως κάλλους.

Έρωσ είναι η υπαρξιακή δύναμη του Κάλλους. Και είναι απολύτως επέκεινα των ισορροπιών της ασχήμιας.

Το κάλλος πνέει τον Έρωτα, την δύναμή του, στο ερών, το οποίο έτσι πάσχει την πνοή του Είναι και υφίσταται στην ύπαρξη, αναπνέει και ζει, ενεργούν και εξομοιούμενο με το ερώμενο κάλλος. Το κάλλος δεν ανέχεται τίποτα παρά την τελειότητα. Και συνεπώς ο έρωσ οδηγεί εις τελειότητα. Ο Έρωσ είναι ο μέγας Τελεστής. Δεν είναι αληθής έρωσ αν δεν τελεί και τελειοποιεί. Ο κοινός «έρωσ» είναι ο μέγας πίθηκος. Το Αρχιλόχειον περί πιθήκου πυγής του ανήκει.

Η ερωτική πνοή που πνέει από το κάλλος του ερώμενου στον ερώντα επιστρέφει και εισπνέεται από το κάλλος στο οποίο ανήκει. Στον έρωτα το κάλλος εράται εαυτού και αυτό συνέχει τους δύο εις ένα. Ο Έρωσ διχάζεται για να επιτείνει την ορμή και δύναμη της ένωσης στην τελειότητα.

Χάρις είναι αυτογενώς η χαρά του κάλλους επί τω εαυτώ του, η ακτινοβολία της ομορφιάς. Το ωραίο είναι χάσμα ιδέσθαι, χαρμονή να το βλέπεις, να το αισθάνεσαι, να το νοείς. Χάρις κατά δεύτερον είναι η δωρεά του κάλλους στον εμπνεόμενο από τον Έρωτα για αυτό. Ο ερώμενος χαρίζεται ολόκληρος στον αληθώς ερώντα, κατά χάριν εκμαιεύουσαν την αντίχαρη της αφιερώσεως εις τελειότητα.

Τελειότητα συμπληροί και προάγει τελειότητα, κάλλος διεγείρει και ικανοποιεί κάλλος – συντελείται η ολοσχερέστερη πραγμάτωση της αλληλοπεριχώρησης των μορφών του Είναι στην απολυτότητά Του. Το θαύμα αυτό απεργάζεται ο Μέγας Δυνάστης, ο κάλλιστος των θεών, ο Έρωσ.

Ο Ελληνικός Έρωσ είναι η Οδός και η Αλήθεια και η Ζωή.

Συνοδοιπορήσαμε εφέτος, με ηγεμόνα τον υποφήτη του Απόλλωνα, εν νω και θυμώ εν διανοία και πράξει, εν λόγω και έργω, την λεπτή ατραπό εν μέσω της νηλεούς ανάγκης. Είναι η οδός της τελειότητας. Αυτήν διακηρύσσουμε.

Έσεστε τέλειοι, οι ακολουθούντες εν πνεύματι αληθείας.

**Διδάσκουμε και διδασκόμεθα την αρετή της αριστείας
θρησκευόμενοι το Ελληνικό Κάλλος.**

Οι εκλεκτοί μούμεθα εις εσθλότητα τα φανερά μυστήρια του Φωτός, - κατακρυπτόμενα μόνον από την σκοτοδινία της δειλίας.

Οι δειλοί απολείπονται και αποβάλλονται ασθμαίνοντες το πνεύμα της απωλείας.

Και ιδού, δείτε τους, παραδειγματιζόμενοι εις αποφυγήν.

Οι Βέβηλοι μένουν πίσω στο πέταγμα επί των Χαρίτων της Ερωτικής Πνοής. Ίδετε τους χαμαιπετείς πως ενώ μοχθούν να συμπεριληφθούν στην Απολλώνεια αρμονική χορεία, ορχούνται φευ τον άσεμνο ορχηθμό του πιθήκου.

Κατάκριτοι του Έρωτα υηδόν προστρίβονται αλλήλοις χοίροι πέτραις, την ιερά Ηδονή χαμερπώς εκφραυλίζοντες, είτε ανέραστο αηδή μόνιμο κνησμό ανίατα και ανόνητα θεραπεύουν «πάσαν οδόν φορούμενοι», είτε

ανηκέστοις θεσμοδεσμοφορίαις ανιαρώς περισφιγγόμενοι κατ' ανάγκην ενεργάζονται την αργαλέα γένεση, ενόχως στέποτε διαθρυπτόμενοι εις ατελέσφορες πάρεργες αυταπάτες. Ουδέ λόγος δε περί τρίτης μερίδος, φαντασιοκοπουμένων άυλες πνευματοκαπνίες και θλαδίες ιδεαλισμούς, τα Ομηρικά αμενηνά είδωλα των τεθνεώτων ταλαιπώρως εξορχουμένων εις πρότυπα και στόχους ψυχικών επανόδων δίχα σώματος και αισθήσεων και φρενών και θυμού και νου. Άπαγε του απόκοπου πνευματισμού και συζυγούς θηλυδριασμού.

Ως αληθώς, ερωτικά και Απολλώνια τα μεγάλα μυστήρια της ύπαρξης.

Και είναι μυστήρια ολοκληρίας.

Αλοίμονο στον δειλό που θα τα τεμαχίσει διαλέγοντας την βολή του.

Από το άγγιγμα του κρίνου και την γεύση του μέλιτος στον ιδρώτα της γυμνασίας και στην οσμή του αγώνα και στον κονιορτό της μάχης, από την χαρά της μολπής και την σαγήνη του ειδυλλιακού καταρράκτη στον αφρισμένο πόντο και την άγρια καταιγίδα, από την ζάλη της αισθησιακής διέγερσης και την ηδονή της ικανοποίησης στην μέθη της ιεράς μανίας και την οδύνη της έκστασης, και από το γλυκόπικρο πάθος του σώματος στο γενναίο διόγκωμα του θυμού και στην νεκτάρεα εποπτεία του νου –

το Κάλλος καλλύνει τα πάντα στην φαντασμαγορία των μορφών του. Είναι άγοντάς τα στην υπέρτατη τελειότητα της ουσίας των χωρίς ακύρωση ουδέ καν παράλλαξη της ταυτότητάς των.

Ιδού το Μέγα Μυστήριο του Ελληνισμού.

Η θέωση βαίνει δια της ολοκληρίας εις κάλλος.

Χαίρετε φίλοι!

Μία περίοδος έκλεισε, μια νέα θα αρχίσει θεών ευδοκούντων σε τρεις μήνες.

Προσβλέπουμε και προσδεχόμαστε σεμνοπρεπώς τους κύκλους του ενι-αυτού εστεμμένοι την αυγή της τελειότητας.

Τι προς εμάς ο χρόνος;

Η αιωνιότητα ανήκει στους επόπτες του Απόλλωνα.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΠΕΡΙ ΧΑΡΙΤΩΝ ΕΝ ΔΕΛΦΟΙΣ

ΚΑΙ ΧΑΡΙΤΟΒΡΥΤΗΣ ΦΩΤΟΧΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΚΑΛΛΟΥΣ

Σε μικρή απόσταση βορειοανατολικά του Ναού του Απόλλωνα στο ιερό των Δελφών πιθανώτατα ίστατο ο μέγας κίονας, τμήμα του οποίου είδαμε στο Μουσείο, περιελισσόμενος από άκανθα, ύψους 11 μέτρων, από πεντελικό μάρμαρο, την κορυφή του οποίου περιβάλλουν τρεις νεαρές γυναικείες μορφές, ύψους 2.08 μέτρων (υπερφυσικές τόσο ώστε να φαίνονται χαρίεσσες φυσικές από το έδαφος θεώμενες). Οι κόρες έχουν διαμορφωθεί ιπτάμενες στον αέρα (τα πόδια τους δεν πατούν στην βάση

που σχηματίζει η τελική άκανθα του διακόσμου), με ελαφρά δινώδη, αργή και ρυθμική, κίνηση όπως δείχνεται στον ματισμό τους. Το δεξί τους χέρι είναι σηκωμένο, ενώ με το αριστερό κρατούν κομψά την άκρη από τον πτυχωτό χιτώνα τους, κατά το κορικό ιδίωμα. Ένα όμορφο, συγκρατημένο χαμόγελο φωτίζει τα σοβαρά τους πρόσωπα. Φέρουν επί κεφαλής τον χαρακτηριστικό ιερατικό πόλο των θηλειών Πότνιων θεοτήτων. Ο παρακείμενος στο Μουσείο Δελφικός Ομφαλός ίσως έκειτο υπεράνω των πόλων, επιστεγάζοντας το όλο μνημείο. (Εναλλακτικά τρίπους και λέβης θα μπορούσε να ευρίσκετο στην κομβική θέση, αλλά δεν δένει).

Το μνημείο, σύμφωνα με επιγραφή στην βάση του, ήταν αφιέρωμα των Αθηναίων της περιόδου 335 – 325 π. Χ.

Ο κίων είναι φαλλικός. Εάν μάλιστα όντως αποκορυφούτο στον Φαλλό – ομφαλό, το νόημα θα κέρδιζε σε προφάνεια. Οι τρεις κόρες είναι οι Χάριτες. Ανάλαφρα χορεύοντας περιβάλλουν την κεφαλή του φαλλού, τον Ομφαλό. Χαριτόβρυτος ο θορός του ζώντος αλλωμένου ύδατος.

Οι Αθηναίοι ακολούθησαν τη σύνδεση των Χαρίτων με το Δελφικό ιερό του Απόλλωνα που μεγαλεπίβολα διαδηλώνει ο Πίνδαρος στον 14^ο Ολυμπιονίκη του προς τιμή του Ασώπιχου του Ορχομενίου (παιδός που νίκησε στο στάδιο):

Καφισίων ύδάτων λαχοῖσαι ταί τε ναίετε καλλίπωλον ἔδραν,

ᾧ λιπαρᾶς ἀοίδιμοι βασίλειαι

Χάριτες Ἐρχομενοῦ, παλαιγόνων Μινυᾶν ἐπίσκοποι,

κλυτ', ἐπεὶ εὔχομαι. σὺν γὰρ ὕμμιν τά τε τερπνὰ καὶ

τὰ γλυκέα γίνεται πάντα βροτοῖς,

εἰ σοφός, εἰ καλός, εἴ τις ἀγλαὸς ἀνήρ.

οὔτε γὰρ θεοὶ σεμνᾶν Χαρίτων ἄτερ

κοιρανέοντι χοροὺς οὔτε δαῖτας. ἀλλὰ πάντων ταμίαι

ἔργων ἐν οὐρανῷ, χρυσότοξον θέμεναι πάρα

Πύθιον Απόλλωνα θρόνους,

ἀέναον σέβοντι πατρὸς Ὀλυμπίου τιμάν.

XIV, 1 - 12

Οι Χάριτες έστησαν τους θρόνους τους δίπλα στον χρυσότοξο Πύθιο Απόλλωνα, στους Δελφούς. Τα αρχαία Σχόλια σημειώνουν στο Πινδαρικό χωρίο: *παρὰ τῷ Απόλλωνί φησι καθέζεσθαι τὰς Χάριτας διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν οικειότητα. ἐν γοῦν Δελφοῖς ἐπὶ τῆς δεξιᾶς εἰσιν ἰδρυμένοι τοῦ Ἀπόλλωνος.* (Drachmann vol. III pp. 391.19-392.1). Ὀντως δε η βάση του κίονα των Χαρίτων έκειτο ακριβώς δεξιά του ναού του Απόλλωνα καθώς ανεβαίνουμε την ιερά Οδό.

Ὅτι αναμένεται κατά την σωστή θεωρία επικυρώνεται από τις αρχαίες πηγές. Τα δε νεωτερικά φληναφήματα περί θυγατέρων του Κέκροπα ερρέτωσαν εις κόρακα. (Σύγγνωθι Ἄπολλον, αλλά Σε υφηγούμαι!)

Και είναι οι Χάριτες που ιδιαίτερα λατρευόντουσαν στον Ορχομενό, κατά το τόξο από τις Θεσπιές (θρησκεία του Έρωτος) δια της κοιλάδας των Μουσών και της Ἀσκρας (Ἡσίοδος, Θεογονία με υπατική θέση τον Έρωτα) μέχρι τον Ορχομενό, όπως έχω αναλύσει στα Βοιωτικά.

Τρεις κορυφές της ανθρώπινης τελειότητας προσδιορίζει ο Πίνδαρος, για να τις αντιστοιχίσει προς τις τρεις Χάριτες που εν συνεχεία αναφέρει. Τελειότητα θείου νου («ει σοφός»), ακρότητα σωματικού κάλλους («ει καλός»), και λάμψη αστραπόβολης παρουσίας («ει αγλαός»). Τα σημαίνοντα ονόματα των τριών Χαρίτων είναι Ευφροσύνη, Θαλία και Αγλαΐα. Ευφροσύνη είναι η άριστη κατάσταση των φρενών, χαρά της ζωής και ηδονή της ύπαρξης. Η Θαλία συμβολίζει την θάλλουσα φυσική ακμή της οργώσας και σφριγώσας νεότητας. Τέλος η Αγλαΐα αντιπροσωπεύει ακριβώς την απαστράπτουσα λάμψη του όντος στην τελειότητά του, τον κοσμικό αγλαισμό της ύπαρξης. Και αυτή προσαγορεύεται «πότνια» από τον Πίνδαρο στον προκείμενο Ολυμπιόνικο (ν. 13/4). Τα πάντα δένουν για αυτόν που ξέρει τί να κοιτάξει.

Σε άλλους, αναμενόμενους για τους γνώστες, δεσμούς αληθείας δεν θα εμφιλοχωρήσω εδώ. Στην Ἡλιδα αγάλματα των Τριών Χαρίτων ίσταντο σε κοινό βάθρο με τον Έρωτα (Παυσανίας, VI, 24, 7). Κοινός βωμός στην

Ολυμπία ήταν αφιερωμένος στον Διόνυσο και τις Χάριτες, ενώ δίπλα υπήρχε βωμός των Μουσών [Παυσανίας, V, 14, 10. Cf. Απολλόδωρος, Βιβλιοθήκη, II, 7,2,5 (#141), Πίνδαρος, Ολυμπιονίκαι, X, 25, επίσης V, 5, όπου τα Σχόλια αναφέρουν ονομαστί κατά τον Ηρόδοτο (FGrHist. 31F34a Jacoby) τους 6 κοινούς βωμούς, τις 6 συμβωμίες που ο Ηρακλής θεσμοθέτησε στην Ολυμπία]. Οι Ηλείες γυναίκες επεκαλούντο την επιφάνεια του ιερού κτήνους, του ταύρου Διονύσου, προσευχόμενες να συνοδεύεται από τις Χάριτες (Πλούταρχος, *Αίτια Ελληνικά*, XXXVI, 299 A-B. Σκεφτείτε τον Μέγα Ταύρο των Δελφών. Δείτε ιδιαίτερα την ανάλυσή μου στο Apostolos Pierris, *Religion and Mystery*, Chapter 8, pp.416 sqq.). **Για την πολυδύναμη διπολική ταυτότητα Απόλλωνα και Διονύσου, και για την Απολλώνια καταγωγή της έχω διεξοδικά αποκαλύψει άγραπτα το μυστήριο.**

Η λατρεία των Χαρίτων στον Ορχομενό ήταν αρχέγονη. Τα αρχικά αγάλματά τους ήταν ανεικονικά, τρεις λίθοι θεωρούμενοι ουρανοπετείς, Παυσανίας, IX, 38, 1: ... τὸ δὲ ἀρχαιότατον Χαρίτων ἐστὶν ἱερόν. τὰς μὲν δὴ πέτρας σέβουσί τε μάλιστα, καὶ τῷ Ἐτεοκλεῖ αὐτὰς πεσεῖν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φασίν. Οι Ορχομένιες Χάριτες ήσαν μεν τρεις, αλλά χωρίς εξειδικεύουσες ονομασίες. (Παυσανίας, IX, 35, 1). Ο Ησίοδος (*Θεογονία*, νν. 907 – 911) από την γειτονική Άσκρα, του ίδιου πολυδύναμου Ερωτικού τόξου στο οποίο ανήκει και ο Ορχομενός, τις απεκάλεσε πρώτος με τις επικλήσεις που χρησιμοποιεί και ο Πίνδαρος, ενώ επίσης τις συνέδεσε με τον Έρωτα. Τα Ορφικά, κατά την συλλογή και έκδοση του Ονομάκριτου, συμφωνούσαν (Παυσανίας, IX, 35, 5). **Πρόκειται για Απολλώνια ερμηνεία των Χαρίτων.**

Η προγενέστερη εκδοχή τους εντάσσεται στην θρησκευτικότητα της χθονιότητας. Ήσαν δύο αντί τρεις, η δυάδα της πολυγονίας και αρχή του άρτιου αντί της τριάδας της τελειότητας και αρχής του περιττού. Στις Πυθαγόρειες συστοιχίες των αντιθέτων το περιττό συγκαταλέγεται στην συστοιχία του πέρατος, του φωτός και του άρρενος, το άρτιο σε εκείνη του απέρατου, του σκότους και του θήλεος, όπως έχω αναπτύξει στα άγραφα μαθήματα. Τα ονόματα της δυάδας στην Αθήνα ήσαν Αυξώ και Ηγεμόνη (Παυσανίας, IX, 35, 2). Παραπέμπουν στην Άνοιξη ως φάση της περιοδικότητας του γίνεσθαι: η αύξηση και η οδηγούσα την ανάπτυξη των πραγμάτων στη ροή της γένεσης. Ο Παυσανίας (loc. cit.) τις συνδέει με τις Ώρες, τις δυνάμεις των βασικών εποχών του Μεγάλου Ενιαυτού. Οι

Ωρες, δύο και αυτές κατά την ίδια λογική, είναι η Θαλλώ και η Καρπώ, το Έαρ και το Θέρος. Μερικοί ελάμβαναν μάλιστα την Καρπώ ως Χάρिता, αντί της Ηγεμόνης, οπότε η αντιστοιχία προς τις δύο σημαντικές εποχές ήταν πλήρης. Ο Πausanίας τις διαχωρίζει, ώστε οι μεν δύο θεμελιώδεις Ωρες να συμβολίζουν την δύναμη της άνοιξης των ανθέων και της ωρίμανσης των καρπών αντιστοίχως, οι δε δύο Χάριτες να θειάζουν την δυναμερή ανανεωτική ροπή του έαρος εις διπλούν, ως αυξητική ορμή και ως κινητήρια ισχύ του ενιαύσιου τροχού.

Όπως πάντα πάντως ο κλασσικός λόγος κρύβει περισσότερα στην πολυδιάστατη, πυκνόστιλβη επιφάνειά του από όσα το ανυποψίαστο μυαλό και το αναίσθητο μάτι της νεωτερικότητας μπορεί να αντιληφθεί. Ο Πausanίας επισύρει την προσοχή σε μια σύνθετη διάρθρωση σχέσεων μεταξύ Χαρίτων, Ωρών και Κεκροπιδών στην Αθήνα, η οποία δυνητικά ενεδέχεται να προκαλεί σύγχυση περιγραμμάτων στους ανεξοικειώτους με τις Αττικές περιπλοκότητες. Ο ίδιος λοιπόν διασαφεί, όπως εξήγησα παραπάνω, ότι υπήρχαν δύο Χάριτες (η Αυξώ και η Ηγεμόνη), δύο Ωρες (η Θαλλώ και η Καρπώ), η δε Θαλλώ συνετιμάτο επίσης με την Πάνδροσο εκ των τριών θυγατέρων του Κέκροπος. Η μυθολογία των Κεκροπιδών δείχνει έντονη χθονιότητα και εστιάζεται στην γονιμότητα της χθονιότητας. *Το θάλλον νεαρώδες (Θαλλώ) σε φυτά και ζώα συνδέθηκε με αυτές, ιδιαίτερα με την γόνιμο υγρασία (Πάνδροσος) στο περιβάλλον και στα οργανικά όντα (δρόσο και χυμούς και σπερματικά υγρά), αν και πρωτίστως ανήκει στην δύναμη της περιοδικότητας του Ενιαυτού, μαζί με την Καρπώ. Εξ αντιθέτου, η Θαλλώ απορροφήθηκε από τις Χάριτες ώστε να συνεκφράζει με αυτές την πολυειδία των δυνάμεων του Έαρος υπό την τριαδική πλέον εκδοχή της Χαριτείας, κατά την οποία η Θαλλώ ήταν μια τρίτη Χάρις παρά την Αυξώ και την Ηγεμόνη: η ορμή ανάπτυξης του όντος στο έαρ του βίου του (Αυξώ), το σφύζον θάλλος της ακμής του (Θαλλώ) και η ηγεμονική ροπή που το ενιδρύει κατά την τελειότητα του κάλλους της νεαρώδους μορφής του υπέρ τον χρόνο του μέλλοντός του στην αιωνιότητα (Ηγεμόνη). Το μέλλον του θα έχει «μέλλον» αιωνιότητας όσο σε ευλογημένες στιγμές της διάρκειάς του θα ομοιάζει με την θάλλουσα ακμή της τέλειαις νεότητας. Και αυτό θα γίνει αν προσηλωθεί με θρησκευτική ευλάβεια στην λατρεία του Απόλλωνα, του αιώνια νεαρώδους κάλλους, αν αφιερωθεί στην θρησκεία της τελειότητας του φωτός.*

Με την αφομοίωση της Ώρας της Εαρινής ακμής, του Άνθους, (Θαλλώ), σε αντίθεση προς την Ώρα της Θερινής ωρίμανσης, του Καρπού, (Καρπώ), στην Χαριτόβρυτο συνοπαδεία της λάμψης του κάλλους και του άκαρπου για την γένεση δοσίματος στον Έρωτα για την σύλληψη της τελειότητας, αποκατεστάθη η τριάδα πλέον της Αθηναϊκής Χαριτείας, Θαλλώ, Αυξώ, Ηγεμόνη. Και αυτήν ακριβώς ανευρίσκουμε στον Εφηβικό Όρκο για την τήρηση ανελάπττων των ορίων και απαράβατων των θεσμίων της πόλης. Οι θεοί τους οποίους επικαλούνται οι έφηβοι στον όρκο τους για εγγυητές είναι ο Ζεύς, οι θεοί του πολέμου ως μάχης και ως φρίκης, Άρης και Ενυάλιος, η Κεκροπίς Άγραυλος από τα πάτρια της χθονιότητας, και η τριπλή των χαρίτων χορεία, Θαλλώ, Αυξώ, Ηγεμόνη. (Πολυδεύκης, VIII, 106).

*Η πιο εντυπωσιακή τεκμηρίωση της δυναμικής του Δωρικού βιώματος στην διαμόρφωση του κλασσικού Ελληνικού πνεύματος παρέχεται, αναμενόμενα και χαρακτηριστικά, από την Σπάρτη. Οι Λακεδαιμόνιοι τήρησαν τον δυαδικό αριθμό των Χαρίτων από την προγενέστερη κατάσταση της χθονιότητας και μετάλλαξαν τη ουσία του ονοματίζοντες τις θεές σύμφωνα με την κυριαρχία του αιώνιου Κάλλους, αντί της υπαγωγής τους στην περιοδοκρατία του γίνεσθαι εν χρόνω. Τα ονόματα ήσαν Κλήτα και Φάεννα, Πausανίας, IX, 35, 1 και III, 18, 6; 10. (Cf. S. Wide, *Lakonische Kulte*, pp.210 – 4). Ο Αλκμάν ήδη τις ανέφερε με αυτό τον τρόπο, Fr. 223 Calame. Η Ένδοξη, η Ξακουστή και η Παμφαής, η Λαμπερή. Το πνεύμα του Κάλλους, η ηγεμονία του Άνθους, έχει να κάνει με το φως και την τελειότητα και την αιωνιότητα, απεχθάνεται τα αργαλέα έργα της περιοδικής αναγκαιότητας στην διάρκεια του γίνεσθαι, αποστρέφεται την γένεση.*

Ο Όμηρος εκφράζει πρώτος φυσικά και εδώ την απόλυτη κυριαρχία του πνεύματος του Κάλλους. Η Αφροδίτη, καταπονημένη και προσβεβλημένη μετά την περιπέτειά της με τον Άρη και τους δεσμούς του Ηφαίστου, προστρέχει για καταφύγιο στη ιερή της Πάφο, όπου οι Χάριτες (χωρίς υποδήλωση αριθμού και ονοματοθεσίας) την περιποιούνται για να ανακτήσει την έκπαγλη καλλονή της: την λούζουν, την χρίουν με το αθάνατο έλαιο που κάνει τους αΐδιους θεούς να αποστίλβουν λάμψη από την επιδερμίδα τους, την ντύνουν με φορέματα θαυμαστά, αξιέραστα. **Η λειτουργία των Χαρίτων δεν έχει σχέση με την γένεση και τους κύκλους της, αλλά με το φως του αιώνιου κάλλους.**

ἔνθα δέ μιν Χάριτες λουῖσαν καὶ χρίσαν ἐλαίῳ

ἀμβρότῳ, οἷα θεοῦς ἐπενήνοθεν αἰὲν ἐόντας.

ἀμφὶ δὲ εἶματα ἔσσαν ἐπήρατα, θαῦμα ἰδέσθαι.

Ὀδύσεια, θ, 364 – 6

Το χαρακτηριστικό, αλλά δύσκολο ρήμα “ἐπενήνοθεν”, τονίζει το νόημα. Από το “ἐνθῶ”, “ἐνέθῳ” ή “ἀνέθῳ”, σημαίνει περιορίζει, επίκειται, επανθεί, καταλάμπει. Ίδια ρίζα πιθανώτατα με το άνθος.

Η εικόνα και η έκφρασή της είναι τόσο προσφιλή στο νέο πνεύμα που επαναλαμβάνονται αυτούσια και με επίταση στον Ομηρικό Ὕμνο εἰς Ἀφροδίτην, V 58 sqq.

Στην Οδύσεια, σ 193, οι Χάριτες χαρακτηρίζονται από «χορόν ἡμερόεντα», χορό ποθητό, ορχηθμό του πόθου – ακριβώς όπως παρίστανται στην κορυφή του Δελφικού κίονα. Το ταίριασμα εντείνεται και ο πόθος διεγείρεται μάλιστα αν πάρουμε στα σοβαρά και παιγνιωδώς την ορθότατη παρατήρηση του Πausανία (VI, 24, 5): Χάριτας δὲ Ἀφροδίτη μάλιστα εἶναι (θεῶν) οἰκείας. Αφού Ἀφροδίτη εἶναι η οδός του αφρού, δηλαδή ο φαλλός, κατά τα ουράνια μυστήρια, οι ανάλαφρα ορχούμενες Χάριτες περί την κεφαλή του κίονα στο Αθηναϊκό ανάθημα των Δελφών είναι εξεχόντως ό,τι συμβολικά και αισθητικά πρέπει.

Πάλι και πάλι έχουμε διαπιστώσει την νέα δημιουργία μορφής στον Δωρικοκρατούμενο Ελληνισμό από το προϋπάρχον κοινότερο κοσμικό και ανθρώπινο περιεχόμενο. Το αυτό φαινόμενο επαναλαμβάνεται και εν προκειμένω. Θεότητες του κύκλου του ενιαυτού και της περιοδικότητας της οργανικής ζωής αρχηγόνως οι Χάριτες, συναφείς προς τις Ὁρες, διακρίνονται εν συνεχεία από αυτές, ισχυρά και emphaticά ήδη στον Όμηρο και τον Ησίοδο. *Από το άλλο μέρος η έλξη του πνεύματος του Κάλλους είναι τέτοια και τόση που και οι θεότητες της γονιμότητας και περιοδικότητας αναμορφώνονται προς το τέλος της αιωνιότητας.* Ένα έξοχα αισθητό δείγμα αυτής της αναμορφωτικής δύναμης του Κάλλους φανερώνεται στο ακόλουθο σωζόμενο απόσπασμα από τα επικά «Κύπρια» (Fr. 4 Bernabe):

εἶματα μὲν χροῖ ἔστο, τά οἱ Χάριτες τε καὶ Ὁραι

ποίησαν καὶ ἔβαψαν ἐν ἄνθεσιν εἰαρινοῖσιν,
οἷα φέρουσ' ὥραι, ἐν τε κρόκῳ, ἐν θ' ὑακίνθῳ,
ἐν τε ἴωι θαλέθοντι ρόδου τ' ἐνὶ ἄνθεϊ καλῶι
ἠδέϊ νεκταρέωι, ἐν τ' ἀμβροσίαις καλύκεσσιν
αἰθέσι ναρκίσσου καλλιπνόου, ὧδ' Ἀφροδίτη
ὥραις παντοίαις τεθνωμένα εἴματα ἔστο.

(Ομοια και στο *Fr. 5 Bernabe*)

Η μορφή είναι όντως άνθους του έαρος, ακατανίκητα πολυποίκιλα θελκτική, η Αφροδίτη η ίδια διεγείρει τον πόθο μας να την αγκαλιάσουμε. Τα αναφερόμενα λουλούδια που έβαψαν τα ενδύματα της Αφροδίτης είναι όλα ανοιξιάτικα («εν άνθεσιν ειαρινοίσιν»), και οι παντοίες ώρες δεν είναι πια καν οι διαφορες εποχές του έτους αλλά οι πολυειδείς δυνάμεις του Έαρος. Το Έαρ είναι η κατ' εξοχήν Ωρα και όλες οι Ωρες δεν είναι παρά οι διάφορες μορφές του. Ωρα είναι η ακμή του όντος, εφηβεία είναι η ώρα της νεότητας. Οι δε Χάριτες διαχωρίζονται και από αυτές ακόμη τις Ωρες. Οι Χάριτες εξεκάλλυναν τις δυνάμεις της γονιμότητος εις εκφαντορείαν ανυπέβλητης καλλονής.

Τι άλλο είναι παρά μία αποκάλυψη του Απόλλωνα;